

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 706
Παρασκευή
18 Φεβρουαρίου 2001
Δρχ. 700

Εκλογές: Σαράντα και μία

Η στρατολόγηση
υ Σ. Κόκκαλη
η Στάζι

2% στο ΠΑΣΟΚ
ό την Γερμανία

Η πετρελαϊκή
ίση

Τουρκία:
διπλωματία
υ νερού

Ο πόλεμος
ν διαπλεκομένων

Θ. Βαλτινός:
νεοελληνικός
φύλιος

Συνέντευξη
υ Ρος Ντέιλυ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΣΕΙΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ & ΙΣΤΟΡΙΑ

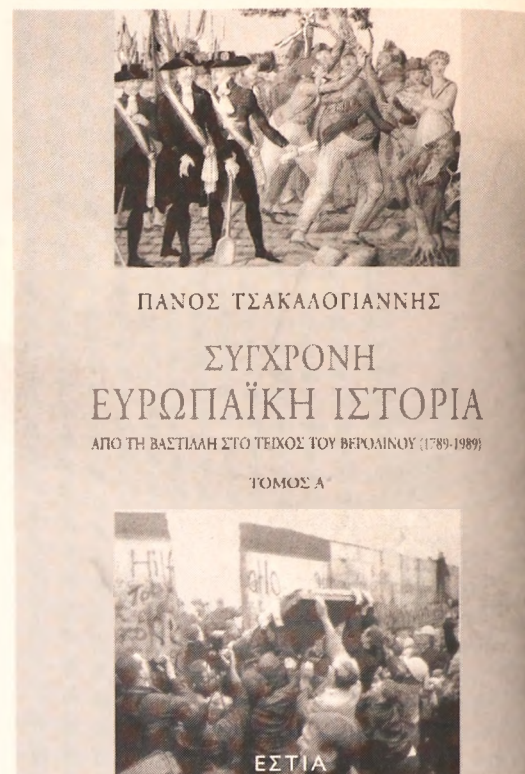

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΑΤΙΑΣ

ΔΙΕΘΝΕΙΣ
ΣΧΕΣΕΙΣ
ΚΑΙ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ
ΣΤΟΝ
ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ

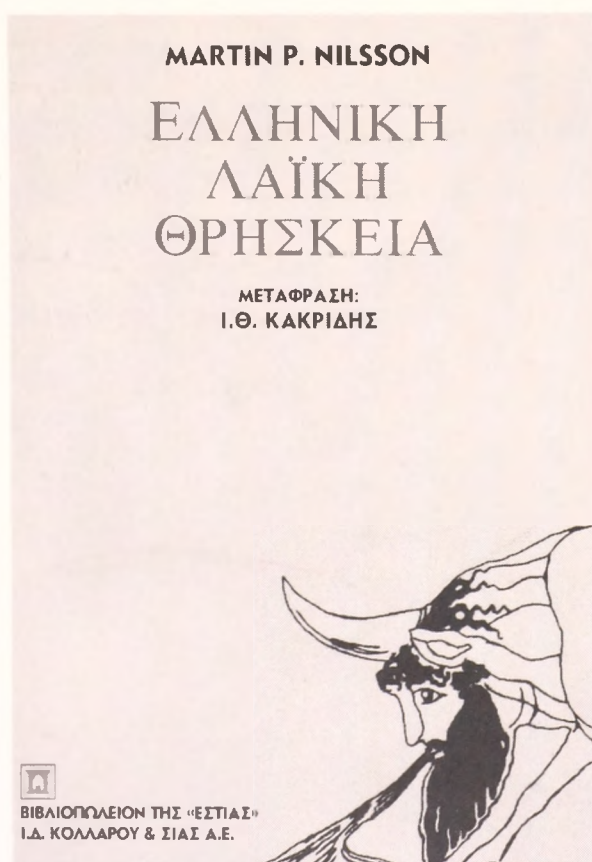
ΕΣΤΙΑ

ΠΑΝΟΣ ΤΣΑΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ
ΣΥΓΧΡΟΝΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΣΤΙΑΣ ΣΤΟ ΤΕΙΧΟΣ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ (1789-1989)
ΤΟΜΟΣ Α'

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 84-ΑΘΗΝΑ 10553, ΤΗΛ. 3213907, FAX: 3214610
e-mail: hestiagr@hol.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

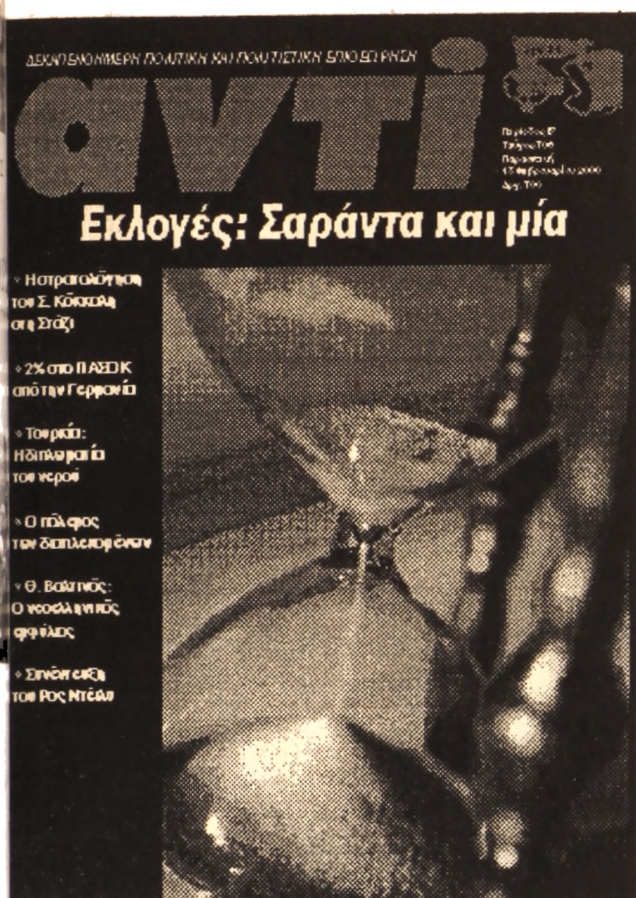
MARTIN P. NILSSON
ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΛΑΪΚΗ
ΘΡΗΣΚΕΙΑ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:
Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗΣ

Γνωστή μάς είναι η επίσημη θρησκεία των Αρχαίων Ελλήνων, όπως τη βλέπουμε στους ναούς και στ' αγάλματα, όπως την παραδίνουν ο Όμηρος, ο Ησίοδος, οι Τραγικοί και άλλοι συγγραφείς. Ωστόσο, την πραγματική φύση και υπόσταση της θρησκείας δεν την καθορίζουν καλλιτέχνες και διανοούμενοι, αλλά οι αγρότες, οι βοσκοί, οι τεχνίτες, οι απλοί άνθρωποι γενικότερα. Μελετώντας τις δοξασίες τους και τις λατρευτικές τους συνήθειες, ο Martin Nilsson αποκαλύπτει και φωτίζει πλήθος ανθρωπολογικά στοιχεία –μαγεία, βασκανία, εξαγνισμούς, μυστικές τελετουργίες, γονιμικά έθιμα κ.λπ.– πού συνήθως μένουν στο σκοτάδι.

Ένα πρωτότυπο και ουσιαστικό βιβλίο για την ελληνική Αρχαιότητα, γραμμένο από τον μεγαλύτερο θρησκευτολόγο του εικοστού αιώνα, και μεταφρασμένο από τον Ιωάννη Κακριδή.

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 84-ΑΘΗΝΑ 10553, ΤΗΛ. 3213907, FAX: 3214610
e-mail: hestiagr@hol.gr

706
αντι

Περίοδος Β' • Έτος 26ο • Τεύχος 706
 Παρασκευή 18 Φεβρουαρίου 2000 • Δρχ. 700
**ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
 ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**
 Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
 Τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107
 ANTI ON-LINE: <http://www.otenet.gr/anti>
 e-mail: chrprou@otenet.gr
ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
ΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Μάχη Γεωργιάδου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠΑ.Ε. Ιασιού 5, Περιστέρη
 Τηλ. 57.22.201
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:
 Για συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 6.500 δρχ., Ετήσια 13.000 δρχ.,
 Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κλπ.: 50.000 δρχ.
 Φοιτητική ετήσια: 10.000 δρχ.
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:
 Εξαμ.: 41 δολ., Ετήσια: 82 δολ.,
 ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:
 Εξαμ. 48 δολ., ετήσια 96 δολ.
ΙΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
 Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 700,
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 1.400
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία
 της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ,
 για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:
 Κέντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.
 Λαοσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 237. 463

Φίλοι του περιοδικού!

Επειδή το Πρακτορείο Εφημερίδων Αθηναϊκού Τύπου με το οποίο εγίνετο η διανομή του ΑΝΤΙ έκλεισε, το περιοδικό διανέμεται τώρα μέσω του πρακτορείου ΕΥΡΩΠΗ.

Όμως παρουσιάστηκαν πολλά προβλήματα στην διανομή: καθυστερήσεις, ματαιώσεις, ελλειπής διακίνηση κλπ. Γι' αυτό παρακαλούμε τους φίλους του ΑΝΤΙ που αντιλαμβάνονται οποιοδήποτε πρόβλημα ή ανωμαλία σχετικά με την διακίνηση του περιοδικού να επικοινωνούν με τα τηλέφωνα: 72.32.713 ή 72.32.819.

Επιτέλους! Βαδίζουμε προς τις εκλογές. Τι λέμε; Άρχισε κιόλας η προεκλογική περίοδος. Η τεράστια διαφημιστική εξόρμηση ξεκίνησε. Την πρωτοκαθεδρία έχουν τώρα, μετά τους γκαλοπιστές, οι επικοινωνιολόγοι. Ένα επίπλαστο σκηνικό ευημερίας του παρόντος και του μέλλοντος στήνεται καθημερινά.

13 ΔΕΚ. 2001

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....

Σελ. 14 Ο Κ. Τσαλόγλου, αναφερόμενος στην πετρελαϊκή κρίση, τονίζει ότι η ενημέρωση του ελληνικού λαού είναι ουσιώδης, αλλά αποκρύπτεται χάριν της προεκλογικής περιόδου.

Σελ. 22 Ο Σ. Κόκκαλης χρησιμοποίησε για την άλωση του ΟΤΕ στελέχη του ΠΑΣΟΚ, με το αζημίωτο βέβαια. Δίνονται συγκεκριμένοι λογαριασμοί· στοιχεία για τα οποία η δικαστική έρευνα αδράνησε. Στη συνέχεια ανοίγει ο φάκελος Κόκκαλη: Ο Ρεπόρτερ ανοίγει το έγγραφο στρατολόγησης του «Ροκο» ως πληροφοριοδότη της Στάξι καθώς και δύο κατάπτυστες καταθέσεις του!

Σελ. 38 Στην Τουρκία αναπτύσσεται τώρα μια περίεργη «διπλωματία του νερού». Γράφει ο Βαγγέλης Αρεταίος.

Σελ. 42 Το Αντί οργανώνει την προσεχή εβδομάδα στο Πάντειο Πανεπιστήμιο μια έκθεση τεκμηρίων από τον Εμφύλιο. Ο Θ. Βαλτινός γράφει για τον «Νεοελληνικό Εμφύλιο».

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Σαράντα και μία, σελ. 4

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ, σελ. 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 8

E-MAIL

Απόστολος Διαμαντής, σελ. 12

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 50

ΒΙΒΛΙΟ

Κριτική, σελ. 62

ΣΑΡΑΝΤΑ ΚΑΙ ΜΙΑ

ΠΙΘΑΝΟΛΟΓΟΥΣΑΝ οι σχολιαστές, ακόμα, την παραμονή της προηγούμενης έκδοσης του περιοδικού για τον χρόνο των εκλογών. Βεβαίως όλα έδειχναν ότι «σοβαροί εθνικοί λόγοι» θα επέσπευδαν τον χρόνο προκήρυξής τους. Σωστά, λοιπόν, ο συνεργάτης μας Ν. Φίλης προέβλεψε ότι «το πιθανότερο σενάριο είναι εκλογές στις 9 Απριλίου».

ΔΙΟΤΙ ΠΕΡΙ σεναρίου επρόκειτο, βεβαίως, και όχι περί «σοβαρών εθνικών λόγων» που προσηματικά επικαλέσθηκε ο κ. πρωθυπουργός.

ΜΕ ΤΟ ΚΑΛΟ, λοιπόν. Σε ένα σαρανταήμερο θα συναντηθούμε στις κάλπες! Και το απόγευμα, ανακράζοντας ένα «ουφ», αναπαυόμενοι σε βαθιές πολυθρόνες, θα περιμένουμε την πρόγνωση των τελικών αποτελεσμάτων από τα exit-polls.

ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ όλο. Από τους σεναριογράφους θα παραδοθούμε στους «ειδικούς επί της πολιτικής επικοινωνίας», εν συνεχεία στους γκαλοπιστές για να ακολουθήσουν οι εξιτ-πολάδες (συγγνώμη για τον νεολογισμό). Ε, καλά, μετά στις οθόνες θα παρελάσουν πρώτα κάποιοι βουλευτές, μετά τα μεγαλοστελέχη, για να ακολουθήσουν εν συνεχεία οι αρχηγοί όλων των κομμάτων ανεξαιρέτως να διακηρύξουν την νίκη!

ΔΥΣΤΥΧΩΣ έτσι κάπως έχει τώρα πια διαμορφωθεί η ζωή μας. Η εικονοπαράπλαστη πραγματικότητα έχει εδραιωθεί για τα καλά, αντικαθιστώντας την ουσία της ζωής, το απρόοπτο, το αλλοιώτικο, το νέο τελοσπάντων. Για έναν τέτοιο κόσμο ιδρωκοπούν επί καθημερινής βάσεως και προσπαθούν αυτοί όλοι οι σεναριογράφοι, οι επικοινωνιολόγοι, οι γκαλοπιστές, οι... Τελικώς, δηλαδή, οι εντολοδόχοι των διαχειριστών της οικονομίας, της πολιτικής, των ΜΜΕ – των διαπλεκομένων εν τέλει.

ΚΑΛΑ, και τι είναι, άραγε, αυτοί οι εντολοδόχοι-διαμεσολαβητές των διαπλεκομένων; Στις μέρες μας οι διαφημιστές έχουν μεταλλαχθεί σε επικοινωνιολόγους, οι τα γραφεία Τύπου υπηρετούντες είναι οι σεναριογράφοι, οι γκαλοπιστές είναι συνήθως ύποπτοι ως ενεργούντες κατά παραγγελίαν.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ώρα για τέτοιου είδους παρατηρήσεις. Τώρα μπήκαμε για τα καλά στην προεκλογική περίοδο. Κι ας μην έχει ακόμα κηρυχθεί επισήμως. Γι' αυτό και τόσα ένθετα στα κυριακάτικα φύλλα, γι' αυτό και ο τηλεοπτικός βομβαρδισμός του «τεράστιου κυβερνητικού έργου». Γι' αυτό και η περιήγηση στις μακέτες των έργων.

ΔΕΝ ΝΟΜΙΖΕΤΕ ότι για τέτοιους πολιτικούς αξίζει μια φωναχτή αποδοκιμασία; «Εθνικό συμφέρον» μάς οδηγεί σε πρόωρες εκλογές, οι οποίες όμως δεν άρχισαν ακόμη – άρα είναι νόμιμη κάθε «έμμεση» αλλά γκριζα στη ουσία προπαγάνδα κ.λπ. κ.λπ. Μαγκιές αλά Λαλιώτη!

ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ όλα αυτά; Μήπως και χάσει η Βενετιά βελόνι; Τον Γιαννόπουλο, τον άλλο Βαγγέλη τον Βενιζέλο, τον Ρέππα και τους λοιπούς;

ΑΛΛΑ ΑΝ αυτές οι εκλογές μας δώσουν την καλαμανλική παραλλαγή του σημιτικού είδους δεν θα έρθει ούτε τότε βεβαίως η αλλαγή αυτού του ψεύτικου κόσμου που το μόνο που καταφέρνει καλά είναι να ψεύδεται με μεγάλη επιτηδειότητα.

ΓΙ' ΑΥΤΟ πρέπει επειγόντως να τιμωρηθεί η δικομματική αλαζονεία. Ψηφίστε τα μικρά κόμματα. Σπάστε τις μονοκομματικές-δικομματικές παντοδυναμίες που εγκαθιστούν διακυβερνήσεις αλά Μεξικό: Όπου το κυβερνών κόμμα είναι θεσμός. Ψηφίζει, αποφασίζει πότε υπάρχουν εθνικοί κίνδυνοι και πότε το ξεχνά, διορίζει, κόμμα, που τραμπολίζεται σε σκυλάδικα με υπουργούς Δικαιοσύνης υβριστές και μηνυτές!

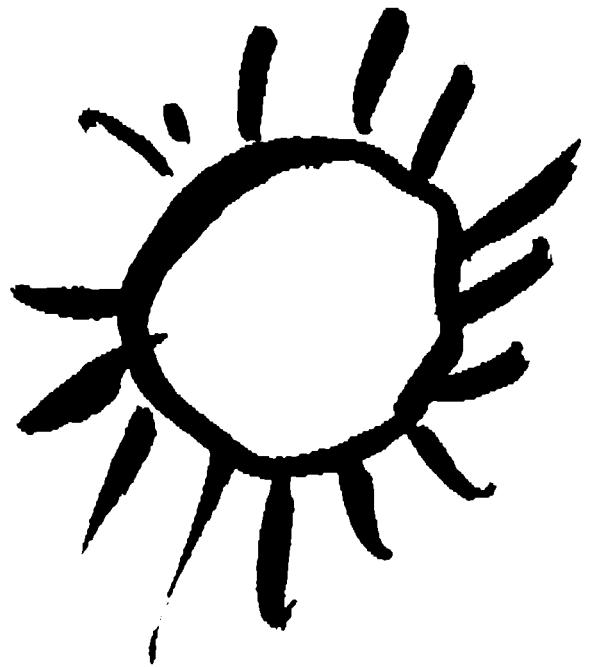
ΣΑΡΑΝΤΑ ΚΑΙ ΜΙΑ μέινανε. Αποδοκιμάστε τους και δώστε φωνή στην αριστερή αντιπολίτευση που διατηρεί ευαισθησία και στο κομμάτι της που επιμένει να μην διαπραγματεύεται την «αριστεροσύνη» ως ανταλλακτικό χρηματιστηριακό χαρτί.

ΣΑΡΑΝΤΑ ΚΑΙ ΜΙΑ μέινανε! Εμείς προσπαθούμε, ελπίζουμε και περιμένουμε το ριζικό ξήλωμα του μεταπολιτευτικού ψεύδους.

αντί

Οι Εκούχροι νιώτ'αί

ΤΙΟΥ ΝΑ
ΚΑΤΕΒΑΙΝΩ
ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ...
...ΚΙΝΗΣΗ, ΘΕΡΜΟΣ
ΜΟΛΥΝΣΗ...

ΑΣΕ, ΘΑ
ΜΕΙΝΩ ΑΠΙΣΤΕΡΑ...

Παίζουμε «πόρτες»;

«ΚΑΘΕ ΠΟΡΤΑ έχει το καρφί της» – λέει μια λαϊκή παροιμία... Και ο πρωθυπουργός αφού ξαναδιάβασε το ζ' κεφάλαιο του ευαγγελιστού Ματθαίου («ότι πλατεία η πύλη η απάγουσα εις την απώλειαν, (ενώ) στενή η πύλη και τεθλιμμένη η απάγουσα εις την ζωήν», κ.λπ.), σκέφθηκε να γράψει ένα ειδικό άρθρο για την ΟΝΕ, προκρίνοντας –στην προκειμένη περίπτωση– την *Ελευθεροτυπία*. Η εφημερίδα το δημοσίευσε, φυσικά, ασμένως, αλλά το στέγασε κάτω από δύο διαφορετικούς τίτλους. Ο πρώτος έλεγε: «*Η οικονομία δεν μπορεί να ανατεθεί σε αυτόματο πιλότο*» – πράγμα αυτονόητο! Ο δεύτερος τίτλος έλεγε: «*Δυο πόρτες έχει η ζωή*», άρα «*Δυο πόρτες έχει*» (και) η μετά-ΟΝΕ ζωή». Καθώς, όμως, ο δεύτερος αυτός τίτλος επιδέχεται πολλές ερμηνείες, ο κ. Σημίτης ανέλαβε να μας τον εκλαϊκεύσει:

ΕΧΟΥΜΕ και λέμε, λοιπόν: Όταν μπορούμε στην ΟΝΕ, ανοίγονται, μπροστά μας, δυο δρόμοι: Ο πρώτος είναι ο εύκολος δρόμος: Να «καταναλώσουμε» τα κέρδη της ένταξης και να... «Κάααθεσαι»! Ο δεύτερος είναι ο δύσκολος δρόμος. Να αξιοποιούμε, συνεχώς, τις θετικές αλλαγές, «να τις μετατρέπουμε σε παραγωγική συγκρότηση». Αυτό, στην απλοελληνική, σημαίνει

συνεχή προσπάθεια στο πεδίο της τεχνολογίας, της γνώσης, της καινοτομίας, του ανταγωνισμού, με έμφαση στους θεσμούς και τα κοινωνικά δικαιώματα.

ΓΙΑΤΙ, όμως, έγραψε το άρθρο αυτό ο πρωθυπουργός; Διότι ήθελε –είπαν άνθρωποι του στενού του περιβάλλοντος– «να είναι εντάξει απέναντι στο εκλογικό σώμα», να διαμηνύσει, δηλαδή, ότι η ΟΝΕ δεν είναι πανάκεια και ότι, για τα περαιτέρω βήματά της, θα απαιτηθούν η επιμονή και οι προσπάθειες όλων. Υπάρχει, όμως, και δεύτερη εξήγηση, όπως προκύπτει από το ίδιο το άρθρο, που καταλήγει ως εξής: «*Η ΟΝΕ έχει ήδη “κλειδώσει”*. Η νέα εποχή, το μέλλον έχει ήδη ξεκινήσει». Όμως, «τα πρώτα καθοριστικά βήματα στη νέα εποχή πρέπει να γίνουν με γνώση και σιγουριά». Και καθώς η γνώση και η σιγουριά είναι κτήμα (απόκτημα) του ΠΑΣΟΚ, έπεται ότι το εκλογικό σώμα «θα μας εμπιστευθεί –πρέπει να μας εμπιστευθεί– και το νέο αυτό στοίχημα. Για να οδηγήσουμε τη χώρα προς τα εμπρός, χωρίς αβεβαιότητες, χωρίς ταλαντεύσεις». Και ο νοών, νοείτω!

ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ – ΔΥΣΤΟΚΙΑ ΣΤΗ «ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ»

ΩΡΑΙΑ τα άρθρα, αλλά «εν τη πράξει» τι

γίνεται; Εν πρώτοις, έχουμε νέα κρίση πετρελαίου, η οποία άρχισε να «σοκάρ» ακόμα και τις κυβερνήσεις των προηγμένων χωρών. Όσο για την «ημετέραν», παίζει, ακόμα, ατάραχη, λέγοντας ότι επίπτωση (της κρίσης), σε ό,τι αφορά χώρα μας, είναι «συμμετρική». Άλλωθι θέλει να πιστεύει ότι η άνοδος των θινών τιμών του πετρελαίου είναι «συμμετρική» και ότι οι τιμές θα πέσουν τον χόμενο Μάρτιο.

ΑΠΟ ΤΗΝ άλλη, η «μάχη του ψηφοδέλιου», άναψε για καλά στα επιτελεία των μεγάλων κομμάτων. Πάντως, η θρυλική «διπλή διεύρυνση», ουδέν απέδωκε. Έτσι, από πλευράς ΠΑΣΟΚ, και με εξοχή την «προσχώρηση Κοντογιαννίδη», δεν είχαμε καμιά άλλη «διεύρυνση», αφού τόσο ο Μίκης Θεοδωράκης όσο και Μίμης Ανδρουλάκης αρνήθηκαν να «μπεριληφθούν» στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας του κυβερνώντος κόμματος. «Προσχώσεις» δεν είχαμε ούτε στη Νέα Δημοκρατία, με εξαίρεση τη συμπερίληψη στις στες του δικηγόρου Αλ. Λυκουρεζοπούλου, έκφραση... «ανανέωσης του κόμματος».

ΤΙ ΜΑΝΩΛΑΚΟΣ – ΤΙ ΧΑΙΝΤΕΡ...

Η ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, στο μετα

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (1996)

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού (Δημοχάρους 60, Αθήνα) δυο ακόμα τόμοι του ANTI που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη 595 έως και 608 (ο 44ος) και 609 έως και 624 (ο 45ος).

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών. Στους τόμους του περιοδικού ANTI αποτυπώνεται η σύγχρονη ιστορία μας.

Α' εξάμηνο 1996

Β' εξάμηνο 1996

το παν για να αμβλύνει τις αντιστάσεις υπό το γνωστό χουντοβασιλικό γλέντι Γιαννιτσά, στο οποίο μετέσχε και ο «Μανωλάκος» πολιτευτής της Ν.Δ. «Μανωλάκος» («πλάι στον αείποτε τραγελαφό-Στέλιο Παττακό»), συν τα τηλεγραμματα («παριστάμεθα νοερώς», κ.λπ.) έστειλαν 3-4 άλλοι, σεσημασμένης οφροσύνης, ακροδεξιοί βουλευτές όμματος. Χαρακτηριστικό, από την ά αυτή, είναι και το άρθρο του διευθυντή της Καθημερινής, Στάμου Ζούλα, ο οποίος επικρίνει ορισμένους πολιτικούς, οι οποίοι έσπευσαν να μεγιστοποιήσουν «γραφικό συμβάν», πιστεύοντας ότι, αν υργηθεί ένα ακροδεξιό κόμμα, η εθνική μάχη θα είναι ευχερέστερη για το ΠΑΣΟΚ. Αποτέλεσμα: Από τη μια, οι ίδιοι αυτοί να προσπαθούν να επωάσουν «το αυγό του φιδιού», και από την άλλη, ο ίδιος ο Μανωλάκος —«ξαλισμένος»— να καταγγίσει τον αποδοκιμαστικό «πόνημα» —να αρχίσει να νιώθει ομόθυμο του Αυστριακού Χάιντερ.

ΕΠΙΣΚΟΠΗ Κ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ Η «ΤΙΓΜΙΑΙΟ» ΜΙΑΣ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ

ΟΣ ΑΝΑΜΕΝΟΤΑΝ, ΠΑΣΟΚ και έσπευσαν να χαιρετίσουν την επανέλευση του προέδρου Κ. Στεφανόπουλου. Πολλές αναφορές στα αγαθά της «συνέπειας» και της «ενότητας του έθνους»... την επομένη —ακριβώς την επομένη— η «ένωση» έγινε καπνός.

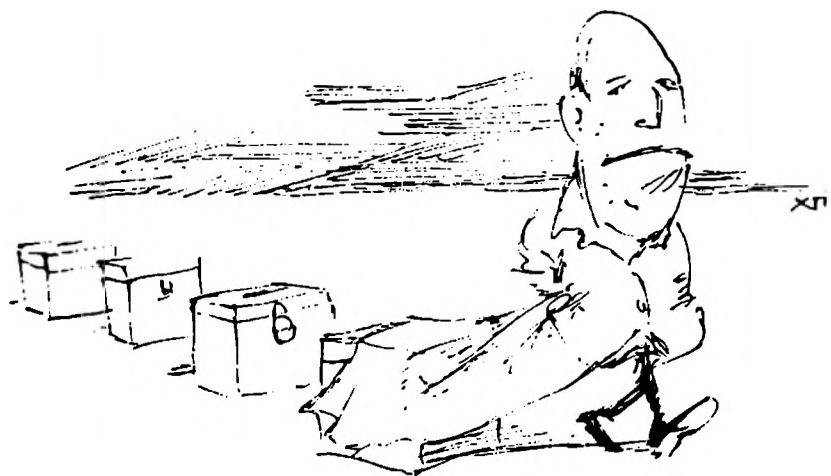
ΑΝΤΩΣ, αν κάτι έμεινε —ως θετική κληρονομιά— από την επανεκλογή του Κ. Στεφανόπουλου στο ύπατο αξίωμα της πολιτικής, είναι τα συγχαρητήρια τηλεγραμματα που του απέστειλαν όλα τα κόμμα-

τα (περιλαμβανομένου, φυσικά, και του Λεωνίδα Κύρκου), αλλά και η δήλωση του ίδιου του Κωστή Στεφανόπουλου (πριν από την επανεκλογή του), ότι θεωρεί «ιδιαιτέρη τιμή που ένας Έλληνας, σαν τον Λεωνίδα Κύρκο, θα είναι συνυποψήφιος για την Προεδρία».

ΜΟΝΑΔΙΚΗ αθλιότητα, η σκοταδιστική περίπτωση του θεολόγου καθηγητή φιλοσοφίας (στο Πάντειο) Χρ. Γιανναρά, που, με επιφυλλίδα του, χαρακτήρισε, εμμέσως πλην σαφώς, τον Λεωνίδα Κύρκο «κραυγαλέα περίπτωση αφελληνισμένης συνείδησης». [Και, όμως, ο κ. καθηγητής δεν αισθάνθηκε την ανάγκη ούτε να ζητήσει συγγνώμη ούτε —έστω— να παραιτηθεί, ύστερα από την εναντίον του κατακραυγή]. Το «ήθος» —ή την «δόξαν»— Γιανναρά εφθόνησε και ο Κώστας Ζουράρις, ο οποίος χαρακτήρισε τον Λ. Κύρκο... «ασυνάρτητο πατριώτη», εφόσον δεν ασπάζεται τον φονταμενταλισμό ή τον πολιτικό οπορτουνισμό. Ερώτηση: Αληθεύει ότι το ΚΚΕ θα συμπεριλάβει, στις γραμμές του αυτόν τον απείρου κάλλους νεορθόδοξο Ταλιμπάν;

ΉΘΕΙΣ-ΑΦΗΞΕΙΣ (ΤΩΝ 15) ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ

ΣΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ που επισκοπούμε, οι υπουργοί Εξωτερικών της Ε.Ε. αποφάσισαν την προσωρινή (για ένα εξάμηνο) άρση του αεροπορικού αποκλεισμού κατά της Γιουγκοσλαβίας. Το μέτρο, όμως, εμπίπτει, φαίνεται, σε μια τακτική «σκωτσέζικου ντους», αφού, ταυτόχρονα με την άρση του εμπάργκο, οι «15» αποφά-

σισαν να διευρύνουν τη λίστα των γιουγκοσλάβων πολιτικών ή επιχειρηματιών, στους οποίους δεν επιτρέπεται η είσοδος στις ευρωπαϊκές χώρες.

ΑΛΛΑ και αν η άρση (καθεαυτή) του αεροπορικού αποκλεισμού εξακολουθεί να θίγει τα «συμφέροντα του γιουγκοσλαβικού λαού», αφού, την ίδια στιγμή, παραμένουν μπλοκαρισμένες από την Ε.Ε. οι οικονομικές δραστηριότητες και συναλλαγές της Γιουγκοσλαβίας με τα 15 κράτη-μέλη. Ωστόσο, και στην Ευρώπη, και στις ΗΠΑ, δεν λείπουν οι νηφάλιοι που κατανοούν ότι ανασυγκρότηση των Βαλκανίων δεν νοείται χωρίς τη συμμετοχή της Γιουγκοσλαβίας και, δεύτερον, ότι δεν μπορεί να γίνει λόγος για απεμπλοκή των ΗΠΑ από το Κοσσυφοπέδιο ή τη Βοσνία, όσο διαρκεί η σημερινή ένταση. Στόχος των ΗΠΑ, βέβαια, παραμένει η απομάκρυνση του Μιλόσεβιτς. Αλλά η πείρα, από την περίπτωση Ιράκ (και του Σαντάμ Χουσεϊν) παραμένει διδακτική.

ANTHNΩP

Γ ρ α φ τ ε ί τ ε σ υ ν δ ρ ο μ η τ έ ς σ τ ο Α ν τ ί

Το Αντί κυκλοφορεί από τη Μεταπολίτευση, συνεχίζοντας μιαν ιστορία που άρχισε μέσα στη δικτατορία. Στα τεύχη του καταγράφεται η πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας στο τελευταίο τέταρτο του 20ού αιώνα.

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί για να εξασφαλίσετε τη συνεχή —και αντικειμενική— ενημέρωσή σας.

Με τη συνδρομή σας βοηθάτε και το περιοδικό που εξοικονομεί τεύχη για τη διανομή του στα περίπτερα.

ΤΙ ΜΕΓΑΛΕΙΑ;

Βλέπω και ξαναβλέπω
τη δήλωση του κ.
Δημάρχου και
θαυμάζω: τι συνέπεια,
τι αίσθημα ευθύνης, τι
αυτοθυσία -μένω στον
Δήμο!- και προπάντων
τι στυλ! Στυλ δέκα
καρδινάλιων σε ντεκόρ
Λουί Κατόρζ
(Λουδοβίκου Δεκάτου
Τετάρτου). Η
δερμάτινη πολυθρόνα,
η τεχνική, «κοιτάω τον
φακό για να νομίζει ο
τηλεθεατής ότι τον
κοιτάω στα μάτια», η
σημειολογία των
χεριών, οι
φωτογραφίες
προέδρων και
πατριαρχών που
συγκατανεύουν και
ευλογούν σιωπηλά.
Μεγαλείο. Η πολιτική
ξαναβρήκε επιτέλους
στυλ και ύφος. Ύφος
Λουί Κατόρζ· ή μάλλον
Λουί ντε Φινές...

Μ.Σ.

**ΣΤΕΦΑΝΟΣ
ΛΕΤΣΟΣ**

**Πολύτιμος φίλος,
συνεργάτης
και αγωνιστής
της Δημοκρατίας
ανεχώρησε
την Παρασκευή
4 Φεβρουαρίου
2000.**

**Ηλίας Π.
Δημητρακόπουλος**

ΤΕΛΙΚΑ ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ «ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ»;

Καθώς βιώνουμε το καθαρήριο πριν από την προεκλογική περίοδο με την στενή έννοια, γεννιούνται ποικίλες απορίες που άλλες μεν προσπάθησε να μας λύσει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, άλλες ο Πρωθυπουργός και άλλες έχουν μείνει σε εκκρεμότητα.

Κατ' αρχάς είναι η πρώτη φορά με το τρέχον Σύνταγμα που έχουν εξαγγελθεί οι πρόωρες εκλογές επίσημα, αλλά δεν έχουν προκηρυχθεί ακόμα. Λέγεται ότι ο ΠτΔ δεν δέχτηκε να προκηρυχθούν εκλογές προ της ορκωμοσίας του. Το θέωρησε όχι μεν ανωμαλία αλλά απλή αταξία. Κατ' επέκτασιν εικάζεται ότι δεν θέλει ή δεν μπορεί να λάβει τώρα την επιστολή με το «εθνικό θέμα» αλλά μετά την αναβάπτισή του.

Τι μπορούμε να συμπεράνουμε εμείς οι κοινοί πολίτες σχετικά με το εκκρεμές «εθνικό θέμα»; Επίσημα δεν γνωρίζουμε ποιο θα είναι, όσο και αν προοιωνίζεται από την προφορική ανακοίνωση του Πρωθυπουργού της 4ης Φεβρουαρίου. Ασφαλώς το θέμα όχι μόνο υπάρχει, αλλά χωρίς αμφιβολία θα έχει τύχει της προφορικής εγκρίσεως του ΠτΔ. Δεν είναι δυνατόν ο Πρωθυπουργός, οίος είναι, να διακινδύνευσε να εκτεθεί αναγγέλλοντας εκλογές που μπορεί να μην επιτρέψει ο Πρόεδρος να προκηρυχθούν, αν διαφωνήσει με την σημασία του «εθνικού θέματος» που θα προταχθεί;

Έπειτα από αυτές τις σκέψεις, διερωτώμεθα όπως είναι φυσικό, γιατί τόσο σπουδαία ζητήματα μένουν στο προφορικό επίπεδο και δύο πολιτικοί άνδρες μοιράζονται ένα εθνικό μυστικό που θα έπρεπε, λόγω της σημασίας του, να είναι γνωστό σε όλους αμέσως όταν προκύψει. Πώς είναι δυνατόν δύο κορυφαίοι παράγοντες της πολιτικής ζωής, που φανερά ενδιαφέρονται για τη συνταγματική τάξη των πραγμάτων, να μην έχουν εγκύψει περισσότερο στην διαχείριση αυτού του λεπτού ζητήματος; Όση απαξία και αν έχει επί της ουσίας το «εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας» άλλη τόση αξία πρέπει να δίνεται σ' αυτό μέχρι να αλλάξει το Σύνταγμα.

Περιέργως οι συνταγματολόγοι, πρόχειροι σινηθώς να σχολιάσουν οτιδήποτε σχετίζεται έστω και αμυδρά με το Σύνταγμα, ακόμα και χωρίς να ερωτηθούν, είναι απόντες. Η συνωμοσία σιωπής είναι δυσεξήγητη. Πιθανώς είναι μια έμμεση συμβολική διαμαρτυρία για την διαταραχή - αν και αντίστροφα, για την ψήφο Αλευρά χύθηκε πολλή μελάνη και μεταμόρφωσε συνταγματολόγους σε κομματικούς άνδρες. Υπάρχει και η αντίθετη ερμηνεία: Η συνειδητή επιλογή σιωπής στηρίξης των θεσμών όπως εξελίσσονται. Βεβαίως στους θεσμούς περιλαμβάνεται και ο Πρωθυπουργός.

Σ. Καφαντάρης

VIRTUAL REALITY

Αυτές οι εκλογές αντιπαράθετον με τρόπο αμείλικτο την -πραγματική- πραγματικότητα προς την εικονική πραγματικότητα. Απ' τη μια, το λουστραρισμένο τίποτε της τηλεοπτικής εικόνας με τις σκιαμαχίες και την αλαζονεία των δημοσιογράφων-υπαλλήλων, των σχολιαστών-αβανταδόρων και των πολιτικών-χωρίς πολιτική. Από την άλλη, το κόμμα της ανεργίας, οι εξακόσιες χιλιάδες Έλληνες που ζουν με 45.000 δραχ. το μήνα, οι σεισμόπληκτοι που ακόμη περιμένουν, οι αγρότες που δεν ανήκουν σε κομματικούς συνεταιρισμούς και που βλέπουν τον κόσμο ν' αλλάζει δραματικά ενώ αυτοί δεν μπορούν ν' ακολουθήσουν κ.λπ. Επίσης, εκτός του κόμματος των

και μιας εργαλειακής και μονοσήμαντης εκπαίδευσης και οι εγκλωβισμένοι στην τηλεοπτική φενάκη. Υπάρχουν, τέλος, όλοι εκείνοι που δεν αποδέχονται ως νομοτελειακές τις συνέπειες της παγκοσμιοποίησης και που αντιλαμβάνονται την Ευρώπη όχι ως

«εγκλωβισμένων» στο Χρηματιστήριο, υπάρχουν οι εκατοντάδες χιλιάδες εγκλωβισμένοι στα φροντιστήρια ή οι υπόδι-

ένα μπλοκ κεφαλαιαγορών αλλά ως ένα πολιτικοκοινωνικό στοίχημα που εξελίσσεται, βελτιώνεται, επαναπροσδιορίζεται. Υπάρχει, μ' άλλα λόγια, ένα κόμμα που σιχαίνεται την εξουσία αποκλειστικά για την εξουσία, που αμφιβάλλει, που αυτοαμφισβητείται, που ερευνά, που ονειρεύεται, που πιστεύει στην ατομικότητα ως δικαίωμα και στη συλλογικότητα ως υποχρέωση, που θέλει να υπερβεί τα κατεστημένα σχήματα ώστε ν' αναπνεύσει και να ζήσει αλλιώς. Πρόκειται για το κόμμα που χλευάζει τις «συνταγές ευτυχίας» της τηλεοπτικής δημοκρατίας και των κομμάτων διεκπεραίωσης. Είναι, δηλαδή, το κόμμα που λέγεται «εμείς».

Μάνος Στεφανίδης

ΚΑΝΤΣΟΝΙΣΙΜΑ

Στις 15 Φεβρουαρίου συμπληρώθηκε ένας –επονείδιστος– χρόνος από την παράδοση Οτσαλάν. Μια οπερετική επιχείρηση με μεγάλους «τραγουδιστές» και φάλτσες άριες που μας εξέθεσαν διεθνώς. Όμως μια τέτοια «επέτειος» πέρασε, ως είθισται, στα μουγκά. Βλέπετε οι πανέλληνες μπορεί να είναι ευσυγκίνητοι και παρορμητικοί, είναι όμως και επιλήσμονες και, δυστυχώς, επιφανειακοί στις αντιδράσεις τους. Εξάλλου, τώρα έχουμε προεκλογική περίοδο και όλοι οι επαγγελματίες τραγουδιστές βρίσκονται στα μπαλκόνια. Πού καιρός για τύψεις ή αυτοκριτική. Η χώρα χορεύει ανέμελες καντρίλιες. Καντσονίσιμα!

Μ.Σ.

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟΣ

Είναι απίστευτος ο αριθμός των ευτυχών γόνων επιτυχών κοινοβουλευτικών πατέρων που κληρονομούν την έδρα του μπαμπά. Θα μπορούσε, βέβαια, να πει κανείς ότι οι εθνοπατέρες μάχονται υπέρ της ενίσχυσης του θεσμού της οικογένειας. Ή ότι ομνύουν στην «βασιλευόμενη» από την ανάποδη. Πάντως όλα αυτά τα παρακμιακά φαινόμενα –συν τις αναίτια πρόωρες εκλογές– υπογραμμίζουν την πικρή, κοινή διαπίστωση: ότι διανύουμε περίοδο εκπτώσεων τόσο των πολιτικών όσο και της πολιτικής.

Μ.Σ.

ΚΟΜΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

Χρηματιστήριο ψήφων, επιλογών, πελατών. Κι αν παλιότερα ο όρος «πελατειακές σχέσεις» μεταξύ βουλευτών και ψηφοφόρων θεωρούνταν από χαλιολόγημα έως και υπερβολή, σήμερα είναι μια ανώδυνη πραγματικότητα. Το προΐν, ίδιο. Το περιτύλιγμα διαφέρει μόνο το χρώμα. Βιομηχανική προεκλογική κατασκοπεία. «Δικό μας είναι το μετρό, δικές μας οι ιδέες, δικό μας και το πρόγραμμα», επιμένει η αντίπαλη εταιρεία διεκδικώντας το χρέος προς εμάς. Τους βελάτες. Τα δικαστήρια να αποφανθούν. Γιατί να πρέπει να το κάνουμε εμείς; Γιατί πρέπει να ανακαλύπτουμε συνεχώς ποιος είχε την καλύτερη ιδέα κατασπατάλησης των χρημάτων μας; Ποιος έκανε το σχεδιασμό της καλύτερης μίζας, του καλύτερου τρόπου να μη γίνει τίποτα κι όμως να φαίνονται τόσα πολλά; Διεκδίκηση ενός βουλευτικού που έγινε βίντεο κ.λπ. Με λιμάνια, δρόμους και γέφυρες ανύπαρκτες. Βικονική πραγματικότητα για ηλίθιους και ευκολόπιστους. Ένα δημόσιο έργο

επιστημονικής φαντασίας. Το λιμάνι της Καβάλας, που ακόμη και στο site του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. είναι καταχωρισμένο ως ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη, πουλάει θαυμάσια στους ιθαγενείς. Τα 5,5 δισ. της κατασκευής του μεταφέρθηκαν σε ένα συμπρωταγωνιστή του βίντεο κλιπ, στο Λιμάνι της Αλεξανδρούπολης. Όποιος αμφιβάλλει, ας ρωτήσει τον εκπρόσωπο της ΝΑΥΤΟΣΟΛ. Αλλά, ποιος να ρωτήσει; Γιατί να νοιαστεί; Έτσι κι αλλιώς είναι περήφανος για την Εγνατία Οδό που του 'φτιαξαν... οι Ρωμαίοι. Για το μετρό των 7 χλμ., για το αεροδρόμιο που δεν χρειάζεται να πας γιατί απλά δεν υπάρχει πρόσβαση. Για τα όνειρα που δεν χρειάζονται αμφισβήτηση. Είναι εκσυγχρονιστικά πράγματα αυτά. Δεν εξηγούνται. Όπως δεν εξηγείται η διακριτική αλαζονεία του Στεφανόπουλου. Όπως δεν εξηγείται η ευκολία του Γιαννόπουλου να μπαινοβγαίνει στα σκυλόσπιτα. Ο εκσυγχρονισμένος λαϊκισμός νίκησε. Αμίλητοι ο Παπαδιαμάντης, ο Σεφέρης, ο Ελύτης, ο

Ρίτσος, ο Καβάφης, σκύβουν το κεφάλι μαθαίνοντας για τα εγκαίνια του νέου σχολείου στην Πάτρα, που φέρει το όνομα του ηγέτη της πιο trash φιλοσοφίας, Ανδρέα Παπανδρέου. Είδατε πού φτάνει όποιος ακούει Ρίτα Σακελλαρίου; Κι αν οι νεκροί πάντα δικαιώνονται, δεν συμβαίνει το ίδιο και με τους ζωντανούς. Δεν συνέβαινε τουλάχιστον. Τώρα, όλοι δικαιώνονται. Και οι ευτελείς σεξουαλικές φαντασιώσεις του Ανδρουλάκη τυπώνονται, και τα φιλοβασιλικά ουρλιαχτά του Ψωμιάδη φιλοξενούνται σε τηλεοπτικά παράθυρα, και οι κομπίνες των χρηματιστών θεωρούνται απόλυτα φυσιολογικές στη φιλόδοξη νεοελληνική, άπληστη πραγματικότητα. Νεοπλουτισμός. Η κατάρα του έθνους. Κομματικές Ανώνυμες Εταιρείες. Συγκοινωνούντα δοχεία. Μεταγραφές στελεχών. Παντός είδους εξυπηρετήσεις πελατών. Είναι τόσο βαρετό όπως και η ουσία. Ο κάθε λαός έχει τους ηγέτες που του αξίζουν. Πάντα άξιοι.

Βασίλης Μαρουλάς

ΠΡΟΣΟΧΗ

Εάν είχατε σκοπό να ψηφίσετε τον κ. Αλαβάνο, ξεχάστε το. Ο διάσημος δημοσιολόγος Ριχάρδος Σωμερίτης δεν το επιτρέπει. Μόνο τον κ. Μπίστη δέχεται εκ του Συνασπισμού, διότι, λέει, ο Αλαβάνος είναι «συνομιλητής ακροδεξιών». Λάβετε το υπ' όψιν σας, διότι ο κ. Σωμερίτης δεν αστειεύεται. **Α.Δ.**

ΩΔΗ ΣΤΟΝ Γ. ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

Το Παρόν της περασμένης Κυριακής δημοσίευσε μια εκπληκτική πληροφορία. Από την σουίτα του κ. Τζεμ στη «Μεγάλη Βρετανία» κατέβασαν τις γκραβούρες του Κολοκοτρώνη και του Καραϊσκάκη! Κάποιος κακεντρεχής μου είπε πως είδε να τις κουβαλάει ο Διόδωρος Κυβελιώτης του Βήματος. Το αποκλείω. Αυτός ασχολείται με τις κατεδαφίσεις των αγαλμάτων του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου. **Α.Δ.**

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ: Η ΜΕΓΑΛΗ ΦΙΛΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΧΑΡΑΚΤΩΝ

Σε λίγο χρόνο, όταν κληρώσει η ΟΝΕ, η Τράπεζα Ελλάδος θα στερηθεί του ρόλου του σεμνού, συντηρητικού αλλά επίμονου συμβούλου της Κυβέρνησης και θα γίνει ο γραμματοκομιστής, ο μεταφραστής και τοποτηρητής της Κεντρικής Ευρωτράπεζας. Έστω, μια μικρή θυσία μπροστά σε ένα μεγάλο όραμα.

Τι θα γίνουν, όμως, οι άλλες της δραστηριότητες; Φερ' ειπείν, θα την εμπιστευτούν να ασκεί το ιδρυτικό της εκδοτικό δικαίωμα, να κόβει μονέδα, ας είναι και τα ψιλά εκατοστά του ευρώ;

Πάντως αυτό που ασφαλώς θα διεκδικήσει να κρατήσει για τον εαυτό της μετά την ΟΝΕ, είναι η τήρηση λογαριασμών του Δημοσίου όπως γίνεται μέχρι σήμερα. Και όμως, ακόμα και γι' αυτό το στοιχειώδες καθήκον, αποδείχθηκε παντελώς ανίκανη να διασφαλιστεί απέναντι σε παραχαράκτες-πλαστογράφους.

Πρόσφατα, απατεώνες ανενόχλητοι έσυραν παραχαραγμένες επιταγές της τράπεζας σε ονόματα φανταστικά και εισέπραξαν δεκάδες εκατομμυρίων. Το πιο γελοίο είναι ότι τα χτυπήματα των «εισπρακτόρων» γινόντουσαν ακόμα και δύο φορές την ημέρα, σε συνεχόμενες ημέρες και σε κοντινές πόλεις που η Τρ. Ελλάδος έχει υποκατάστημα. Κάτι τέ-

τοιο θα ήταν αδιανόητο να πάθει σοβαρή τράπεζα, οσοδήποτε μικρή. Υπάρχουν τόσες ασφαλιστικές δικλίδες, έλεγχος υπογραφών, έλεγχος γνησιότητας του σώματος της επιταγής, έλεγχος υπολοίπου στο υποκατάστημα που σύρεται η επιταγή, έλεγχος αυτής καθεαυτής της πληρωμής.

Επιτέλους, μετά το πρώτο πάθημα θα μπορούσε η Τράπεζα της Ελλάδος, ελέγκτρια όλων των τραπεζών και θεματοφύλακας των συναλλαγών, να επιβάλει αντί της πληρωμής μετρητού, κατάθεση στην τράπεζα του δικαιούχου.

Ατυχώς, δεδομένου ότι το πρώτο κρούσμα έγινε τον περασμένο Οκτώβριο και τα τελευταία όλα μαζί σε τρεις συνεχόμενες μέρες του Φεβρουαρίου, αποδεικνύεται περίτρανα ότι η τράπεζα είτε δεν κατάλαβε ότι την έκλεψαν τον Οκτώβριο ή δεν μπόρεσε να σκεφτεί κανένα μέτρο πρόσθετης ασφάλειας, ή, τέλος, ότι απλώς αδιαφόρησε.

Για να έχει την εύνοια των μελλοντικών ευρωαφεντικών προτιμότερο είναι να δηλώσει ανικανότητα. Θα είναι πολύ βαρύ να επειλήξει την αδιαφορία έστω και αν έχει σπουδαιότερα πράγματα με τα οποία να ασχοληθεί μέχρι την ενσωμάτωση στην ΟΝΕ.

Σ. Καφαντάρης

• www.netstrike.boom!
• Ποιοι ήταν αυτοί που αναστάτωσαν το άυλο περιβάλλον του Διαδικτύου βομβαρδίζοντας με μηνύματα μερικές από τις ιστοσελίδες-σύμβολα του μεταβιομηχανικού καπιταλισμού (eBay, Buy.com, Amazon.com, cnn.com...); Αρκεί η καταστροφή πληροφοριών για να αναστατωθούν οι χρηματιστές της Νέας Υόρκης;
• Υπάρχουν καλοί και κακοί χάκερ; Μήπως πρέπει να συνηθίζουμε στο άκουσμα του χαρακτηρισμού «cyber-προβοκάτορες»;
• Ποιοι είναι αυτοί που κόπτονται για την υγεία του ηλεκτρονικού εμπορίου, για τα κραχ των χρηματιστηρίων, για την χαώδη και απρόσωπη μορφή του Διαδικτύου που δεν επιτρέπει τον πλήρη έλεγχο του; Δεν είναι όλοι αυτοί οι σαγηνευμένοι από τον νέο θαυμάσιο κόσμο της τεχνολογίας που το στόμα τους στάζει μέλι όταν μιλάνε για παγκοσμιοποίηση, ελεύθερες αγορές και λεωφόρους πληροφοριών;
• Άραγε έπρεπε να διαδραματιστούν τα δικτυακά χτυπήματα (netstrikes) της 9ης Φεβρουαρίου για ν' αντιληφθούμε ότι ο πόλεμος της πληροφορίας έχει ήδη αρχίσει;
• Ρητορικά ερωτήματα που δεν περιμένουν απάντηση.

- Αν η εικονική πραγματικότητα είναι ικανή να παράγει κέρδος και μάλιστα κέρδος όχι χειροπιαστό αλλά κέρδος αέρα-κοπανιστό που δεν αφήνει τύψεις σ' αυτούς που το απολαμβάνουν. Αν ο καπιταλισμός ανακάλυψε προ καιρού ένα ακόμη πεδίο για να υπάρξει, αφού μόνο όταν μεταβάλλεται μπορεί να επιβιώσει, τότε ήρθε ο καιρός ν' αντιληφθούμε ότι και η Αντίσταση στην εξάπλωση του καπιταλισμού μπορεί να διαδραματιστεί σ' αυτόν τον άυλο χώρο που δεν είναι τίποτα παραπάνω από τον χώρο ανάμεσα σε δύο τηλεφωνικές γραμμές. Ακόμα κι αν χρειαστεί να διδαχτεί τη λειτουργία του.
- Αν οι λουδίτες του 19ου αιώνα έσπαγαν τις μηχανές γιατί έβλεπαν σ' αυτές το σύμβολο της εκμετάλλευσης, οι χάκερ σπάνε αρχεία πληροφοριών γιατί βλέπουν σ' αυτά το σύμβολο μιας άυλης, αόρατης αλλά εξίσου υπαρκτής εκμετάλλευσης που διαδραματίζεται στην εποχή που υπάρχει μόνο ό,τι μεταδίδεται.
- Μόνο οι αφελείς πιστεύουν ότι το μέλλον είναι στρωμένο με λουλούδια. Ο καλωδιωμένος κοινωνικός ανταγωνισμός υπάρχει. Υπήρχε και πριν την 9η Φεβρουαρίου. Ίσως να μην καταφέρνει να κερδίσει τον δήμιό του. Απολαμβάνει, όμως, τη χαρά να βλέπει τον δήμιο τρομαγμένο, θορυβημένο...
- Ακόμα δεν είδαμε τίποτα!

Λεωνίδας Βαλασόπουλος

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ

ελληνοτουρκική δημοσιογραφική συνδιάσκεψη, που οργανώθηκε στην Αθήνα (5 και 6 Φεβρουαρίου), υπογράμμισε σημαντικές αλλαγές που γίνονται στην Τουρκία και ορισμένες νοοτροπίες που αρνούνται να υποχωρήσουν στην Ελλάδα.

Η παρουσία στην Αθήνα των σημαντικότερων εκπαιδευμένων του τουρκικού Τύπου υπογράμμισε τη θέση που έχει η Ελλάδα στην τουρκική δημόσια ζωή. Η ελληνική πολιτική προς την Ελλάδα είναι αποσπασματική της πολιτικής μεταμόρφωσης που συντελείται στην Τουρκία. Είναι τμήμα της τουρκικής «περίστασης» που προσπαθεί να εκσυγχρονίσει τους νόμους του κράτους διατηρώντας την ουσία των χαρακτηριστικών που επέβαλε ο Κεμάλ Ατατούρκ.

Οι σχέσεις με την Ελλάδα βρίσκονται στον πυρήνα της ευρωπαϊκής λογικής της Τουρκίας, δεν λύνουν δευτερεύον διακοσμητικό στοιχείο. Δηλαδή, οι δημοσιογράφοι που αντιπροσωπεύουν όλες τις πτυχές του ημερινού ιδεολογικού φάσματος από την ατακτική ορθοδοξία μέχρι την ισλαμική παράταξη και την ινικιστική δεξιά είχαν την ευκαιρία να δουν με τα τους και να αποβάλουν τις προκατασκευασμένες ιδέες που είχαν για την Ελλάδα.

Οι νέες παρονομασίες των πάμπολλων άρθρων οδήγησαν με αυτή την ευκαιρία είναι ο ευχάριστη επιφύλαξη. Αιφνιδισμός από την ανακάλυψη του τύπου που —ο καθένας για τους λόγους του— είναι οικείο και ευχάριστο. Η έντονη αυτή εμπειρία είναι αποτελεσματικότερα από οποιαδήποτε άλλη που τις προκαταλήψεις που μέχρι σήμερα κυριαρχούσαν μεταξύ αυτών που διαμορφώνουν και κρίνουν τις «εικόνες» που καταναλώνει η Ελλάδα.

Η δημοσιογραφική —νομίζω— πλευρά αυτή της δημοσιογραφικής συνδιάσκεψης επισκιάστηκε ωστόσο από τις οικονομικές τριβές και ακατανόητες μεμψιμοιρίες. Οι διαφορές αυτές —εντονότερες στην ελληνική πλευρά— είχαν τρεις κυρίως μορφές: Πρώτον, την αμφισβήτηση της αντιπροσωπευτικότητας της τουρκικής πλευράς που έλαβε μέρος στη συνδιάσκεψη. Δεύτερον, την αμφισβήτηση του «ηθικού» δικαιώματος ορισμένων δημοσιογράφων να βρίσκονται σε μια ελληνοτουρκική συνδιάσκεψη και τρίτον, προσωπικές ενστάσεις όσων είχαν υποχρεωτική και απαραίτητη την παρουσία στην ελληνοτουρκική συνδιάσκεψη.

Οι αμφισβητήσεις της «αντιπροσωπευτικότητας» έγιναν εύκολα όταν έγινε σαφές ότι στηρίζονταν σε παρεξηγήσεις και σε έλλειψη ενημέρωσης. Τα άτομα που αποτελούσαν την τουρκική δημοσιογραφική αντιπροσωπεία προέρχονται από κάθε τμήμα του ιδεολογικού φάσματος. Μεταξύ των δημοσιογράφων δεν βρίσκονταν μόνο μέλη του Συμβουλίου Τύπου που είχε αρχικά την πρωτοβουλία των ελληνοτουρκικών δημοσιογραφικών συναντήσεων, ούτε μόνο δημοσιογράφοι που εργάζο-

νται στο εκδοτικό συγκρότημα Ντογάν.

Οι αντίθετες εντυπώσεις είχαν στηριχθεί σε ελλιπείς πληροφορίες και σε σύγχυση. Το Τουρκικό Συμβούλιο Τύπου, που είχε αρχικά την πρωτοβουλία των ελληνοτουρκικών συναντήσεων, όχι μόνο δεν απέκλεισε κανέναν από την αντιπροσωπεία που προσεκλήθη στην Αθήνα, αλλά συμπεριέλαβε τάσεις και απόψεις με τις οποίες βρίσκεται σε ανοιχτή ρήξη.

Οι απόψεις που κατά καιρούς είχαν εκφράσει στα άρθρα και τα σχόλιά τους οι δημοσιογράφοι που παρέστησαν στη συνδιάσκεψη της Αθήνας, επειδή συνθέτουν ένα απόλυτα αντιπροσωπευτικό δείγμα των απόψεων που κυριαρχούν κατά καιρούς στην Τουρκία, δεν ήταν πάντα «φιλικές» για την Ελλάδα ή για τις ελληνικές κυβερνήσεις. Δεν θα έπρεπε αυτό να αποτελεί έκπληξη για κανέναν.

Στη συνδιάσκεψη δεν συμμετείχαν οι «πρωτοπόροι» ή οι «φιλοι της Ελλάδας», αλλά αυτοί που κατά καιρούς εκφράζουν —και γιατί όχι— έχουν διαμορφώσει τις απόψεις που κυριαρχούσαν στην Τουρκία για την Ελλάδα.

Αυτό συνιστούσε την επιτυχία της συνδιάσκεψης, διότι εγγυάτο ότι η συζήτηση και η ανταλλαγή δεν αφορά μόνο μικρές «πρωτοποριακές» —έστω— ομάδες, αλλά τον πυρήνα της τουρκικής δημοσιογραφίας.

Σε μια τόσο μεγάλη συνδιάσκεψη που οργανώονταν εκ των ενόντων (ad hoc), αφού δεν υπήρχε κατεστημένος φορέας να την αναλάβει, ήταν φυσικό να υπάρχουν παραλείψεις και αδυναμίες. Ορισμένοι, ωστόσο, δεν έδειξαν την απαιτούμενη κατανόηση και θεώρησαν ότι η παράλειψη της πρόσκλησής τους στερούσε αυτόχρονα τη συνάντηση από κάθε αξιοπιστία.

Και στην τουρκική πλευρά υπήρχαν εντάσεις και διαφωνίες. Το Συμβούλιο Τύπου έχει ανταγωνιστικές, σχεδόν εχθρικές, σχέσεις με την Ένωση των Τούρκων Δημοσιογράφων, Gazeteciler Cemiyeti, με πολλές άλλες τάσεις και ομάδες μέσα στον δημοσιογραφικό χώρο. Οι συγκρούσεις αυτές δεν οδήγησαν στην Ένωση των Τούρκων Δημοσιογράφων σε μποϊκοτάζ της συνάντησης ούτε σε οργίλες «καταγγελίες» της συνάντησης από τις στήλες του τουρκικού Τύπου. Το περίεργο είναι ότι οι «καταγγελίες» που υποτίθεται ότι εξέφραζαν την τουρκική πλευρά εκδηλώθηκαν μόνο μέσα από τις στήλες μιας ελληνικής εφημερίδας! Η τουρκική πλευρά διαχειρίστηκε πολύ πιο διακριτικά τις μεταξύ της αντιθέσεις, προκειμένου να αξιοποιήσει την πραγματικά χρήσιμη ευκαιρία των δημοσιογραφικών συναντήσεων που ομόφωνα αποφασίστηκε να συνεχιστούν.

Άλκης Κούρκουλας

Ο Α. Κούρκουλας είναι μέλος της δμελούς ομάδας επαφής που ανέλαβε τη διοργάνωση των ελληνοτουρκικών δημοσιογραφικών συνδιασκέψεων.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΣΤΕΓΩΝ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΩΝ

Μέσα από την εθελοντική εργασία προσφέρουμε κοινωνικό έργο, καταπολεμούμε τον κοινωνικό ρατσισμό, μαθαίνουμε να συνεργαζόμαστε και δημιουργούμε ανθρώπινες σχέσεις.

Η Εθελοντική Εργασία Αθήνας και το περιοδικό δρόμου Δρομολόγια οργανώνουν ταχύρυθμο σεμινάριο για νέους εθελοντές που ενδιαφέρονται να δείξουν έμπρακτα την κοινωνική τους αλληλεγγύη σε άστεγους και άνεργους συμπολίτες μας-πωλητές του περιοδικού.

Τα Δρομολόγια, το πρώτο περιοδικό δρόμου στην Αθήνα και μέλος του Διεθνούς Δικτύου Περιοδικών Δρόμων πουλιέται στο δρόμο από ανθρώπους που αντιμετωπίζουν πρόβλημα στέγης και βιοπορισμού, οι οποίοι κρατάνε το 50% της τιμής (400 δρχ.) ενώ τα υπόλοιπα πηγαίνουν στα έξοδα της έκδοσης. Γράφεται από εθελοντές δημοσιογράφους και μη και οι σελίδες του σχεδιάζονται από τη Θεραπευτική Κοινότητα «Διάβαση».

Η Εθελοντική Εργασία Αθήνας ασχολείται με την ευαισθητοποίηση, εκπαίδευση και οργάνωση όσων ενδιαφέρονται να παρέχουν εθελοντική εργασία σε ομάδες πληθυσμού που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό, περιθωριοποίηση και φτώχεια.

Το σεμινάριο περιλαμβάνει:

- θεωρητική και βιωματική προσέγγιση σε ζητήματα που αφορούν τους άνεργους, τους άστεγους και τον κοινωνικό αποκλεισμό,
- διερεύνηση του ρόλου και της προσφοράς του εθελοντή,
- παρουσίαση των στόχων και των τομέων δουλειάς των Δρομολογίων,
- streetwork και άλλες πρακτικές υποστήριξης των περιοδικών δρόμου και των πωλητών του,
- χάπενινγκ στο δρόμο με συμμετοχή καλλιτεχνών και μελών της Εθελοντικής και των Δρομολογίων.

Το σεμινάριο θα πραγματοποιηθεί στις 25 και 26 Φεβρουαρίου (Παρασκευή απόγευμα - Σάββατο πρωί και μεσημέρι) και στις 4 και 5 Μαρτίου (Σάββατο πρωί και μεσημέρι - Κυριακή μεσημέρι - απόγευμα).

Δηλώσεις συμμετοχής μέχρι τις 20.2 στα Δρομολόγια, Τζωρτζ 6, Πλατεία Κάνιγγος, 1ος όροφος. Πληροφορίες στην ίδια διεύθυνση και στο τηλέφωνο 3808027 (10-12 πρωί και 6-8 απόγευμα Δευτέρα έως Παρασκευή).

Κόστος συμμετοχής: 7.000 δραχμές.

ΟΚΤΑΒΙΑΝΟΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

Ο κ. Γιαννόπουλος, υπουργός Δικαιοσύνης –τον οποίο βλέπουμε συχνά στην TV να χορεύει– έκανε αγωγή στον Ριζοσπάστη και ζητάει κάτι εκατομμύρια. Η γενική γραμματέας του ΚΚΕ ζητάει, εξ αυτού του λόγου, συνάντηση με τον πρωθυπουργό της χώρας, τον κ. Σημίτη. Και αυτός δεν την δέχεται. Λοιπόν, μπορεί να γίνει ανεκτή τόση αλαζονεία;

ΟΥΤΕ ΦΑΚΕΣ

Ο κ. Κοντογιαννόπουλος κατέρχεται στην Β' Αθηνών. Μου θυμίζει τον «Θανασάκη τον πολιτευόμενο» του Ψαθά, ο οποίος άλλαζε κόμμα προς χάριν εκλογής. Και στο τέλος, ο Ηλιόπουλος τού φόρτωσε ένα σακί φακές και τον έκανε μπακάλη. Φοβούμαι, όμως, πως επειδή ο κ. Σημίτης δεν έχει μπακάλικο, το σακί που θα του φορτώσει δεν θα έχει ούτε καν φακές. Αέρα φρέσκο θα έχει.

GENERATION X

Αλλά, κ. Σημίτη μου, αφού κάνεις που κάνεις τον κόπο, γιατί δεν παίρνεις και τον Καλαμπόκα μαζί, να γίνετε μια ωραία παρέα εκσυγχρο-

νιστών-σοσιαλιστών – Νέα Τάξη πραγμάτων;

Ο ΚΑΛΟΧΑΙΡΕΤΑΣ

Ο κ. Λαλιώτης, μετά το μίνι Μετρό, εγκαινίασε και την Εγνατία Οδό – εννοώ τη μακέτα της. Μαθαίνω δε ότι θα εγκαινιάσει και τη μακέτα του Ρίου-Αντιρρίου. Τέτοιο παραμύθι είχαμε να δούμε από την εποχή Πατακού, που πάντα είχε μαζί του πρόχειρο και ένα μυστρί. Σαν τον βουλευτή Καλοχαιρέτα στην ταινία Στουρνάρα 288. Έλεγε ο αείμνηστος στους ψηφοφόρους του:

«Ετελείωσε αγαπητέ μου, ετελείωσε...»

ΜΠΛΟΚ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Η Βάνα Μπάρμπα λατρεύει το ΠΑΣΟΚ – έτσι δήλωσε στο *Symbol*. Είναι αυτό που λέει ο Γκράμσκι: Άμα έχεις μαζί σου τους οργανικούς διανοούμενους, καθάρισες.

ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ

Διάβασα στον Επενδυτή πως η κ. Δάφνη, ο Βέλτσος και ο Τσουκαλός συμβούλευαν τον Σημίτη να εξαντλήσει την τετραετία. Και κα-

λά η κ. Δάφνη, γυναίκα το είναι, έχει ελαφρυντικό. Πώς γίνεται όμως, γνωστοί κομμουνιστές, προτοπόροι της επανάστασης και της ανατροπής του καπιταλισμού να παρασέχουν τον μεγάλο τιμονιέρη σε λάθη;

ΘΕΛΩ ΤΟΥΝΤΑ

Εάν δεν έρθει και ο Τούντα εγώ Σημίτη δεν ψηφίζω, πώς να μου κόψουν το χέρι. Διότι με την Βάνα έχω ιδεολογικές διαφορές. Όταν της παρασυνέντευξη, διαφώνησα με και τώρα έχουμε ψυχραιμία. Θέλω έναν οργανικό διανοούμενο, σαν τον Κοντογιαννόπουλο, φερ' ειπείν, να ταυτιστώ.

ΤΟ ΣΤΙΛΕΤΟ

Ο ΣΥΝ κάνει συνέδριο, το ΚΚΕ ανοιχτή συγκέντρωση στην Αθήνα και τα πόδια του Τσοβόλα έχουν λιώσει στο περπάτημα. Κρατούν και ιδιωτική τηλεόραση, όμως, τους αγνοούν. Ένα μαύρο πέπλο προπαγάνδας έχει καλύψει τα πάντα αφού η κυβέρνηση κρατάει στο χέρι τα κανάλια χρίζοντας χρέη πολλών δις. Παίζονται σημαντικά παιχνίδια για το πασοκικό καθεστώς στις εκλογές αυτές και κάνουν το παν να κερδίσουν. Δεν θα αφήσουν ποτα όρθιο, αγαπητοί πατριώτες μου. Και δεν μιλήσουμε, αν δεν διαμαρτυρηθούμε, αν δεν φωνάξουμε για την πλύση εγκεφάλου των διαφημιζόμενων που γίνονται με κοινά κόνδυλια, αν δεν ανσταθούμε στο στιλέτο στο στόμα που πάνε να μας χτυπήσουν, θα πάμε σαν πρόβατα επί σφαγής.

ΛΙΣΤΑ ΓΑΜΟΥ

ΕΠΙΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΣ

«Πάρε και μια γάτα, ρε μαλάκα», φώναξε ο ταξίτζης στο φίλο του τον εργένη που ήθελε να παντρευτεί. Τέσσερις άντρες γύρω από μια κούκλα, ανάμεσα σε πρέφα, τοιγάρα και γκόμενες. Η Λίστα Γάμου του Διονύση Χαριτόπουλου μπαίνει βαθιά στην ανδρική μοναξιά, που έρχεται συνήθως εκεί γύρω στα σαράντα. Πέρασαν τα χρόνια των οργανώσεων και έμειναν μόνον οι γυναίκες και το κυνήγι τους, ενώ γύρω γύρω όλα αλλάζουν. Ο ένας πτυχιούχος έγινε ιχθυέμπορος, ο άλλος τραπεζοϋπάλληλος, ο άλλος ταξίτζης και ο άλλος τίποτα. Πεταμένες κάλτσες στην γκαρσονιέρα, απιστίες μεσημεριανές και αγωνίες.

Δεν υπάρχει κανένα σχέδιο στην ιστορία, μόνο μια ανακατασκευή της θλιβερής μάλλον ζωής που σέρνεται πίσω από την ζουμερή και ποθητή αισθητική, την Τζένη Μπότση. Ο Χρυσικάκος υστερικά τρυφερός, ο Κοτανίδης και ο Καμπερίδης και ο Παλεοχωρίτης ελλειπτικά υπέροχοι και πάνω απ' όλους ένας σχεδόν τραγικός Βαλαβανίδης – άξιος απόγονος των μεγάλων κωμικών μας.

Σε ελάχιστη εκτίμηση έχω την ελληνική κωμωδία μετά την εποχή Τσιφόρου και Σακελλάριου, διότι είτε θα είναι χονδροειδής είτε νερόβραστη – «υποψιασμένη» δήθεν με ευαισθησίες. Μοναδική εξαίρεση ήταν νομίζω το Δάφνες και Πικροδάφνες. Από τότε, κενόν. Σήμερα βγήκε αιφνιδώς μια καινούργια λάμψη, το έργο του Διονύση Χαριτόπουλου *Λίστα Γάμου*, το οποίο ξαναστήνει το είδος στα πόδια του.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ 510 ΤΟΜΟΙ

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα, αλλά και διεθνώς, μια σειρά Αρχαίων Συγγραφέων δημιουργεί ένα μοναδικό συγκροτούμενο. Παραβλέποντας τις τρέχουσες εκδοτικές «λογικές» της εμπορικότητας, αγνοώντας τη συστηματική χειραγώγηση του κοινού προς τις εύκολες επιτυχίες, προσπερνώντας την αδιαφορία των υπευθύνων, υποτίθεται, φορέων ή την πολεμική κάποιων κύκλων που θέλουν να μονοπωλούν την αρμοδιότητα χωνεύοντας να διακόπτουν τον λήθαργό τους, οι Εκδόσεις «Κακός» δίνουν με συνέπεια και επίγνωση της ευθύνης της τη σειρά της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας «Οι Έλληνες», τη μόνη που εκδίδει, όπως ακριβώς υποσχέθηκε με την έναρξή της, σχεδόν μια δεκαετία τώρα, Ατα έργα ΟΛΩΝ των κλασικών συγγραφέων.

Ολλές και γνωστές οι δυσκολίες που πρέπει να ξεπεραστεί ένα τέτοιο έργο. Μήπως όμως είναι η ώρα να ξεράσει και ο αναγνώστης την παραπλάνηση; Ο αναγνώστης που πληροφορείται, επί παραδείγματι, από το επίτιμο κατάλογο ότι η σειρά των Αρχαίων Συγγραφέων Εκδόσεων Ζαχαρόπουλου είναι «η πιο ολοκληρωμένη», όταν σε 127 τόμους παρουσιάζονται επιλογές των έργων. Ή, επίσης, ο αναγνώστης που μαθαίνει από τον επίτιμο κατάλογο του «Παπύρου» ότι οι εκδόσεις αυτές κυκλοφορούν τα Άπαντα των Αρχαίων Συγγραφέων, όταν δεν πρόκειται παρά για επιλογές πάλι, μερικές φορές ανομολήρωτες όσον αφορά τα ίδια τα παρουσιαζόμενα έργα, και μάλιστα με εκδοτικά και μεταφραστικά δευτερεύοντα περασμένων δεκαετιών.

Η Αρχαία Ελληνική Γραμματεία υπήρξε η ιδρυτική πράξη του παγκόσμιου πολιτισμού, και, αιώνες τώρα, η ανυπόστατη προοδεύει χάρη στη μαθητεία της στα κλασικά κείμενα. Η έκδοση και μελέτη των κειμένων αυτών σημαίνει απλώς γνωριμία ενός πολιτιστικού παρελθόντος. Είναι πρωτίστως η συνείδηση του ότι η αρχαία ελληνική σκέψη περιέχει αυτό που καμιά νεότερη, τεχνολογική ή άλλη, εξέλιξη δεν μπορεί να ανταγωνιστεί: την αρετή, τον άνθρωπο ως υπόδειγμα για τον άνθρωπο.

Από το παγκόσμιο ελληνικό κληροδότημα αποτελείται η βάση για τον σημερινό Έλληνα πηγή και όρο της ύπαρξής του.

Αξιολογηθεί η συνεισφορά καθενός αντικειμενικά, κάθε πρόταση ας κριθεί ως συντελεστής πραγματικότητας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ

Πανεπιστημίου 46, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 38.40.524, 38.44.458, Fax: 33.03.098
info@kaktos.com

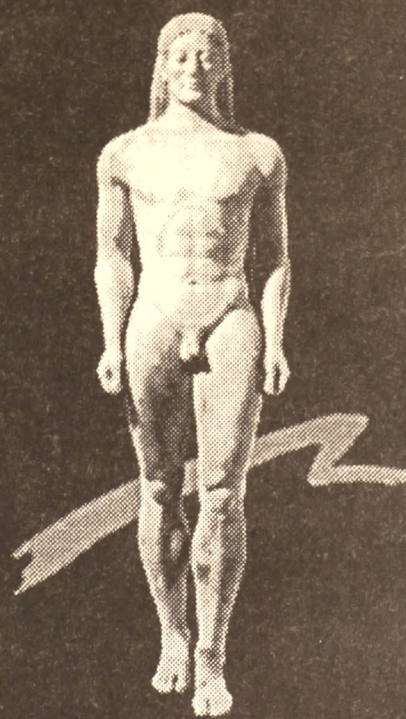
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ
η σειρά

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

Η μεγαλύτερη και εγκυρότερη σειρά
σε όλο τον κόσμο

Η μεγαλύτερη
και εγκυρότερη σειρά
σε όλο τον κόσμο

Πανεπιστημίου 46, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 38.40.524 - 38.44.458, Fax: 33.03.098

Δημήτρης Δεληγιάννης

ΤΑ ΜΕΤΕΩΡΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

Δημήτρης Δεληγιάννης

Τα
Μετεώρα
Μουσεία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Τα “Μετεώρα Μουσεία” είναι διάλογοι και στοχασμοί τριών μοναχικών ανθρώπων πάνω στην τέχνη, την αισθητική και τη ζωή.

Βουτάνε βαθιά στο παρελθόν και μετεωρίζονται σε ζητήματα του σήμερα, τα οποία δεν μπορούν να ερμηνεύσουν γιατί ο καθένας είναι προσκολλημένος στον ιδεολογικό του χώρο.

Τελικά μέσα από την ομαδική ανάλυση ξεδιπλώνουν πτυχές της ζωής τους και τις συνδέουν με τις αλληγορίες της τέχνης, όπου βρίσκονται σημεία επαφής.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 • ΑΘΗΝΑ, 10680 • ΤΗΛ. 3607.744

FAX 3623.093 • E-mail: nefeli-p@otenet.gr

Διεθνή

του Κώστα Τσαλόγ

Είναι δευτερεύουσας σημασίας ερώτημα το τι υπαγόρευσε συνεχιζόμενη ανατίμηση του πετρελαίου. Το κρίσιμο ερώτημα είναι πόσο θα διαρκέσει ο τριπλασιασμός της τιμής του, σε σχέση με εκείνη που διαμόρφωσε το τρέχον κοστολογικό καθεστώς διεθνή, σχεδόν, κλίμακα. Αν οι χώρες που εξάγουν πετρέλαιο επανέλθουν στις σκοπιμότητες που υπαγόρευσαν την εκτίναξη της τιμής του μαύρου χρυσού από 3 δολάρια το βαρέλι το 1972 σε 10 δολάρια το 1980, οι συνέπειες για τις ασθενέστερες, κυρίως οικονομίες εισαγωγής ενέργειας θα είναι βαρύτερες. Η παγκοσμιοποίηση, με τον αδυσώπητο ανταγωνισμό που αξιολογείται ως η χειρότερη δυνατή συγκυρία για ανάλογο εξελίξ

Οι κυβερνητικοί μας αρμόδιοι, παρά την έκδηλη ανησυχία τους, υποστηρίζουν ότι θα είναι σχεδόν ασήμαντες οι απώλειες στην ελληνική οικονομία. Είναι ζήτημα, λένε, να ανατιμήσεις των καυσίμων προσθέσουν 0,50% στο κόστος του πληθωρισμού. Διότι, όπως, διευκρινίζουν, οι εταίροι μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα υποστούν ανάλογα πληθωριστικές πιέσεις, δεν θα υπάρξει πρόβλημα με το ποσοστό του πληθωρισμού στην διαδικασία «σύγκλισης». Και εκεί, ίσως να μην υπάρξει πρόβλημα. Για την ελληνική οικονομία όμως, και την ελληνική κοινωνία θα υπάρξει. Σοβαρότατο, μάλιστα. Το εθνικά ορθό, άρα, θα ήταν να ενημερωθεί ο ελληνικός λαός για τις δυσημένστερες καταστάσεις που θα ήταν δυνατό να προκύψουν από την εισβολή, και για μακρό διάστημα, υπερτιμωμένου κόστους ενέργειας, ώστε να μετάσχει ενεργά στην προτεινόμενη αντιμετώπισή τους. Ο εφησυχασμός μπορεί να είναι χρονοβόλος για την προεκλογική εκστρατεία ή για αποτροπή ανεπιθύμητων μεταβολών στο Χρηματιστήριο, δεν λειτουργεί, όμως, ως κίνητρο συλλογικής δράσης εναντίον της απειλής.

Ο εμπορικός ανταγωνισμός σε παγκόσμια κλίμακα αναζήτησε τα μέσα παράκαμψής του στην τεχνολογική εξέλιξη, αλλά, και, κυρίως, στην ελαχιστοποίηση του κόστους της εργατικής δύναμης, της σκόλησης και αμοιβής. Η αυξανόμενη ανεργία και όσα καταρρέουν στον ακρωτηριασμό εργασιακών κεκτημένων δικαιώματα φαίνεται να είναι. Όταν το κόστος παραγωγής υλικών αγαθών και υπηρεσιών επιβαρύνεται από την ανατίμηση άλλων συντελεστών, όπως είναι η ενέργεια, τότε επακολουθεί είναι η προσπάθεια για καλύτερη ακόμα συρρίκνωση του κόστους της εργασίας. Κατά βέβαια, το πρόβλημα καλούνται να το αντιμετωπίσουν οικονομίες με παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας και μη θετικές εξαγωγικές επιδόσεις, τα περιθώρια επιτυχίας των οποίων σπαθαιών τους είναι σημαντικά. Αν το καθήκον βαρύνει οικονομίες, όπως η δική μας οικονομία, που επέλεξαν την πολιτική

Κοστολόγιο

μικής ανάπτυξης, ώστε με την υποβάθμιση της παραγωγικής τηριότητας, συγκριτικά και σε απόλυτους αριθμούς, και την είνωση των συνθηκών ζωής ενός διαρκώς αυξανόμενου τμή-
ς του πληθυσμού να επιτευχθεί ο πολιτικός στόχος της έντα-
ης δραχμής στη ζώνη του ευρώ, η οικονομική και κοινωνική
δοδρόμηση είναι αναπόφευκτη.

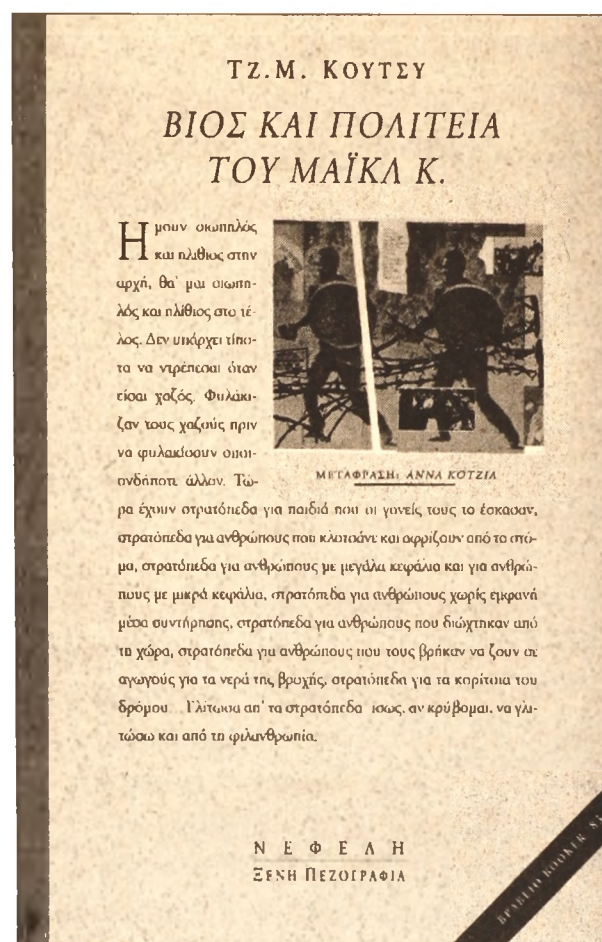
περασμένο χρόνο, το 1999, δαπανήθηκαν επτακόσια δισε-
μύρια δραχμές, περίπου, για τις εισαγωγές καυσίμων. Η μέ-
ή, για ολόκληρο το έτος, ήταν δεκαπέντε δολάρια το βαρέλι.
πλασιασμένη, συνεπώς, την τιμή του αργού πετρελαίου για
ηρο το έτος, και με ακριβότερο το δολάριο –λόγω αντίστοι-
ποτίμησης της δραχμής–, με το οποίο γίνονται οι πληρωμές
υσίμου αυτού, το δραχμικό κόστος των εισαγωγών θα είναι
σιο του περυσινού. Ποιος θα το επωμιστεί; Ο κρατικός προ-
γισμός δεν επιτρέπεται, από την Κομισιόν, να μειώσει την
ογία του στα καύσιμα, γιατί αυτό θα σήμαινε... αθέμιτο
ωνισμό! Απομένει η κατανάλωση. Για παραγωγή και για κί-

στη μία, όσο και στην άλλη κατηγορία καταναλωτών είναι
το να μην υπάρξει ανάλογη επίπτωση, στις τιμές, όπως και
ιτήματα των εργαζομένων και των συνταξιούχων για ανα-
μογή, ως τα επίπεδα του αυξημένου πληθωρισμού, των
ισικών τους αποδοχών. Θα απορριφθούν τα αιτήματα τόσο
ην ιδιωτική εργοδοσία όσο και από την δημόσια. Από την
ι, με το πολύ πειστικό «επιχείρημα» της ανεργίας. Από την
ρη, λόγω των απαγορεύσεων του Μάαστριχτ. Αν ο γενικός
ός προϋπολογισμός επιβαρυνθεί με καταβολές μισθών, συ-
ων και επιδοτήσεων, ανατρέπεται το πρόγραμμα σύγκλισης,
ρόσφατα εγκρίθηκε από τους «δεκαπέντε». Και παύει να εί-
ιστικό ως πρόγραμμα δημοσιονομικής σταθερότητας για
τά την ΟΝΕ εποχή. Ο πληθωρισμός, όμως, θα υπάρχει. Με
υσισμένες τις συνέπειες μόνο στα εισοδηματικά ασθενέστε-
ώματα του πληθυσμού, ώστε να διαφυλαχθεί η δημοσιονο-
ταθερότητα, η ανταγωνιστικότητα των ελάχιστων και χαμη-
οστιθέμενης αξίας προϊόντων που εξάγουμε, και η ελκυστι-
του Χρηματιστηρίου μεταξύ των γηγενών και αλλοδαπών
νυτών»!

ολλές λεπτομέρειες θα ήταν εύκολο να καταγραφούν οι αρ-
ς για την οικονομία και την κοινωνία, από την διατήρηση
κρό χρόνο ανατιμημένης της εισαγόμενης ενέργειας, συνέ-
Δεν θα ήταν επαρκώς αποτελεσματικό. Την υποχρέωση
ωσης του κοινού την έχει η κυβέρνηση, αλλά και η αντιπο-
ι. Απεχθές καθήκον για περιόδους εκφώνησης μεγάλων
ημάτων» και υποσχέσεων για ακόμα μεγαλύτερα «επι-
τα» μετά τις εκλογές. Διότι, όμως, η χώρα δεν εμπλουτίστη-
αγωγικά και πολιτισμικά, ώστε να είναι σε θέση να απο-
επικίνδυνους, όπως ο τωρινός, κραδασμούς, η μόνη υπό-
που επιτρέπεται να δοθεί από όσους διεκδικούν την εξου-
αι πως δεν θα συνεχίσουν να είναι διαχειριστές της εθνικής
έερσης. Αν θέλουν, όχι μόνο να τιμηθούν, αλλά και να τι-
την ψήφο που θα τους δοθεί

ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΖ. Μ. ΚΟΥΤΣΥ ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΑΪΚΛ Κ.

ΒΡΑΒΕΙΟ BOOKER 1983

Ένα ταξίδι στη δίνη και τη φρίκη του πολέμου,
που παρασύρει τους ανθρώπους στη
σκληρότητά του. Κεντρικός ήρωας ένας
άνθρωπος περιθωριακός, πνευματικά
καθυστερημένος, δύσμορφος. Όμως ο Μάικλ
Κ., αυτή η χωρίς επίθετο ασημαντότητα,
ξεστρατίζει από την οδό της ιστορίας και
πασχίζει να πορευτεί στο δικό του προσωπικό
δρόμο. Αυτός ο ηλίθιος δεν είναι παρά ένας
γενναίος, ένας αξιοπρεπής άνθρωπος που
αρνείται να προδώσει τον εαυτό του.
Από τις εκδόσεις "Νεφέλη" θα κυκλοφορήσει
σύντομα "Ο Άρχοντας της Πετρούπολης",
που στηρίζεται σ' ένα συγκλονιστικό επεισόδιο
από τη ζωή του Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι.
Ο Τζ. Μ. Κούτσυ βραβεύτηκε με το βραβείο
Booker '99, για το βιβλίο του "Disgrace".

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 • ΑΘΗΝΑ 10680 • ΤΗΛ. 3607.744
FAX 3623.093 • E-mail: nefeli-p@otenet.gr

Οι **πονοκέφαλοι** του κ. Καραμανλή

του Τάσου Παππά

«Είναι η πρώτη φορά που η Νέα Δημοκρατία δίνει μια εκλογική μάχη και η ενότητά της είναι τόσο συμπαγής» είπε πολύ σοβαρά ο πιο προβεβλημένος βουλευτής του κόμματος *Προκόπης Παυλόπουλος*. Οι δημοσιογράφοι που τον άκουγαν, για λόγους ευγένειας, δεν χαμογέλασαν ειρωνικά. Η αναντίστοιχη προς την πραγματικότητα δήλωση του κ. Παυλόπουλου πρέπει μάλλον να ενταχθεί στην προσπάθεια του ανδρός να φανεί αρεστός στον αρχηγό του, με τον οποίο δεν έχει τελευταία και τις καλύτερες των σχέσεων ιδιαίτερα, μάλιστα, μετά το «άδειασμα» που υπέστη στο θέμα μονιμοποίησης των εκτάκτων του Δημοσίου. Προς κακοφανισμόν του κ. Παυλόπουλου και των άλλων ηγετικών στελεχών του κόμματος, η Ν.Δ. και τούτη τη φορά καλείται να δώσει μια κρίσιμη για την επιβίωσή της μάχη χωρίς να έχει συσπειρώσει το σύνολο του πολιτικού προσωπικού της.

Ο δήμαρχος Αθηναίων **Δ. Αβραμόπουλος** –για πολλούς το βαρύ πυροβολικό της παράταξης– αρνήθηκε να συμμετάσχει στα ψηφοδέλτια. Προτίμησε να δώσει μια αναιμική στήριξη η οποία, όπως δείχνουν τα πράγματα, δεν είναι εξμεταλλεύσιμη εκλογικώς. Ο δήμαρχος δεν θέλησε να «λερώσει τα χέρια του με τη βρώμικη δουλειά», κρατώντας προφανώς δυνάμεις για το μετεκλογικό σκηνικό, το οποίο βλέπει να διαμορφώνεται με θετικό για τα συμφέροντά του τρόπο.

Ο αρχηγός των Φιλελευθέρων **Στ. Μάνος** δεν φαίνεται μέχρι τώρα να υποκύπτει στις πιέσεις του κ. Καραμανλή. Δεν επιθυμεί μία θέση στη λίστα επικρατείας. Συζητά, όμως, το ενδεχόμενο συνεργασίας των δύο κομμάτων. Αυτή την ώρα ο πρόεδρος της Ν.Δ. δεν μπορεί να του προσφέρει μια τέτοια εξυπηρέτηση.

Ο **Γ. Σουφλιάς** και όσοι ανήκουν στο στενό περιβάλλον του δεν πρόκειται να εμπλακούν ενεργώς στην εκλογική μάχη, αν και φίλοι του Θεσσαλού πολιτικού πλαγιοκοπούνται από στελέχη του ΠΑΣΟΚ για να εκτεθούν με τα ψηφοδέλτια του κινήματος τουλάχιστον στη Θεσσαλία, όπου η δύναμη του κ. Σουφλιά είναι υπολογίσιμη.

Ο **Ανδρέας Ανδριανόπουλος** έχει διαμηνύσει στον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης ότι θα μπορούσε να βοηθήσει τη Ν.Δ., με αντάλλαγμα μία εκλόγιμη θέση στη λίστα επικρατείας. Αλλιώς δεν θα είχε πρόβλημα να «κάτσει στο σπίτι του».

Ο **Β. Κοντογιαννόπουλος** και ο κ. **Ματζαπετάκης** θα είναι υποψήφιοι με το ΠΑΣΟΚ, ενώ ο πρώην υπουργός **Σωτ. Παπαπολίτης** αποχώρησε θορυβωδώς από τη Ν.Δ. και σκέφτεται σοβαρά την περίπτωση να στηρίξει δημοσίως τον πρωθυπουργό Κώστα Σημίτη.

Την ίδια στιγμή, ορισμένοι απ' αυτούς που παραμένουν στη Ν.Δ. αμειβούνται με τις πράξεις τους την εικόνα του κόμματος. Οι φιλότιμες προσπάθειες που καταβάλλει ο Κ. Καραμανλής για να κερδίσει τους ψηφοφόρους του μεσαίου χώρου, κάνοντας ιδεολογικά και πολιτικά ανοίγματα, πέφτουν στο κενό, αφού εξουδετερώνονται σε χρόνο-ρεκόρ από τη γνωστή ομάδα των ακροδεξιών-φιλοβασιλικών. Οι αμετανόητοι νοσταλγοί του παρελθόντος

έδρασαν πάλι σε προεκλογική περίοδο προκειμένου να επαισυνδύσουν τις σχέσεις τους με το φαιό ακροατήριό τους. Γνωρίζουν, φυσικά, ότι είναι πολύ δύσκολο να διαγραφούν μερικές εβδομάδες πριν από τις εκλογές. Παίξουν έξυπνα το παιχνίδι τους και έχουν καλή πιθανότητα να φέρει να θέσουν σε κατάσταση ομηρίας τον αρχηγό τους.

Τη μεγαλύτερη ζημιά, όμως, την κάνει ο «συνήθης ύποπτος» των δύο τελευταίων εκλογικών αναμετρήσεων. Ο επίτιμος πρόεδρος του κόμματος **Κ. Μητσοτάκης** όπως το 1996, έτσι και τώρα χτύπησε παραμονές εκλογών. Φρόντισε με τις βαρύγδουπες παρεμβάσεις του να διασκεδάσει τις ανεδάφικες εκτιμήσεις κορυφαίων παραγόντων της Ν.Δ. ότι τάχα θα είναι νομικοί φρονιμοί. Όσοι ήλπιζαν ότι ο πρώην πρωθυπουργός θα κάτσει ήρεμος διαψεύστηκαν οικτρά. Εμφύσησε τη διαφωνία του με την

κοινωνιακή πολιτική του κόμματος, με τη στάση της Ν.Δ. στο θέμα της προεδρίας της Δημοκρατίας και έμπηξε βαθιά το μαχαίρι λέγοντας πόσο του λείπουν τα στελέχη που διέγραψε ο σημερινός αρχηγός. Τέτοια... υποστήριξη προκαλεί δάκρυα συγκίνησης στον άνθρωπο το έχει δηλώσει. Εργάζεται για τη θυγατέρα του. Και ανάδειξη εκείνης περνά μέσα από την ήττα του κόμματος: «Για να το κρύψω μεν άλλωστε», όπως θα έλεγε και ο ίδιος σε μια έμφυση ειλικρίνειας.

Στο αντίπαλο στρατόπεδο δεν αντιμετωπίζουν τέτοιας φύσης προβλήματα. Η φράση «όλοι ενωμένοι σαν μια γροθιά» αποτυπώνεται, βεβαίως, μόνο την επιφάνεια των πραγμάτων. Το πόσο υποβλητική και υποκριτική είναι, θα φανεί αν το ΠΑΣΟΚ ήττηθεί στις εκλογές. Πάντως η ηγεσία του κόμματος έχει εξασφαλίσει ένα ενιαίο νικητήριο. Τα φάλτσα είναι λίγα, όλοι μάχονται για την επανεκλογή τους, οι φιλοφρονήσεις προς τον αρχηγό περιορίζονται, το χρήμα ρέει άφθονο και η προσδοκία μιας νέας τετραετίας και μιας ακόμη χρυσοφόρας διαχείρισης ακυρώνει γρήγορα τις ανησυχίες

Οι τελευταίες εκλογές

του Απόστολου Διαμαντή

Σημίτης, ακολουθώντας τυφλά τις πιο σκληρές μονεταριστικές πολιτικές της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας και κούοντας χωρίς καμιά επιφύλαξη στην εστιασμένη αμερικανική στρατηγική στα άγια, δημιούργησε στο εσωτερικό δύο κληρά αντισημιτικά μπλοκ: το ένα, που είδε τις κοινωνικές κατακτήσεις της πολιτείας να αμφισβητούνται, και το άλλο, που διέκρινε στην πολιτική του κ. Σημίτη τα κλασικά χαρακτηριστικά του εθνικού ενδοτισμού.

Η πολιτική του κ. Σημίτη όμως, παρ' ότι είχε σαν στόχο τον κοινωνικό εκσυγχρονισμό, απέτυχε πλήρως στο πιο κρίσιμο ζήτημα: να εκσυγχρονίσει την κρατική ή -αντίθετα, την κομματικοποίησε πακρο-, να λύσει τα μεγάλα και μόνιμα προβλήματα και να αμβλύνει μεγάλες κοινωνικές και περιφερειακές ανισότητες. Εφαρμόζοντας στο δρόμο την ΟΝΕ κυρίως νομισματικές και πιστικές μεθόδους, κατάφερε μεν ναώσει κάποιους δείκτες, πλην όμως ύργησε μεγάλες κοινωνικές διαφορές, κοινωνικά περιθώρια και προές αποδιάρθρωσης του κοινωνικού. Ο αγροτικός κόσμος εγκαταλείφθηκε την τύχη του, η ανεργία εκτινάχθηκε 2% -ποσοστό-ρεκόρ για ευρωπαϊκή -και όλος ο δημόσιος τομέας περιήλμα κατάσταση παραλυσίας, με πιο ηριστικά παραδείγματα τη δημόσια υγεία και τη δημόσια υγεία. Είναι ενκό το γεγονός πως η πρόσφατη έκθε-ς Eurostar τοποθετεί την Ελλάδα στο ταίο σκαλί της Ε.Ε. και χαρακτηρίζει ληνική ύπαιθρο ως την φτωχότερη ταϊκή περιφέρεια.

λο σκηνικό γίνεται ακόμη πιο γκρίζο ην εκτεταμένη λαθρομετανάστευση, α χρησιμοποιείται κυρίως για να χτυ-βν εργατικά δικαιώματα και να προ-βεί φτηνό εργατικό δυναμικό. Από η αυτή διαδικασία δημιουργήθηκε ναμικό και ανερχόμενο κοινωνικό ια, το οποίο, περιστρεφόμενο γύρω ην παρασιτική χρηματιστηριακή αγο-

ρά, είδε τα εισοδήματά του να αυξάνονται ραγδαία, ενώ την ίδια στιγμή η μεγάλη μά-ζα των μισθωτών, των αγροτών και των μικροεπαγγελματιών συμπίεστηκε στα χαμη-λότερα εισοδηματικά επίπεδα από τη μετα-πολίτευση και μετά.

Και τέλος, ο κ. Σημίτης, υποτασσόμενος πλήρως στη διαπλοκή συμφερόντων κρά-τους και επιχειρηματιών, κυριολεκτικά με-τατράπηκε σε απλό εντολοδόχο 10 οικογε-νειών που ελέγχουν μεγάλες επιχειρήσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται στο χώρο των κρατικών προμηθειών και των ΜΜΕ. Η πρωτοφανής και προκλητική στήριξη που παρέχει σήμερα το σύνολο σχεδόν του κε-φαλαίου στον κ. Σημίτη είναι αποτέλεσμα αυτής ακριβώς της διαπλοκής, η οποία ταυτοχρόνως δημιουργεί και σοβαρά ζητή-ματα για τη λειτουργία της πολιτικής δημο-κρατίας στην Ελλάδα.

Το ΠΑΣΟΚ, προσεγγίζοντας ουσιαστικά την πολιτική και την ιδεολογία της Νέας Δημοκρατίας, κατάφερε μεν να δημιουρ-γήσει σύγχυση στο κεντρικό πολιτικό σκη-νικό, αλλά ταυτοχρόνως απελευθέρωσε μεγάλες κοινωνικές δυνάμεις, οι οποίες σήμερα δεν έχουν ακόμη βρει την κατάλλη-λη πολιτική έκφραση. Όλες οι μετρήσεις της κοινής γνώμης δείχνουν αυτό ακριβώς: μια μεταστροφή των εισοδηματικά ανώτε-ρων τάξεων προς το ΠΑΣΟΚ και μια αντί-στοιχη μεταστροφή των φτωχών λαϊκών στρωμάτων προς την Νέα Δημοκρατία και -δευτερευόντως- προς τα κόμματα της Αριστεράς.

Από πολιτική άποψη, εκείνο που πραγμα-τικά προκαλεί τη μέγιστη αγανάκτηση στο εκλογικό σώμα είναι η έκδηλη αλαζονεία της ηγετικής πολιτικής ομάδας του ΠΑΣΟΚ, η αίσθηση μιας ανεξέλεγκτης νο-μενκλατούρας, η οποία, προκειμένου να εξακολουθήσει να ελέγχει την πολιτική και οικονομική ζωή στην Ελλάδα, έχει αποδυ-θεί σε μια απροκάλυπτη προπαγανδιστική εκστρατεία, χρησιμοποιώντας κρατικά και κοινοτικά κονδύλια, κυριολεκτικά με τρόπο προσβλητικό που θυμίζει άλλες εποχές. Είναι τέτοια η αμετροέπεια των υπουργών του ΠΑΣΟΚ στις δημόσιες και τις ιδιωτικές εμφανίσεις τους, ώστε μεταξύ γλεντιών και δηλώσεων να εξυπονοείται ως περίπου αυτονόητη η επανεκλογή του ΠΑΣΟΚ, σε σημείο που να καθίσταται σχεδόν περιττή

η εκλογική διαδικασία.

Είναι προφανές πως σήμερα, πέραν της πορείας προς την νομισματική ένωση, απουσιάζει πλήρως ένα πολιτικό και κοινω-νικό σχέδιο, το οποίο θα μπορούσε να δη-μιουργήσει μεγάλες κοινωνικές συμμαχίες και θα έδινε μια προοπτική ουσιαστικής ανανέωσης στην πολιτική και την κοινωνία. Διότι η πορεία προς την Ε.Ε. δεν αρκεί από μόνη της να βελτιώσει τις συνθήκες ζωής και να λύσει μεγάλα κοινωνικά προβλήμα-τα, εφόσον η πολιτική εξουσία είναι πλή-ρως υποταγμένη στα συμφέροντα του χρηματοπιστωτικού κεφαλαίου, το οποίο -φύσει και θέσει- δεν μπορεί να ηγηθεί σε μια προσπάθεια κοινωνικής ανασυγκρότη-σης.

Το ΠΑΣΟΚ συνιστά σήμερα μια πολιτική τροχοπέδη. Είναι ένα κοινωνικό και πολιτι-κό καθεστώς, το οποίο χρησιμοποιεί την ευρωπαϊκή πορεία της χώρας όχι για να προστατέψει τις πληττόμενες κοινωνικές ομάδες, ούτε για να βελτιώσει τη ζωή μας, αλλά για να αντλήσει μεγαλύτερο ακόμη μερίδιο οικονομικής και πολιτικής δύνα-μης. Είναι μια πολιτική δύναμη καθαρού συντηρητισμού. Μπλοκάρει κάθε προσπά-θεια ανανέωσης της πολιτικής δημοκρα-τίας και βάζει στο περιθώριο μεγάλα κοινω-νικά στρώματα. Η ήττα του καθεστώτος αυτού είναι επιτακτική και φυσικά θα πρέ-πει να συνοδευθεί από μια σημαντική ενί-σχυση της Αριστεράς, ώστε να βρει πολιτι-κή διέξοδο η μεγάλη κοινωνική δυσαρέ-σκεια που σήμερα υφέρπει.

Οι εκλογές της 9ης Απριλίου θα είναι το τέλος της μεταπολιτευτικής περιόδου, διό-τι οι μεγάλες κοινωνικές εντάσεις που θα προκληθούν θα ξεκαθαρίσουν το τοπίο της πολιτικής εκπροσώπησης - ποιος είναι με ποιον και γιατί. Και θα αποκαλυφθούν ορι-στικά -ανεξαρτήτως αποτελέσματος- οι πραγματικές επιδιώξεις, τα πραγματικά συμφέροντα που εκπροσωπεί ο κάθε πολι-τικός σχηματισμός. Και τα κόμματα με τη σημερινή τους μορφή θα φαίνονται μάλλον ανίκανα να αντιμετωπίσουν το μπερδεμένο κουβάρι των προβλημάτων που επισώρευ-σε η σχεδόν εικοσαετής κυριαρχία του ΠΑΣΟΚ. Θα βρεθεί σε πλεονεκτική θέση εκείνος που θα καταφέρει να βγει όσο το δυνατόν αλώβητος από την κρίσιμη σύ-γκρουση των επερχόμενων εκλογών.

Η Αριστερά στο όριο

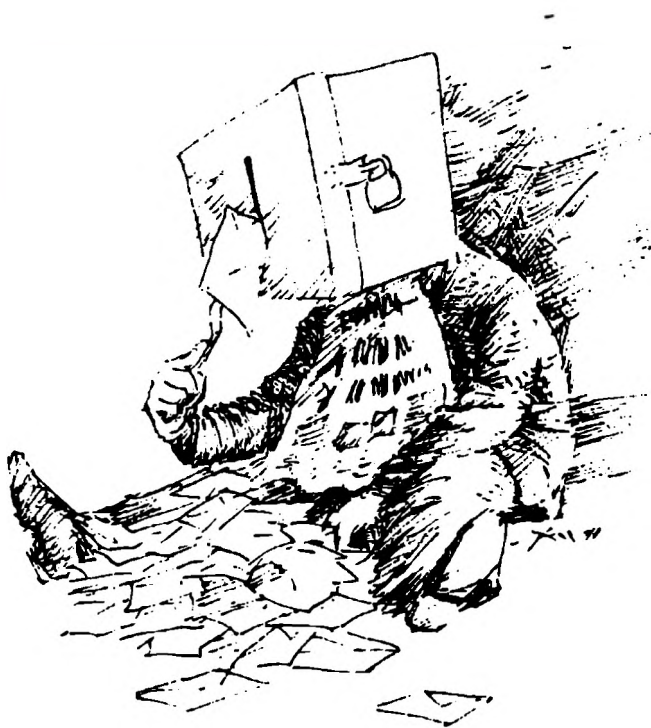
του Πέτρου Μαρτινίδη

«...Βέβαια, ο χριστιανισμός είναι μια θρησκεία αγάπης και συγγνώμης.

Ο Χριστός ο ίδιος συγχώρησε εκείνους που τον λολιόρησαν, που τον βασάνισαν, που τον σταύρωσαν.

Αλλά υπάρχει και κάποιο όριο!...»

(Δήλωση ιερωμένου στην TV100, σχετικά με τις αποδοκιμασίες κατά την παρουσίαση του βιβλίου "Μ" στο βιβλιοπωλείο Ιανός).

Εάν μια διασκεδαστική συρραφή από πασίγνωστα κουτσομπολιά περί διασήμων επιστημόνων, καλλιτεχνών, ψυχαναλυτών, φιλοσόφων κ.λπ. μπορεί να γίνει επιτυχεστάτο μυθιστόρημα ή, έστω, «αντι-μυθιστόρημα» (εννοώ το Μ' του κυρίου Ανδρουλάκη, βεβαίως), γιατί μερικές κοινότοπες επισημάνσεις να μη συρραφούν εν είδει προεκλογικού αντι-άρθρου ή, έστω, προεκλογικού άρθρου στο Αντί;

Σύμφωνα με τη δήλωση της προμετωπίδας, να λολιορείς, να βασανίζεις ή να σταυρώνεις είναι μέσα στο όριο της χριστιανικής συγγνώμης. Να επαναλαμβάνεις, όμως, κάποια σχόλια περί την ανθρωπινή φύση του Ιησού, πάει πέρα κι από αυτό το όριο. Φυσικά, το «όριο» το προσδιορίζουν, κατά το δικό τους δοκούν, διάφοροι βιαστικοί κριτές, που θέλουν να δράσουν άμεσα κι αποτελεσματικά.

Οι ίδιοι φανατικοί είναι έτοιμοι να συμφωνήσουν πως, σε στιγμές απελπισίας, πικρίας, απογοήτευσης κ.λπ., οι άνθρωποι δικαίως καταφεύγουν στην προσευχή ή στα τάματα. Αλλά εάν, επί πλέον, ορισμένοι καταφύγουν σε κάτι πιο δραστήριο κι αποτελεσματικότερο κατά την κρίση τους, όπως στην κυρία-μέντιουμ απ' τα Μέγαρα, αυτομάτως η κυρία διώκεται ως απατεών ενώ οι πελάτες της χαρακτηρίζονται «θύματα». Διότι το ζήτημα δεν είναι πώς μπορεί να διατηρείται, ακόμη, τόση ευπιστία στον κόσμο, αλλά ποιος θα επωφελείται από αυτή την ευπιστία.

Το ζήτημα, πάντα, είναι ποιος θέτει το όριο.

Ένα ανάλογο αμερικανικό ιερατείο εξε-

μάνη κατά του κυρίου Τοσκάνι, επειδή παρουσίασε συνεντεύξεις με θανατοποινίτες για να διαφημίσει την Μπένετον. Ασφαλώς οι ανθρωπιστικές προθέσεις του φωτογράφου παραμένουν ύποπτες, ασφαλώς οι συγκεκριμένοι εγκληματίες δεν είναι πρόσωπα προς ηρωοποίηση. Μα το εάν μια χώρα που διατηρεί τη θανατική ποινή δικαιούται να λέγεται πολιτισμένη, δεν εξετάστηκε καθόλου. Το όριο, και πάλι, ετέθη αλλού.

Γενικώς, όποιος μπορεί να χειριστεί το όριο, το θέτει εκεί που τον συμφέρει. Η εξαγγελία των εκλογών, για παράδειγμα, είναι χαρακτηριστική. Το εκσυγχρονιστικό ΠΑΣΟΚ που, σωστά, ισχυριζόταν ότι η άσκηση της πολιτικής έχει εντόνως παιδαγωγικό χαρακτήρα κι ότι πρέπει να εξευρωπαϊστούμε ως προς τους χρόνους και τους τρόπους των ευρωπαϊκών εκλογικών αναμετρήσεων, θεώρησε ότι όλα αυτά ισχύουν, αλλά μέχρι ένα όριο!

Καλό θα ήταν να μάθουμε ότι, υπό ομαλές συνθήκες, μια κυβέρνηση πάντα εξαντλεί την τετραετία, αλλά ακόμη καλύτερο είναι να ξανακερδίζει τις εκλογές: έστω κι αν χάνεται ο παιδαγωγικός χαρακτήρας των αποφάσεών της. Καλό θα ήταν, ως ευπρεπείς Ευρωπαίοι, να αποφεύγουμε τους πανηγυρτζήδικους ενθουσιασμούς, τις πλαστικές σημαίες και τους ποδοσφαιρικού τύπου παλμούς των προεκλογικών συγκεντρώσεων. Αλλά εάν οι αντίπαλοι θα τα χρησιμοποιήσουν όλα αυτά, γιατί να

διακινδυνεύσουμε την επιτυχία με παιδαγωγικούς στόχους; Εάν χίλιοι επί πλέον αμβλύνοες μπορεί να μας ψηφίσουν, τι κάνουμε; Τους βγάζουμε από την κατάσταση τους, έστω κι αν πάνε μετά να ψηφίσουν κάποιους άλλους, ή επιθάλουμε την αμβλύνοια, ώστε να τους κρατήσουμε μαζί μας;

Το ηρωικό ΚΚΕ έδειξε πώς χειρίζεται αυτό το όριο: ανενδοιάστως. Θεούσει τουρκοφάγοι, ρατσιστές κι ανελλήνισκοι πατριώτες είναι όλοι καλοδεχούμενοι ως ψηφοφόροι ή στελέχη του, κατά το θυμσοφικόν: «μάζεψε κι ας είν' και ρώγες». Πρώτα κυνηγάμε την εξουσία κι έπειτα μεριμνούμε για την καλλιέργεια του λαού. Εβδομήντα χρόνια ύστερα από μία τέτοιη εντατική καλλιέργεια, βέβαια, μας προκύψανε μια κοινωνία όπου πλειοψηφούν οι μαφιόζοι. Αλλά αυτό είναι απλή ατυχία.

Άλλη ατυχία, ότι σε μια κοινωνία καλοθρεμμένων μεσοαστών, όπως η αυστριακή, μας προκύπτει ένα 27% φασιστών, που με δημοκρατικές διαδικασίες εισέρχονται στην κυβέρνηση. Άραγε, εάν φτάσει (που δεν θα φτάσουν) οι πολιτισμένοι ΗΠΑ να πάρουν «μέτρα» εναντίον του κυρίου Χάιντερ, σαν αυτά που πήραν πρόσφατως εναντίον του κυρίου Μιλόσεβιτς, τι θα κάνουν οι «προοδευτικές δυνάμεις» ανά τον κόσμο; Οι ελληνικές, πάντως, θα χαιρόνται που κάποιο σχετικό 27% κρύβεται πίσω από ποικίλα δημοκρατικά (κι κυρίως νεο-δημοκρατικά) προσώπια.

Ειλικρινά δεν καταλαβαίνω πώς, σε μια κοινωνία όπου το παν είναι να προβληθεί και ν' αποκτήσεις λεφτά, τολμούμε να μετράμε τους απατεώνες, τους ληστές, τους τραπεζίτες, τις πόρνες ή τους καταχραστές. Όταν όλοι αυτοί έχουν επιτύχει, οι πονητές είναι έτοιμοι να τους θαυμάσουν και να τους νεύσουν με σεβασμό. Κανείς δεν λογαριάζει πως η πλειονότητα των μετastάνων είναι ένας υπόκοσμος με σπύρα και διαδήματα, σαν τους ηθοποιούς των μπουλουκιών, που μόλις άφηναν τα μεγαλοστομίες των βασιλικών ρόλων άρχιζαν τα καταχερίσματα των συζύγων τους. Κανείς δεν αντιμετωπίζει τους ανθρώπους γι' αυτό που έχουν κερδίσει κι όχι γι' αυτές τις γνώσεις κι ευαισθησία. Τι έχουν κερδίσει

χρήμα και δύναμη μετράει, μόνο.

ο όριο, εν προκειμένω, είναι: σ' έπια-
να κλέβεις, να εξαπατάς, να εκπορ-
εσαι; Είσαι αχρείος. Δεν σ' έπιασαν;
αι το σεβαστό μέλος μιας κοινωνίας
ενόχων της αρπαχτής, του χρηματισμού
του Χρηματιστηρίου: ο περιώνυμος
κτήτης ποδοσφαιρικής ομάδας, η εξέ-
σα προστάτις αναξιοπαθούντων παι-
; η διαπρεπής τηλεπαρουσιάστρια
κ. Έστω κι αν είναι ολοφάνερο πως
ι αυτοί, μαζί, δεν έχουν διαβάσει πε-
νότερα από 10 βιβλία τα τελευταία 10
νια.

ο όριο είναι πάντα χονδροειδές, κι οι
βαθμίσεις ανύπαρκτες.

πορείς, ως πρωθυπουργός, να μέμφε-
τη διαφημιζόμενη ζωοφιλία του αντι-
ου σου, χωρίς την παραμικρή αίσθηση
από τόσο υψηλή θέση, μια τέτοια κριτι-
γίνεται μικρόπρεπη. Ή μπορείς, ως
λευτής της αντιπολίτευσης, να χαριτο-
είς λέγοντας πως: «το κόμμα μας θα
δίσει επειδή έχει εξαιρετικό τερματο-
ακα, καταπληκτική ομάδα, σπουδαίο
κο, φοβερή κερκίδα, κι αυτή η κακό-
ση παρομοίωση να φέρνει ψήφους αντί
περεί. (Πώς, μετά, να μην προβούν σε
ρμπα πολιτικά σχόλια διάφοροι προ-
ητές ποδοσφαιρού, αφού κάθε πολιτι-
εκφράζεται με τους δικούς του όρους!
ισαν, οι καθημένοι, πως απειλείται η
γγελματική τους αρμοδιότητα).

ο απίστευτο, πάντως, δεν είναι ότι οι πο-
κοί προβάλλουν τις αντιπαραθέσεις
; με όρους «ντέρμπυ» και τις εμφανί-
; τους σε *λάιφ-στάιλ* περιοδικά με πό-
φωτομοντέλων, αντί ν' ανοίγουν κανέ-
βιβλίο και να στοχάζονται. Το απίστευ-
είναι ότι κάτι τέτοια αρκούν για να τους
ουν να κερδίσουν τις εκλογές. (Η ανά-
του Ελευθέριου Βενιζέλου να μετα-
σει τον Θουκυδίδη μοιάζει, πλέον, πε-
ου σύγχρονη του Θουκυδίδη).

ο απίστευτο δεν είναι ότι παρ' όλο τον
ο περί τον Ουμπέρτο Έκο ή την Τζού-
Κριστέβα, κανείς δεν ήξερε τι σημαίνει
ειολογία μέχρι πριν από πέντε χρόνια,
ώρα τη χρησιμοποιεί ακόμη κι ο κύ-
; Τράγκας. Το απίστευτο είναι ότι τώρα
ρησιμοποιούν οι πάντες, εξακολουθώ-
; να αγνοούν τη σημασία της.

ο απίστευτο δεν είναι πως ακούς δημο-
γράφους να σχολιάζουν τις: «διμερές
φές Ελλάδος-Τουρκίας»(!) Μετά το «η
ληή, της διεθνής», το «η διμερή, της δι-
ής», πληθυντικός: «οι διμερές», ήταν
μενο ν' ακολουθήσει. Το απίστευτο εί-

ναι πως όλοι αδιαφορούν και για τη γλώσ-
σα των δημοσιογράφων αλλά και για το
περιεχόμενο των ανταποκρίσεών τους. Το
ενδιαφέρον κεντρίζεται μόνο από κάποιες
«πολυμερές συμμετοχές» σε σεξουαλικά
όργια διασημοτήτων. Αλλά εκεί είναι οι ει-
κόνες που μετράνε. Και για τις εικόνες
φροντίζει ο κύριος Τριανταφυλλόπουλος.

Το απίστευτο δεν είναι πως ένας στους
τρεις Αυστριακούς ψηφίζει το κόμμα της
«Ελευθερίας» του κυρίου Χάιντερ. Το απί-
στευτο είναι πως τα μαθήματα φρίκης από
τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο τα πήραν μόνο
όσοι τον έζησαν με μια σχετική αμεσότητα.
Η ιστορία φαίνεται να παραδίδει αποκλει-
στικώς πρακτικά μαθήματα.

Το απίστευτο δεν είναι πως ξοδεύονται
χρήμα και ταλέντα για να γυριστούν ται-
νίες όπως οι: *Ηλίθιος και πανηλίθιος*, *Κάτι
τρέχει με τη Μαίρη*, *Αμερικάνικη μηλόπι-
τα*, ή ανάλογα τηλεοπτικά σήριαλ. Το απί-
στευτο είναι πως τα πλήθη εξακολουθούν
να διασκεδάζουν με τους διανοητικά κα-
θυστερημένους και κάθε λογής σακάτη-
δες, όπως έκαναν από αιώνων. (Το ότι η
περίφημη «πολιτική ορθότητας» απαγόρευ-
σε ακόμη και τον όρο «ανάπηρος», για να
επιβάλει τον όρο «πρόσωπα με ειδικές
ανάγκες», θα μπορούσε να σημαίνει κάτι
εάν, εσχάτως, δεν υπερακόντιζε στο:
«πρόσωπα με ειδικές ικανότητες»! Επα-
νειςάγοντας, δηλαδή, τον σαρκασμό προς
τους αναξιοπαθούντες).

Το απίστευτο, εν τέλει, δεν είναι πως μέ-
σα σε τόση παραγωγική ευωχία εξακολου-
θούν να υπάρχουν άνθρωποι που πεινούν.
Το απίστευτο είναι πως οι χορτάτοι πάντα
θα χρειάζονται τους πεινασμένους και
τους κατατρεγμένους, ώστε να τεκμηριώ-
νουν τη δική τους αίσθηση ασφάλειας.
(Όπως, ενδεχομένως, οι σοβαροί διανο-
ούμενοι θα χρειάζονται τους φαιδρούς δη-
μοσιογράφους, ώστε να τεκμηριώνουν τη
δική τους σοβαρότητα.)

Ποιες προοδευτικές δυνάμεις, λοιπόν,
και ποια αριστερά; Είναι στο όριο του 4%,
και μάλλον υπερβολικό μου φαίνεται.
Σκαλίζοντας, μένει ακόμα λιγότερο. Ελπί-
ζω σύντομα, στα παιδικά γενέθλια, να
αντικαταστήσουν εκείνο το παραπλανητι-
κό: «Να ζήσεις Κωστάκη (Γιαννάκη, Γιωρ-
γάκη...)» και χρόνια πολλά, μέγας να γί-
νεις με άσπρα μαλλιά. Παντού να σκορπί-
ζεις της γνώσης το φως, και όλοι να λένε:
να ένας σοφός!», με το σαφώς καθοδηγητι-
κότερο: «... Παντού να ψαρεύεις της δόξας
τα φλας, και όλοι να λένε: να ένας λε-
φτάς!».

Δ Α Ι Δ Α Λ Ο Σ Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ
ΤΙ ΞΕΡΩ;
QUE SAIS-JE?

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ:

- ☐ Η ΓΡΑΦΗ
(Ch. Higounet)
- ☐ Ο ΚΥΒΙΣΜΟΣ
(Pierre Cabanne)
- ☐ ΜΑΝΤΕΙΣ ΚΑΙ ΜΑΝΤΕΙΑ ΣΤΗΝ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ
(B. Flacelière)
- ☐ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
(G. Bouthoul)
- ☐ Η ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ
(Jean-Jacques Maffre)
- ☐ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΩΣ ΤΟΝ
ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟ
(Suzanne Said)
- ☐ Ο ΤΥΠΟΣ
(Pierre Albert)
- ☐ Η ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΑ
(Marius-François Guyard)
- ☐ Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ
(P. Faure)
- ☐ Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ
(P. Naudon)
- ☐ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ
(K. Maisonneuve)
- ☐ Η ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ
(Jean-Jacques Maffre)
- ☐ Ο ΟΜΗΡΟΣ
(Jacqueline de Romilly)
- ☐ Η ΣΗΜΕΙΟΛΟΓΙΑ
(Pierre Guiraud)
- ☐ ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
(J. Chaumely-D. Huisman)
- ☐ Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
(J. Piaget-B. Inhelder)
- ☐ Ο ΣΤΩΙΚΙΣΜΟΣ
(J. Brun)
- ☐ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ
(Roger Perros)
- ☐ Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ
(Huguette Gaglar)
- ☐ Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΚΑΙ ΡΩΜΗ
(Glaude Mossé)
- ☐ Η ΚΑΤΑΘΛΙΨΗ
(H. Léo - P. Léo)

Δ Α Ι Δ Α Λ Ο Σ Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Κεντρική διάθεση:
Άρσάκη 6, Τηλ. 3233.271 - FAX 3247.791

Γιατί δεν μοιράζουν επιταγές (στους εγκλωβισμένους) ΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΟΙ ΤΟΥ Κ. ΣΗΜΪΤΗ;

του Δημήτρη Καϊση

Ωραία, μας βολεύει ο Σημίτης – δηλαδή βολεύει τους τραπεζίτες, ιδιοκτήτες ΜΜΕ, κερδοσκόπους, χρηματιστές, επιχειρηματίες, ανερχόμενα ΧΡΗΜΑΤΟΓΕΝΗ μεσαία στρώματα που βεβαίως στερούνται καλλιτεχνικού ορίζοντα και παντελώς αισθήματος φιλαλαλλήλιας (αλλά: ταιριάζει και σε αριστερούς που αναζητούν ΟΠΟΥ ΝΑ ΄ΝΑΙ μια ταυτότητα που έχασαν – πηγαίνοντας στο παζάρι της ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ.)

Συνήλθε στου Μαξίμου, μας λένε τα κανάλια, η επικοινωνιακή ομάδα της κυβέρνησης που εκπονεί την επικοινωνιακή πολιτική της και διέγινε δύο αδύνατα σημεία ως είδος αχιλλείων πτερνών: Το πρώτο στην αγροτική και ημιαστική περιφέρεια, όπου θα πρέπει να δοθεί προσοχή, να εξαγγελθούν μέτρα ανακούφισης κ.τ.λ.

Το δεύτερο εντοπίζεται στο Χρηματιστήριο, όπου: επειδή υπάρχουν πολλοί που χάνουν τα λεφτά τους (από οικονομίες, τραπεζικά δάνεια, πουλημένα τρακτέρ κ.τ.λ.) θα πρέπει ΤΩΡΑ να τα ανακτήσουν μαζί με κάποιο μικρό κέρδος.

Τι σοί μοντέρνοι επικοινωνιολόγοι είναι αυτοί – που αγνοούν τις δυνάμεις της αγοράς, στις οποίες κατά τα άλλα υποκλίνονται ή μιμούονται, κατά τον τρόπο της παροιμιώδους φράσης του Ζοσπέν ότι: «Ναι στην οικονομία της αγοράς, όχι στην κοινωνία της αγοράς»-, σάμπως η κοινωνία πρόκειται να σηκωθεί και να επικαθήσει αυτόνομη και υπερήφανη επί της οικονομίας.

Πώς, ν' αποκομίσουν και κάποια κέρδη;

Αν μου επιτρέπετε παρακαλώ: και τι είναι η κυβέρνηση (εκσυγχρονιστική κατά δήλωσή της και ως αυτο-αναφορά), γκρουπιέρης

σε καζίνο που κάνει στημένο παιχνίδι; –όπως ας πούμε ο Χάμφρεϊ Μπόγκαρντ στη «Καζαμπλάνκα», αλλ' αυτό από ανιδιοτέλεια και καλά αισθήματα– κι εδώ η εξουσία είναι ο «κυρίαρχος λαός» υπαμορφήν μετόχων, παικτών και μικροεπενδυτών που ΑΚΟΜΗ ψηφίζουν και άρα επιδέχονται «λαδώματος».

Στο κάτω-κάτω σ' έναν επικοινωνιακό κόσμο ζούμε (με την ευκαιρία να σας συστήσω το βιβλίο του Νηλ Πόστμαν «Διασκέδαση μέχρι θανάτου – ο δημόσιος λόγος την εποχή του θε-

άματος», εκδ. Δρομέας) οπότε, για να σεβασθούν την αυτονομία των δυνάμεων της αγοράς, μπορούν να κάνουν κάτι άλλο: να πάρουν τους κωδικούς των χαμένων, να τους επισκεφθούν σπίτι τους και να τους μοιράσουν ισόποσες επιταγές συν κάποιο κέρδος (για να μην παρεξηγηθούμε, δηλώνουμε πως αυτό δεν είναι αντίστοιχο μ' εκείνο που έκανε ο μη επικοινωνιακός κ. Ράλλης στις εκλογές του 1981 – και τις έχασε (κι ας γράφει τότε απέρριπτα στη είσοδο: Το Τέλος του Παιχνιδιού - End Game).

ΥΓ1: Τι ήθελε ο κ. Καραμανλής να παίξει το (στημένο;) παιχνίδι Αβραμόπουλου; Δεν πρόσεξε την εμφαντική παρουσία του στα εγκαίνια του Μεγάλου Μουσικής Θεσσαλονίκης;

ΥΓ2: Σε ποιον εντέλει πουλήθηκε το TV Μακεδονία της Θεσσαλονίκης; Μα, στον κ. Κυριακού του ΑΝΤ1 – ενημερώθηκε περιχαρή ο κ. Σημίτης;

ΥΓ3: Επίσης κατάφεραν να αγοράσει την ΠΑΕ Ηρακλής ο δόλος τους κ. Μυτιληναίος – και όχι ο φιλο-Ν.Δ. κ. Εμφιετζόγλου.

Ευγένιος Αρανίτσης

ΙΣΤΟΡΙΕΣ
ΠΟΥ ΑΡΕΣΑΝ
ΣΕ ΜΕΡΙΚΟΥΣ
ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ
ΠΟΥ ΞΕΡΩ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

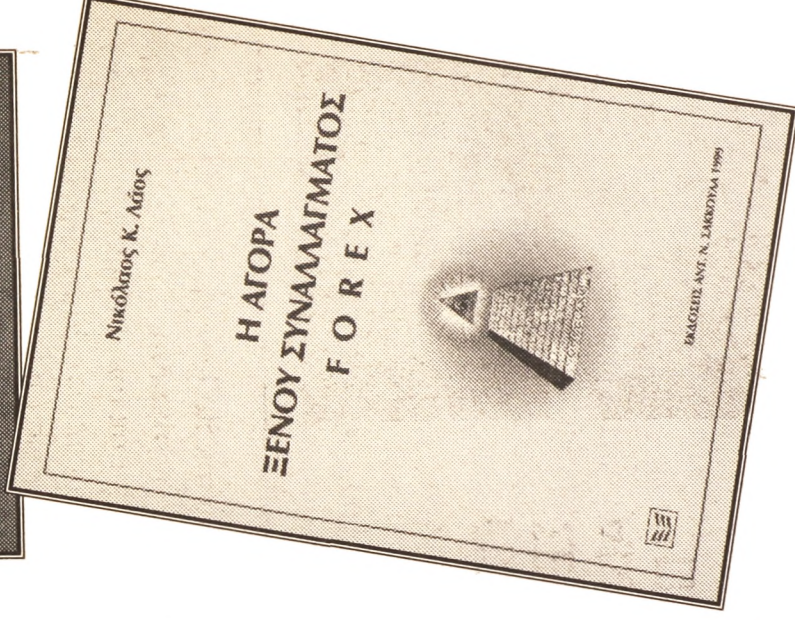
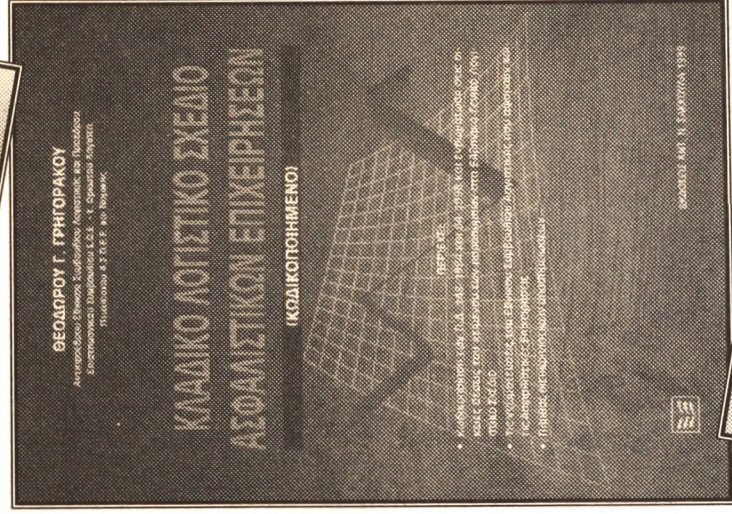
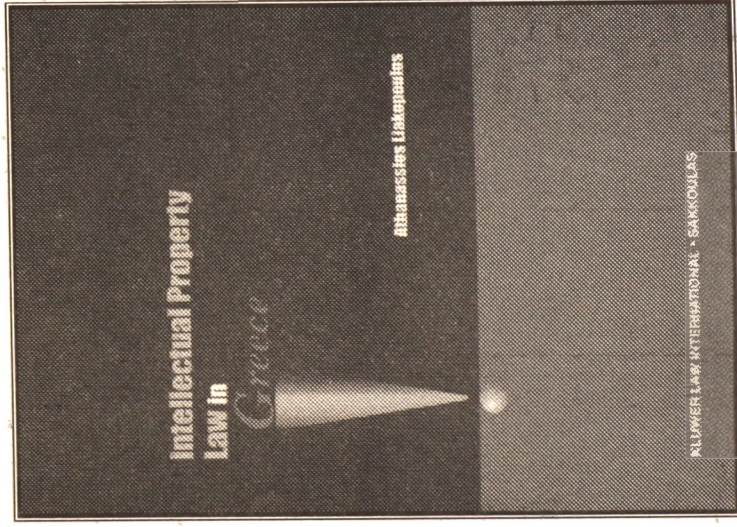
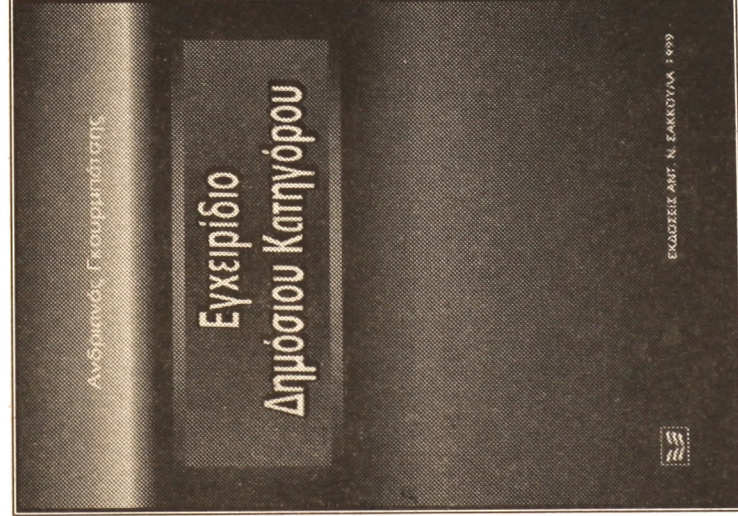
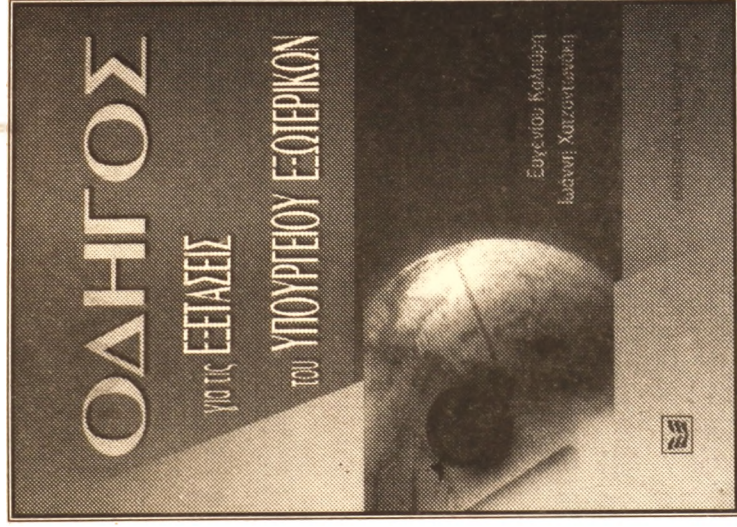
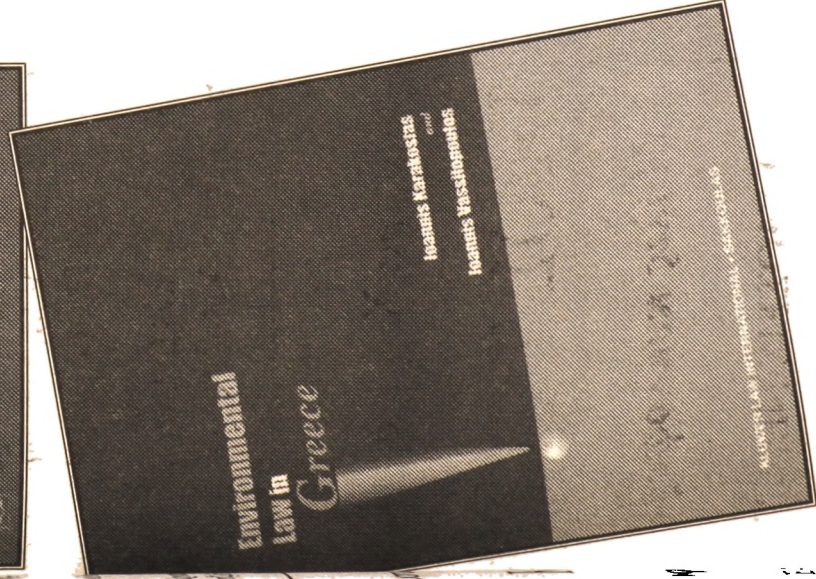
Δήμητρα Χ. Χριστοδούλου

ΠΡΟΣ ΤΑ ΚΑΤΩ

Μόλις κυκλοφόρησε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ANT. N. ΣΑΚΚΟΥΛΑ

Σόλωνος 69 - 10679 ΑΘΗΝΑ • Τηλ. (01) 36 15440, 36 18198, Fax. 36 10425 • Ζωΐδου 88 - 69100 Κομοτηνή • Τηλ. (0531) 26 323, 33 245

<http://www.ant-sakkoulas.gr> • e-mail: info@ant-sakkoulas.gr

Γιατί πληρώνουμε ακριβά τον ΟΤΕ

- ΤΑ ΨΗΦΙΑΚΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΤΗΣ «ΟΜΑΔΑΣ ΚΟΚΚΑΛΗ»
- Η ΑΝΑΜΕΙΞΗ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΤΑΘΕΝΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ

του Ρεπόρτερ

Η άλωση του ΟΤΕ και των ελληνικών τηλεπικοινωνιών από την INTRACOM και η συνακόλουθη αναρρίχηση του κ. Σωκράτη Κόκκαλη σε θέση καθοριστικού παράγοντα της δημόσιας ζωής συνοδεύτηκε εξ αρχής από έντονες καταγγελίες για αδιαφάνεια, διαφθορά και εξαγορές υπογραφών. Οι καταγγελίες αυτές και οι αποκαλύψεις του Τύπου απασχόλησαν σε δύο τουλάχιστον περιπτώσεις την Δικαιοσύνη, με αφορμή τις δύο μεγάλες συμβάσεις ψηφιακών παροχών – εκείνες του 1989 και του 1994. Και στις δύο περιπτώσεις το αποτέλεσμα των προσπαθειών της Δικαιοσύνης ήταν τουλάχιστον ατυχές. Ύστερα από πολύμηνες ανακρίσεις που συνοδεύτηκαν από έντονο σχολιασμό διά του Τύπου, και οι δύο δικαστικές έρευνες τέθηκαν στο αρχείο με απαλλακτικά βουλεύματα για το λόγο ότι δεν προέκυψαν ουσιαστικά στοιχεία για τυχόν δωροδοκίες και άλλα παρόμοια. Δεν γνωρίζουμε τους δρόμους στους οποίους κινήθηκαν οι δικαστικές έρευνες. Αν, όμως, οι ανακριτές ήταν περισσότερο συστηματικοί, θα είχαν εντοπίσει τα στοιχεία που αναζητούσαν εκεί που όφειλαν να ερευνήσουν από την αρχή: στα αρχεία της Στάζι.

Συνεχίζοντας την έρευνα που άρχισε στο προηγούμενο τεύχος, το *Αντί* αποκαλύπτει σήμερα νέα στοιχεία από τον φάκελο του **Σωκράτη Κόκκαλη** στη Στάζι, τα οποία επιβεβαιώνουν καταγγελίες και υπαινιγμούς τόσων χρόνων για το όργιο διαφθοράς που σημάδεψε την άλωση του ΟΤΕ από την INTRACOM.

Ένα από τα πιο σημαντικά στοιχεία είναι η αποκάλυψη σχεδίου της Στάζι να «υποστηρίξει οικονομικά» την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, προκειμένου να αναδείξει την INTRACOM του κ. Κόκκαλη σε κύριο ανάδοχο των συμβάσεων του ΟΤΕ.

ΤΟ 2% ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ!

Το σχέδιο αποκαλύπτει μια έγγραφη αναφορά προς την ηγεσία της Στάζι που φέρει την υπογραφή του επικεφαλής της Γενικής Διεύθυνσης XVIII/8 της Στάζι, *Oberstleutnant Wenzel* (Βέντσελ) και ημερομηνία 18.12.1984. Αναφέρει, μεταξύ άλλων, ο **Βέντσελ**:

«Μέσω του συντρόφου Δρ. Μπάιλ το MIS

πήρε την εντολή να προετοιμάσει σχέδια για την οικονομική υποστήριξη του ΠΑΣΟΚ της Ελλάδας. Υπάρχει η σκέψη, ότι το IMS θα πρέπει να πραγματοποιήσει αυτήν την εσωτερική εντολή διαθέτοντας στο κόμμα αυτό επιπλέον 2% περίπου από τις συναλλαγές. Σ' αυτήν την οικονομική συνδιαλλαγή το IMS προτίθεται να εμπλέξει το πρόσωπο της OV-*“Kaskade”*, αφού αυτό διαθέτει πολύ καλές σχέσεις με τον έλληνα πρωθυπουργό και επομένως μπορεί να επηρεάσει την ανάπτυξη των οικονομικών σχέσεων με την DDR.

Ο *“Kaskade”* ως γνωστόν είχε στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης της OV-*“Kaskade”* παραδώσει ένα πρώτο ποσό επανορθώσεων της τάξεως των 50.000 US δολαρίων και υποσχέθηκε και άλλα ποσά, σε περίπτωση που επιτευχθεί η περαιτέρω ανάπτυξη των οικονομικών σχέσεων».

Ο Dr. Beil (δρ. Μπάιλ) ήταν τότε υπουργός Εξωτερικού Εμπορίου της Αν. Γερμανίας, είχε δηλαδή την ανώτερη πολιτική ευθύνη για τις εξαγωγές προς την Ελλάδα μέσω της INTRACOM του Σωκράτη Κόκ-

καλη. Για το λόγο αυτό επισκέπτονταν τακτικά την Ελλάδα εκείνη την εποχή.

Το σχέδιο προέβλεπε να δίνουν στο ΠΑΣΟΚ, με την μορφή «οικονομικής ενίσχυσης», το 2% από όλες τις συμβάσεις που θα υπέγραφε η INTRACOM με το ΟΤΕ. Το έγγραφο δεν διευκρινίζει αν η προικοδότηση αφορούσε μεμονωμένα πρόσωπα ή το κόμμα συνολικά. Εξηγώ όμως, επιτέλους, γιατί όλες οι συμβάσεις που υπέγραψε η INTRACOM επί διακυβερνήσεως ΠΑΣΟΚ ήταν υπερτιμολογημένες: οι αρμόδιοι, όμως, έκαναν ότι δε κατάλαβαν.

Την μεταφορά των χρημάτων θα αναλάμβανε ο ίδιος ο Σ. Κόκκαλης, μέσω του λογαριασμού του με αριθμό «709» στην «τράπεζα της Στάζι», την *Deutsche Handelsbank*. Αναφέρεται στο έγγραφο:

«Για την μεταβίβαση των χρημάτων ο πράκτοράς μας προτείνει να εμπλέξει το πρόσωπο της Επιχείρησης *Κασκάντε*, ο οποίος διαθέτει πολύ στενές σχέσεις με τον έλληνα πρωθυπουργό και γι' αυτό το λόγο ασκεί επιρροή για την ανάπτυξη των οικονομικών σχέσεων με τη Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας».

Ο αναφερόμενος ως «πράκτοράς μας» ήταν ο **Peter Schumman**, ο οποίος είχε επισκεφθεί προηγουμένως για το λόγο αυτό την Αθήνα και είχε συζητήσει τις λεπτομέρειες με τον Σ. Κόκκαλη, ο οποίος αναφέρεται ως το «πρόσωπο της επιχείρησης *Κασκάντε*». Όπως εξηγήσαμε στο προηγούμενο τεύχος, η επιχείρηση της Στάζι για τη δημιουργία της INTRACOM είχε χαρακτηριστεί με την κωδική ονομασία *“Kaskade”*, ενώ ο κ. Κόκκαλης αναφερόταν ως *“Kaskadeur”*. Ο Schumman ήταν ο «ελεγκτής» της επιχείρησης, αποστολή του ήταν, δηλαδή, η εποπτεία και ο έλεγχος

Σ. Κόκκαλη.

«έλληνας πρωθυπουργός» που αναφέ-
α ήταν -τότε- ο **Ανδρέας**
Παπανδρέου, οι πολύ στενές σχέσεις του
του με τον απεσταλμένο της Στάζι στην
ίδα είναι ευρέως γνωστές. Έχουν κα-
ραφεί λεπτομερώς στον ελληνικό Τύπο
πες με τη Μιμή με το κότερο «Γκουα-
αχάρα» του Σ. Κόκκαλη κ.λπ.).

ιστημαίνουμε, όμως, ένα γεγονός που
αναφέρεται στο έγγραφο, αλλά προ-
ει απ' αυτό: Η υποβολή του σχεδίου
τον Dr. Beil προηγήθηκε κατά λίγους
μήνες της επίσημης επίσκεψης που
πραγματοποίησε το 1985 ο Ανδρέας Πα-
νδρέου στην Ανατολική Γερμανία.
ή σύμπτωση ή καλά μελετημένος επι-
ηματικός σχεδιασμός;

διος ο Dr. Beil επιβεβαίωσε αργότερα
έμβριος 1996) την ύπαρξη της «εσωτε-
ς εντολής», κατά τη διάρκεια της εξέ-
ς του από την Ειδική Εξεταστική Επι-
ή που είχε συγκροτήσει η γερμανική
λή για να εντοπίσει τα κεφάλαια της
ι που διέφυγαν στο εξωτερικό. Απά-
σε σε σχετική ερώτηση:

το περιβάλλον του τότε πρωθυπουργού
ρέα Παπανδρέου πήγαν γύρω στα δύο
τομύρια μάρκα». Απέφυγε, όμως, να
φερθεί σε λεπτομέρειες με τον ισχυρι-
«απώλεια της μνήμης».

ΕΘΟΔΕΥΣΕΙΣ ΤΗΣ INTRACOM

σημασία του εγγράφου αυτού αναδει-
εται με μια σύντομη αναδρομή στις με-
εύσεις μέσα από τις οποίες το ΠΑΣΟΚ
βαλε την INTRACOM ως κύριο προ-
ευτή του ΟΤΕ. Οι προσπάθειες της
πολικής Γερμανίας να διεισδύσει στις
νικές τηλεπικοινωνίες είχαν αρχίσει
τη δεκαετία του 1970 και είχαν προκα-
ει πολλές αντιδράσεις, όπως εκείνη της
κογερμανικής «Ζήμενς», που προει-
ριούσε: «Οι φοβερές προσπάθειες των
τολικογερμανών να κερδίσουν αγορές
από τον Ανατολικό Συνασπισμό δεν
ποφόρησαν σε καμιά άλλη χώρα του
κού Κόσμου, εκτός από την Ελλάδα».
υσκολίες αυξάνονταν για τους Ανατο-
γερμανούς από το γεγονός ότι είχαν
προσφέρουν απαρχαιωμένη τεχνολο-
μπέναντι στον δυτικό ανταγωνισμό.

1977 η κυβέρνηση Καραμανλή δημι-
γησησε την ΕΛΒΗΛ (Ελληνική Βιομηχα-
Ηλεκτρονικών), η οποία με τη συμμε-
ή του ΟΤΕ και της ΕΤΒΑ είχε ως αντι-
ινο την κατασκευή και λειτουργία
σύγχρονης βιομηχανικής μονάδας για

24
2
2. In den nächsten Tagen finden weitere Verhandlungen mit
Vorstandsmitgliedern vom Siemens-Konzern im HdE statt.
Auffallend für den IMS ist, daß in den letzten Monaten
die Siemens-Vertreter stark interessiert sind, mit der
DDR gemeinsam auf Drittmarkten aufzutreten. Diese Pro-
blematik ist operativ insofern interessant, daß der im
operativen Material "Koordinator" angefallene L. Initia-
tor für die Vermittlung der Gesprächspartner aus dem
Vorstand ist. Unter diesem Gesichtspunkt ist zunächst
weiterhin zu analysieren, wie sich die Geschäftsbezie-
hungen von Siemens mit dem AHB Robotron und dem AHB
Elektrotechnik entwickeln, um im Ergebnis der operativen
Einschätzung das weitere Vorgehen im Zusammenhang mit
dem Abschluß des OV "Rachner" der HA XVII/8 zu konzi-
pieren.

3. Durch den Gen. Dr. Beil erhielt der IMS den Auftrag,
Überlegungen anzustellen zur finanziellen Unterstützung
der Pasok Griechenlands. Es bestehen Vorstellungen, daß
der IMS diesen internen Auftrag realisieren soll, indem
ca. 2 % aus Geschäften zusätzlich für diese Partei
bereitzustellen sind. In diese finanzielle Transaktion
beabsichtigt der IMS die OV-Person "Kaskade" einzubezie-
hen, da sie über sehr enge Beziehungen zum griechischen
Ministerpräsidenten und dementsprechend über Einflüsse
zum Ausbau der Geschäftsbeziehungen mit der DDR verfügt.
"Kaskade" hatte bekanntlich im Zusammenhang mit dem
Abschluß des OV "Kaskadeur" eine erste Wiedergutmachungs-
summe in Höhe von 50.000 US-Dollar an die DDR übergeben
und weitere Zahlungen in Aussicht gestellt, wenn es ge-
lingt, die Geschäftsbeziehungen weiter auszubauen.

(Schilz)

Maßnahme

- Auszug zum OV "Konspirator II"

(Schilz)

(Wenzel)

Wenzel
Oberstleutnant

Απόσπασμα από το έγγραφο που υπογράφεται από τον Wenzel με ημερομηνία
18.12.1984,

την κατασκευή ψηφιακών κυκλωμάτων.
Τον Απρίλιο του 1981, επί κυβέρνησης Γε-
ωργίου Ράλλη, η ΕΛΒΗΛ προκήρυξε διε-
θνή διαγωνισμό για την επιλογή ξένου οί-
κου που θα αναλάμβανε να της δώσει την
απαιτούμενη τεχνογνωσία (Know-How).
Για την κατασκευή των ψηφιακών προκρί-
θηκαν τέσσερις εταιρείες: SIEMENS,
ERICSSON, ITT-STD (η οποία αγορά-
στηκε από την ALCATEL) και GTE. Αλλά
η κυβέρνηση Ράλλη δεν πρόλαβε να κατα-
κυρώσει το αποτέλεσμα, επειδή μεσολά-
βησαν οι εκλογές του Οκτωβρίου 1981.

ΤΟ «ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ»

Η υπονόμευση της ΕΛΒΗΛ άρχισε αμέ-
σως μετά την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην

εξουσία, με διάφορα τεχνάσματα. Το κυ-
ριότερο ήταν το περίφημο «ελληνικό τηλέ-
φωνο» της κ. **Βάσως Παπανδρέου**, η οποία
ήταν τότε επικεφαλής του EOMMEX και
υποστήριζε ότι η Ελλάδα μπορούσε να κα-
τασκευάσει ψηφιακά συστήματα, μέσω
INTRACOM. Λεπτομέρεια: γενικός
γραμματέας του EOMMEX ήταν τότε ο κ.
Πέτρος Λάμπρου, στενός φίλος του
Ανδρέα Παπανδρέου και διοικητής του
ΟΤΕ όταν, πολύ αργότερα, το 1994, ανατέ-
θηκε στην INTRACOM η περιβόητη σύμ-
βαση για τις 1.000.000 ψηφιακές παροχές.
Ο κ. Λάμπρου έμεινε γνωστός και ως «τα-
μίας» του ΠΑΣΟΚ.

Με πρωτοβουλία της κ. Β. Παπανδρέου,
συγκροτήθηκε μια κοινοπραξία, με τη

συμμετοχή του EOMMEX, της INTRACOM και μιας άσχετης κρατικοποιημένης προβληματικής, ονόματι AZIKO. Στη συνέχεια, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ανέθεσε στην κοινοπραξία την κατασκευή 700.000 «ελληνικών τηλεφώνων». Με τον τρόπο αυτό νομιμοποίησαν την INTRACOM ως «ελληνική» κατασκευαστική εταιρεία, αν και τα τηλέφωνα που «κατασκεύαζε» ήταν ανατολικογερμανικής προέλευσης.

Η κ. Β. Παπανδρέου συνέχισε να υποστηρίζει την INTRACOM και από τη θέση της υφυπουργού Βιομηχανίας. Μία από τις μεθοδεύσεις ήταν η απόφαση μιας επιτροπής του υπουργείου, σύμφωνα με την οποία η INTRACOM και η SIEMENS ήταν οι μοναδικές επιχειρήσεις παραγωγής τηλεπικοινωνιακού υλικού στην Ελλάδα. Με άλλα λόγια, «έβγαλαν» με το «έτσι θέλω» όλες τις άλλες εταιρείες από το διαγωνισμό. Άλλη λεπτομέρεια: επικεφαλής της επιτροπής που προέκρινε την INTRACOM ήταν ο διευθυντής του ιδιαιτέρου γραφείου της κ. Β. Παπανδρέου και στενός συνεργάτης της **Π. Αναστασάκος**. Αργότερα, ο κ. Αναστασάκος έγινε συνétairos του κ. Κόκκαλη σε μια εταιρεία ανάληψης μελετών δισεκατομμυρίων από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, της Planet. Κύριοι μέτοχοι της εταιρείας αυτής είναι ο ίδιος ο κ. Π. Αναστασάκος, ο αδελφός του **Ιωάννης Αναστασάκος**, ο κ. **Γ. Ζαχόπουλος**, γιος της αδελφής του κ. **Δημητριάδη** ο οποίος είναι το «δεξί χέρι» του Σωκράτη Κόκκαλη στην INTRACOM και ο κ. **Κ. Φαρμάκης**, που είναι ο αδελφός της κ. **Ελένης Κόκκαλη**, συζύγου του Σωκράτη.

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΟ ΚΥΣΥΜ

Τελικά, στις 16 Σεπτεμβρίου 1986 το ΚΥΣΥΜ αποφάσισε να ανατεθεί η προμήθεια των ψηφιακών παροχών του ΟΤΕ στις εταιρείες SIEMENS και ERICSSON. Την εισήγηση έκανε η κ. Β. Παπανδρέου.

Έχει ίσως κάποια σημασία για τις μετέπειτα εξελίξεις να αναφέρουμε τη στάση των άλλων μελών του ΚΥΣΥΜ: Σύμφωνα με τα πρακτικά του ΚΥΣΥΜ, ο **Μένιος Κουτσόγιωργας** αντιτάχθηκε στη νομιμοποίηση της INTRACOM και επέμεινε να «μπούν ρήτρες κυριαρχικού χαρακτήρα», επειδή διαφορετικά «οι δύο εταιρείες θα είχαν το μονοπώλιο». Όπως και έγινε, δηλαδή, στη συνέχεια. Η κ. Παπανδρέου απέφυγε τον σκόπελο με το επιχείρημα ότι «αν δοθεί μεγάλη διάσταση στους ενδεχό-

μενους κινδύνους, τότε δεν θα προχωρήσει η επένδυση». Ο Ανδρέας Παπανδρέου επενέβη στην αντιπαράθεση και υποστήριξε τη Βάσω απέναντι στον Μένιο. Για να καθησυχάσει μάλιστα τους άλλους, δήλωσε ότι «η επιλογή των δύο εταιρειών δεν συνεπάγεται και την οριστική υπογραφή συμβολαίων, αλλά την έναρξη της διαδικασίας για την τελική συμφωνία».

Ο τότε υπουργός Οικονομικών **Δημ. Τσοβόλας** διαφώνησε και ζήτησε να γίνει διεθνής διαγωνισμός, ενώ οι κ. **Παπαντωνίου** και **Τζουμάκας** προτίμησαν να σιωπήσουν. Ο τότε υπουργός Εθνικής Οικονομίας και σημερινός πρωθυπουργός **Κώστας Σημίτης** τάχθηκε υπέρ της εισήγησης της Β. Παπανδρέου. Αντιθέτως, ο **Άκης Τσοχατζόπουλος** τάχθηκε εναντίον της INTRACOM και δήλωσε ότι «σε όλο τον κόσμο μόνο η Northern Telecom έχει ολοκληρωμένα ψηφιακά κέντρα».

Πάντως, ο Άκης Τσοχατζόπουλος έχασε.

Ο κ. Σημίτης, αμέσως μετά την εκλογή του ως πρωθυπουργού, έσπευσε να δώσει στην INTRACOM άλλες 375.000 ψηφιακές παροχές, παρά την δικαστική εκκρεμότητα του θέματος των 1.000.000 παροχών του 1994.

«ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΓΚΑΓΚΣΤΕΡ»

Τη συνέχεια ανέλαβε ο **Θεοφάνης Τόμπρας**, γενικός διοικητής -τότε- του ΟΤΕ. Η INTRACOM άρχισε να παίρνει προμήθειες του ΟΤΕ, μικρές στην αρχή για να «νομιμοποιηθεί». Η πρώτη μεγάλη δουλειά (και το πρώτο μεγάλο σκάνδαλο) ήρθε τον Ιούνιο του 1989, όταν ο Τόμπρας ανέθεσε χωρίς μειοδοτικό διαγωνισμό στην SIEMENS και την INTRACOM τις περίφημες «470.000 ψηφιακές παροχές» (συμβάσεις 7220 και 7230).

Ξέσπασε μεγάλος θόρυβος και ύστερα από αλλεπάλληλα αποκαλυπτικά δημοσιεύματα ο Ζ' τακτικός ανακριτής κ. **Νεκτάριος Βαζαίος** άσκησε δίωξη για «κακουργηματική απιστία και κακουργηματική παράβαση καθήκοντος» και επέβαλε στον Σωκράτη Κόκκαλη περιοριστικό όρο ύψους 400.000.000 δραχμών προκειμένου να μην φύγει από την Ελλάδα. «Εισαγγελική ποινή επιπέδου γκάνγκστερ» χαρακτήρισε τότε μερίδα του Τύπου την απόφαση. Αργότερα όμως και χωρίς να πάρει δημοσιότητα το γεγονός, εξεδόθη απαλλακτικό βούλευμα και η υπόθεση μπήκε στο αρχείο, «ελλείπει στοιχείων».

Τελικά, η δημοσιογραφική έρευνα ανακάλυψε στα αρχεία της Στάξι όσα δεν φρό-

ντισαν να βρουν οι ειδικοί ανακριτές.

Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, μέλη του Δ.Σ. του ΟΤΕ που υπογράφουν στις δύο μεγάλες συμβάσεις ήταν αποδέκτες μεγάλων χρηματικών ποσών, τα οποία μεταβιβάζονταν σε προσωπικούς τραπεζικούς λογαριασμούς, μέσω του «ειδικού» λογαριασμού με τον αριθμό «709» που διέθετε ο Σωκράτης Κόκκαλης στην γνώστη τράπεζα της Στάξι Deutsche Handelsbank (DHB) του Ανατολικού Βερολίνου. Μέχρι στιγμής έχουν επιβεβαιωθεί τα ονόματα τεσσάρων μελών του Δ.Σ. του ΟΤΕ που υπέγραψαν τις συμβάσεις και ακολουθεί έρευνα για τους υπόλοιπους, η οποία καθίσταται δυσχερής για πολλούς λόγους*.

ΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΟΜΠΡΑ-ΡΙΖΑ

Το Αντί αποκαλύπτει σήμερα δύο σημαντικές περιπτώσεις, στις οποίες εμπλέκονται κορυφαία στελέχη του ΟΤΕ που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην υπογραφή των συμβάσεων με την INTRACOM:

• Στις 9 Σεπτεμβρίου 1986 (την εποχή, δηλαδή, του κρίσιμου ΚΥΣΥΜ) κατατέθηκαν 270.000 γερμανικά μάρκα στο όνομα «Tombras» στην Barclays Bank του Λονδίνου και συγκεκριμένα στο υποκατάστημα 122 της οδού Leaderhall και στον αριθμό λογαριασμού «38612840». Το ποσό κατατέθηκε μέσω του λογαριασμού «709» (συγκεκριμένα τον «0709-60-011-025» σε γερμανικά μάρκα) του Σωκράτη Κόκκαλη και υπογράφεται από τον ίδιο.

• Εντοπίστηκαν επίσης αρκετές μεταφορές χρηματικών ποσών από τον ίδιο λογαριασμό του Σ. Κόκκαλη προς την ίδια τράπεζα του Λονδίνου, στο όνομα «S. Risas». Μεταξύ των άλλων μεταφέρθηκαν, στις 19 Φεβρουαρίου 1987, 21.056 γερμανικά μάρκα, στις 16 Ιουλίου 1987, 56.630 δολάρια και στις 16 Οκτωβρίου 1987, 76.960 δολάρια.

Στην ελληνική γλώσσα πάντως υπάρχει ένας **Σωτήρης Ριζάς**, ο οποίος επί Τόμπρα ήταν βοηθός γενικός διευθυντής του ΟΤΕ με πολλές αρμοδιότητες και ισχυρή επι-

*Κυρίως επειδή τα ελληνικά ονόματα αποδίδονται με λατινικούς χαρακτήρες, αλλά γερμανική προφορά. Επιπλέον η Στάξι συνήθιζε να αναγραφomατίζει ορισμένα ονόματα, για λόγους προστασίας και συνωμοτικότητας. Υπάρχουν έπειτα τα συνηθισμένα λάθη των χειριστών των τэлеξ και η περίεργη δεοντολογία της «Ομοσπονδιακής Επιτροπής Αρχείων», η οποία σβήνει αδιάκριτα τα ονόματα όσων τρίτων αναφέρονται στα έγγραφα για τον Σωκράτη Κόκκαλη εν προκειμένω.

ο οποίος διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην υπογραφή της σύμβασης. Κάτι επικριτές του, μάλιστα, δεν διστάζουν να τον χαρακτηρίσουν «θεμελιωτή του καλού στον ΟΤΕ».

Οι δύο και μόνον τραπεζικοί λογαριασμοί θα αρκούσαν για να θεμελιωθούν δικήματα της δωροδοκίας και δωροληψίας, να οδηγηθεί η υπόθεση στο ακροατήρι και να ματαιωθεί η άλωση του ΟΤΕ στην INTRACOM. Η αλήθεια, όμως, είναι πάντοτε να αποκαλυφθεί. Για να λέμε μετά ορισμένοι «περσινά, ξινά σταφύλια»!

Σωτήριος Ριζάς έφυγε από τον ΟΤΕ αρχές Ιουλίου 1989. Ήταν πάντως αυ-
που είχε εισηγηθεί την κατακύρωση προμήθειας των 470.000 ψηφιακών πα-
ών τον Μάιο του 1989 έναντι του ποσού 32,5 δισεκατομμυρίων. Η εισήγησή είχε εγκριθεί από το Δ.Σ. του ΟΤΕ με

γησαν οι κατηγορούμενοι για δωροδοκίες, εφόσον σύμφωνα με την δικονομία αρκεί η θεμελίωση μιας και μόνο περίπτωσης δωροδοκίας, για να ασκηθεί δίωξη;

Όσο για το όνομα του Σ. Ριζά έχει «πέσει άκρα σιωπή» και είναι περίεργο αν ληφθεί υπόψη ότι είναι αναμειγμένος σε πολλές περίεργες συμβάσεις.

ΔΙΑΒΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Όμως οι λογαριασμοί στο όνομα επωνύμων δεν είναι το πιο συναρπαστικό στοιχείο που προκύπτει από την έρευνα των αρχείων. Η επιμονή της Στάξι να καταγράφει τα πάντα σε φακέλους αναδεικνύει τις αναφορές των ανθρώπων της που παρακολουθούν την λειτουργία της INTRACOM σε μια συγκλονιστική εξιστόρηση για την έκταση και το βάθος της

διαφθοράς και της εξαγοράς.

Ορισμένες αναφορές αποκαλύπτουν ότι η διαφθορά είχε απλωθεί σε όλα τα κρίσιμα για την INTRACOM τμήματα του ΟΤΕ και περιγράφουν λεπτομερώς τις μεθόδους εξαγοράς που εφαρμόζαν. Έτσι, όσοι τεχνικοί του ΟΤΕ και μέλη του μόνιμου προσωπικού είχαν «μιληθεί» μπορούσαν να εργάζονται παράλληλα και στην INTRACOM, για να έχουν και δεύτερο μισθό.

Ιδιαίτερη προσπάθεια έγινε για

να διαβρωθούν τα τμήματα τεχνικής αξιολόγησης, επειδή αυτά θα έκριναν την αποτελεσματικότητα των ανατολικογερμανικών προϊόντων.

Σε μια αναφορά προς την Στάξι ενός από τους ανθρώπους της, που εργαζόταν ως τεχνικός σύμβουλος στην INTRACOM, καταγράφονται τα εξής:

«Η πρακτική μας στον ΟΤΕ συνίσταται στα εξής: Στη δημιουργία, πρώτον, μίας

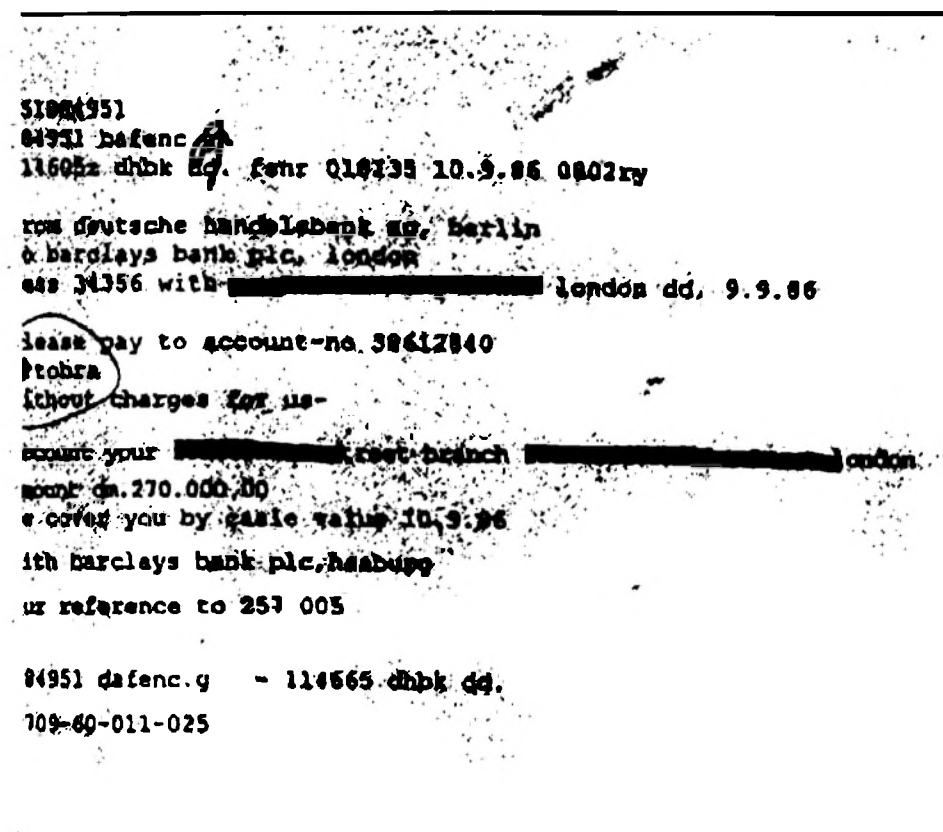
δεύτερης σχέσης εργασίας των αρμόδιων μηχανικών του ΟΤΕ με την αντιπρόσωπο εταιρεία Ιντρακόμ, έτσι ώστε να διευρύνεται κατά πολύ η επιρροή μας στον ΟΤΕ. Έτσι, ο αντιπρόσωπός μας (σ.σ.: Κόκκαλης) μπορεί να παίρνει από αυτούς πληροφορίες για τις προδιαγραφές και τον αριθμό των τηλεφωνικών κέντρων που πρόκειται να κατασκευαστούν... Για το λόγο αυτό είμαστε υποχρεωμένοι να δαπανούμε ποσά, τα οποία διατίθενται για την τροφοδοσία των αξιωματούχων των αρμοδίων υπηρεσιών...»

«Μίζες» πήγαιναν όχι μόνον στους υψηλά ιστάμενους αλλά και στο κατώτερο διευθυντικό προσωπικό. Σε ένα έγγραφο αναφέρονται λεπτομέρειες για τη μέθοδο με την οποία εξασφαλίστηκε μία από τις πρώτες συμβάσεις με τον ΟΤΕ και το πρόσωπο που αναμείχθηκε στους χειρισμούς δηλώνει επί λέξει:

«Μέσω του Κόκκαλη δώσαμε σε δυο αξιωματούχους μίζες, ύψους 7% στον καθένα».

Αλλού περιγράφεται με λεπτομέρειες πώς κατόρθωσε η INTRACOM να πληροφορείται εγκαίρως τις προσφορές των αντίπαλων εταιρειών σε συγκεκριμένους μειοδοτικούς διαγωνισμούς για να προσαρμόζει ανάλογα τη δική της και να υπογράφει τελικά την σύμβαση, ακόμα και όταν η οικονομική της προσφορά ήταν κατά πολύ ακριβότερη. Είχε δικούς της ανθρώπους παντού, που την πληροφορούσαν για τα πάντα.

Η απίστευτη έκταση της διαφθοράς εξηγεί τελικά γιατί ο ΟΤΕ μάς κόστισε τόσο ακριβά.

Η εντολή από 9 Σεπτεμβρίου 1986 για την κατάθεση 270.000 γερμανικών μάρκων στο όνομα "Tombras" στην Barclays Bank του Λονδίνου (υποκατάστημα 122 της οδού Leaderhall) και στον αριθμό λογαριασμού «38612840». Το ποσό κατατέθηκε μέσω του λογαριασμού «709» του Σωκράτη Κόκκαλη.

ους 7 υπέρ και 2 κατά (Δ. Στρατούλης Χριστόφορος Χριστοφορίδης). Η σύμβαση «πάγωσε» επί κυβέρνησης Τζαννε-
η, έγινε επαναδιαπραγμάτευση και τελικά υπεγράφη επί Οικουμενικής έναντι δια.

Ο "S. Rizas" των γερμανοελληνικών της Στάξι είναι ο ίδιος με το μέλος Δ.Σ. του ΟΤΕ, τί γίνεται με το βούμα 1820/1988 με το οποίο απηλλά-

Η **αληθινή** ιστορία του Σωκράτη Πότε και η **αληθινή** απολογία;

του Ρεπόρτερ

ΤΡΙΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΑΚΕΛΟ 953/63 ΤΗΣ ΣΤΑΖΙ:

- **Η ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ ΚΟΚΚΑΛΗ ΩΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΟΔΟΤΗ**
- **ΔΥΟ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΕΣ, ΑΡΜΕΝΙΟΥΣ, ΙΝΔΟΝΗΣΙΟΥΣ κ.ά.**

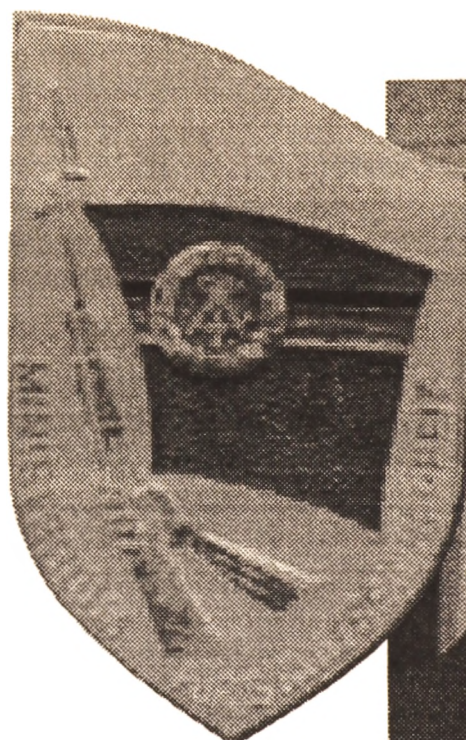
*Ρεπορτάζ εξαιρετικά αφιερωμένο στους συνεργάτες του προέδρου της Ιντρακόμ
κ.κ. Χρήστο Λαμπράκη, Σταύρο Ψυχάρη και λοιπούς*

«Καλά, μα τέτοιος άνθρωπος είναι ο Σωκράτης;». Η φράση ανήκει σε φίλο τού προέδρου της Ιντρακόμ όταν διάβασε έγγραφα από τον φάκελο 953/63 της μυστικής υπηρεσίας της Ανατολικής Γερμανίας που σχετίζονται με τον Σωκράτη Κόκκαλη. Δύο από αυτά τα έγγραφα δημοσιεύονται στις σελίδες που ακολουθούν.

Η έκρηξη του στενού φίλου του κ. Κόκκαλη ήταν σε δυσαρμονία, πάντως, από την γενική «αδιαφορία» που επέδειξε ο ελληνικός Τύπος όλου του πολιτικού φάσματος στο ρεπορτάζ του προηγούμενου τεύχους.

Πώς να το κάνουμε. Εκλογές έρχονται. Οι ισχυροί οικονομικοί παράγοντες είναι χρήσιμοι τέτοιες ώρες. Όσο για μας, θα συνεχίσουμε...

Ο φάκελος υπ.αρ. 953/63 του Σωκράτη Κόκκαλη στην Στάζι προσφέρεται για πολλές αναγνώσεις. Αποκαλύπτει, κατ' αρχάς, μια άγνωστη και πολύ ενδιαφέρουσα πτυχή του «Ψυχρού Πολέμου», μέσα από τις προσπάθειες της Στάζι –ως αιχμής του δόρατος του Ανατολικού Συνασπισμού– να διεισδύσει και να διαβρώσει τον «ασθενέστερο κρίκο» του ΝΑΤΟ, την Ελλάδα. Επιβεβαιώνει, με έγγραφα-τεκμήρια, τραπεζικούς λογαριασμούς και μαρτυρίες τις υποψίες –που έχουν εκφρασθεί με εκατοντάδες δημοσιεύματα από το 1984 έως σήμερα και με δυο μεγάλες δικαστικές έρευνες– την διαφθορά που καλλιέργησε η INTRAKOM στον ΟΤΕ και τις κρατικές προμήθειες. Η πτυχή, όμως, που κατά τη γνώμη μας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι η αποκάλυψη της προσωπικότητας του Σωκράτη Κόκκαλη, όπως προκύπτει μέσα από τα αρχεία της Στάζι.

Το έμβλημα
της Στάζι.

διοκτήτης της INTRAKOM και μεγαλομέτοχος δεκάδων άλλων μικρότερων και μεγαλύτερων επιχειρήσεων, αφανής εκδότης διαφόρων εντύπων και φανερός ιδιοκτήτης ραδιοφωνικού σταθμού, αδιαμφισβήτητος άρχων του «τζόγου» και των «λαχείων», πρόεδρος του «Ολυμπιακού» και πολλά άλλα, κριβόταν τόσα χρόνια πίσω από το μύθο του «αυτοδημιούργητου» και «δαιμόνιου» επιχειρηματία. Ένα μύθο που καλλιιεργήθηκε επίμονα και έντεχνα, με αποτέλεσμα

αναδειχθεί ο Σωκράτης Κόκκαλης σε έναν από τους «στυλοβάτες του συστήματος», σε καθοριστικό παράγοντα των ποικών εξελίξεων, που διατηρεί στενές έσεις και ανοικτή γραμμή επικοινωνίας με τους εκάστοτε πρωθυπουργούς, η επηρεάζει αποφασιστικά καταστάσεις, έντυπα, ομάδες, ανθρώπους – τη ή μας σε τελευταία ανάλυση.

Ο φάκελος 953/63 της Στάζι καταρρίπτει αυτόν τον μύθο και ευτελίζει τον άνδρα. Δεκάδες ντοκουμέντα, με στοιχεία λεπτομέρειες, γραμμένα από τους ύγκριτους γερμανούς γραφειοκράτες, περιγράφουν έναν νέο Σωκράτη Κόκκαλη – το 1963 ήταν ήδη 25 χρόνων – ως μικρομπιναδόρο, που προσπαθεί με τους τρόπους και τα μέσα να «πιάσει την καλή» και δεν διστάζει για το λόγο αυτό να γίνει πληροφοριοδότης – άλλη ή είναι ίσως καταλληλότερη – και να ραδίδει στη Στάζι στοιχεία για όσους ορίζουν: λαθρεμπόρους, μαυραγορίτες, κτηματοφρονούντες, δίκτυα διαφυγής στο Βερολίνο και, τέλος, την ίδια του την οικογενειακή.

Αν μπορούσε ίσως να ψελλίσει κάποια δικαιολογία αν είχε συλληφθεί και κινδυνεύε να καταδικασθεί σε πολύχρονη κάθειρξη για κάποιο πολιτικό αδίκημα της εποχής. Αν είχε πέσει για κάποιο λόγο στα χέρια της Στάζι και αντιμετώπιζε όλητες πιέσεις ο ίδιος ή πιέσεις για τους δικούς του. Όπως αυτές που αντιμετώπιζαν, για παράδειγμα, όσοι προσπαθούσαν να διαφύγουν στο Δυτικό Βερολίνο. Έγινε πληροφοριοδότης της Στάζι και παρέμεινε ενεργός για πολλά χρόνια – χωρίς καμιά πίεση, χωρίς να απειληθεί και χωρίς να το πολυσκεφθεί. Ούτε υπερηφάνεια, για να απαντήσει στην πρόταση του στρατολόγου του, δεν ήθελε.

Αλλά αν παρακολουθήσουμε την περιγραφή της προσωπικότητάς του όπως καταγράφεται στα αρχεία της Στάζι.

«ΠΡΑΚΤΙΚΟ» ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ο Σ. Κόκκαλης στρατολογήθηκε από τη Στάζι, αρχικά ως IM («ανεπίσημος πληροφοριοδότης») από τον υπολοχαγό Detzer, στις 25.1.1963. Ο τελευταίος περιέγραψε με κάθε λεπτομέρεια το περιεχόμενο σε ένα έγγραφο που βρέθηκε στο αρχείο της Γενικής Διεύθυνσης (Hauptabteilung) V/3 της Στάζι.

Δουλό το έγγραφο και η μετάφρασή του στα ελληνικά:

Hauptabteilung V/3 Berlin, den 25. 1. 1963

Kontaktaufnahme

mit dem

....., Sokrates

geb. am: 27. 5. 1939

wh. Berlin,

Am 21. 1. 1963 wurde dem K. sein beschlagnahmter Wagen, Typ Opel, von der Hauptabteilung IX zurückgegeben. Diese Übergabe wurde dazu benutzt, um den K. kennenzulernen. Nach Abschluß der Übergabe wurde dem K. gesagt, daß wir uns gern noch einmal mit ihm unterhalten hätten. K. war einverstanden und es wurde eine Zusammenkunft für den 25. 1. 1963, 14.00 Uhr im Café "Warschau" vereinbart. Als der Mitarbeiter um 14.00 Uhr das Lokal betrat, war K. bereits anwesend. Mit K. wurde zunächst über persönliche Angelegenheiten gesprochen. Dabei teilte er mit, daß er jetzt an seiner Diplomarbeit beschäftigt ist. Nach Abschluß meinte er am liebsten weiter am Institut arbeiten, aber er ist auch bereit, in einem VEB zu arbeiten. Er beabsichtigt sich neben seinem Physikediplom im Fernstudium noch zum Ingenieur zu qualifizieren. Er hilft sich zum größten Teil bei seiner Mutter auf. Hier wohnt auch seine Freundin, die als Mannequin bei arbeitet. Er führte an, daß er evtl. beabsichtigt zu heiraten. In seiner Wohnung hilft er sich nur wenig auf. Nach seinen Worten benutzt er diese Wohnung nur als "Absteigequartier" für

Το έγγραφο της στρατολόγησης του Sokrates συντεταγμένο και υπογεγραμμένο από τον ανθυπολοχαγό Detzer.

ΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΗΣΗΣ

Γενική Διεύθυνση V/3

Βερολίνο, 25.1.1963

Έναρξη επαφής με τον [...], Σωκράτη Γεν. στις: 27.5.1939 Κάτ.: Βερολίνου, [...]

Στις 21.1.1963 επιστράφηκε από την Γενική Διεύθυνση IX στον Κ. το αυτοκίνητο μάρκας OPEL, που του είχε κατασχεθεί. Η επιστροφή χρησιμοποιήθηκε για να γνωρίσουμε τον Κ. Μετά το πέρας της παράδοσης ειπώθηκε στον Κ. ότι ευχαρίστως θα συζητούσαμε ξανά μαζί του. Ο Κ. ήταν σύμφωνος και ορίστηκε μια συνάντηση για τις 25.1.1963 στις 14.00 στο καφενείο «Βαρσοβία».

Όταν ο συνεργάτης μας εισήλθε στις 14.00 στο κέντρο, ο Κ. ήταν ήδη εκεί.

Μιλήσαμε κατ' αρχάς για προσωπικές του υποθέσεις. Μας είπε ότι προς το παρόν ασχολείται με την διπλωματική του εργασία. Μετά το τέλος της θα επιθυμούσε περισσότερο να εργασθεί στο Ινστιτούτο, αλλά είναι διατεθειμένος να εργαστεί και σε μια VEB (σ.σ.: Δημόσια Επιχείρηση). Σκοπεύει εκτός από το δίπλωμα της Φυσικής

να γίνει επίσης Μηχανικός με τη μέθοδο σπουδών δι' αλληλογραφίας. Περνά τον περισσότερο χρόνο στην μητέρα του. Εκεί μένει και η φίλη του, που εργάζεται ως μανекέν στο [...]. Πρόσθεσε ότι σκοπεύει πιθανόν να την παντρευτεί.

Στο διάμερισμα του [...] μένει πολύ λίγο χρόνο. Σύμφωνα με όσα είπε, χρησιμοποιεί το διαμέρισμα αυτό μόνο σαν στέκι για [...].

Στη συνέχεια της συζήτησης ειπώθηκε στον Κ. ότι οφείλει στο MfS την επιστροφή του αυτοκινήτου του. Έτσι το είδε κι αυτός και είπε ότι δεν ήλπιζε να πάρει πίσω το αυτοκίνητο.

Του ειπώθηκε πως γνωρίζουμε ότι έχει κάποιες διασυνδέσεις, οι οποίες είναι ενδιαφέρουσες για το MfS. Σε ερώτηση του Κ. ποιες είναι αυτές οι διασυνδέσεις, του εξηγήσαμε για ποιους κύκλους ανθρώπων πρόκειται (ξένους, Δυτικογερμανούς, πρόσωπα που ασχολούνται με εισαγωγές προϊόντων και άλλα εγκλήματα). Παραδέχθηκε ότι έχει πολλές τέτοιες διασυνδέσεις. Ο Κ. ερωτήθηκε αν είναι διατεθειμένος να υποστηρίξει το MfS για την διαλεύκανση αυτού του κύκλου ανθρώπων. Ο Κ. δήλωσε ότι είναι διατεθειμένος και πρόσθεσε ότι δεν θα πρέπει να έχει αυτό επιπτώσεις στην επαγγελματική του ζωή και ότι εκτός από τον παρόντα συνεργάτη δεν θα πρέπει να γνωρίσει άλλο πρόσωπο και δεν ήθελε να γνωρίσει κανέναν άλλο συνεργάτη του MfS. Στον Κ. ειπώθηκε ότι δεν θα έχει καμία επίπτωση αυτό, αντιθέτως μπορούμε να τον βοηθήσουμε σε πιθανές δυσκολίες. Στις ερωτήσεις σχετικά με την συνωμοτικότητα, του απαντήθηκε ότι αυτό είναι αμοιβαίο και ότι και εμείς απαιτούμε από αυτόν το ίδιο.

Ο Κ. συμφώνησε και είπε ότι και για προσωπικό του όφελος είναι υποχρεωμένος να μην μιλήσει σε κανέναν, ούτε και στους στενότερους του συγγενείς.

Ο Κ. είπε επίσης ότι δεν έχει τη δυνατότητα να επισκέπτεται τους δυτικούς τομείς του Βερολίνου. Πήγε μόνο μία φορά για τρεις ημέρες στο Δυτικό Βερολίνο, αλλά αυτό έγινε δυνατόν από ένα λάθος του συνοριακού ελέγχου. Ο λόγος ήταν προσωπικής φύσεως: η φίλη του, που τώρα μένει μαζί του, εξαιτίας μιας σκληρής ζηλοτυπίας διέφυγε από τη Δημοκρατία και αφού η μητέρα του εγγυήθηκε στην ΖΚ (σ.σ.: Κεντρική Επιτροπή) ότι τίποτα δεν θα συμβεί, πήγε και την έφερε πίσω. Γι' αυτό το περιστατικό μίλησε

1. Η «Ομοσπονδιακή Επιτροπή Αρχείων» της Γερμανίας (BstU) έχει διαγράψει στα φωτοαντίγραφα τα ονόματα ή στοιχεία που μπορούν να οδηγήσουν στον εντοπισμό τρίτων προσώπων, που δεν ευθύνονται για τις ενέργειες του εμπλεκόμενου.

Επάνω, φωτογραφία του κτιρίου όπου στεγαζόταν η Στάζι. Δίπλα, εικόνα από τα αρχεία της, όπως βρέθηκαν μετά την πτώση της DDR.

αρκετές φορές ένας συνεργάτης μας με τη φίλη του και κατά τη γνώμη του η υπόθεση έχει λήξει.

Σχετικά με τις διασυνδέσεις του, είπε ότι είναι πολλές και ότι δεν ξέρει ποιες είναι οι πιο σημαντικές για μας. Συμφωνήθηκε ότι θα πρέπει να συζητηθούν αυτές οι διασυνδέσεις λεπτομερειακά. Πρόσθεσε ότι γνωρίζει ένα πρόσωπο που ασχολείται με φυγαδεύσεις. Πρόκειται για τον Αιγύπτιο με το όνομα [...] που κατοικεί στο Δυτικό Βερολίνο. Ο Κ. δεν γνώριζε πλέον το επίθετο και τη διεύθυνση, αλλά θα τα βρει. Έχει κάπου γραμμένη τη διεύθυνση. Ο [...] μπορεί να βρεθεί στο τηλέφωνο [...]. Μένει εκεί μαζί με δυο άλλους Άραβες, οι οποίοι επίσης σπουδάζουν στο Δυτικό Βερολίνο. Αυτός ο [...] διηγήθηκε στον Κ. ότι μεσολαβεί γι' αυτές τις φυγαδεύσεις. Έχει επαφές με ανθρώπους που θα έκαναν αυτό το πράγμα. Αυτά τα πρόσωπα ζητούν 3.000 δυτικά μάρκα ή το αντίστοιχο με το ποσό αυτό ανατολικογερμανικά χρήματα. Αν ο Κ. είχε κάποιο πρόσωπο θα έπρεπε αναλόγως να ζητήσει περισσότερα χρήματα, τα επιπλέον χρήματα θα μπορούσε να τα μοιραστεί με τον [...] (σ.σ.: στο σημείο αυτό δεν διαγράφηκε το όνομα).

Η φυγάδευση θα γινόταν ως εξής:

Το πρόσωπο θα έπρεπε να περιμένει συγκεκριμένη ώρα σε συγκεκριμένο χιλιόμετρο του αυτοκινητόδρομου και θα τον παραλάμβαναν. Κατά πόσον ο [...] έχει ήδη

φυγαδεύσει τέτοιους ανθρώπους, δεν το γνωρίζει ο Κ.

Στο τέλος της συνομιλίας ειπώθηκε στον Κ. ακόμη μια φορά ότι πρέπει να τηρήσει σιωπή και για το ποια θα πρέπει να είναι γενικότερα η συμπεριφορά του.

Για την διατήρηση της επαφής, ο Κ. έδωσε το τηλέφωνό του [...]. Στον Κ. δόθηκε το τηλέφωνο 550019 App. 2740 και 2725. Ο Κ. θα παρουσιάζεται ως "Roko". Ο συνεργάτης μας είναι γνωστός στον Κ. ως Karl-Heinz.

Η επόμενη συνάντηση κανονίσθηκε για τις 1.2.1963 στις 3 μ.μ. στο καφέ «Βαρσοβία».

Εκτίμηση

Ο Κ. άφησε την εντύπωση ανοικτού και έντιμου ανθρώπου. Ήταν πολύ ομιλητικός. Τα στοιχεία που έδωσε συμφωνούν με το υλικό που μας είναι γνωστό. Μπορεί να εκτιμηθεί ότι ο Κ. και πνευματικά έχει όλες τις προϋποθέσεις για να εκπληρώσει τις εντολές ως μη επίσημος συνεργάτης. (σ.σ.: στα γερμανικά Inoffizieller Mitarbeiter, ή συντομογραφικά όπως αναφέρονται οι πληροφοριοδότες με το χαρακτηρισμό IM).

Η πληθώρα των διασυνδέσεών του με πρόσωπα που μας ενδιαφέρουν εγγυάται τη σκοπιμότητα της συνεργασίας με το MfS. Κατά τα λόγια του Κ. θα πρέπει επίσης να εκτιμήσουμε ότι για δικό του όφελος θα

τηρήσει τους κανόνες της συνωμοτικότητας και την υποχρέωση σιωπής.

Συνοψίζοντας, μπορεί κανείς να πει ότι ο Κ. πληροί όλες τις προϋποθέσεις για μια συνεργασία με το MfS.

(Detzer)

Ανθυπολοχαγός

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥΣ...

Αφήνουμε στον αναγνώστη τα σχόλια του κειμένου που συνόδευσε τη στρατολόγησή του Σ. Κόκκαλη στις τάξεις των πληροφοριοδοτών της Στάζι. Θα επισημάνουμε απλώς ότι όχι μόνον δέχθηκε πρόθυμα να συνεργαστεί, αλλά και ότι από την πρώτη κιόλας συνάντηση «έδωσε» ονόματα κάποιων που ασχολούνταν «επαγγελματικά» με τις φυγαδεύσεις στη Δύση. Επί χρόνια επικρινόταν το ανατολικογερμανικό καθεστώς για την απαγόρευση εξόδου από τη χώρα και για εκτελέσεις όσων συλλαμβάνονταν επ' αυτοφώρω να επιχειρούν να περάσουν το τείχος του Βερολίνου. Είναι περισσότερο από βέβαιο ότι η CIA ήταν από τους πρώτους που πήραν «αντίγραφα» των αρχείων της Στάζι² και κατά συνέπεια γνωρίζει το παρελθόν του προέδρου της Ιντρακόμ. Το αντίθετο θα ήταν απίθανο.

Πώς να εξηγήσουμε λοιπόν το γεγονός ότι ο Σ. Κόκκαλης είναι σήμερα ο κατεξοχήν ευνοούμενος έλληνας επιχειρηματίας των ΗΠΑ, ο στενός φίλος του πρεσβευτή κ. Νικολας Μπερνς και ο εργολήπτης συμβάσε-

2. Πρόσφατα, ο Μπιλ Κλίντον αρνήθηκε στον καγκελάριο Σρέντερ την επιστροφή των αρχείων της «Στάζι» που πήρε η CIA και δεν διαθέ-

τουν οι γερμανικές αρχές.

3. Βραδυνή, (29.11.99) και Παρών (28.11.99).

4. «The Kokkalis program was established in

September 1997, with the aim of building bridges –networks for peace– across Southeastern and East-Central Europe and between region and the

ια οπλικά συστήματα αμερικανικών πο-
κών βιομηχανιών με το ελληνικό υπουργ-
Αμυνας; Το Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ,
τόσο κόπτεται για τη δημοκρατία, δεν
ριζε τίποτα, όταν δέχθηκε πανηγυρικά
κ. Κόκκαλη ως επίσημο χρηματοδότη
"Kokkalis Program on Southeastern and
t-Central Europe at the John F. Kennedy
ool of Government of Harvard
iversity";

αν γνωρίζει η CIA, δεν ενημέρωσε
γε τον πρόεδρο των ΗΠΑ Μπιλ Κλί-
ν, ο οποίος σύμφωνα με δημοσιεύματα
ν ελληνικό Τύπο³ συναντήθηκε επί μισή
και υπό συνθήκες άκρας μυστικότητας
ον κ. Κόκκαλη κατά τη διάρκεια της επί-
ης επίσκεψής του στην Ελλάδα τον πε-
μένο Νοέμβριο; Προφανώς ο κ. Κλίντον
φωνεί με το Χάρβαρντ ότι ο κ. Κόκκα-
είναι ο πλέον ενδεδειγμένος «να υπο-
ρίξει τη μετάβαση προς τη δημοκρατία
βρίσκεται εν εξελίξει στα Βαλκάνια»⁴.

ριν από λίγους μήνες, ο πρόεδρος Κλί-
ν αρνήθηκε να ικανοποιήσει το αίτημα
επιστρέψει η CIA το τμήμα των αρχείων
Στάζι που κρατάει ζηλότυπα για τον εαυ-
ης, παρά το γεγονός ότι ο καγκελάριος
ρχαρντ Σρέντερ το επιθυμούσε διακαώς
λόγους δημοτικότητας στην χώρα του.
περιστατικό παραπέμπει στο τέλος του
περου Παγκόσμιου Πολέμου, όταν οι
Α και η Ρωσία ανταγωνίζονταν με κάθε
ο για το ποια θα πάρει τους καλύτερους
μανούς φυσικούς επιστήμονες. Σήμερα
υπηρεσίες των πρακτόρων των πρώην
πολικών μυστικών υπηρεσιών είναι πε-
σότερο από πολύτιμες για τις μεγάλες
άμεις στην ταραγμένη περιοχή των Βαλ-
ίων - και όχι μόνον.

ον φάκελο του Σ. Κόκκαλη υπάρχουν οι
τομερείς γραπτές περιγραφές δεκάδων
φορικών αναφορών του, στις μυστικές
αντήσεις με τους εκάστοτε «χειριστές»
από την Στάζι.

η συνέχεια μεταφέρουμε σε ελληνική
άφραση δύο από τις αναφορές του
οκο" στη Στάζι.

πρώτη έχει ημερομηνία 8.4.1963 και η
τερη 15.6.1965. Έχουν συνταχθεί και
α από τον ανθυπολοχαγό Detzer, ο οποί-
είχε στρατολογήσει και βαφτίσει τον Σω-
ίτη Κόκκαλη ως "Roko".

ρος ευκολία της ανάγνωσης, προσθέσα-
μερικούς μεσότιτλους.

of the world and to the transition to democracy
n under way in Balkan». Από την επίσημη
γγελία του «προγράμματος Κόκκαλης».

BStU
006028

Berlin, den 8.4.1963

Hauptabteilung V/3

Treff mit : GI "Roko"
Treff am : 5.4.1963
Treffort : KW "Aster"
Mitarbeiter: Ltn. Detzer

Treffbericht

Mit dem GI wurde sich am 5.4.1963, 17.30 Uhr in Lichtenberg
getroffen. Von da weg wurde mit dem GI zur KW gefahren.
Dem GI war die KW noch nicht bekannt.
Zunächst wurde dem GI über seine Tournee mit dem Hodeinstitnt
gesprochen. In Zusammenhang mit der Leipziger Messe
teilte der GI über folgendes mit:
hat in Leipzig Verbindungen zu zwei französischen Aus-
stellungen. Es handelt sich dabei um einen
und um den . Bei handelt es sich um eine
Firma, die künstliche Persianser herstellt. Zwischen beiden
Franzosen hat sehr guten Kontakt. Jedes Jahr
zur Messe erscheint, verkauft regelmäßig solche Mäntel in Wert
zu DM 500.- an gute Bekannte.
zur Herbstmesse verkauft er einen an seine Verlobte
und eine andere Bekannte.
Zur diesjährigen Messe hat nach Meinung des GI jegliche des
Mannequin, wh. Leipzig. einen
solchen Mantel gekauft. Offiziell werden diese Mäntel bei der
HO zu ca. DM 1000.- verkauft.
Weiter war dem GI bekannt, daß sich in Leipzig durch seinen
Fahrer , Westgeld vernommen ließ. Für
dieses Geld kaufte Zigaretten und Schnaps im Interschop.
Der Fahrer des ist nach Meinung des GI sein bester Vertreter.
Er ist über alle Geschäfte des informiert, gibt aber
keiner weiteren Person Auskunft.

Η πρώτη σελίδα αναφοράς του "Roko"
(8.4.1963), συντεταγμένη και
υπογεγραμμένη από τον στρατολόγο του,
ανθυπολοχαγό Detzer.

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗΝ «ΥΠΗΡΕΣΙΑ: 8.4.1963

Γενική Διεύθυνση V/3

Βερολίνο 8.4.1963

Συνάντηση με: πληροφοριοδότη "Roko"

Συνάντηση στις: 5.4.1963

Τόπος συνάντησης: KW "Aster"

Συνεργάτης: Ανθυπολοχαγός Detzer

Συναντηθήκαμε με τον πληροφοριοδότη
στις 5.4.1963 στις 17.30 στο Lichtenberg
και μετά πήγαμε στο KW. Ο πληροφοριο-
δότης δεν γνώριζε το KW.

Κατ' αρχάς μιλήσαμε με τον πληροφοριο-
δότη για την περιοδεία του με το Ινστιτούτο
Μόδας [...]. Σχετικά με την έκθεση της Λει-
ψίας, ο πληροφοριοδότης μας είπε τα εξής:

Ο [...] έχει στην Λειψία σχέσεις με δυο
γάλλους εκθέτες, τον [...] και τον [...]. Πρό-
κειται για έναν [...] και για τον [...]. Στην πε-
ρίπτωση του πρώτου πρόκειται για μία
εταιρεία που κατασκευάζει τεχνητές γού-
νες. Ο [...] έχει πολύ καλή επαφή μ' αυτούς
τους δύο Γάλλους. Ο [...] που εμφανίζεται
κάθε χρόνο στην Έκθεση πουλάει τακτικά
σε καλούς γνωστούς παλτά για 500 μάρκα.

Πήρε μαζί του δύο μανεκέν...

Στην Έκθεση αυτής της χρονιάς, κατά τη
γνώμη του πληροφοριοδότη, το μανεκέν [...] που
κατοικεί στην Λειψία [...], στην οδό [...],
αγόρασε ένα τέτοιο παλτό. Επισήμως αυτά

τα παλτά πουλιούνται προς 1.000 μάρκα.

Έγινε επίσης γνωστό στον πληροφοριοδό-
τη ότι ο [...] στη Λειψία προμηθεύεται μέσω
του οδηγού του δυτικά νομίσματα, με τα
οποία αγοράζει τσιγάρα και ποτά στο
"Interschop". Κατά την γνώμη του πληροφο-
ριοδότη, ο οδηγός του [...] είναι ο πιο έμπι-
στός του άνθρωπος και είναι ενημερωμένος
για όλες τις συναλλαγές του, αλλά δεν δίνει
σε άλλους ανθρώπους πληροφορίες.

Ο πληροφοριοδότης υποθέτει ότι ο [...] προμηθεύεται τα δυτικά νομίσματα από
γνωστούς του Λιβανέζους. Πρέπει να πρό-
κειται για δύο υπαλλήλους της εμπορικής
αποστολής τα ονόματα των οποίων είναι
[...] και [...]. Τους Λιβανέζους αυτούς ο [...] πρέπει να τους γνωρίζει από την περιοδεία
του στο Λίβανο. Με τους Λιβανέζους αυ-
τούς συναντήθηκε και κατά τη διάρκεια της
τελευταίας του περιοδείας. Μέσω του οδη-
γού ο πληροφοριοδότης έμαθε ότι τους
συνάντησε στο "Newa" μπαρ, γι' αυτό είχε
πάρει μαζί του και δύο μανεκέν. Πρόκειται
για την προαναφερθείσα [...] και για την
[...]. Η [...] πρέπει σύμφωνα με τις διηγή-
σεις του οδηγού να έχει τώρα έναν φίλο.
Και για το λόγο αυτό δεν μπορεί πλέον να
χρησιμοποιηθεί. Ο οδηγός δεν έδωσε σχε-
τικά λεπτομέρειες. Μέσω του οδηγού έγινε
επίσης γνωστό στον πληροφοριοδότη ότι ο
[...] έχει έναν καλό φίλο στο Braunschweig.

Τα φρούτα του Νότου...

Το όνομα αυτού του ανθρώπου δεν είναι
γνωστό στον πληροφοριοδότη. Ο [...] υπο-
θέτει ότι ο πληροφοριοδότης έχει τη δυνα-
τότητα να επισκέπτεται τους δυτικούς το-
μείς του Βερολίνου. Για το λόγο αυτό, του
ανατέθηκε συχνά να προμηθεύσει κάποια
πράγματα. Επρόκειτο για φρούτα του Νό-
του ή ακόμη στις 17.3.1963 την παραλαβή
ενός μικρού πακέτου από τον σταθμό Zoo.
Ο [...] του είχε δώσει την απόδειξη για να
το παραλάβει. Επειδή ο πληροφοριοδότης
ο ίδιος δεν πηγαίνει στο Δυτικό Βερολίνο,
προμηθεύτηκε τα πράγματα αυτά μέσω άλ-
λων προσώπων. Τα προαναφερθέντα
φρούτα του Νότου τα προμηθεύτηκε μέσω
του φίλου του [...] και το πακέτο μέσω ενός
έλληνα γνωστού του. Στο πακέτο υπήρχε
ένα μαγνητόφωνο και ένα μεταχειρισμένο
δερμάτινο μπουφάν. Το μαγνητόφωνο είναι
κατά τη γνώμη τού πληροφοριοδότη σχε-
δόν καινούργιο. Ο [...] είχε πει στον πληρο-
φοριοδότη ότι έχει έναν καλό γνωστό στο
Δυτικό Βερολίνο, ο οποίος μπορεί να του
προμηθεύσει σε καλές τιμές ηλεκτρικές
συσκευές. Αν ο πληροφοριοδότης ο ίδιος

30

σύχναζε παλιότερα πολύ στο "Presse-
fé" και γνώριζε συχνά άνδρες. Από τότε
αρραβωνιάστηκε, δεν πηγαίνει πια. Ο
έχει πολλές διασυνδέσεις με φοιτητές.
Ξεδεύει συχνά στο Δυτικό Βερολίνο, αλλά
εμπλέκεται σε παράνομες εισαγωγές
αθλών. Από χαρακτήρα είναι ήσυχος, είναι
λύ έξυπνος. Πολιτικά είναι θετικός, αλλά
εκδηλώνεται θετικά.

Οι δύο ιταλοί δημοσιογράφοι...

οικονομική κατάσταση του πληροφοριο-
τη δεν είναι ιδιαίτερα καλή.

πληροφοριοδότης είπε επίσης ότι την
ηγουμένη εβδομάδα γνώρισε δυο ιτα-
ίς δημοσιογράφους. Πρόκειται για τον
και τον [...]. Ο ένας από αυτούς δουλεύ-
τη ραδιοφωνία και ο άλλος είναι ανταπο-
τής του ειδησεογραφικού πρακτορείου
[...]. Αυτά τα δυο πρόσωπα κυκλοφορούν
νά στο Δυτικό Βερολίνο και πρέπει να
χολούνται και με παράνομες εισαγωγές.
πληροφοριοδότης θα συναντηθεί και την
μένη εβδομάδα με αυτούς τους δημο-
γράφους.

Ον το κάνει για τα χρήματα...

σχέση με αυτά έγινε και πάλι σύσταση
ον πληροφοριοδότη να μην συμμετέχει
επιχειρήσεις εισαγωγής προϊόντων. Ο
πληροφοριοδότης απάντησε ότι αυτό του
αι γνωστό, αλλά κατά την γνώμη του δεν
ει μεγάλες δουλειές, απλώς προμηθεύε-
τσιγάρα για γνωστούς του, όπως π.χ.
[...] δίνοντας δυτικό νόμισμα [...]. Ο
πληροφοριοδότης παραδέχθηκε ότι κερδί-
έτσι κάποια χρήματα. Αυτό δεν το κάνει
τα χρήματα, αλλά για να κάνει χάρη σε
λους. Σχετικά με αυτά, είπε επίσης ότι η
τέρα του και η αδελφή του έχουν κάθε
να σύνταξη [...] μάρκα. Ο πληροφοριοδό-
ς είπε επίσης ότι στο εγγύς μέλλον θα ερ-
σθεί στη γερμανική τηλεόραση ως βοη-
ς σκηνοθέτης.

Ον είχε αντίρρηση για την αρραβωνια- σιά...

ατά τη διάρκεια της συνομιλίας έγινε πά-
λόγος για την αρραβωνιαστικότητα του πλη-
φοριοδότη. Είπαμε στον πληροφοριοδό-
ότι μετά από σχετική ερώτησή της θα
έπει να της δώσει την εντύπωση ότι αυ-
θεωρεί τη συνεργασία με το MfS σωστή.
πληροφοριοδότης είπε ότι το έχει ήδη κά-
αν και δεν είναι τελείως πεπεισμένος γι'
τό. Πρόσθεσε ότι δεν θα είχε αντίρρηση
βοηθήσει η αρραβωνιαστικότητα του το MfS
η διαλεύκανση του [...] καθώς και στη συ-

γκέντρωση κάποιων πληροφοριών. Δεν
συμφωνεί, ωστόσο, να την στέλνουν σε
οποιαδήποτε κέντρα ή να δέχεται όποιες
εντολές για να συναντά άντρες. Ο ίδιος δεν
θα την άφηνε σε καμιά περίπτωση να πάει
οπουδήποτε μόνη της. Έχει τη διάθεση να
τα βρει με το MfS, αλλά θα πρέπει να κατα-
λάβουν την θέση του, μιας και πρόκειται τε-
λικά για τη μελλοντική σύζυγό του.

Είμαι Νότιος και...

Εάν η αρραβωνιαστικότητα του παρ' όλα αυτά
δεχόταν τέτοιες εντολές, αυτός δεν θα την
άφηνε να πάει μόνη της σε καμιά περιπτώ-
ση. Μας είπε επίσης ότι θα έπρεπε κανείς να
λάβει υπόψη του ότι είναι Νότιος και ότι
στην πατρίδα του δεν μπορεί να συμβεί, να
πάει σε κέντρο μια γυναίκα μόνη της. Τέτοι-
ες γυναίκες αντιμετωπίζονται στην πατρίδα
του ως πόρνες. Ο πατέρας του τον έχει ανα-
θρέψει έτσι και δεν μπορεί για το λόγο αυτό
να έχει διαφορετική άποψη. Θεωρεί επίσης
ότι στους άντρες θα πρέπει να δίνονται ορι-
σμένες ελευθερίες και ότι σε αυτό το θέμα
δεν υπάρχει ίση μεταχείριση.

Ως παράδειγμα ανέφερε ότι το MfS μπορεί
να προσφέρει κάποια πράγματα στην αρρα-
βωνιαστικότητα του. Έτσι, στην τελευταία συνά-
ντηση της προσφέρθηκαν δυτικά τσιγάρα και
σαμπάνια. Αλλά ως αρχή η αρραβωνιαστική
του δεν θα πρέπει να πίνει σαμπάνια με κανέ-
ναν άλλο άντρα, αν ο ίδιος δεν είναι παρών.

Έλαβε εντολές...

Ο πληροφοριοδότης έλαβε τις εξής εντο-
λές:

1. Στην επόμενη συνάντηση με τον [...], αν
γίνει νύξη για την προμήθεια ηλεκτρικών
συσκευών, να του πει ότι ενδιαφέρεται.
2. Ο πληροφοριοδότης έλαβε την εντολή
να ενδιαφερθεί ιδιαίτερα για πρόσωπα που
έχουν τη δυνατότητα να μπαίνουν στο Δη-
μοκρατικό Βερολίνο (δυτικοβερολινέζους,
Δυτικογερμανούς, ξένους).
3. Ο πληροφοριοδότης θα πρέπει να προε-
τοιμαστεί για την επόμενη συνάντηση να
συζητήσει τις περαιτέρω σχέσεις του. Αυτό
αφορά κυρίως πρόσωπα, των οποίων τα
ακριβή στοιχεία δεν γνώριζε. Στην επόμενη
συνάντηση θα συζητηθεί ξανά η σχέση του
με τον [...].

Η συνάντηση έλαβε τέλος στις 10 περί-
που, γιατί ο πληροφοριοδότης δεν είχε χρό-
νο. Επειδή ο πληροφοριοδότης δεν γνώριζε
ακόμη πότε θα έπιανε δουλειά, η επόμενη
συνάντηση θα κανονιστεί την εβδομάδα με-
τά το Πάσχα ύστερα από τηλεφώνημα του
πληροφοριοδότη.

BSIU 000100
Hauptabteilung XX/5/I Berlin, den 15. 6. 1965

Treff mit dem GI "Roko"
am
in der Ku "Aste"

Mitarbeiter: Lin. Detzer

Treffbericht

Der Treff war nach Anruf des GI vereinbart worden. Der GI er-
schien pünktlich und berichtete zunächst über seinen Besuch
in Griechenland.

Der GI war in Auftrag der Z. Intern. Milano in Rumänien
gewesen, um entsprechende Vorbereitungen für Handelsabkommen
zu schaffen. Diese Gelegenheit nutzte der GI aus, um in Grie-
chenland den ihm bekannten Zeitungsverleger

zu besuchen.

Dieser war in Leipzig zur Messe gewesen und war dort von offi-
ziellen Vertretern der Regierung empfangen worden. Bei seinem
Besuch machte der GI den Vorschlag, eine deutsch-griechische
Handelsgesellschaft zu gründen. Ziel dieser Gesellschaft soll
die Verbesserung des Handels mit der DDR sein. Entsprechend
diesem Vorschlag wurde eine Aussprache mit dem DDR-Handels-
vertreter geführt. Über diese Handelsgesellschaft schrieb der
GI einen ausführlichen Bericht.

Der GI berichtete weiter, daß er in Rumänien den westdeutschen
Vertreter der ZAPP FORTUNA GmbH (Exportgesellschaft der Stahl-
werke Süd-Westfalen) kennenlernte.

Es handelt sich dabei um den

wohnhaft: Düsseldorf

Telefon: ca. 30 Jahre alt.

Dieser machte dem GI den Vorschlag, wieder mit ihm zusam-
zutreffen. Ein Termin wurde nicht vereinbart.

Η πρώτη σελίδα άλλης αναφοράς του
"Roko" με ημερομηνία 8.4.1963.

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗΝ «ΥΠΗΡΕΣΙΑ»: 15.6.1965

Σε άλλη αναφορά προς τη Στάζι ο
"Roko", δυο χρόνια αργότερα, αφηγείται:

Γενική Διεύθυνση XX/5/I

Βερολίνο, 15.6.1965

Συνάντηση με τον πληροφοριοδότη
"Roko"

στις

στο KW «Asta»

Συνεργάτης: Ανθυπολοχαγός Detzer

Αναφορά συνάντησης

Η συνάντηση κανονίστηκε ύστερα από τη-
λεφώνημα του πληροφοριοδότη. Ο πληρο-
φοριοδότης ήρθε στην ώρα του και διηγή-
θηκε κατ' αρχάς για την επίσκεψή του στην
Ελλάδα. Ο πληροφοριοδότης είχε πάει κατ'
εντολήν της εταιρείας Intersis Milano στη
Ρουμανία για να προετοιμάσει μίαν εμπορι-
κή συμφωνία.

Εκμεταλλεύτηκε αυτήν την ευκαιρία για να
επισκεφθεί στην Ελλάδα το γνωστό του εκ-
δότη [σ.σ.: αναφέρεται στον εκδότη της
Αθηναϊκής Χρ. Παπαγεωργίου]. Αυτός ήταν
στην έκθεση της Λειψίας και τον υποδέχθη-
καν εκεί εκπρόσωποι της κυβέρνησης. Στην
επίσκεψή του ο πληροφοριοδότης πρότεινε
να ιδρυθεί μια ελληνογερμανική εταιρεία
εμπορίου. Σκοπός αυτής της εταιρείας θα
πρέπει να είναι η βελτίωση του εμπορίου με

Το... αρχειοστάσιο της Στάζι. Φωτογραφία από το Ιντερνέτ.

την DDR (σ.σ.: Ανατολική Γερμανία). Σε σχέση με την πρόταση αυτή έγινε και μια συζήτηση με τον εκπρόσωπο εμπορίου της DDR. Για την εταιρεία αυτή έγραψε ο πληροφοριοδότης μια εκτενή έκθεση. Ο πληροφοριοδότης είπε ακόμα ότι στη Ρουμανία γνώρισε τον δυτικογερμανό εκπρόσωπο της εταιρείας ZAPP FORTUNA GmbH (εταιρεία εξαγωγών των χαλυβουργιών Νοτίου Βεστφαλίας). Πρόκειται για τον

[...] κάτοικο Ντύσσελντορφ [...] τηλ. [...] περίπου 30 ετών.

Αυτός πρότεινε στον πληροφοριοδότη να συναντηθούν ξανά, αλλά δεν ορίστηκε ραντεβού.

Σαν εκτίμηση μπορεί κανείς να πει ότι αυτός είναι εντελώς αρνητικά διατεθειμένος προς την DDR και εκθειάζει την κατάσταση στη Δυτική Γερμανία. Έχει πάρα πολλά λεφτά και προσπαθούσε συνεχώς να γνωρίσει γυναίκες.

Το μανεκέν πάει στο Presse-Café...

Ο πληροφοριοδότης είπε επίσης ότι κατά την επίσκεψή του στο Presse-Café έμαθε ότι το μανεκέν [...] έφυγε από την Δημοκρατία (σ.σ.: εννοεί την DDR). Συγχρόνως με αυτήν έφυγε και ο άντρας μανεκέν από το Ινστιτούτο Μόδας. Το όνομά του δεν το γνώριζε ο πληροφοριοδότης, του το είπε ο Βέλγος [...]. Είπε, επίσης, ότι γενικά υποθέτουν ότι αυτός βοήθησε στην οργάνωση αυτής της διαφυγής. Δεν είναι, όμως, αυτή η περίπτωση. Τον είχε τώρα καλέσει ο πατέρας του παιδιού της [...], αλλά αυτός δεν θα πήγαινε επειδή θα μπορούσε να ήταν παγίδα. Είπε ακολού-

θως ότι η [...] μένει στη θεία της στο [...], τηλ. [...] και ο πληροφοριοδότης θα έπρεπε να την επισκεφθεί. Ο πληροφοριοδότης προσπάθησε χωρίς επιτυχία να την βρει. Ύστερα από πολλά τηλεφωνήματα έμαθε ότι τώρα αυτή κατοικεί στο [...]. Επιπλέον έμαθε ότι κάθε βράδυ μπορεί κανείς να τη συναντήσει στο κέντρο Black Bord στην Grollmannstrasse. Έτσι ο πληροφοριοδότης επισκέφθηκε το κέντρο αυτό και συνάντησε την [...]. Από τη συνάντηση αυτή ο πληροφοριοδότης διαπίστωσε τα εξής:

Ο μπάρμαν είναι Έλληνας...

Η [...] δουλεύει προς το παρόν στο [...] στο Δυτικό Βερολίνο σαν μανεκέν. Σκοπεύει να μείνει στο Δυτικό Βερολίνο και έχει φιλικές σχέσεις με έναν Έλληνα, ο οποίος δουλεύει ως μπάρμαν, είναι φοιτητής και ταυτόχρονα συνιδιοκτήτης του μπαρ. Ο πληροφοριοδότης δεν γνώριζε το όνομά του. Αυτό το μπαρ είναι τόπος συνάντησης φοιτητών. Ύστερα από σχετική ερώτηση του πληροφοριοδότη, η [...] διηγήθηκε ότι έφυγε από την Δημοκρατία, επειδή η οδός διαφυγής ήταν σχεδόν χωρίς ρίσκο και καλά προετοιμασμένη. Δεν εισήλθε σε λεπτομέρειες. Είπε επίσης ότι ο άντρας μανεκέν είναι πολύ δυσανεσθημένος στο Δυτικό Βερολίνο, γιατί τα πράγματα δεν του πάνε καλά και έχει μεγάλη νοσταλγία για τη φίλη του. Σκέπτεται μάλιστα να γυρίσει πίσω. Ακολούθως είπε ότι έχει στείλει ένα εκτενές γράμμα στο μανεκέν [...] στο Δημοκρατικό Βερολίνο, αλλά δεν έλαβε απάντηση.

Πάρτυ με βουλγάρα χορεύτρια...

Ο πληροφοριοδότης εκτιμά, ωστόσο, ότι αυτά δεν είναι αλήθεια. Σε σχέση με το θέμα αυτό ο πράκτορας ανέφερε επίσης ότι στο σπίτι της [...] τον τελευταίο καιρό γίνονται συχνά πάρτυ. Στους θαμώνες των πάρτυ ανήκουν, καθόσον γνωρίζει ο πληροφοριοδότης, ο Βέλγος [...], μια βουλγάρα χορεύτρια ονόματι [...], που τώρα βρίσκεται στο [...], ένας [...] και ένας [...]. Δεν γνωρίζει άλλα ονόματα, επειδή ο ίδιος δεν πηγαίνει εκεί, αφού πρόκειται για την πρώην αρραβωνιαστικιά του. Ο φίλος της [...], ο Βούλγαρος [...] παράτησε το πανεπιστήμιο και γύρισε στη Βουλγαρία.

Μάνατζερ καλλιτεχνών...

Ο πληροφοριοδότης είπε ότι στο "Presse-Café" γνώρισε τον Δυτικογερμανό [...], διεύθυνση [...], τηλέφωνο [...] ο οποίος είναι μάνατζερ καλλιτεχνών και προς το παρόν διαπραγματεύεται κάποια συνεργασία με το Friedrichstadtpalast. Ήταν πολύ ανοικτός και είχε την πρόθεση να συναντηθεί και πάλι με τον πληροφοριοδότη. Ο πληροφοριοδότης δεν μπορούσε να αναφέρει λεπτομέρειες για το πρόσωπο αυτό γιατί η συνάντηση ήταν σύντομη.

Στο εγγύς μέλλον ο πληροφοριοδότης θα πάει στην Ελλάδα κατ' εντολή της DIA για διαπραγματεύσεις. Μετά την επιστροφή του θα πάρει αμέσως τηλέφωνο.

Ο πληροφοριοδότης έλαβε την εντολή να καλλιεργήσει περαιτέρω την επαφή με την [...] με σκοπό να πάρει περισσότερες πληροφορίες για την διαφυγή της από την Ανατολική Γερμανία.

Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να επικοινωνήσει και με τη φίλη της [...], το μανεκέν [...]. Την εντολή αυτή, ωστόσο, ο πληροφοριοδότης μπορεί να εκτελέσει μετά την επιστροφή του.

Μέτρα:

1. Αντιγραφή της αναφοράς περί της RF της [...] στον σύντροφο Graupner.
 2. Συζήτηση με τη Γενική Διεύθυνση XVIII αναφορικά με την αναφορά για το ταξίδι στην Ελλάδα.
 3. Εξακρίβωση των προσωπικών στοιχείων και έλεγχος των προσώπων που κατονόμασε ο πληροφοριοδότης.
- Η επόμενη συνάντηση θα καθοριστεί τηλεφωνικά μετά την επιστροφή του πληροφοριοδότη.

Ανθυπολοχαγός Detzer

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ-ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ

ια οποιαδήποτε άλλη μυστική υπηρεσία, πληροφορίες που έδινε ο πράκτορας γν Στάζι θα ήταν για τα σκουπίδια: Οι μυστικές συνήθειες των ξένων φοιτητών, προκακοποιοί και ψιλοκομπιναδόροι μαύρης αγοράς, κάποιοι ξεπεσμένοι μοσιογράφοι και ένας Ινδονήσιος, έτσι εξωτικό στοιχείο. Για την ασφυκτική, ως, αστυνόμευση της Ανατολικής Γερμανίας, όλα αυτά ήταν χρήσιμα, ακόμα και στους άντρες «άλλαξε» μια γυναίκα πριν ντρευτεί. Ήταν χρήσιμα αφού έτσι «λειτούργουσε» το καθεστώς. Χαρακτηριστική η ιστορία της κ. Βολεμπέργκερ που μοσιεύεται στις σελίδες αυτές.

ο ερώτημα δεν είναι πώς λειτουργούσε Στάζι – αυτό είναι μια άλλη ιστορία –, αλλά τι είδους άνθρωποι ήταν εκείνοι που χονταν να δίνουν αυτής της κατηγορίας πληροφορίες για φίλους τους ή τους ανώπους στους οποίους προσποιούνταν φίλο.

ο περιστατικό με τα τσιγάρα υποδεικνύει πάντως ότι εκείνη την εποχή η Στάζι πακολούθησε στενά και δοκίμαζε τον Κόκκλη για να διαπιστώσει κατά πόσον μπορούσε να τον εμπιστευθεί στην ουσιαστική οστολή που τον προόριζε για την Ελλάδα. Το περιεχόμενο του εγγράφου αποτελεί εξάλλου αντιγραφή της κλασικής μεθόδου προσεταιρισμού ενός πληροφοριοδότη. ο τις μυστικές υπηρεσίες: Να τον αναάσει να αποκαλύψει τους πάντες και τα να, ακόμα και τις πιο στενές σχέσεις ν, αφενός για να τον «κρατά» και αφετέρ ν για να διαπιστώσει πόσο ευεπίφορος ναι για τη συνέχεια της «συνεργασίας».

Η περίπτωση της «αρραβωνιαστικιάς» ναι ενδεικτική: Ο «πληροφοριοδότης» νίνεται ότι δέχθηκε κατ' αρχάς να την ρατολογήσει κι αυτήν η Στάζι. Η μυστική ηρεσία ενδιαφερόταν προφανώς να την ησιμοποιήσει στην παγίδευση ξένων χειρηματιών ή διπλωματών. Όταν όμως νανεκέν διηγήθηκε στον «πληροφοριοτή» την «δραστηριότητα» για την οποία ν προόριζαν – «σαμπάνιες και δυτικά νγάρα» – το μεσογειακό ταμπεραμέντο ν αντέδρασε και ο «Ρόκκο» άρχισε να ρινιάζει στον «ελεγκτή» του. Ήταν το ωτικό πάθος που τον παρέσυρε. Όσο νριζουμε, αυτή ήταν μάλλον η πρώτη και νναδική φορά που ο «πληροφοριοδότης» ντιστάθηκε για κάτι στην Στάζι. Δεν ξέ- νουμε αν η τελευταία έδειξε κατανόηση.

Η «αρραβωνιαστικιά», πάντως τον άφη- ν: τελικά...

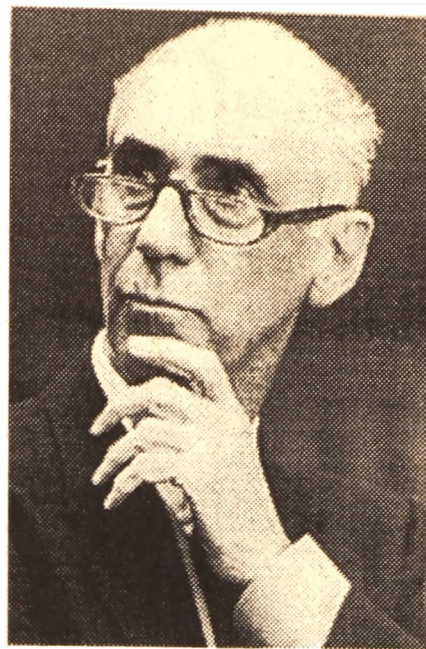
Γράμμα στον κύριο Χρήστο

Σας σκέφτομαι συχνά εσχάτως. Η μορφή σας, η κίνησή σας –οικείες πλέον μετά την στανική(;) δημοσιοποίηση των –έρχονται συχνά εις το μυαλό μου. Η μητέρα μου λέγει πως πρόκειται για idée fixe και ο πνευματικός μου πως έχω καταστεί μονομανής. Το γεγονός πάντως είναι πως σας σκέπτομαι. Σας σκέπτομαι στο γραφείο σας –λιτό πλην επιβλητικό– να δίνετε εντολές και να κινούνται εταιρείες, συγκροτήματα, οργανισμοί, υπουργεία, χρηματιστήρια, φορείς, αμφορείς, η Ελλάς ολόκληρος. Νομίζω ότι –κατά βάθος– σας θαυμάζω. Ανέκαθεν σας εθαύμαζα –τώρα πλέον το ομολογώ– για την τεντόνια πειθαρχία σας και το μεσογειακό ταμπεραμέν. Πολλοί ίσως αναρωτιούνται, έτσι όπως τολμώ να σας απευθύνω τον λόγο, κοιτάζοντάς σας στα μάτια: «Μα δεν φοβούμαι;». Φοβούμαι, αλλά είναι κάτι πιο ισχυρό από εμέ που με παρσύρει. Καταλαβαίνετε. Σας σκέπτομαι: θα πρέπει να είσθε πολύ μόνος. – Με ποιους άλλωστε να μιλήσετε; Οι δημοσιογράφοι είναι απαίδευτοι, οι πεπαιδευμένοι του Συγκροτήματος είναι δουλικοί και ΔΟΛιχοί, οι πολιτικοί βαρετοί και ανούσιοι... Πόσο μόνος θα πρέπει να αισθάνεσθε. Ακόμη και ο λαός για τον οποίο κάνετε ό,τι κάνετε και για την παιδεία του οποίου αγωνίζεσθε, όπως αγωνίζεσθε, είναι τόσο πληκτικός. Αλλά και οι καλλιτέχναι με τας ιδιορρυθμίας και τους υστερισμούς των πόσο θα πρέπει να σας κουράζουν. Έπειτα όλος αυτός ο εσμός που καρδοκεί να χλευάσει ό,τι αδυνατεί να καταλάβει. Mon Dieu, quelle misère. Τι τόπος αλήθεια! Γήπεδον παλιμπαίδων.

Και εγώ ακόμη πόσο άδικος υπήρξα μαζί σας, πόσον εμπαθής, όσον αφορά στο εκπολιτιστικόν σας έργο. Ομολογώ ότι παρεσύρθη από αριστεριστάς και εχθρούς της τέχνης. Τα κίνητρά μου παρ' ότι ανυστερόβουλα, υπήρξαν αμιγώς πολιτικά. Θεέ μου πόσο αφελής υπήρξα ώστε να πιστεύσω εις την πολιτική. Mein Gott.

Τώρα μόνον συνειδητοποιώ πόσον υμείς αποστρέφεσθε των πολιτικών και τους πολιτικούς και πως ο μόνος έρωσ σας, το μόνον πραγματικόν σας πάθος είναι η τέχνη. Υπέρ αυτής οδυνάσθε και φλέγεσθε και αυτή η φλόξ σας καθαίρει. Καθαίρει τώρα πνεύμα και σάρκα από κάθε υστεροβουλία. Τώρα κατανοώ το δράμα σας. Εσείς να θέλετε να είσθε ένας contra τενόρος, ένας mezzo, έστω, σε μεγάλες λυρικές σάλες και να ερμηνεύετε από Σούμπερτ ως Μάλερ και από Ραχμάνινωφ ως Μπέλα-Μπάρτοκ, και η μοίρα να σας έχει κατάδικο σε μιαν πολιτικήν ειρική, σ' έναν λαό βαρελάδων και τσιφτετελιών.

Να είσθε ο –πώς να το πω–, ο caterano, ο επικεφαλής ας πούμε, ο επιβλέπων –μία καλύτερα ίσως έκφραση της «έλα να δεις»– ο Μεγάλος Αδελφός της Ελλάδος, ο ελλαδάρχης

ΑΓΑΠΗΤΕ, ΧΟΡΗΓΕ...

Στην φωτογραφία φαίνεται η χορηγία της INTRACOM στο Μέγαρο Μουσικής: Από τον Μότσαρτ στη δεύτερη σχολή της Βιέννης. Έτσι οι φιλόμουσοι θα έχουν την ευκαιρία να ακροαστούν καλή μουσική. Ως εδώ, όλα καλά.

Και τώρα επειδή διαδίδεται τελευταία ότι οι σχέσεις Λαμπράκη-Κόκκαλη περνούν κρίση, σας καθησυχάζουμε. Οι χορηγίες θα συνεχιστούν. Ο κ. Σωκράτης θα αντιμετωπίσει προβλήματα στο άμεσο μέλλον. Και χρειάζεται στήριξη. Εξάλλου έρχονται και οι εκλογές. Και πολλοί θα χρειαστούν στήριξη είτε από το χρηματοκιβώτιο της Ιντρακόμ είτε από τα ΜΜΕ του συγκροτηματάρχη. Περίοδος ειρηνεύσεως γενικώς.

Κ Υ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Ε Ι

Από τις

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΔΩΔΩΝΗ»

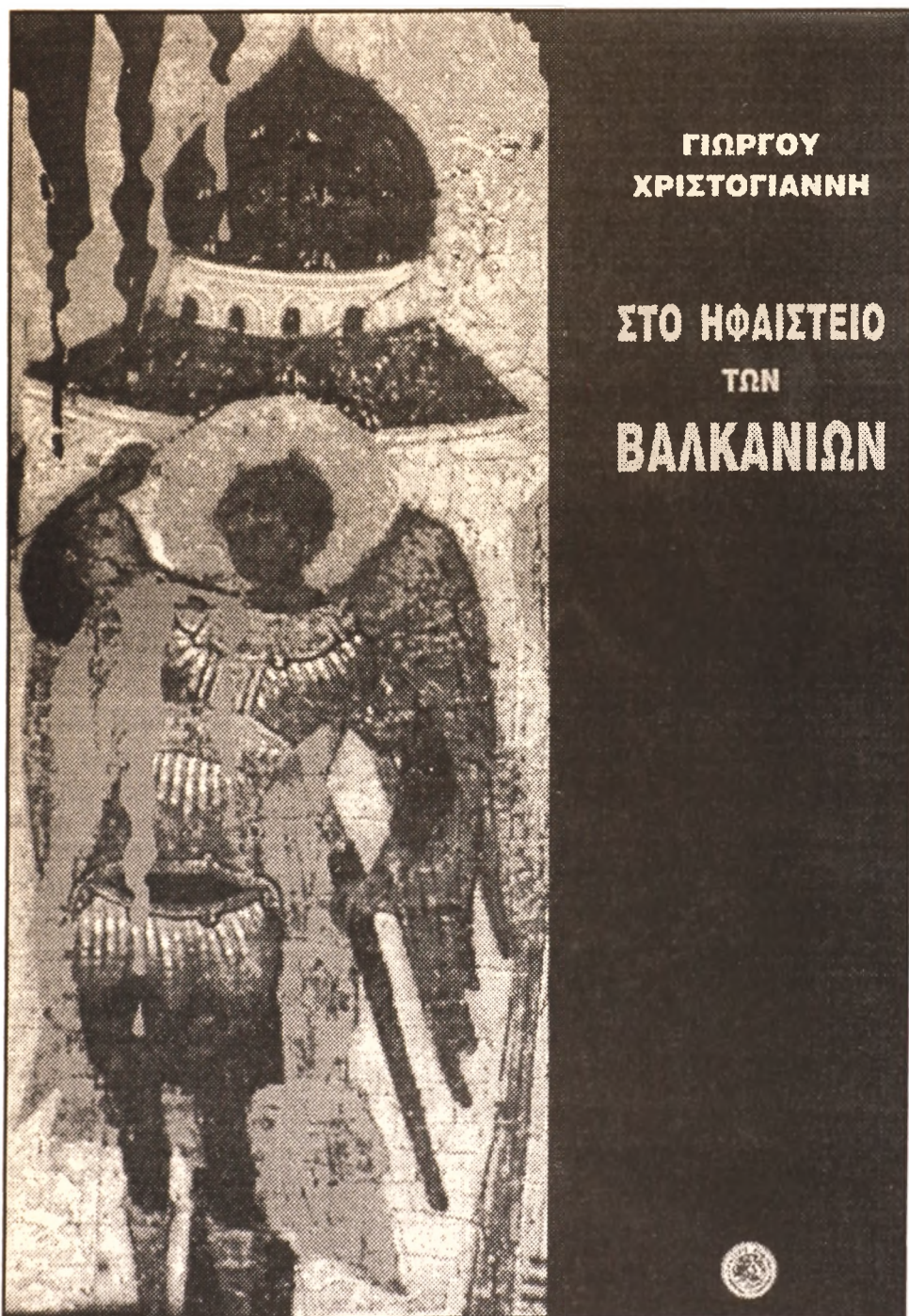
Το βιβλίο του

Γιώργου Χριστόγιαννη

ΣΤΟ ΗΦΑΙΣΤΕΙΟ

ΤΩΝ

ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΔΩΔΩΝΗ»

•

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 3, 106 79 ΑΘΗΝΑ

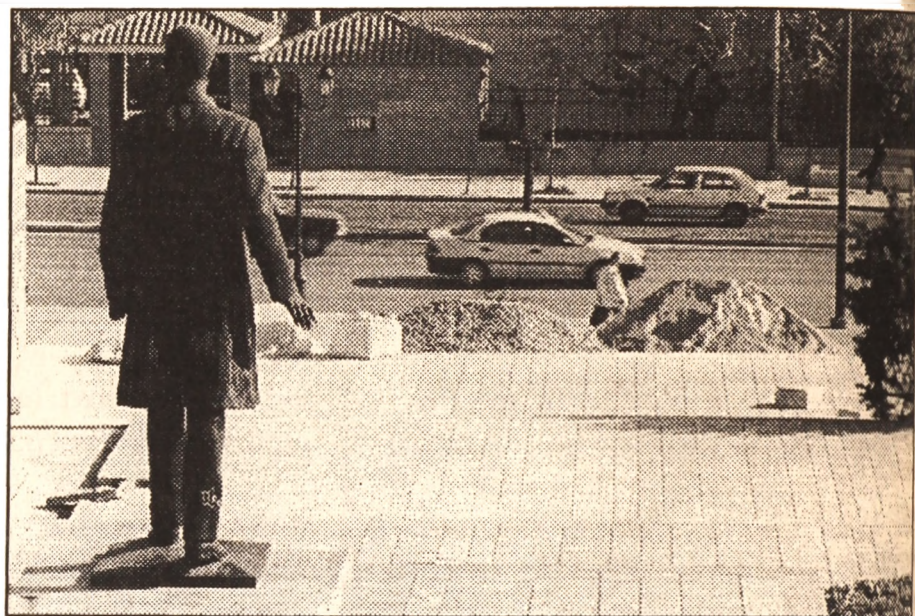
ΤΗΛ.: 36. 37. 973

ενώ εσείς θα επιθυμούσατε να είσθε ένας cappelmeister, ένας διευθυντής ορχήστρας, ένας αρχιμουσικός.

— Τι κι αν η Ελλάς λείπει τα πόντιά σας, εσείς θα επιθυμούσατε το podium. «Ω είναι μια άδικη ζωή» (La Forza del destino, act. 2, scene 8η άρια). Αυτήν την πλευρά του βίου σας ολίγοι έχουν συλλάβει, νόν οι επιστήθιοί σας. Οι άλλοι βέβαια —όλοι οι άλλοι, χυδαίοι και κρόψυχοι και ουτιδανοί— διακωμωδούν όσα δεν ημπορούν οι τάλαντα να προσεγγίσουν. (Όρα το λαϊκόφρον και λαδάδικο κοινό της Εσπέρης σαλονίκης. Το Μέγαρο τους μάρανε. Αυτοί έχουν μπερδέψει το ΠΑΣΟΚ με τον ΠΑΟΚ.

Εγώ, όμως, εσάς σκέφτομαι. Η μορφή σας ταλανίζει τις ημέρες και τις νύκτας μου, διότι εκ νηκτός ορθρίζει το πνεύμα μου. Νομίζω ότι —οψίας γενομένης— θα προσέλθω στο Μέγαρον· για να σας ιδώ. Θα έλθω όταν έλθει και ο πρωθυπουργός εγκαινιάζων το υπερπολιτισμικό κέντρο των 40 δισ.— ή όχι, θα παρεισφρύσω όταν κάμει πρόβατο Νταλάρας.

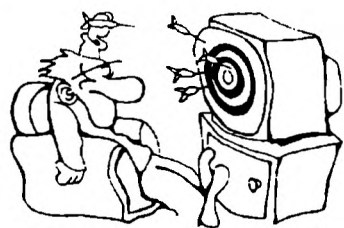
— Θα είσθε, άραγε, εκεί;

Με την ευκαιρία, δημοσιεύουμε φωτογραφίες που δείχνουν τα χαλάσματα του πάλαι ποτέ Πάρκου Ελευθερίας και του Μνημείου Βενιζέλου. Μπαίνει το μυαλό σας στο τμήμα του Πάρκου που έχει ήδη μετατραπεί σε τρύπα. Για το υπόλοιπο μιλάμε. Εκεί, ο άλλος χορηγός του κ. Λαμπρινού, το Αττικό Μετρό, ετοιμάζει την υπόγεια στοά που θα συνδέσει το Μετρό με το Μέγαρο Μουσικής. Έκοψαν και τα υπόλοιπα δέντρα, σκάβουν συνέχεια, εγκαθιστούν γερανογέφυρες, καταστρέφουν το μνημείο Βενιζέλου, καταλαμβάνουν το πεζοδρόμιο ρίχνοντας σκυμνομοχάλικα κ.λπ., κ.λπ.

Τι-βι βύσματα

Κύριε Ρουσόπουλε, εκεί Σταρ, έχετε ξεφύγει εντε-
μου φαίνεται. Πού είναι το
αρό προφίλ του παρελθό-
ς; Εντάξει, συνέντευξη με
μπουζουκολαϊκό Αντώνη
μο επί παντός (πολιτικού)
στητού, πάει πολύ. Το παιδί
τραβάει, τι επιμένετε;
ά κι αυτό το σοβαρό(φα-
) σας ύφος, μας άγχωσε, κι
άξαμε κανάλι άρον άρον...

... και πού λέτε ότι πέσα-
Α χα, στην Άννα Δρούζα
στην εκπομπή της «Ο,τι κα-
ερο». Η προσκαλεσμένη
λαϊκή μούσα (σικ) Κατερί-
Κούκα επανέλαβε τα γνω-
της νταρντανίστικα επί-
γνής αλλά συν τοις άλλοις
βάλησε και μια παλιά φί-
της απ' τις μπουάτ για να τη
λει με την ευκαιρία στον
κό. Καλά ως εδώ, αλλά μα-
μ (σιγά μη θυμάμαι και τ'
μά σας...) μας ζαλίσσατε λέ-
τας συνέχεια ότι πρώτη φο-
βγαίνετε στο γυαλί κι ότι
τε τρακ κι ότι δεν πολυγου-
ρετε κιόλας, και τα συνα-
Εμείς άλλα είδαμε, άλλα
έγραψαν οι κάμερες. Το
κό καλό απόφθεγμα «Σκίσε
πασά μου ν' αγιάσω, τράβα
κι ας κλαίω...» σάς πάει γά-

«Ανησυχείτε; Αμφιβάλλε-
Έχετε υποψίες; Καλέστε
!...» Αυτό το τρέιλερ στο πά-
μέρος της οθόνης, αλήθεια,
το θέλατε κύριοι του Σταρ
ν εκπομπή της Σίας «είπα,
θίστε κάτω» Λιαροπούλου;
ού η κοπέλα την κάνει τη
λειά της άψογα! Είναι κομ-
τάκι ανταγωνιστικό, δεν εί-

«Βρε, μπα σε καλό σου»,
υ έλεγε κι ο αείμνηστος Βα-
της Λογοθετίδης. Μου

΄φτιαξες τη διάθεση, Αννίτα
μου. Μα για την κ. Ναθαναήλ
μιλάω, η οποία ούτε στην πιο
ζοφερή φαντασία μου δεν θα
εμφανιζόταν στο «Μπράβο»
του Μεγάλου άδουσα μελω-
δικόν άσμα ιταλικής φινέτσας
πλην ελαφροτάτης εμπνεύσε-
ως. Όσοι τυχεροί παρακολου-
θήσατε το πρόγραμμα, με πιά-
νετε. Οποία ερμηνευτική χά-
ρις, οποίος στιχουργικός οί-
στρος! Εύγε, τη Ρούλα τη συ-
ναγωνίζεστε στα ίσα. Και εις
ανώτερα...

Διάλογος ρεαλιζάδικου
(χωρίς άλλα σχόλια):

— Μωρή, πήγες με τον φίλο
μου όταν ήμουν στη φυλακή.
Είσαι πουτάνα, ρε!

— Τι να κάνω; Μου ΄λειπαν τα
χάδια και τα φιλιά... Δεν σου
΄φερνα τσιγάρα, δε σου ΄κανα
κουράγιο; Αχάριστε...

† «Ζητούνται παπαδιές», το
σχετικό ρεπορτάζ από τις
βραδινές ειδήσεις του Με-
γάλου! Ε, εκεί τι να πει κα-
νείς; Φταίει μετά η στήλη να
γίνεται βλοσυρή και αφορι-
στική; Αντί να μάθει ο κό-
σμος -οι σε λίγες εβδομάδες
ψηφοφόροι, παρακαλώ- την
ουσία της περιώνυμης εισό-
δου και του «κλειδώματος»
στην ONE, να πληροφορηθεί
το πόπολο τα δύσκολα και δυ-
σβάσταχτα που έπονται τον
Μάιο, περί άλλα τυρβάζουμε,
κύριε Τσιφ. Μόνο παπαδιές
δεν ζητούνται ΄δώ πέρα... ΄Η
μήπως έχω άδικο;

✓ Σία «είπα, καθίστε κάτω»
Λιαροπούλου (2): Γιατί αγα-
πητή μου δεν επεμβαίνετε για
μεγαλύτερο σασπένς όταν και
όπου πρέπει; Άκουσον άκου-
σον, μάνα και κόρη να σκυλο-
βρίζονται ενώπιόν σας για τον
ίδιο γκόμενο κι εσείς να παρα-

κολουθείτε τη στιχομυθία απα-
θής. Ούτε μια τσιρίδα ούτε ένα
πέταγμα απ' την πολυθρόνα
σας; Σας βρίσκω πεσμένη τε-
λευταία ...

☉ Σα να ΄δα σε κάποιο «πέ-
ρασμα» τον Βασίλη Ραφαηλί-
δη από τα πάνελ ή λάθος είδαν
τα ματάκια μου; Καιρός δεν
ήταν όμως; Γιατί πέρα απ' τις
καβγαδιστικές και αλησμόνη-
τες τηλεοπτικές «επιδρομές»
του στο παρελθόν, ο καλός επι-
φυλλιδιογράφος και κριτικός
δεν μασάει κόκαλο, που λένε,
και με την (έστω κάποτε γρα-
φική, μα αδιαπραγμάτευτη)
πληθωρικότητά του λέει και
πέντε αλήθειες, δεξιά κι αρι-
στερά ή όπου τυχόν λάχει. Κα-
λοδεχούμενος λοιπόν, εκλογές
που ΄ρχονται.

👁 Θέλω από καιρό να το πω
για το «Συν και Πλην» της
NET, αλλά η στήλη ήταν ακόμη
στα σπάργανα. Λοιπόν, η καλή
συνάδελφος Μπήλιω Τσουκα-
λά έχει και προϊστορία και
περγαμηνές στο επάγγελμα.
Αλλά έχει και μια γλώσσα που
δεν βάζει μέσα με τίποτα!
Αγαπητή, αφήστε να μιλήσει
και κάνας άλλος! Όλα δικά
σας πια, νισάφι. Εκείνη η Λένα
(φαν της από την εποχή του
Seven X η στήλη) δεν τολμάει
να πει η κοπέλα κουβέντα, ορ-
μάτε σαν λέαινα να την προλά-
βετε. Ουφ, το ΄πα και ξαλά-
φρωσα.

✓ Τώρα σοβαρά - εκείνη την
ελληνοτουρκική συνδιάσκεψη
δημοσιογραφών τι την θέλανε;
Ήρθαν οι Τούρκοι να μας μι-
λήσουν ανερυθρίαστα για...
κώδικα λογοκρισίας. Καμία
έκπληξη - και μάλιστα απορώ
με όσους συναδέλφους (αρχαι-
ότερους τουλάχιστον από τον
υπογράφοντα) αφελώς προσέ-

τρεξαν στην πρόσκληση στο
Ζάππειο και ένιωσαν δυσφο-
ρία και αγανάκτηση με όλα αυ-
τά που άκουσαν. Τι πιστεύατε,
δηλαδή, ότι εκεί απέναντι το
καθεστώς παίζει τις κουμπά-
ρες με τα μήντια;

🚗 Ό,τι θα υποστούμε μια
νέα σειρά «επεισοδίων» στα
δελτία ειδήσεων με αφορμή
τους καβγάδες «καλλιτεχνών»
δεν το φανταζόμασταν. Γιατί,
άντε μια με το γνωστό μαλλιο-
τράβηγμα μεταξύ Καζαντζίδη-
Νικολόπουλου, να πάει στα
κομμάτια. Μα το εύρημα του
καβγά Φλωρινιώτη - Πανταζή,
μας ξεπερνάει εντελώς! Στο
Άλφα λύσσαξαν να το παίζουν
συνέχεια το σχετικό βίντεο, τις
προάλλες.

Ο Και κάτι ακόμη για τους
ιθύνοντες του Άλφα: Κι εμείς
λάτρεις του ιταλικού ποδο-
σφαίρου είμαστε (πάλαι ποτέ
φοιτηταριά εκεί γαρ...), αλλά
είναι ανάγκη να μας «πεθάνε-
τε» στους αγώνες της ΄ντερ
μόνο και μόνο για τον Ελ Γκρέ-
κο Γκεοργκάτο; Παίρνει την
μπάλα ο Γκεοργκάτο, κάνει
πάσα στον Γκεοργκάτο, με σέ-
ντρα η κεφαλιά του Γκεοργκά-
το και γκολ στα δίχτυα από κο-
ντινό πλασέ του Γκεοργκάτο...
Έλεος! Μπάστα!

ΤΟ ΕΥΓΕ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑ-
ΔΑΣ: Στην ΕΡΤ, που και τα
τρία κανάλια της το περασμέ-
νο Σάββατο έπαιξαν ταινίες
ποιότητας και «προβλημάτι-
σαν» ευχάριστα το κοινό που
έμεινε μέσα και επέλεξε να δει
καλό κινηματογράφο στην TV.
Τέτοια φαινόμενα σπανίζουν
επικίνδυνα τελευταία. Τα συγ-
χαρητήριά μας και εις άλλα.

Η γαλιάντρα

ΔΙΑΠΛΕΚΟΜΕΝΑ

Ανανέωση εχθροπραξιών

του Γιάννη Γιαχανατζή

Όταν πριν από λίγες εβδομάδες γράφαμε ότι αρχίζει ο πόλεμος των διαπλεκομένων, δεν μπορούσαμε να φανταστούμε ότι, πριν ακόμη στεγνώσει η μελάνη, θα εξαπολύονταν οι πρώτες βολές των μεν εναντίον των δε. Η αμεσότητα των εχθροπραξιών, έστω και αναγνωριστικών, προΐδεάζει για τα μελλούμενα, τα οποία ίσως να είναι συναρπαστικά, ου μὴν αλλά και κατατοπιστικά για τη χωρογραφία του τοπίου των οικονομικοπολιτικών συμμαχιών.

Αίφνης, ελάχιστοι μάντευαν ότι η υπόθεση Κορκολή θα εξελισσόταν σε αντικείμενο διαμάχης μεταξύ δύο στρατοπέδων. Το Mega φρόντισε νωρίς-νωρίς να μας ανοίξει τα μάτια. Την επομένη του ρεπορτάζ του Μάκη Τριανταφυλλόπουλου στο Alpha (Sky) με τις αποκαλύψεις για τον Στέφανο Κορκολή, το υπό τον Χρ. Λαμπράκη Mega φρόντισε με πρωτοφανή σπουδή να πάρει τα κομμάτια του καλλιτέχνη, με στόχο την απαξίωση της συγκεκριμένης εργασίας του γνωστού δημοσιογράφου. Η άμεση απάντηση του Κακαουνάκη από τον ραδιοσταθμό Flash του Κόκκαλη και ο αιχμηρός του υπαινιγμός περί ηθικής προς τον Χατζηνικολάου, αλλά και η λυσσαλέα επίθεσή κατά του Mega από το Καρφί, επιβεβαίωσαν τις υποψίες ότι το θέμα βρισκόταν πολύ πιο μακριά από τον Κορκολή.

ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΟ ΜΕΓΑΡΟ!

Είναι γνωστό ότι ο Στέφανος Κορκολής είναι συνδεδεμένος με το Μέγαρο Μουσικής, αφεντικό του οποίου είναι ο Χρ. Λαμπράκης. Αν τώρα ο οποιοσδήποτε, «συγγενής» με το Μέγαρο, κατηγορείται (δικαίως ή αδικώς, αδιάφορο) για αταξίες που έχουν σχέση με τα ήθη, αυτομάτως δημιουργούνται, συνειρμοί για το ίδιο το Μέγαρο, με δυσάρεστες προεκτάσεις. Ανάγκη πάσα, λοιπόν, οι συνειρμοί να εκλεί-

ψουν εν τη γενέσει τους. Και το Mega πρέπει να πολεμήσει κατά της εκπομπής. Έτσι και έγινε. Οι υποψιασμένοι κατανοούν την αγωνία του καναλιού. Η εν Θεσσαλονίκη μετέπειτα επίθεση εναντίον του Λεωνίδα Καβάκου (που επίσης συνδέεται με το Μέγαρο Μουσικής) επιβεβαιώνει τις αρχικές υποψίες.

Μέχρι την ημέρα που η επιτροπή Δαφέρμου εξέδωσε τη γνωστή απόφαση με τα πρόστιμα, δεν είχε ακουστεί κανένα άλλο όνομα πέραν των εμπλακέντων. Έως τότε η υπόθεση εξελισσόταν μεταξύ Τριανταφυλλόπουλου και Κορκολή. Η εντύπωση που είχε αποκομίσει το απληροφόρητο τηλεοπτικό κοινό ήταν ότι «ένας δημοσιογράφος τα έβαλε με έναν καλλιτέχνη». Το βράδυ, όμως, της ημέρας που ανακοινώθηκε το πρόστιμο, ο αρχικός πρωταγωνιστής, ο Τριανταφυλλόπουλος, μιλώντας στο Alpha, αναφέρθηκε με αγανάκτηση στον Λαμπράκη, τονίζοντας πως δεν φοβάται κανέναν, ενώ δεν παρέλειψε να υπογραμμίσει ότι έχει στη διάθεσή του και άλλο υλικό, το οποίο επιφυλάσσεται να χρησιμοποιήσει σύντομα. Τηλεοπτικώς, βεβαίως.

[Αν το υλικό δεν προεβλήθη ακόμη, είναι διότι λυτοί και δεμένοι εξαπολύθηκαν ανά τις τηλεοπτικές ρύμας για να πείσουν τον ιδιοκτήτη του Alpha κ. Τσοτσορό να ματαιώσει την προβολή.]

Το γεγονός ότι οι περισσότεροι ξεπλάγησαν στο άκουσμα του ονόματος του Χρ. Λαμπράκη οφείλεται, όπως είπαμε, στο ότι η ιστορία πέρασε εν πολλοίς ως διαμάχη μεταξύ δημοσιογράφου και καλλιτέχνη. Ελάχιστοι είχαν μυριστεί το μπαρούτι, και μάλιστα ένας από τους μνημένους –ο Βασ. Φίλιας–, ερωτηθείς από τηλεοπτικό κανάλι για το ζήτημα, απάντησε μονολεκτικά αλλά πολύ εύγλωττα: «Πρόκειται για πόλεμο των διαπλεκομένων».

ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ-ΚΕΔΙΚΟΓΛΟΥ

Αψιμαχίες παντού. Το επεισόδιο Τριανταφυλλόπουλου-Κορκολή δεν ήταν η μοναδική περίπτωση διαμάχης των αντιπά-

λων τον τελευταίο καιρό. Η διελκυστίνδα μεταξύ του υπουργού Δικαιοσύνης Γιαννόπουλου και του βουλευτή Κεδίκογλου ήταν μια ακόμη ευκαιρία για αναμέτρηση των αντιμαχόμενων.

Δεν ενδιαφέρει αν ο Γιαννόπουλος υπήρξε ή όχι αντιστασιακός. Ενδιαφέρει, όμως, η «χωροταξική» τοποθέτηση των συγκεκριμένων μονομάχων. Είναι γνωστό ότι ο Κεδίκογλου θεωρείται φίλα προσκείμενος στον Σωκράτη Κόκκαλη. Το απέδειξε με τη στάση του κατά την εξέταση του θέματος του «Ευστού» στην αρμοδία Επιτροπή της Βουλής, όπου οι ερωτήσεις του θεωρήθηκαν από πολλά Μέσα Ενημέρωσης ακουντως βοηθητικές προς τον Κόκκαλη.

Από την άλλη πλευρά, ο Γιαννόπουλος είναι ο αγαπημένος του Mega (αυτό φαίνεται σχεδόν καθημερινά), και το κανάλι, σε μίαν εύγλωττη χειρονομία υποστήριξης του υπουργού Δικαιοσύνης, τον έβγαλε στον αέρα για να μιλήσει περί της γνωστής διαμάχης. Είναι γνωστό τι συνέβη. Ο υπουργός Δικαιοσύνης επετέθη εναντίον του Κεδίκογλου, μεσούσης της αντιδικίας του μ' αυτόν, και όλα αυτά τηλεοπτικώς μονολογών, παρά πάσαν έννοιαν δεοντολογίας και για το ίδιο και για το κανάλι. Ματαίως ο Κεδίκογλου, οργίλος, τηλεφωνούσε στο Mega διαμαρτυρόμενος ζητώντας «να βγει κι εκείνος στον αέρα» ώστε ν' απαντήσει στον Γιαννόπουλο. Το μεγάλο κανάλι εκώφευσε.

ΤΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ...

Αίφνης, λίγες ημέρες αργότερα, το Mega θυμήθηκε ότι το ποδόσφαιρο στην Ελλάδα

σεί βαθύτατα και αποφάσισε να διεξαγει σχετική προς τούτο έρευνα. Η έρευν-προεβλήθη και σκόρπισε στους παροι-ύντες την Ιερουσαλήμ χαμόγελα, όχι τό-για την προχειρότητά της, αλλά κυρίως-το αφελές συμπέρασμα στο οποίο οδη-ύσαν εξωφθάλμως και συνειρμικά οι-σταποκρίσεις της. Προσέξτε: Το ποδό-αιρο στην Ελλάδα νοσεί: το πρωτάθλη-είναι βρώμικο - η διαιτησία είναι που-ιένη - ωφελείται ο ισχυρός, ονόματα δεν-ιε - το πρωτάθλημα είναι κανονισμένο-το πάρει ο ισχυρός. Cut.

Όπως είναι γνωστό, μέχρι πρότινος, το-δόσφαιρο στη χώρα μας ήταν απολύτως-ές, το πρωτάθλημα το έπαιρνε πάντα ο-λύτερος, ενώ η διαιτησία είχε να επιδεί-μόνον άριστες επιδόσεις, σε σημείο-υ μετά το τέλος κάθε αγώνα οι φίλαθλοι-ζαιναν με άνθη τους διαιτητές...]

ΑΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ

έτοια συναρπαστικά. Στις παρυφές-γεγονότων αυτών, συνέβησαν και με-τά άλλα που αποδεικνύουν ότι η «σφα-στο χώρο της διαπλοκής είναι αναπό-κτη. Η έρευνα, π.χ., του *Ελεύθερου*-του για τη διαπλοκή στο χώρο της-Εκκλησίας, με επίθεση κατά του *Χριστό-*λου -και με ενυπόγραφο άρθρο του-ρτσου- δεν παραξένεψε τους παρατη-μέ-ές (έστω κι αν ο αρχιεπίσκοπος μετέ-στο Δ.Σ. του Ιδρύματος που εκδίδει-εφημερίδα), αφού υπεύθυνος για τα-ονομικά της Εκκλησίας ορίστηκε το-κινό πανί για την εφημερίδα των *Τρα-*ων: ο πολιτευτής της Ν.Δ., κουμπάρος-Λαμπράκη και μετέχων στο Δ.Σ. του-γάρου Μουσικής Θεσσαλονίκης *Κων.*-λαρινός. Εκείνο το οποίο ξένισε ήταν-ιφνίδια διακοπή της έρευνας, πράγμα-σημαίνει ότι ή η διαπλοκή στην-κλησία εξέλιπε ως διά μαγείας, ή-ήθηκαν παρεμβάσεις στην εφημερίδα

για το χαμήλωμα των τόνων. Από ποιον οι-παρεμβάσεις; Προφανώς, από την πλευ-ρά της Ν.Δ., η οποία δεν θέλει στην πα-ρούσα στιγμή να βάλει δυναμίτιδα στις-σχέσεις με το Συγκρότημα. «Μη χαλάσου-με τη σούπα τώρα που τα φτιάξαμε με τον-Λαμπράκη!»...

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ALPHA (SKY)

Στο μέτωπο του πολέμου αναμείχθηκε-προσφάτως και το τηλεοπτικό κανάλι-Alpha, χρωματίζοντας το τοπίο και ισχυ-ροποιώντας το αντιλαμπρακικό στρατόπε-δο.

Να τι συμβαίνει: Εδώ και λίγον καιρό, το-Alpha αποφάσισε να ακολουθήσει μια τε-λείως διαφορετική οδό από την πεπατημέ-νη των «ισχυρών» καναλιών Mega και-Antenna. Η επιλογή του αυτή -ελπίζει βα-σίμως το αφεντικό του- μπορεί να το οδη-γήσει στην κορυφή της τηλεθέασης.

Όταν ο καθηγητής Στ. Τσοτσορός πήρε-από τον *Αλαφούζο* το Alpha, το κανάλι-ήταν πνιγμένο στα χρέη, σε σημείο που-πολλοί να προδικάζουν την ατυχή κατάλη-ξη του εγχειρήματος. Φαίνεται πως ο Τσο-τσορός πατούσε πιο στέρεα απ' όσο πολλοί-ενόμισαν.

Σιγά-σιγά μείωσε τα χρέη του καναλιού. Αλλά δεν έλυσε εντελώς το οικονομικό του-πρόβλημα. Αυτό θα γινόταν με την αύξηση-της τηλεθέασης. Και η τηλεθέαση θα ανέ-βαινε μόνον εφόσον το κανάλι μπορούσε-να αποτελέσει τον πραγματικό αντίπαλο-πόλο στην ανούσια τηλεοπτική συνταγή-του Mega και του Antenna.

Το σχέδιο ετέθη σε εφαρμογή και αποτέ-λεσε για πολλούς έκπληξη. Η απολαυστική-συνέντευξη με τον *Τζίμη Πανούση*, ορκι-σμένο εχθρό του *Γ. Νταλάρα* (τον οποίο-συνδράμει το Mega αλλά και το περιβάλ-λον Λαμπράκη), η καυστική ρεπορταζιακή-καταγραφή των εγκαινίων του Μετρό-Αθηνών («...παραβρέθηκαν επώνυμες κυ-

ρίες με τις πολυτελείς τουαλέτες τους, ενώ-απουσίαζε ο πραγματικός ενδιαφερόμε-νος, δηλ. το επιβατικό κοινό»), αλλά και τα-ρεπορτάζ του Τριανταφυλλόπουλου, είναι-μερικά δείγματα της μεγάλης στροφής που-επιχειρείται από τον Τσοτσορό. Άλλωστε, σε-κάθε ευκαιρία, από τον συγκεκριμένο-διάυλο εξαπολύονται μπηχτές κατά των-«μεγάλων» καναλιών, και κυρίως κατά του-Mega, όπως τη νύχτα της 10ης Φεβρουαρί-ου (εκπομπή Τριανταφυλλόπουλου για-τους τσιγγάνους).

Αλλά επειδή, συν Αθηνά χρειάζεται να-κουνήσει και τα χέρια του, ο Τσοτσορός-δεν έμεινε άπραγος. Δημιούργησε δε-σμους με τον *Κόκκαλη*, τον *Κοντομηνά*,-τον *Μπατατούδη* και άλλους, μπήκε στην-ιστορία της ψηφιακής, «έστησε» εταιρείες-για παροχή υπηρεσιών. Με λίγα λόγια κι-νεείται δραστήρια. Προβλέπεται ότι το κα-νάλι του θα παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο-στον πόλεμο των διαπλεκομένων, σε συ-μπαράταξη με τους αντιπάλους του Λα-μπράκη. Άλλωστε, εκλογές έρχονται, θα-υπάρξει άφθονη διαφήμιση, ώστε τα οικο-νομικά να βελτιωθούν.

Τώρα, το γιατί ο Τσοτσορός υποχωρεί-ακόμη σε πιέσεις για μετριασμό των τόνων-σε διάφορα θέματα, στο θέμα Τριαντα-φυλλόπουλου, είναι διότι δεν δυνάμωσε-όσο θέλει το corpus της δουλειάς του. Μό-λις νιώσει ισχυρός, προβλέπεται ότι θα πά-ψει να είναι το φρόνιμο τηλεοπτικό παιδί. Η-συνέχεια προσεχώς. Ήδη προαναγγέλ-λονται σφαγές μεταξύ *Τσουκάτου-Παντα-*γιά, αλλά και *Κακαουνάκη-Σάλλα*. Και-αναμένονται εκρήξεις Τριανταφυλόπου-λου για το κύκλωμα παιδερασίας. (Κάτι-βγήκε την Τρίτη 15.2.) Αλλά και παντρολο-γήματα σε επιχειρηματικό επίπεδο όσον-αφορά τη διανομή της ψηφιακής τηλεοπτι-κής πίτας, παντρολογήματα που θα αποτε-λέσουν ταυτόχρονα και τη διάλυση υφι-στάμενων συμμαχιών.

Ευγένιος Αρανίτσης

ΣΕ ΠΟΙΟΝ
ΑΝΗΚΕΙ
Η ΚΕΡΚΥΡΑ;

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Δημήτρης Πετσετίδης

ΕΠΙΛΟΓΟΣ
ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Η διπλωματία του νερού

του Βαγγέλη Αρεταίου

«Όπως το πετρέλαιο ανήκει στους άραβες αδελφούς μας, έτσι και το νερό ανήκει στην Τουρκία», επεσήμανε ο τούρκος υπουργός Επικρατείας κ. Ραμαζάν Μιρζάογλου κατά την πρόσφατη επίσκεψή του στην Συρία. Η φράση αυτή συνοψίζει χαρακτηριστικά τη σπουδαιότητα των υδάτινων πόρων ως γεωπολιτικού παράγοντα στην ευρεία περιοχή της Μέσης Ανατολής αλλά κυρίως την ιδιαίτερη σημασία που η τουρκική εξωτερική πολιτική προσδίδει στον παράγοντα αυτό.

Ο τουρκικός Τύπος, τους τελευταίους δύο μήνες, αναφέρεται καθημερινά σχεδόν στο θέμα του νερού, αντανακλώντας τις αναζωπυρωμένες ανησυχίες των τουρκικών πολιτικών και διπλωματικών κύκλων για το θέμα αυτό.

Ανησυχίες που προέρχονται από τα παρασκήνια των ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων στη Μέση Ανατολή, αφού ένα από τα τέσσερα βασικά θέματα που συζητήθηκαν στις συναντήσεις μεταξύ Ισραηλινών και Σύριων, τον προηγούμενο μήνα στην Ουάσιγκτον, ήταν, για μια ακόμη φορά, και το θέμα των υδάτινων πόρων.

Τα υψώματα Γκολάν, που το Ισραήλ κατέχει από το 1967, είναι πολύ πλούσια σε νερό, και το Τελ Αβίβ έχει συνδέσει την αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από την περιοχή με τις ενδεχόμενες

παραχωρήσεις που η Συρία διατίθεται να κάνει, προκειμένου να εξασφαλίσει στο Ισραήλ την πρόσβαση στις πηγές των υψωμάτων.

Η Συρία, ωστόσο, έχει επανειλημμένα δηλώσει ότι είναι έτοιμη να κάνει κάποιες σημαντικές παραχωρήσεις στους Ισραηλινούς μόνο αν μπορέσει να εξασφαλίσει κάποια άλλη πηγή υδάτινων πόρων, στρέφοντας έτσι την προσοχή των συντελεστών της ειρηνευτικής διαδικασίας στην Τουρκία.

Όταν το 1996 πραγματοποιήθηκαν οι πρώτες ειρηνευτικές συνομιλίες μεταξύ Ισραηλινών και Σύριων στην Ουάσιγκτον, το θέμα των τουρκικών υδάτινων πόρων και η πιθανή εμπλοκή τους στην ειρηνευτική διαδικασία έκανε την πρώτη παρασκήνιακή του εμφάνιση. Οι συνομιλίες δεν κατέληξαν πουθενά, αλλά το θέμα του «τουρκικού νερού» είχε πια εμπλακεί στην μεσανατολική ειρήνη, ανοίγοντας ένα από τα κουτιά της Πανδώρας για την τουρκική διπλωματία.

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΘΕΣΗ

«Το νερό, λόγω της φύσεώς του, είναι ένα θέμα που δεν περιορίζεται μόνο στις σχέσεις μεταξύ Ισραήλ και Συρίας, αλλά έχει μια περιφερειακή διάσταση και περιλαμβάνει έτσι και την Τουρκία στη διαδικασία εξεύρεσης λύσεων για το Μεσανατολικό», δήλωσε στις 12 του περασμένου Ιανουαρίου, εν μέσω των τελευταίων ισραηλοσυριακών συνομιλιών, ο εκπρόσωπος του Στέιτ Ντηπάρτμεντ κ. Τζέιμς Ρούμπιν.

Η αντίδραση της Τουρκίας ήταν ταχύτατη: ο αμερικανός πρέσβης στην Άγκυρα κ. Μαρκ Πάρρις εκλήθη στο τουρκικό υπουργείο Εξωτερικών, όπου τούρκοι διπλωμάτες του «εξέθεσαν και του εξήγησαν την τουρκική πολιτική όσον αφορά τους υδάτινους πόρους».

«Υποστηρίζουμε την ειρηνευτική διαδικασία στην περιοχή, αλλά η ειρήνη δεν μπορεί να επιτευχθεί με το τουρκικό νε-

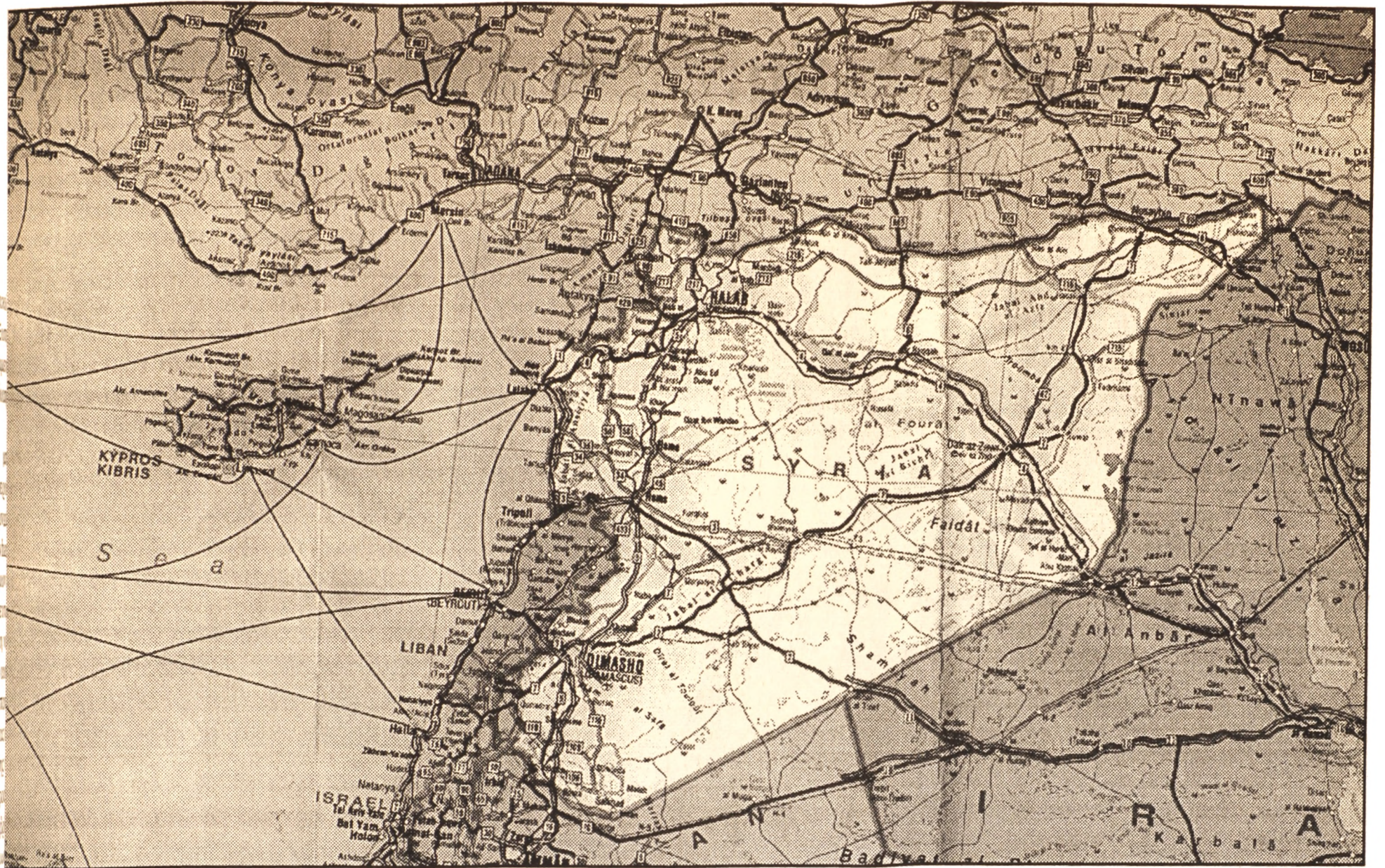
ρό», σχολίασαν διπλωματικοί κύκλοι του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών τονίζοντας ότι «η Τουρκία εμμένει στη θέση της, δεν δέχεται καμία διαπραγμάτευση για το νερό της».

«Το μόνο που η Τουρκία μπορεί να δεχθεί είναι η πώληση του νερού των ποταμών Μαναβγκάτ (Manavgat), Σεϋχάν (Seyhan) και Τζεϋχάν (Ceyhan). Αν η πώληση του νερού των ποταμών αυτών μπορεί να βοηθήσει την ειρηνευτική διαδικασία, η Τουρκία είναι έτοιμη να την προωθήσει, αλλά αυτό είναι ένα αυστηρά εμπορικό θέμα», επεσήμαναν επανειλημμένως οι ίδιοι κύκλοι, αποκλείοντας σαφώς κάθε προοπτική διαπραγμάτευσης για το νερό των ποταμών Τίγρη και Ευφράτη.

Οι τρεις αυτοί ποταμοί βρίσκονται σε τουρκικό έδαφος και εκβάλλουν στις νοτιοανατολικές τουρκικές όχθες της Μεσογείου, όχι μακριά από το λιμάνι Τζεϋχάν και την Αττάλεια. Το 1987, ο τότε πρωθυπουργός κ. Τουργκούτ Οζάλ, είχε ξεκινήσει ένα πρόγραμμα εκμετάλλευσης των υδάτινων πόρων των ποταμών αυτών με προοπτική την πώληση νερού μέσω ενός αγωγού που θα μετέφερε το νερό αυτό σε όλες τις χώρες της Μέσης Ανατολής, συμπεριλαμβανομένου και του Ισραήλ.

Ο στρατηγικός αυτός χαρακτήρας του νερού στη Μέση Ανατολή δεν επέτρεψε στο μεγαλεπήβολο αυτό πρόγραμμα, με το όνομα «Υδάτινο Πρόγραμμα Ειρήνης», να προχωρήσει, αφού, παρόλο το πιθανότατα χαμηλό κόστος αγοράς του νερού, καμία χώρα δεν ήθελε να εισέλθει σε μια διαδικασία εξάρτησης ούτε από την χώρα πώλησης, την Τουρκία, ούτε από τις υπόλοιπες χώρες από τις οποίες θα διερχόταν ο αγωγός.

Εν τω μεταξύ, τον περασμένο Ιανουάριο, και μέσα στο γενικότερο κλίμα έντονης ανησυχίας της τουρκικής διπλωματίας για το ενδεχόμενο εμπλοκής των τουρκικών υδάτινων πόρων στο Μεσανατολικό, ο εκπρόσωπος του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών κ. Σερμέτ Ατάτζανλι, σε σχε-

ές του δηλώσεις, αποκλείοντας ωστόσο καδήποτε διαπραγμάτευση για το νερό Ευφράτη και του Τίγρη, άφησε ανοιχτό ενδεχόμενο πώλησης του νερού των άλλων «τουρκικών» ποταμών.

ΥΔΑΤΙΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΡΗΝΗΣ

τουρκικός Τύπος, αρπάζοντας την ευρία, επανέφερε το «Υδάτινο Πρόγραμμα Ειρήνης» στο προσκήνιο της δημοσίας και άρχισε να αναφέρεται καθημειά σχεδόν στην «διπλωματία του νερού». Αλλά και οι πρόσφατες επίσημες επισκέψεις πολλών ξένων αξιωματούχων στην Τουρκία, όπως του υπουργού Υδάτινων Πόρων της Ιορδανίας κ. Κεμάλ Μαχαντίν, του υπαρχηγού του Γενικού Επιτελείου Ισραήλ κ. Ουζί Νταγιάν, ο οποίος σκέφθηκε τον ποταμό Μάναβγκατ, ήταν μεγάλη διάσταση στο ενδεχόμενο πώλησης του νερού από τις εγκαταστάσεις μεταλλεύσης υδάτινων πόρων του ποταμού αυτού.

Ο τουρκός υπουργός Ενέργειας κ. Ουμχούρ Ερσουμέρ τόνισε, σε σχετικές δηλώσεις, ότι με τις εγκαταστάσεις του

ποταμού Μάναβγκατ η Τουρκία έχει τη δυνατότητα να προσφέρει στην αγορά 180 εκατομμύρια κυβικά μέτρα νερού το χρόνο.

Ωστόσο, πριν από μια εβδομάδα, ο τουρκός πρόεδρος κ. Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ, επεμβαίνοντας, κατόπιν «της γκάφας του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών», όπως σχολίασε ο τουρκικός Τύπος, επέσυρε την προσοχή των τούρκων ειδικών υδάτινων πόρων στο γεγονός ότι η Τουρκία δεν πρέπει να προβεί στην εμπορική εκμετάλλευση του νερού των ποταμών Σεϋχάν και Τζεϋχάν.

«Αν σήμερα η Τουρκία πει ότι είναι διατεθειμένη να διαθέσει στην αγορά το νερό των ποταμών Τζεϋχάν και Σεϋχάν, μπορεί αύριο να μην είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της, αφού το νερό αυτό μπορεί να χρειαστεί για τις εγχώριες ανάγκες», είπε χαρακτηριστικά ο κ. Ντεμιρέλ, που είναι ειδικός στα θέματα υδάτινων πόρων.

Βάζοντας έτσι «τα πράγματα στη θέση τους», ο τουρκός πρόεδρος, προσπαθώντας να μην αφήσει πολλά περιθώρια σε

μία πιθανή εμπλοκή των υδάτινων πόρων της Τουρκίας στην μεσανατολική ειρήνη, σκληραίνει τη στάση της Άγκυρας και προωθεί ακόμα πιο πολύ στο προσκήνιο της «διπλωματίας του νερού» τις διαφορές μεταξύ της Τουρκίας, της Συρίας και του Ιράκ στο θέμα αυτό.

Άλλωστε, το «Πρόγραμμα Νοτιοανατολικής Ανατολίας» (GAP), με το περίφημο φράγμα «Ατατούρκ», η πολιτική της Άγκυρας στην νοτιοανατολική Τουρκία και το πολύπλοκο νομικό καθεστώς των υδάτινων πόρων των ποταμών Τίγρη και Ευφράτη, είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τις εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή καθώς και με τις σχέσεις της Άγκυρας με την Δαμασκό και την Βαγδάτη.

Το νερό είναι μια σημαντική διάσταση της εξωτερικής πολιτικής της Τουρκίας, που πολλοί χαρακτηρίζουν ως «υδάτινη υπερδύναμη στην περιοχή», και ενδέχεται να προωθηθεί ακόμα περισσότερο στο διεθνές πολιτικό προσκήνιο, αφού το θέμα των υδάτινων πόρων της Μέσης Ανατολής δεν έχει ακόμα ουσιαστικά βρει τη λύση του.

Για ποιους (αμαρτωλούς) λόγους αδειάζουν τα ποδοσφαιρικά γήπεδα;

του Γιώργου Αρκουλή

Με αφορμή την επέτειο μνήμης για τους αδικοχαμένους φιλάθλους της «Θύρας 7» του Καραϊσκάκη, η τηλεόραση, πριν από λίγες μέρες έδειξε πλάνο από τον «αυτουργό» αγώνα ντέρμπυ του 1981. Αξίζει να κρατήσουμε την πυκνότητα της εξέδρας του φαληρικού σταδίου, αλλά και το μέγα πάθος των υποστηρικτών. Έτσι κι αλλιώς, οι ευθύνες για τα «φρακαρισμένα» τουρνικέ στην έξοδο δεν έχουν καταχωριστεί μέχρι σήμερα, μολονότι έχουν περάσει 19 ολόκληρα χρόνια... Το στάδιο, λοιπόν, εκείνο το κυριακάτικο απόγευμα ήταν φίσκα από θεατές. Το πλήθος παραληρούσε για το

παιχνίδι των άσων του Ολυμπιακού, αλλά και το εύρος του σκορ, που διαγραφόταν ταπεινωτικό για την ΑΕΚ. Χωρίς υπερβολή: από τη χρονιά του '81 και μετά, τα ποδοσφαιρικά γήπεδα-στάδια αυτής της ταλαιπωρημένης (ποδοσφαιρικώς) χώρας διαγράφουν την κατιούσα σε αριθμούς εισιτηρίων και εισπράξεων. Ο ήρεμος κόσμος του αθλητισμού, αυτός δηλαδή που θεωρείται ρέκτης του θεάματος, αποφεύγει να κόψει εισιτήριο για ποδοσφαιρικό ματς, και έχει τους λόγους του.

Πρώτον, δεν θέλουν να νιώσουν γύρω τους την αντιπαλότητα των χούλιγκαν.

Δεύτερον, δεν έχουν καμία όρεξη να δεχτούν κατά μέτωπο, από κέρμα έως κροτίδα του θανάτου.

Τρίτον, δεν γουστάρουν στα «ντου» των δυνάμεων καταστολής βίας, να «καούν ως χλωρά» μαζί με τα «ξερά».

Πέμπτον, αρνούνται να νιώσουν ταπεινωμένοι από την κλοπή του διαιτητή προς τη μία από τις δύο ομάδες του ματς, που συνήθως είναι η ασθενέστερη στον αγωνιστικό χώρο... Να θυμάστε: ο διαιτητής είναι συνήθως ΑΡΙΣΤΟΣ στα σχόλια των εφημερίδων της επομένης, αν έχει ευνοήσει το φαβορί! Προς αυτή την απίστευτη

λογική, άλλωστε, προσπαθεί τα τελευταία χρόνια να επενδύσει η «παραγωγή» διαιτητών, ώστε οι μεγάλες ομάδες να μπορούν να ελέγχουν το σύστημα. Λίγο πριν λήξει η μετεγγραφική περίοδος του χειμώνα –τέλη Γενάρη– ο ηγέτης του Παναθηναϊκού **Γιώργος Βαρδινογιάννης** αποφάσισε να εξηγήσει μέσω των ρεπόρτερ στον φίλαθλο κόσμο «γιατί δεν προχώρησε σε ακριβές μεταγραφές». Είπε πολλά και διάφορα που δεν είχαν πολλή σημασία. Ότι, τάχα, δεν βρήκε τον κατάλληλο παίκτη στην Ευρώπη, ότι ο **Ίβιτς** δεν ταιριάζει στο στυλ του **Κυράστα(!)** και άλλα πικάντικα. Ξέρετε τι δεν τόλμησε να πει ο πρόεδρος; Το αυτονόητο για τη μεγάλη μάζα οπαδών του Παναθηναϊκού, το οποίο

βιώνουν μέσα στα γήπεδα συχνότατα. Ότι «κύριοι, είτε αγοράζα παίκτες είτε όχι, πάλι δεύτερος θα κατέληγα στο τέλος του πρωταθλήματος».

Θα αναρωτηθείτε, μα τόσο ισχυρός είναι στο πρωτάθλημα ο **Κόκκαλης** (η ομάδα του οποίου είναι έτοιμη να σαρώσει για τέταρτη χρονιά τους τίτλους;) Και βέβαια είναι. Το σκεπτικό του ακούγεται υγιές: ξοδεύω τα περισσότερα σε επενδύσεις, άρα κάτι πρέπει να εισπράξω. Επειδή όμως μέσα στο τερέν δεν αγωνίζεται η οικονομική επιφάνεια του προέδρου, αλλά η ψυχή του αθλητή, ιδού τα «δεκανίκια» μπροστά, πίσω, στο πλάι ή και πίσω από τα παραβάν, που «σπρώχνουν» τη συγκεκριμένη ομάδα προς το μεγαλείο και το τρόπαιο του θε-

μού. Θα περίμενε κάποιος, τουλάχιστον
α γήπεδα όπου αγωνίζεται ο πρωτοπόρος
ολυμπιακός, να γνωρίζουν κάποια ευπρε-
πή πληρότητα. Δεν! Ο κόσμος δεν πηγαίνει
λέον στα γήπεδα, διότι δεν θέλει να ζει
έσα σε ένα ψέμα, είτε αυτό παρουσιάζε-
ται με την σαθρή εύνοια του διαιτητή είτε
επιμονή των χούλιγκαν, οι οποίοι επιθυ-
ούν μόνο νίκες. Στην Πάτρα, αρχές του
ρόνου, δεκαπεντάχρονο παιδί έχασε το
να του μάτι από πέτρα που του πέταξε... η
εξέδρα των οπαδών του "Θρύλου",
ως η άρχουσα τάξη -δηλαδή η διοργα-
ύτρια ΕΠΑΕ-, αντί να κλείσει τα περά-
ματα και να επιβάλει σκληρές ποινές,
ροέβη σε ανακοίνωση σε βάρος της...
στυνομίας Πατρέων! Βέβαια, για να τη-
ρθούν τα προσχήματα, ο Ολυμπιακός -ως
υπεύθυνος για τις εχθροπραξίες των
ταδών του- τιμωρήθηκε με πρόστιμο
ός εκατομμυρίου!

Η αλήθεια είναι ότι στο επαγγελματικό
ποδόσφαιρο έχουν γίνει από ολίγους σημα-
ικές επενδύσεις σε ποδοσφαιριστές. Οι
ρόεδροι αποβλέπουν σε κέρδη, εντούτοις
αν θα νιώσουν ότι ο... χλοοτάπητας χρει-
ζεται αντικατάσταση, στον υφυπουργό

Αθλητισμού σπεύδουν να υποβάλουν το αί-
τημα (και το έξοδο). Δυστυχώς, όλες οι πο-
δοσφαιρικές ανώνυμες εταιρείες έχουν
βιώσει την τακτική να δίνουν ελάχιστα και
να εισπράττουν τα πλείστα, από κράτος,
διαφημίσεις και τηλεοπτικά δικαιώματα.
Το κράτος, απαθές, παρακολουθεί χωρίς
την πρόθεση να επέμβει, πιθανώς ένεκα
φόβου προς την «πρόθεση ψήφου». Και το
άθλημα τραβάει την ανηφόρα του, εκεί
όπου συναντά την ανυποληψία και το
άγνωστο. Γιατί, λοιπόν, ο φιλάθλος κόσμος
να δείξει την αγάπη του -την παλιά αγάπη
του αν θέλετε- προς τα σωματεία; Από την
άλλη, δαπανάται πολύ χρήμα και χρόνος
για το περίφημο **fair play** που αφορά τόσο
τους αγωνιζόμενους όσο και τους υποστη-
ρικτές. Η κυρία **Κατερίνα Παναγοπούλου**,
για παράδειγμα, μέλος πανίσχυρης ναυτι-
λιακής οικογένειας, αντί να «τρέχει» από
δεξίωση σε δεξίωση, έχει βάλει προτεραιό-
τητα στη ζωή της τον αγώνα για το «ευ αγω-
νίζεσθαι». Στους λόγους της -ως πρέσβει-
ρα της Ελλάδας για τον Αθλητισμό, την
Ανοχή και το **fair play**- υπερασπίζεται,
προτείνει, αγωνιά για την καλή συμπεριφο-
ρά στα γήπεδα και τους στίβους, και δεν

κρύβει τη λύπη της που εκπρόσωποι του
ωραίου φύλου απέχουν μαζικά από τις εξέ-
δρες. Πιστεύει ότι «σήμερα είναι ηλίου φα-
εινότερο ότι στη δομή και στα μοντέλα του
Αθλητισμού κυριαρχεί το αρσενικό φύλο,
γεγονός που έχει αποδυναμώσει τον Αθλη-
τισμό και κατ' επέκταση τον Πολιτισμό».

Μεταξύ μας: σκέφτεστε τον ταραξία των
γήπεδων να παρακολουθεί τον αγώνα με
την σύζυγό του ή την φιλενάδα του; Υπάρ-
χει περίπτωση να προβεί σε εχθροπραξίες
όταν θα ξέρει ότι μπορεί να θέσει σε κίν-
δυνο το πλέον αγαπημένο του πρόσωπο;
Όχι βέβαια. Μήπως η μαζική παρουσία
γυναικών στα γήπεδα θα μπορούσε να
αναστρέψει την κατηφόρα και τη σημερινή
μίζερη πραγματικότητα; Η ΕΠΑΕ το θέλει,
αλλά δεν προχωρά σε ουσιαστικά κίνητρα
για την υλοποίηση του προγράμματος.
Αραιά και που, μερικοί πρόεδροι προσφέ-
ρουν δωρεάν είσοδο στις γυναίκες, αλλά
το μέτρο έχει αποτύχει παταγωδώς. Βλέ-
πετε, στην πραγματικότητα μειώνει το
ωραίο φύλο, για την ακρίβεια θυμίζει τον
χαρακτηρισμό του «ασθενούς», ο οποίος
-διάβολε- δεν μπορεί να εξαργυρωθεί με
το αντίτιμο ενός εισιτηρίου γηπέδου. ❧

8 Μάρτη! ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΗ ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ
ΤΙΜΗΣΤΕ ΤΗΝ ΜΕ ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ!

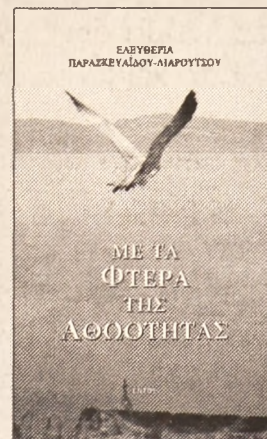
ΝΑΤΑΛΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
ΠΕΡΗΦΑΝΕΣ
ΚΙ ΑΔΟΥΛΩΤΕΣ

ΟΡΕΣΤΗΣ ΗΛΙΑΝΟΣ
Η ΕΚΡΗΣΗ

ΣΤΑΣΙΑ
ΣΤΡΟΥΖΑ-ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ
Η ΚΥΡΑ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΟΥ-ΛΙΑΡΟΥΤΣΟΥ
ΜΕ ΤΑ ΦΤΕΡΑ
ΤΗΣ ΑΘΩΟΤΗΤΑΣ

Σε όλα τα βιβλιοπωλεία

Ειδική τιμή για σωματεία, συλλόγους, εκπαιδευτικούς, γυναικείες οργανώσεις.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΝΤΟΣ» Τηλ.: 76.48.900, Fax: 76.48.901, Internet: www.defacto.gr • e-mail: entos@defacto.gr

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΕΜΦΥΛΙΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ

Από την προσεχή Πέμπτη 24 έως και το Σάββατο 26 Φεβρουαρίου 2000 θα πραγματοποιηθεί στην Αθήνα ένα μεγάλο διεθνές συνέδριο με θέμα «Εμφύλιοι πόλεμοι στην Ευρώπη του 20ού αιώνα». Πρόκειται για το συνέδριο που θα γινόταν τον Νοέμβριο 1999 και το οποίο αναβλήθηκε για λόγους «ανωτέρας βίας» – δηλαδή, από την αναστάτωση που έφερε στην πόλη η άφιξη του κ. Κλίντον.

Το συνέδριο συνδιοργανώνουν τα Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας, το Διεθνές Ινστιτούτο Κοινωνικής Ιστορίας (Αμστερνταμ), το Ίδρυμα Φελτρινέλι (Μιλάνο) και το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Πάντειου Πανεπιστημίου. Στις εργασίες του θα συμμετάσχουν 25 ιστορικοί από 8 χώρες (Αγγλία, Γαλλία, Γιουγκοσλαβία, Ελλάδα, ΗΠΑ, Ιταλία, Ολλανδία, Ρωσία). Η διεθνής αυτή επιστημονική συνάντηση, η οποία πραγματοποιείται πενήντα χρόνια μετά τη λήξη του ελληνικού και εξήντα μετά τη λήξη του ισπανικού εμφυλίου πολέμου, αποβλέπει στο να μελετηθούν οι ευρωπαϊκοί εμφύλιοι πόλεμοι του 20ού αιώνα, όχι μεμονωμένα, αλλά σε συγκριτική οπτική με τρόπο που να αναδεικνύονται οι κοινωνικοί μηχανισμοί που λειτούργησαν κατά τη διάρκειά τους, οι συλλογικές συμπεριφορές, οι ιδεολογικές συνιστώσες και οι διεθνείς συναρτήσεις στο πλαίσιο των οποίων εκδηλώθηκαν. Η έννοια «εμφύλιος πόλεμος» και οι χρήσεις της, η κατανομή του χάρτη των εμφυλίων στο πλαίσιο των

ευρύτερων μεταβολών στον ευρωπαϊκό χώρο κατά τη διάρκεια του αιώνα, οι λογικές της βίας και οι πολιτικές καταστολής των αντιπάλων όπως επίσης οι θεσμικές και κοινωνικές συνέπειες των εμφυλίων και η πολιτική της μνήμης συνιστούν μείζονα ερωτήματα τα οποία θα απασχολήσουν το συνέδριο.

Στη διάρκειά του θα λειτουργήσει, στο φουαγιέ του αμφιθεάτρου «Σάκης Καραγιωργας», έκθεση που διοργάνωσε το Αντί, και για την οποία θα βρείτε περισσότερες πληροφορίες στις σελίδες αυτές. Τη δεύτερη ημέρα του συνεδρίου, Παρασκευή 25 Φεβρουαρίου, μετά το τέλος της απογευματινής συνεδρίας, θα υπάρξουν προβολές αρχειακού κινηματογραφικού υλικού από τον ελληνικό και ισπανικό εμφύλιο πόλεμο σε συνεργασία με τις Ταινιοθήκες της Ελλάδας και της Ισπανίας και με την επιμέλεια της κ. Μαρίας Κομνηνού.

Οι εργασίες του συνεδρίου αρχίζουν την Πέμπτη 24 Φεβρουαρίου στις 17.30, στο ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑ στο Νέο Κτίριο του Παντείου Πανεπιστημίου.

Την Παρασκευή οι εργασίες του συνεδρίου θα διαρκέσουν από τις 9.30-13.30 και 17.30-21.00 και το Σάββατο 9.30-13.30.

Για περισσότερες πληροφορίες:

ΑΣΚΙ, τηλ.: 3223062 - e.mail: aski@otenet.gr

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επισκεφθούν τον κόμβο των ΑΣΚΙ στο Internet: otenet.gr/aski

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ 1946-1949. Μια έκθεση

Η εικόνα μιας εποχής δεν μπορεί να αποδοθεί μόνο με μερικά φωτογραφικά τεκμήρια. Η έκθεση που οργανώνει το Αντί, την επόμενη εβδομάδα –η έκθεση αρχίζει την Τετάρτη 23 Φεβρουαρίου, παραμονή της έναρξης του Συνεδρίου– φιλοδοξεί να δώσει αφορμές και ερεθίσματα σε όποιον ενδιαφέρεται να αντλήσει πληροφορίες για την ταραγμένη περίοδο στην οποία αναφέρεται, ακόμη κι αν η φωτογραφική σκηνοθεσία μεταφέρει τις

επιλογές και τις παραλείψεις που υπαγορεύει η υποκειμενική ματιά.

Πρόθεσή μας δεν είναι να αποτυπωθεί η αμφιλεγόμενη τελική εικόνα της περιόδου, αλλά να προβληθούν χαρακτηριστικές στιγμές, που εκφράζουν τις δυσκολίες, τη βία, τους ανώνυμους πολίτες και τις τύχες τους στα δύσκολα εκείνα χρόνια, με σκοπό να αναδειχθούν στάσεις και συμπεριφορές που σήμερα μπορεί να μοιάζουν υπερβολικές ή να αποσιωπώνται.

Στοιχεία αναζητήθηκαν με έρευνα στα αρχεία της εποχής. Χρειάστηκε χρόνος πολύς και οι δυσκολίες ήταν μεγάλες. Πολλοί ήταν εκείνοι που μας βοήθησαν.

Επισκεφθείτε στην έκθεση και παρακολουθήστε τη διαδοχή των εκθεμάτων. Συγκρατήστε αυτές τις θαμπές, φθαρμένες από τα χρόνια φωτογραφίες ενός παλιού άλμπουμ που φυλλομετρούμε επιστρέφοντας στο παρελθόν. Για να καταλάβουμε το μέλλον.

ο Αντί θέλει να ευχαριστήσει για τη βοήθειά τους στη συγκέντρωση αρχείων τεκμηρίων:

Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας (ΑΣΚΙ)

Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο (ΕΛΙΑ)

Μουσείο Μπενάκη, Φωτογραφικό αρχείο

Πολεμικό Μουσείο, Φωτογραφικό αρχείο

ευχαριστούμε επίσης τους φίλους μας: Γιαννιά Αγγουρίδου, Απόστολο Γ. Οσολόπουλο, Μαριάννα Βεάκη, Σούζα Ζαρκάδη, Άσπα Μανδηλαρά, Χριστί-Μπαχαριάν, Θανάση Μπουρνιά, Γιώτη Παρούση και Νίκο Ράπτη, για προθυμία με την οποία συνεργάστη-στην προσπάθειά μας.

Χρησιμοποιήθηκε επίσης φωτογραφικό υλικό από τα βιβλία:

Ν. Γουλανδρής, 300 δελτία για τον Δημήτρη Χατζή, έκδοση εκτός εμπορίου, Αθήνα, 1998

Σ. Γρηγοριάδης, Ιστορία της Συγχρό-της Ελλάδας, τ. 3, Εμφύλιος Πόλεμος, Αθήνα, Καπόπουλος, 1975

Εικόνες της Ελλάδας 1944-1958, Φωτ. Συλλογή Ν.Ε. Τόλη, Εξάντας, 1998

Βικτ. Θεοδώρου (επιμ.), Γυναίκες εξό-τες στα στρατόπεδα του εμφυλίου, Αθήνα, Καστανιώτης, 1996

Ν. Ζαούσης, Η τραγική αναμέτρηση, Αθήνα, 1996

Πανελλαδικός Σύνδεσμος Αγωνιστών Μικής Εθνικής Αντίστασης, Ημερο-ιο 1997, Αθήνα, 1996

Φυλακές Κέρκυρας - Λαζαρέτο 1947-9, "γειά σας αδέρφια..." Μαρτυρίες, Αθήνα, έκδοση Σωματείου Λαζαρέτο, 1996

Έλουμε επίσης να ευχαριστήσουμε όσους βοήθησαν με τη συνεργασία τους και τις ιδέες τους στην πραγματοποίηση αυτής της έκθεσης:

Αντίπα Αθυμαρίτου, Τάκη Γκέκα, Δημή-Ζουρούδη, Φίλιππο Ηλιού, Πολίνα Ιορ-ίδου, Βαγγέλη Καραμανωλάκη, Τασία Ιόν, Άννα Ματθαίου, Χρήστο Οικονό-μο, Πόπη Πολέμη, Τάσο Σακελλαρόπου-Μάινο Χαριτάτο και Βάσω Ψιμούλη.

Ιωάννα Παπαθανασίου στάθηκε πο-μοσ συμπαράστατης σε όλη μας την προσπάθεια.

Ηλεκτρονικός σχεδιασμός οφείλεται στον φίστο Κώστα Δεληγιαννίδη και η κατα-υή-εκτύπωση στον Τάκη Βουδούρογλου.

ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ 1946-1949

Η τελική μάχη

Αρχές Ιουλίου 1949.

Ο κυβερνητικός στρατός απέκλεισε τις δυνάμεις του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας της βυτινής Μακεδονίας στους ορεινούς όγκους του Βίτσι και του Γράμμου, καθιστώντας τους θέατρο των τελικών μεγάλων επιχειρήσεων.

Τον Αύγουστο, το στρατηγικό σχέδιο "Πυρρός" εξελίχθηκε σε τρεις φάσεις: αντιπερισπασμός στο Γράμμο, επίθεση και κατάληψη του Βίτσι, τελική μάχη πάλι στο Γράμμο.

Η τελευταία φάση του σχεδίου, 24-30 Αυγούστου, απέβλεπε στη γενική και οριστική εκκαθάριση του Γράμμου από τις δυνάμεις του Δ.Σ.Ε. και στην παρεμπόδιση νέου ελάνου από το αλβανικό έδαφος.

Σε έλατο στήθηκε ο κυβερνητικός στρατός

Ο στρατηγός Τσεσλιόπουλος με αξιωματικούς του Δ.Σ.Ε.

Οι ηττημένοι

Οργάνωση έκθεσης: Περιοδικό **ΑΝΤΙ** με τεκμήρια από τα ΑΣΚΙ και το ΕΛΙΑ

Η τελική μάχη. Ένας από τους πίνακες της έκθεσης.

Η ΕΚΘΕΣΗ ΘΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕΙ ΣΤΟΝ ΠΡΟΘΑΛΑΜΟ ΤΗΣ ΑΙΘΟΥΣΑΣ ΣΑΚΗ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑ, ΣΤΟ ΝΕΟ ΚΤΙΡΙΟ ΤΟΥ ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

1. Εισαγωγικό
2. Το γέλιο έσβησε με την αποχή
3. Τα κομμένα κεφάλια
4. Εξόριστοι στα ερημονήσια
5. «Εθνικόν Αναμορφωτήριο Μακρονήσου»
6. Φυλακές
7. Εκτελέσεις
8. «Παιδομάζωμα» και «Παιδοφύλαγμα»
9. «Κόκκινα τσακάλια» και

- «Κοκκινιφονιάδες»
10. Καθημερινή ζωή
11. Ραδιοσταθμός «Ελεύθερη Ελλάδα»
12. Τα εκδοτικά του «βουνού»
13. Μαχητρίες του Δημοκρατικού Στρατού
14. Οι αντιμαχόμενοι: «Κουμμουνιστοσυμμορίτες»
15. Οι αντιμαχόμενοι: «Μοναρχοφασίστες»
16. Οι επιχειρήσεις
17. Η τελική μάχη

Νεοέλληνικός Ἐμφύλιος

τοῦ Θανάση Βαλτινοῦ

Παραθέτω ἐδῶ τὴν μαρτυρία ἐνδεκαετοῦς αὐτόπτη. Ἐσκεμμένα ἀποφεύγω τὸν ὀρισμὸ ἀναμνήσεις. Χῶρος τῶν δρωμένων εἶναι ὁ ἄνω ροῦς τοῦ ποταμοῦ Εὐρώτα, ἡ περιοχή Καραβάς, στὴν δυτικὴ του ὄχθη, μέ κοντινότερο πόλισμα τὴν Σπάρτη. Ἀπόσταση τεσσάρων χιλιομέτρων. Σήμερα ὑπάρχει ἐκεῖ ὁ ὁμώνυμος οἰκισμός, συγκροτημένος κυρίως ἀπὸ πρώην κατοίκους ἡμιορεινῶν χωριῶν τοῦ Ταυγέτου. Τότε, σέ ὅλη τὴν περιοχή, ὑπῆρχαν ἐλάχιστες ἀγροικίες, σέ ἱκανὴ ἀπόσταση ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Οἱ δύο κοντινότερες σέ μᾶς ἀνῆκαν σέ πρωτο-ξαδέρφια, προγονικά ἀδερφομοίρια δηλαδή. Γιά εὐνόητους λόγους θά στεγάσω καὶ τίς δυὸ οἰκογένειες ὑπὸ τὸ συμβατικὸ ὄνομα Νικολόπουλοι. Ἡ Α' οἰκογένεια ἀπαρτιζόταν ἀπὸ τὴν χήρα μητέρα καὶ τοὺς δυὸ γι-οὺς της, ἄντρες πιά, τὸν πρωτότοκο Νικόλα καὶ τὸν κατὰ πέντε χρόνια νεότερό του Κούλη. Ἡ Β' ἀπὸ τὴν χήρα ἐπίσης μητέρα καὶ τὰ ἑξὶ παιδιά, τέσσερα ἀγόρια καὶ δύο κορίτσια. Μερικά ἀπὸ τὰ ὀνόματά τους μοῦ διαφεύγουν. Θυμᾶμαι τὸν μεγαλύτερο Νίκο, ἴδιας ἡλικίας μέ τὸν ἐξαδέλφὸ του Νικόλα καὶ τὴν, μικρότερη στὴν σκάλα, Δέσποινα –συνομιλήλική μου. Δυὸ φορές τῆς εἶχα λάθρα ἐγγίξει, καὶ φεῦ φευ-

γαλέα, τὸ ἄτριχο ἀκόμα ἐφή-βαιο.

Ἡ οἰκογένεια Β' ἦταν μέ τὸ ἓνα πόδι στὸν Καραβά μέ τὸ ἄλλο στὴν Σπάρτη. Ὑπῆρχε ἓνα δεύτερο μεγάλο σπίτι ἐκεῖ, περιουσιακά ἐθεωρεῖτο ἰσχυρότερη ἀπὸ τὴν οἰκογένεια Α' καὶ ἤδη εἶχε ἀστικοποιηθεῖ.

Τὰ χτήματα καὶ τῶν δύο οἰκογενειῶν χώριζε ἓνα κοινόχρηστο μονοπάτι πού ὁδηγοῦσε στό Ποτάμι. Ὁ χωρισμός πάντως δέν ἦταν μόνο ἐξωτερικός. Παρ' ὅτι ἄδηλος, ἀκόμα καὶ ἐμεῖς, ἐπῆλυδες γείτονες καὶ τῶν δύο, τὸν πιάναμε.

Τὸ χτήμα τῆς οἰκογένειας Β', ἓνας ἐκτεταμένος πορτοκαλεώνας, ἦταν περιτοιχισμένο ἀπὸ μάντρα ἀσβεστωμένα καὶ μέ σπασμένα γυαλιά στό σαμάρι της. Στὴ νοτιοδυ-

τική γωνιά, πίσω ἀπὸ τὰ κλαριά μᾶς μεγάλης βερυκοκιᾶς διακρίνονταν τὰ ἔντονα βαμένα –μπλέ;– παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ.

Τὸ σπίτι αὐτὸ πυρπολήθηκε τὸ φθινόπωρο, ἀλλὰ ποῖο φθινόπωρο;

Τοῦ 43; Καὶ ἦταν φθινόπωρο; Ἦταν πάντως γλυκιές ἀκόμα οἱ μέρες. Χτύπησαν τὴν πόρτα μας νύχτα. Στό ἄνοιγμά της φάνηκε ὁ Λιόρης. Πίσω του διακρίνονταν κάποιες ἄλλες σκιές. Κοντός, μέ τὴν τραγιάσκα του, σαραντάρης. Ἐλπίζω ὅτι δέν τοῦ φορτώνω χρόνια. Ἦταν ὁ ὑπεύθυνος τῆς περιοχῆς. Ἐπαιξε ἐπίσης τὸν ρόλο τοῦ διαφωτιστῆ. Μᾶς εἶπε ὅτι θά γίνονταν κάποιες ταραχές ἔξω ἀλλὰ δέν ἔπρεπε νά ἀνησυχήσουμε. Ἦταν λιγομίλητος πάντα καὶ πάντα σύννους. Σέ κανένα τέταρτο ἄρχισε νά τρίζει ἡ φωτιά. Δέν τολμήσαμε νά ἀνοίξουμε παράθυρο. Ἡ μυρωδιά πάντως τοῦ καμμένου ξύλου τρύπωσε ὡς μέσα βαθιά μας. Στό τέλος ἀκούσαμε τὴν σκεπή νά σωριάζεται. Καὶ ὕστερα ἄκρα σιωπῆ. Τὸ δεύτερο ἐπεισόδιο ἔγινε ἀργότερα. Ὑποθέτω θά ἦταν Μάρτης. Πρώμος Μάρτης, στὸν οὐρανὸ ταξίδευαν φωτεινά σύννεφα. Ἐξω στὴν αὐλὴ μας ὑπῆρχε πλαγιασμένος, κολλητὰ στὸν τοῖχο, ὁ κορμός μᾶς δωρικής κολώνας. Πῶς βρέθηκε ἐκεῖ; Πρακτικά πάντως μᾶς βόλεψε ὄλους. Μία λαλέουσα λίθος. Πάνω καὶ γύρω ἀπὸ αὐτὸν τὸν κορμό εἶχαν ἀκουστεῖ ἱστορίες καὶ ἱστορίες. Σ' αὐτὸν καθόταν ἐκεῖνο τὸ ἀπομεσήμερο ἡ Μαρίνα, ὅταν μέ κατηγορήσε ὅτι τῆς ἔκλεψε τὸν σουγιά. Μέ βασάνιζε ἀπὸ ὥρα μία κρίση ἐπίμονου λόξυγγα καὶ ἄρχισα νά ὠρῶμαι ἀρνούμενος. Ἐκείνη ἐπανελάβε τὴ μομφή της. Ἐγὶνα ἑξαλλος. Καὶ τότε χαμογέλασε κοροϊδευτικά. Ἐν τάξει, εἶπε, τὸν

ἔχω. Ἐβαλε τὸ χέρι στὴν βαθειὰ τσέπη τοῦ φουστανιοῦ της καὶ μᾶς τὸν ἔδειξε. Ἐνα σκουριασμένο παλιόπριμα. Μέ αὐτὸν ἔβγαζε ἄγρια χόρτα ἢ ἔκοβε τὸ ψωμί της σὲ συμμετρικὲς μπουκιές, προσφαῖζοντας. Στό μεταξύ, καὶ χωρὶς νά τὸ καταλάβω ὁ λόξυγγάς μου σταμάτησε. Ἡ ἀρχαϊκὴ θεραπευτικὴ τῆς μεθοδος εἶχε λειτουργήσει.

Ὑπολογίζω ὅτι τότε ἡ Μαρίνα παρέπλεε τὰ πενήντα. Ἀλλὰ ἦταν πάντα ἡ «Μαρίνα», ἀκόμα καὶ γιά μᾶς τὸ παιδιά. Ὅπως ὁ «γιατρός», ὁ «δάσκαλος». Μία κατακτημένη ιδιότητα. Δούλευε μεροκάματο στίς ἐλιές, στὰ ξυνά. Βοήθαγε καμιά φορά σὲ διάφορα διάσπαρτα νοικοκυριά ὅταν τὴν χρειάζονταν πλύσιμο, ζύμωμα. Ἀργότερα κατάλαβα ὅτι πρόσφερε καὶ ἄλλες ὑπηρεσίες. Κατὰ περίσταση καὶ ἀφιλοκερδῶς. Αὐτὴ ἡ Μαρίνα.

Παρὼν στό ἐπεισόδιο, ποῖ ἐμελλε νά γίνει στὴν συνέχεια ὁ πρωταγωνιστὴς του, ἦταν καὶ ὁ Κούλης. Καθόταν στὴν κολώνα καὶ ἔπαιζε μαζί μας Μᾶς πείραζε. Παρ' ὅτι εἶχα τὰ διπλά μας –καὶ χρόνια διατηροῦσε κάτι παιδικὸ σιμορφὴ του. Χαμογελοῦσε πάντα. Ψηλός, μέ σπαστά καστανά μαλλιά.

Τότε ἀκούστηκε μιά κραυγὴ κάπου μακρύτερα, σὰν παράγγελμα καὶ μιά δεκαπενταριά ὄπλισμένοι ἄντρες ὄρμησαν ἀνάμεσά μας. Ταγματасφαλίτες. Δυὸ ἀπὸ αὐτοὺς, ἄγνωστοι, ἄρπαξαν τὸν Κούλη. Οἱ ἄλλοι, οἱ περισσότεροι, ἦσαν οἰκείες μορφές: Ὁ καρροποιὸς Μπλέζας, σπαρτιάτης, φωνάκλας καὶ γλεντζές. Ἀργότερα ἰσχυρίστηκε ὅτι ἐκεῖνος φώναξε, προειδοποιώντας μας ὅτι ἔρχονται. Ματαίως βέβαια. Ὁ Νίκων Σταθόπουλος, ἀκραῖος γείτονας. Τὸ σπίτι του ἦταν στό βάθος μᾶς χούνης, στοὺς «γιακά-

ς» τοῦ Καραβᾶ. Πρὶν μερ-
νὺς μῆνες ἀκόμα, σέ μιά
φνίδα ἔξοδο τῶν Γερ-
νῶν, ἐκεῖ εἶχαμε καταφύ-
ι μέ τόν Βασίλη. Οἱ δύο
ς, χαμένοι καί τρομαγμέ-
ι, μέ τὰ καλάμια μας γδαρ-
νοι. Βρήκαμε τό σπίτι του
ημο. Στήν αὐλή τό καζάνι
τό νερό νά βράζει καί τό
αφίδι τῆς μπουγάδας γε-
το μισοπλυμένα ροῦχα.
αματήσαμε ἀμήχανοι, δέν
ραμε πιά τί νά κάνουμε.
τε εἶδαμε στήν ἀντικρυνή
αγιά τόν Νίκωνα Σταθό-
υλο νά μᾶς κουνάει τὰ χέ-
ι μέ βία. Πήγαμε κοντά.
ταν μιά μεγάλη κουφάλα
ᾶς κρυμμένη ἀπό τήν
ρια βλάστηση. Μέσα ἡ γυ-
κα του θήλαζε, καί να-
ύριζε σιωπηλά τό μωρό
ς γιά νά μήν κλάψει καί
ς προδώσει. Ἀπό ἐκεῖ
αμε τοὺς Γερμανοὺς νά
σχίζουν ἀκροβολισμένοι
στενόμακρο κάμπο μας.
Ίσαν καί ἄλλα γνωστά
ῶσopa στήν αὐλή μας.
ν θυμᾶμαι ὀνόματα. Κομ-
α ὅμως ἀπό τόν ἴδιο πη-
ὅπως τῆς Μαρίνας ὅπως
Κούλη. Γι' αὐτό ἡ ταπεί-
η πού ἔνωσα τήν ἐπόμε-
στιγμή ἦταν ἀφόρητη. Οἱ
ἄρπαξαν τόν Κούλη καί
σήκωσαν ὄρθιο κοπανώ-
ς του ἀπανωτές μποῦ-
ς. Παρενέβη ὁ Νίκων
ιθόπουλος καί τοὺς τόν
με ἀπό τὰ χέρια. Τό χαμό-
ο δέν εἶχε σβήσει ἀπό τό
σωπο τοῦ Κούλη, εἶχε
ῶς μετατραπεί σέ ἀπο-

Κούλης ἔμεινε στή φυλα-
τῆς Σπάρτης τρεῖς ἢ τέσ-
ους μῆνες. Σ' αὐτό τό διά-
μα ἔγιναν πολλές προ-
θειες νά γλυτώσει. Μιλῆ-
ε κόσμος, προσφέρθη-
λύτρα. Ὑπῆρχε ἕνας λα-
πορος Μαυρόγιαννης, σέ
οιο στενό δίπλα στήν κε-
κή πλατεία. Συγγενῆς
Νικολόπουλων. Σ'
ὄν ἄφηνα κάθε πρωί ἕνα

Χρόνια του
Εμφυλίου:
Κατάταξη
μαθητῶν στήν
σχολή Μονίμων
Υπαξιωματικών.
Φωτογραφικό
Αρχεῖο
Πολεμικοῦ
Μουσείου

μπουκάλι γάλα, βουλωμένο
προσεχτικά μέ ἕνα στουπί
ἀπό ἐφημερίδα. Ἦμουν ὁ
ιδεώδης ἀγγελιαφόρος. Πέρ-
ναγα τό πρῶτο μπλόκο καί
διέσχισα τόν ἐλαιῶνα πού
ἀπλώνεται ἀνάμεσα στοὺς
ἐρειπωμένους προμαχῶνες
τῆς ἀρχαίας πόλης. Ἀφίνα
τό μπουκάλι μέ τό γάλα πά-
νω σέ μιά μπόμπα λαδιοῦ καί
ἔφευγα γιά τό σχολεῖο. Πρώ-
τη καί δεύτερη τάξη ὀχτατα-
ξίου. Αὐτή τήν διαδρομή τήν
ἔκανα κάθε μέρα, ἐκτός
ἀργιῶν. Μέ αὐτό τόν τρόπο
γινόταν ἡ ἀνταλλαγή τῶν μη-
νυμάτων. Ἀνορθόγραφα
σημειώματα, γραμμένα μέ
σαλιωμένο μολύβι καί σφι-
χτά δεμένα μέσα σέ μιά
ἀργασμένη κύστη χοίρου.

Τὰ παζάρια δέν εὐοδώθη-
καν. Συνεχίστηκαν πάντως.
Ἡ τελευταία ἀντιπρόταση
ἦταν νά παρουσιαστεῖ ὁ Νι-
κόλας στή Σπάρτη. Νά κατα-
ταγεῖ στό Τάγμα ἀσφαλείας.
Γιά νά κερδίσει χρόνο
ἐκεῖνος καμώθηκε ὅτι τό συ-
ζητάει. Ὑπῆρξε γιά λίγο κά-
ποια αἰσιοδοξία στόν ἀέρα.
Ὁ Μαυρόγιαννης πίεζε. Ὁ

Κούλης ἔπρεπε νά σωθεῖ.
Καί ξαφνικά μιά μέρα μάθα-
με ὅτι τόν Κούλη τόν τουφέ-
κισαν. Μαζί μέ κάμποσους
ἄλλους, ἐξιλαστήριο τίμημα
γιά τόν φόνο τριῶν Γερ-
μανῶν σέ ἐνέδρα.

Τόν ἔθαψαν μέ τὰ αἷματα,
ἄκλαυτον. «Ἀλλά καί τότε
χαμογέλαγε» μᾶς εἶπε ἡ Μα-
ρίνα. Ποῦ τό ἔμαθε αὐτό;
Πῶς βρέθηκε ἐκεῖ; Τέλη Σε-
πτεμβρίου 1944, ὁ Γερμανός
φρούραχος μέ διαταγή του
μάζεψε τοὺς σπαρτιάτες
στήν πλατεία τοῦ Δημαρχεί-
ου. Μόνος του στό μπαλκόνι
ἀποχαιρέτησε αὐτό τό σιω-
πηλό καταπιεσμένο πλήθος
μέ ἕναν βαρβαρικό μονόλο-
γο στή γλῶσσα του. Τελειώ-
νοντας ἔσφιξε τίς παλάμες
του σέ μιά συμβολική χειρα-
ψία καί χτυπώντας τὰ τα-
κούνια του ἔκανε μεταβολή.

Ἔτσι ἀποσύρθηκαν τὰ γερ-
μανικά τμήματα τῆς πε-
ριοχῆς, μέσα σέ μιά δυσσιώ-
νη βουβαμάρα. Σέ λίγο –πό-
σο; μέσα στήν βδομάδα; ἢ
μήπως ταυτόχρονα μέ τήν
ἀποχώρηση τῶν Γερμανῶν;—
τό Τάγμα ἀσφαλείας πού

στρατωνίζόταν σέ ἐπιταγμέ-
να κτήρια μεταστάθμευσε
στόν Μυστρά. Ἐκεῖ μπο-
ροῦσε νά ἀμυνθεῖ καλύτερα.

Πρὶν ἀκόμα ἡ ὀπισθοφυλα-
κή του καλύψει τήν ἀνηφόρα
τῆς Μητρόπολης ἕνας νεα-
ρός ἄντρας πετάχτηκε μπρο-
στά στό Μενελάειον, μέ μιά
ἀραβίδα πού προφανῶς τήν
φύλαγε κρυμμένη καί ἄρχισε
νά πυροβολεῖ στόν ἀέρα. Οἱ
πρῶτες βολές τῆς ἐλευθε-
ρίας.

Στίς μέρες πού ἀκολούθη-
σαν καί στόν «Λόφο», πού
τότε ἀποτελοῦσε τό ἀνατολι-
κό οἰκιστικό ὄριο τῆς Σπάρ-
της, ὁ ΕΛΑΣ ἔταξε σέ θέση
βολῆς μερικά πυροβόλα.
Ἐξῆ ἢ ὀχτώ. Ἀκριβῶς στό
φρύδι τοῦ «Λόφου» καί κα-
τά μήκος τοῦ μικροῦ, πρόχει-
ρου, πολεμικοῦ ἀεροδρομίου.
Ποιοῦ ἀεροδρομίου διη-
λαδὴ –γιά ἕνα ἰσοπεδωμένο
χωράφι ἐπρόκειτο. Διαδόθη-
κε ὅτι τὰ πυροβόλα ἦσαν
ἀπό αὐτά πού ἄφησε στήν
Τρίπολη ὁ Παπαδόγγονας.
Στό μεταξύ τό κλίμα μέσα
στήν πόλη εἶχε διαφοροποι-
θεῖ. Τήν δυσσιώνη βουβαμά-

ΤΟΜΑΣ ΜΑΝΝ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΕΝΟΣ ΑΠΟΛΙΤΙΚΟΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΜΑΝΤΩ ΠΟΥΛΗ

ΤΟΜΑΣ ΜΑΝΝ
ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΕΝΟΣ
ΑΠΟΛΙΤΙΚΟΥ

ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ
ΒΑΡΥΤΕΡΕΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΕΣ
ΤΟΥ 20ου ΑΙΩΝΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΜΑΝΤΩ ΠΟΥΛΗ

ΙΝΑΙΚΤΟΣ

Σελ.: 752 Τιμή: 10.000 δρχ.

Ο ΤΟΜΑΣ ΜΑΝΝ εκδιπλώνει μπροστά μας τη μεγαλειώδη εικόνα της δυτικής πνευματικότητας. Η Ευρώπη δεν είναι ένα αδιαίρετο και ομοιογενές σύνολο. Είναι αντίθετα δύο κόσμοι που θα συγκρούονται ακατάπαυστα. Από τη μία πλευρά η Ευρώπη της προόδου και των επιστημών και από την άλλη η Ευρώπη του σταυρού, του αίματος και της θυσίας. Η Ευρώπη του υλικού πολιτισμού που μετατρέπει τα πάντα σε εμπόρευμα και η Ευρώπη της ψυχής, του προορισμού και της μεταφυσικής παρηγορίας. Τις παραμονές του 21ου αιώνα της παγκοσμιοποίησης και του ενιαίου ανθρώπου, οι Στοχασμοί Ένός Απολιτικού, που μεταφράζονται για πρώτη φορά στη γλώσσα μας, αποκτούν έτσι τεράστια σημασία, έστω και μόνο για να μας θυμίσουν τί αφήνουμε πίσω μας και τί πάμε να συναντήσουμε.

ΙΝΑΙΚΤΟΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΠΑΡ. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 15.100 70 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ: 72.58.737-8

ρα διαδέχτηκε μία απειλητική κινητικότητα. Ο κόσμος που συνέρρεε από την ύπαιθρο διασταυρωνόταν με αδέσποτες φήμες: τό Τάγμα του Γυθείου έρχεται νά ένωθει μέ αυτό του Μυστρά. Φήμες. Έντεταλμένοι ρήτορες, πάλι από τό μπαλκόνι του Δημαρχείου, κανοναρχούσαν συναρπάζοντας τά πλήθη. Ο αντίλαλος της σκοτεινής ιαχής «θάνατος» κάπου ακούγεται ακόμα.

Η Μάχη του Μυστρά κράτησε δυό μέρες. Την λύση την έδωσαν τά κανόνια από τόν «Λόφο». Τά κανόνια του Παπαδόγγονα. Δούλεψαν υπό κοινήν περίπου θέα. Εΐμασταν εκεί όλοι οί πιτσιρικάδες. Παρακολουθούσαμε τίς τελετουργικές κινήσεις των χειριστών και άντανακλαστικά αντιγράφαμε τίς στάσεις τους άναμονής λίγο πριν την έκπυρσοκρότηση: Ένα βήμα πίσω, βούλωμα των αυτιών μέ τά δάχτυλα, τό στόμα άνοιχτό, για νά μήν σπάσουν τά τύμπανα. Άμέσως έπειτα, μέχρι νά μετρήσουμε ως τό δέκα, οί όβίδες άνθιζαν γύρω από τό κάστρο.

Ο Βομβαρδισμός σταμάτησε τό βράδυ της δεύτερης μέρας. Για λίγο, για πολύ λίγο, επικράτησε μία πάλλουσα ήσυχία. Καί άκινήσια. Τό μόνο πράγμα που σάλευε ήταν οί άνταύγειες των τελευταίων άκτίνων του ήλιου πάνω στους σωρούς των μεγάλων μπρούτζινων καλύκων. Μερικούς από αυτούς τούς συνάντησα στά χρόνια της έπομενης δεκαετίας σέ διάφορα μικρονοικοκυριά, ως διακοσμητικά άνθοδοχεία.

Οί άμυνόμενοι Ταγματάρχες παραδόθηκαν. Τούς έκλεισαν σέ συρματοπλέγματα, στό ύπαιθρο.

Την τελευταία σκηνή την καταγράφω εκ μεταφοράς. Από την Μαρίνα. «Ο Νικόλας πήγε εκεί. Είχε δανειστεί ένα όπλο, μέ τό σπαθί προ-

στά». Έννοούσε μία από εκείνες τίς ιταλικές άραβίδες μέ την ένσωματωμένη λόγην.

«Έψαξε βρήκε τόν Σταθόπουλο. Εκείνος τό κατάλαβε. Τραβήχτηκε νά φυλαχτεί. Ο Νικόλας τόν έπαιξε. Τόν έφερε γύρω γύρω στό σύρμα, άργά. Ο Νίκωνας πισοπατώντας, ως πού κάπου διπλώθη και έπεσε άνάσκελα. Εκεί τόν τελείωσε».

Τό έπιμύθιο είναι κοινότοπο. Ο Νικόλας έφαγε ισόβια στό στρατοδικείο. Του είχαν φορτώσει έναν ακόμα φόνο. Γλύτωσε τόν θάνατο από την γυναίκα του δεύτερου θύματος. «Δέν τόν ξέρω τόν άνθρωπο», είπε.

Βγήκε από την φυλακή ύστερα από κάμποσα χρόνια, μεσήλικας πιά. Παντρεύτηκε μία μικρότερή του κοπέλα και κάθε χρόνο της έκανε ένα παιδί. Κάποτε πού πέρασα από εκεί δέν μέ άναγνώρισε κανέναν. Ούτε εγώ άναγνώρισα τόν τόπο. Καί ό κορμός της δωρικής κολώνας δέν ύπηρεχε στην παλιά μας αυλή.

Υστερ. 1: Συμπληρώθηκαν πενήντα χρόνια από την λήξη του έμφυλίου. Τό τέλος του μπορεί νά όριστεί μέ ακρίβεια ήμέρας, πράγμα άδύνατο για την έναρξή του. Προσωπικά θεωρώ ότι ή βίαιη φάση του, ή άπροσχημάτιστη δηλαδή άμφίπλευρη τρομοκρατία, άρχισε τό 1943. Φυσικά υπάρχουν διαφορετικές άπόψεις. Τό πρόβλημα θά λυθεί όριστικά από την ιστορία, όταν τούτη θά μπορέσει κάποτε νά λειτουργήσει λυτρωμένη από συναισθηματικούς, ιδεολογικούς και πολιτικούς καταναγκασμούς.

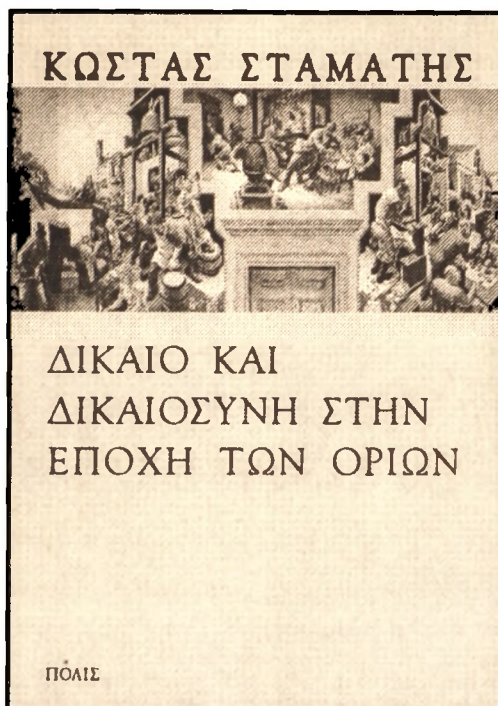
Υστερ. 2: Η άναφορά στίς ποικίλες δυσκολίες μετουσίωσης σέ λογοτεχνία ενός τέτοιου και τόσο άγριου φορτίου ιστορικών έμπειριών, δέν είναι του παρόντος.

εκδόσεις

ΠΟΛΙΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ

Δίκαιο και Δικαιοσύνη στην εποχή των ορίων

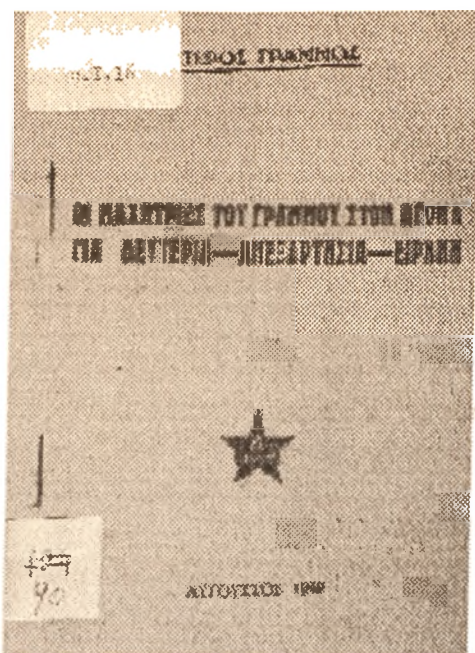
Ο 21^{ος} αιώνας προμηνύεται ως εποχή οριακών καταστάσεων. Γιατί άραγε το κοινό σπίτι της ανθρωπότητας, η γήινη βιόσφαιρα, διέρχεται μια κατάσταση διακινδύνευσης, ιστορικά πρωτοφανή; Γιατί οι σύγχρονες φιλελεύθερες δημοκρατίες είναι καχεκτικές και ο δημόσιος χώρος τους ερημώνει; Τι ακριβώς είναι η κοινωνική ανισότητα, με ποιους τρόπους προκαλείται και επιδεινώνεται; Πώς τίθεται το ζήτημα της διατήρησης της δημοκρατίας και του σεβασμού των δικαιωμάτων των αντιτιθεμένων σε ένα εγχείρημα μετάβασης σε σοσιαλιστική Πολιτεία που θα επιζητούσε την άρση αυτής της παθογένειας; Κρίσιμο ζήτημα ιδίως μετά τις αιματηρές εμπειρίες του 20^{ού} αιώνα. Αυτά τα επώδυνα ερωτήματα τροφοδοτούν τον στοχασμό αυτού του βιβλίου. Καθ' οδόν προς τη διερεύνησή τους, ο συγγραφέας, από τη σκοπιά της κριτικής κοινωνικής θεωρίας, αναμετράται με διαφορετικά ρεύματα σκέψης. Εναντιώνεται κατηγορηματικά στην «αυτοποιητική» θεωρία των συστημάτων του N. Luhmann και στον μεταμοντερνισμό, ενώ επιχειρεί μια κριτική αποτίμηση της ισότητας όπως τη διατυπώνει ο Αμάρτυα Σεν, ένας σημαντικός θεωρητικός του εξισωτικού φιλελευθερισμού.

❖ ❖ ❖

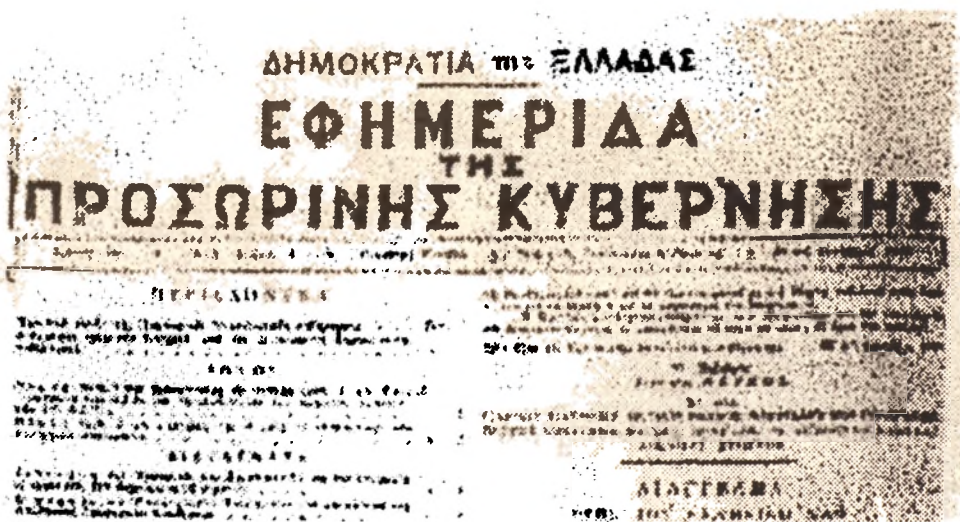
ΟΜΗΡΟΥ 32, ΤΗΛ. 36 43 382, FAX 36 36 501, e-mail: polis@ath.forthnet.gr

Εκδόσεις του «βουνού»

Στη διάρκεια του εμφυλίου λειτούργησαν κινητά τυπογραφεία σε διάφορες μονάδες του Δημοκρατικού Στρατού, με κυριότερο εκείνο που βρισκόταν στην έδρα του Γενικού Αρχηγείου και της Προσωρινής Δημοκρατικής Κυβέρνησης. Τις ανάγκες σε έντυπο υλικό εξυπηρετούσαν ακόμη τυπογραφεία στις όμορες λαϊκές δημοκρατίες, με σημαντικότερο αυτό του Μπούλες. Εκτός από την εκτύπωση εφημερίδων και επίσημων κειμένων του ΚΚΕ, της ΠΔΚ και του ΔΣΕ, ανταποκρίνονταν και σε άλλου τύπου ανάγκες: προπαγανδιστικά έντυπα, εγχειρίδια για τη στρατιωτική εκπαίδευση, την πολιτική ενημέρωση και διαπαιδαγώγηση μαχητών και μαχητριών, ακόμη και διηγήματα και μυθιστορήματα, πρωτότυπα, εμπνευσμένα από τον αγώνα ή μεταφρασμένα, ιδίως από τη ρωσική γλώσσα, όπου η αγωνιστικότητα και το υψηλό φρόνημα των υπερασπιστών της σοβιετικής πατρίδας δίνουν τον τόνο. Επίσης, για τις ανάγκες κυρίως της εξωτερικής προπαγάνδας της ΠΔΚ, το καλοκαίρι του 1948 οργανώνεται εκδοτικός μηχανισμός στη Βουδαπέστη, όπου εκδίδονταν κυρίως λευκώματα και γαλλόγλωσσα ενημερωτικά έντυπα.

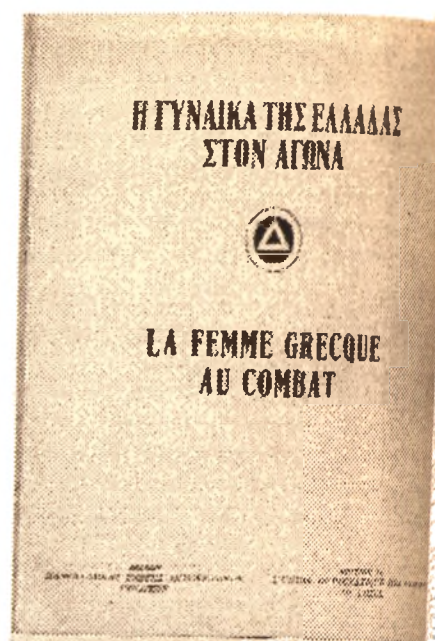
Εκδόσεις για τη γυναίκα στον Δ.Σ.Ε. Δεξιά, «Μαχήτριες της λευτεριάς».

Η Εφημερίδα της Προσωρινής Κυβέρνησης.

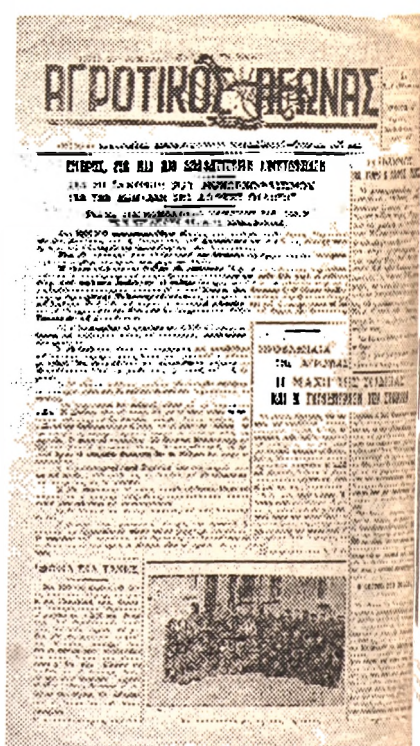
ΕΞΟΡΜΗΣΗ: Εφημερίδα του βουνού.

Livre Bleu: Έκδοση Βουδαπέστης.

ΑΓΩΝΙΣΤΡΙΑ: Εφημερίδα του βουνού.

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ: Εφημερίδα του βουνού.

ΗΛΕΚΤΡΑ: Εφημερίδα του βουνού.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΝΕΑ: Εφημερίδα του βουνού.

Έκδοση για τα 31 χρόνια του ΚΚΕ.

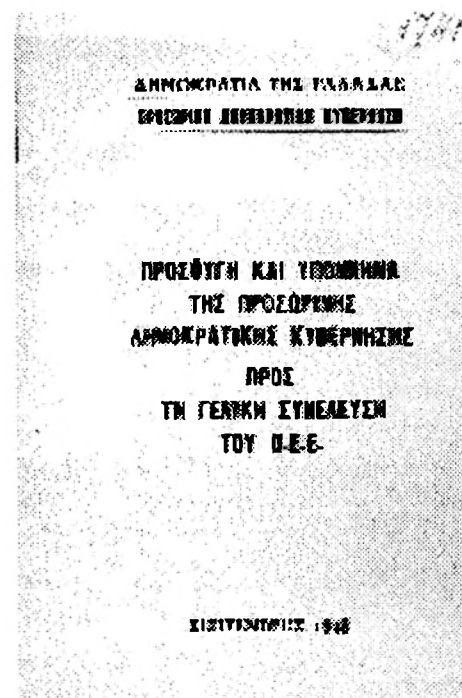
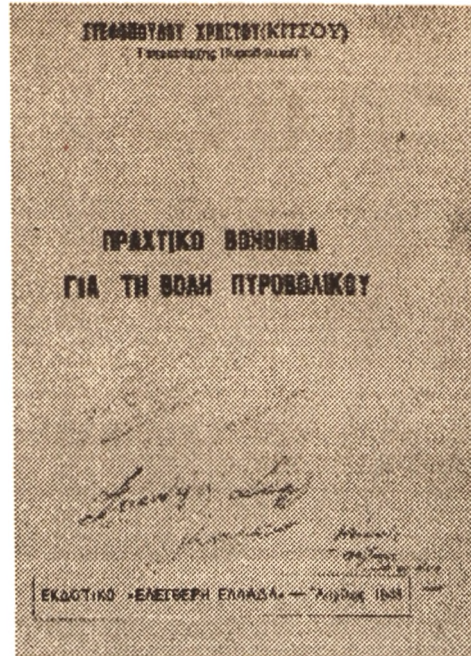
Στρατιωτικά εγχειρίδια: «Να μάθουμε να πολεμάμε» και «Πραχτικό βοήδημα για τη βολή του πυροβολικού».

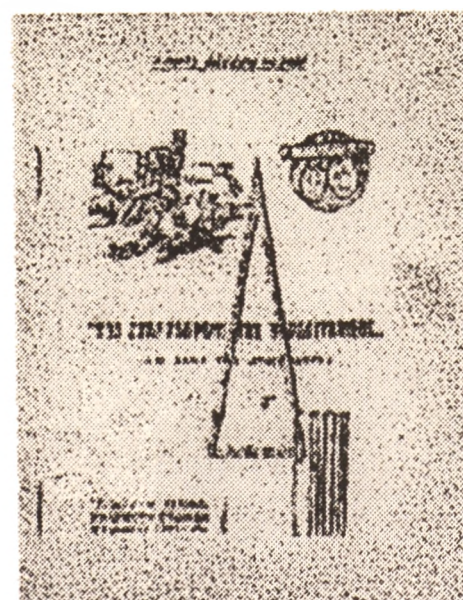
Διεθνές Συνέδριο των Γυναικών. Διακήρυξη για την υπεράσπιση της ειρήνης. Βουδαπέστη 1948.

Η 5η Ολομέλεια. Ιούλης 1949.

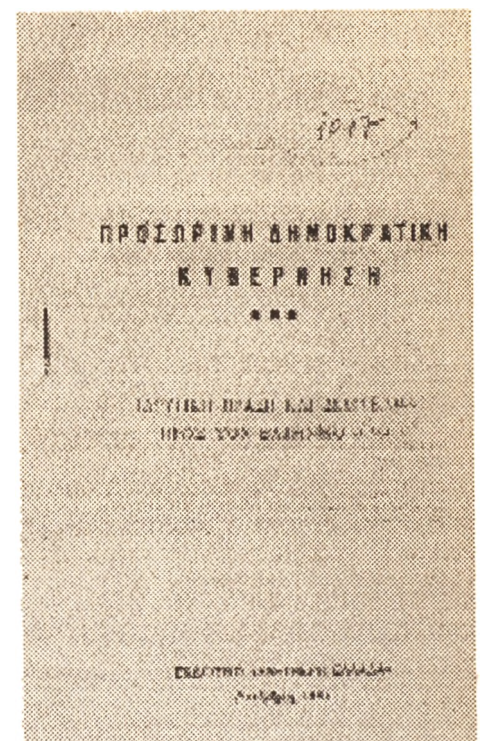
Προσφυγή της ΠΔΚ προς τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ 1948.

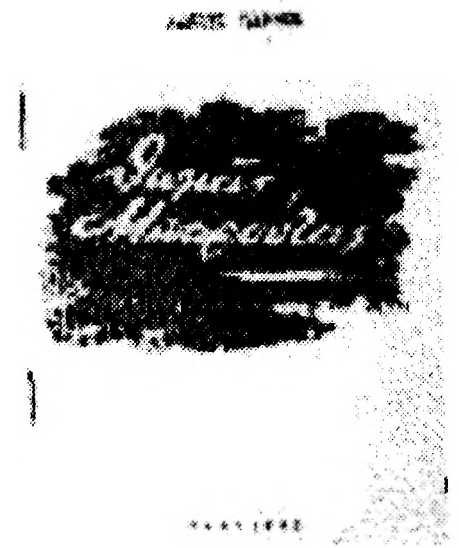
Λογοτεχνικές εκδόσεις. Αλέξη Πάρνη: Θωμάς Μπαρούτας.

«Ο Δημοκρατικός Στρατός της Ελλάδας. Μπροστά για πάντα».

Η ιδρυτική πράξη της ΠΔΚ. Έκδοση «Ελεύθερη Ελλάδα».

GRAFFITI και Street Culture, η τέχνη καθ' οδόν

Ο δρόμος είναι το σπίτι μου· εκεί κοιμάμαι, τρώω, κάνω έρωτα· εκεί γράφω...

Τζακ Κέρουακ

Γραφή και δρόμος: να ένα ασυνήθιστο δίπολο, να μια ευκαιρία να επανεκτιμήσουμε δυνατότητες και καταστάσεις εφόσον ζούμε πλέον την αντιστροφή όρων και ρόλων. Η ασφάλεια του my home-my castle πήγε περίπατο –παλιόδρομος!– εδώ και καιρό. Έκρηξη της εγκληματικότητας γαρ. Οι θεσπισμένοι προς την τέχνη χώροι, πάλι, έχουν καταστεί ύποπτοι, καθώς έχουν διαβρωθεί από τις πολιτικές τής διαφήμισης, τις μικροπολιτικές της αγοράς και τους πολιτικούς της «τέχνης».

Ακριβοδίκαια λοιπόν και λόγω της γενικότερης ασφυξίας που εντοπίζεται στο κοινωνικό πεδίο, ο δρόμος –έστω και ως υποθετική ή υποσχόμενη ελευθερία– δεν μπορεί να εξαιρεθεί του γενικότερου κλίματος. Μόνο που πλέον δεν μας επιτρέπονται πολλές επιλογές. Ίσως ο δρόμος και οι τοίχοι του να είναι μια τύχη που θα 'πρεπε να διεκδικήσουμε σοβαρότερα.

Γιατί ο δρόμος μπορεί να θρέψει συλλογικότητες, να υπηρετήσει την ατομική τρέλα, να διασκεδάσει παρηγορώντας και να εκπαιδεύσει βασανίζοντας. Ο δρόμος μπορεί να λειτουργήσει ως έμπρακτη απόδειξη της αυθόρμητης κι όχι προαποφασισμένης έκφρασης ή μπορεί ν' αναλάβει το ρίσκο μιας κουλτούρας στην αρένα όπως θα 'λεγε ο Φουκώ (Foucault). Βέβαια θα ήταν σφάλμα και άδικο αν ωραιοποιούσαμε τις συνθήκες και το παρόδιον κλίμα ή αν συγκαλύπταμε την απόγνωση ή την βία που κρύβουν οι ανοιχτές λεωφόροι ή οι σκοτεινές γωνίες των αγκυλών.

Ο δρόμος είναι –ανέκαθεν ήταν– ένα επικίνδυνο και ρισκαδόρικο παιχνίδι· εκεί έγκειται η ωραιότητά του. Ο δρόμος καίει και καίγεται. Ο δρόμος θα μπορούσε να είναι η φυλακή της πιο περίεργης ελευθερίας. Πάροικος ειμί εν τη γη θρηνεί ο υμνωδός, δηλαδή ο δρόμος είναι η μοίρα μας. Υπό κάποια έννοια η τέχνη τού δρόμου ως καθημερινή εμπειρία του καθενός, είναι η *arte povera* του τυχαίου περιπατητή. Να λοιπόν τι προσφέρει η Ακαδημία του δρόμου, οι τοίχοι και η τύχη της: την επαιτεία ως υψηλή επικοινωνιακή στρατηγική, το θέαμα που αρχίζει από τις αφίσες, τα γκράφιτι ή τις επιγραφές *neon* και φτάνει στο θέατρο του δρόμου με τις γκροτοφσκικές και γκροτέσκες ιέρειες της Αφροδίτης κ.ο.κ. Ακούστε λοιπόν αλλιώς τους υπαίθριους μουσικούς, δείτε την αντιεξουσιαστική πρόταση του graffiti και του hip-hop και θαυμάστε τους νεαρούς skaters που επιδεικνύουν τον κίνδυνο για τον κίνδυνο. Οι φιλήσυχοι, βέβαια, οικογενειάρχες ανησυχούν –αυτή είναι άλλωστε η δουλειά τους– και οι μικροϊδιοκτήτες εξαγριώνονται.

Ποιος δικαιούται να μουτζουρώνει την ιερή λευκότητα της απαραβίαστης πρόσοψης, της αδιαπραγμάτευτης ιδιοκτησίας; Ιδού το μείζον δίλημμα. Φίλες και φίλοι συνοδοιπόροι, καλώς ορίσατε στον καινούργιο δύσκολο κόσμο –τον καινούργιο δύσκολο δρόμο.

Μάνος Στεφανίδης

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• **Διαβάστε:** το βιβλίο του γάλλου ιστορικού φιλοσοφίας Ετιέν Ζιλσόν, *Ελοΐζα και Αβελάρδος* (εκδόσεις Αρμός). Η συγκλονιστική μεσαιωνική τραγωδία, ιστορημένη από τον διάσημο μεσαιωνολόγο, που αποκαθιστά τους δύο εραστές στην ιστορικότητα τους, παρέχοντας έτσι μεγαλύτερη ανθρωπογνωσία και συγκίνηση.

• **Δείτε:** την έκθεση της Δή-

μητρας Λαζαρίδη, στην γκαλερί ΑΔ (Παλλάδος 3, τηλ.: 3228785), με τίτλο «Τεχνητός Εχθρός» και θέμα της τα σύγχρονα ηλεκτρονικά παιχνίδια που απορροφούν τον χρήστη στην εικονική πραγματικότητα, εξοβελίζοντας έτσι την ανθρώπινη επικοινωνία. Από την Τετάρτη 23 Φεβρουαρίου. (Η έκθεση θα διαρκέσει έως την 1η Απριλίου).

• **Αναζητήστε:** το περιοδικό *Εμείς & η τράπεζα* (μια αξιολογημένη περιοδική έκδοση της Εθνικής Τράπεζας, Αιόλου 86, Αθήνα, τηλ.: 3341815-6). Αν και ανήκει στο χώρο των επιχειρησιακών εντύπων, τα θέματά του καλύπτουν όχι μόνο τραπεζικούς και οικονομικούς τομείς αλλά επεκτείνονται και σε ευρύτερες πολιτιστικές και μορφωτικές περιοχές. Έτσι, ακόμα και ο απαιτητικός αναγνώστης θα βρει κάτι που θα κεντρίσει το ενδιαφέρον του. Λεπτομέρεια: διανέμεται δωρεάν.

Ιωάννα Σπητέρη-Βεροπούλου (1920-2000)

έθανε πριν από δύο εβδομάδες η υπήρξα Ιωάννα Βεροπούλου, σύζυγος του διακεκριμένου τεχνοκριτικού Τώνη Σπητέρη. Πρόκειται για μια από τις σημαντικότερες μεταπολεμικές μας υπήρξε με διεθνείς διακρίσεις και ενεργητική παρουσία. Έζησε και έθεσε στη Βενετία, τη Ρώμη, το Παρίσι και την Αθήνα εξελίσσοντας ένα φιλοπολιτικό λεξιλόγιο που εκκινούσε από τον εξπρεσιονισμό και έφθανε στην αφαίρεση και τις κονστρουκτιβιστικές σειρές. Με το έργο της ασχολήθηκαν ιστορικές προσωπικότητες όπως ο Τζούλιο Γκαρσίν, ο Ρεστανύ, ο Μ. Σεφόρ, ο Γκαμπριέλ Απολλόνιο, ο Ρενέ Ουίγκ, ο Γκαμπριέλ Ραγκούν κ.ά. Ανήκει στην ίδια

γενιά με τον Κώστα Κλουβάτο (1921), Βάσο Καπάντα (1924), Γεράσιμο Σκλάβο (1927), Ιωάννη Αβραμίδα (1922), Ναυσικά Πάστρα (1922), Μπούμπα Λυμπεράκη (1923), Νάτα Κωνσταντινίδου (1923) κ.ά. Στην έρευνά της την επηρέασαν ο Ζαδκίν, η Ριχιέρ, ο Μαστρογιάννη και ο Χιλίδα, ενώ στην ΑΣΚΤ είχε δάσκαλο τον Μιχάλη Τόμπρο (1947-1952). Το έργο της Σπητέρη καθώς και το αρχείο του Τώνη Σπητέρη έχει δωρηθεί με κοινή απόφαση του ζεύγους στο Τελλόγλειο Ίδρυμα της Θεσσαλονίκης. Η Ιωάννα Σπητέρη-Βεροπούλου ήταν ως το τέλος της ζωής της στρατευμένη στο όραμα μιας προοδευτικής και μοντέρνας κοινωνίας.

Μάνος Στεφανίδης

ΕΦΥΓΕ Ο ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΜΟΥΝΤΕΣ

Ένας ακόμη μεγάλος των γραμμάτων μας πέθανε πριν από λίγες μέρες. Ο Ματθαίος Μουντές άφησε πίσω του όχι μόνο σπουδαίο έργο αλλά και τις αναμνήσεις από έναν μελίχιο όσο και εναργή μελετητή της ελληνικής ψυχής. Από τους ποιητές που έμειναν έξω από τις εκάστοτε "παρέες", ακολούθησε τον μοναχικό του δρόμο. Γνώστης άριστος της βαθιά ριζωμένης βυζαντινής παράδοσης στη συνείδηση του λαού μας, επιδίωξε να φέρει το ελληνοχριστιανικό πνεύμα στο ποιητικό του corpus. Ο Μουντές άφησε πίσω του δυναπλήρωτο κενό υπερασπιζόμενος την ιδιοτυπία της ελληνικότητας όσο κανείς άλλος της γενιάς του, ενώ το πλούσιο έργο του μένει να θεωρηθεί και να αξιολογηθεί εκ βάθρων στο προσεχές μέλλον.

Β.Ρ.

Β Ο Μ Β Ι Δ Ι Α πολιτιστικής Α Φ Α Σ Ι Α Σ

- «Η ζωή δεν είναι παρά ένα όνειρο. Μη με ξυπνήσετε ωστόσο» (εβραϊκή παροιμία, από το βιβλίο ΣΟΥΠΕΡΤΕΣ των εκδόσεων Πόλις).
- Ο Μανωλάκης κάθησε και μέτρησε πόσες ώρες εβδομαδιαίως βγαίνει στο γυαλί από ΝΕΤ και ΕΤ η κ. Άννα Παναγιωταρέα.
- Συνολικά 17 ώρες! Η όλη προσπάθεια θα μπορούσε να ονομασθεί, επί το θεατρικότερον, «βρίζοντας το κοινό».
- Μια και μιλάμε για θέατρο η παράσταση του Ανοιχτού Θεάτρου «Μάνα Κουράγιο» είναι ίσως ό,τι καλύτερο παίζεται αυτή τη στιγμή στην Αθήνα.
- Ένας προσωπικός θρίλερ του επίμονου και τελειομανή Γιώργου Μιχαηλίδη και της συγκλονιστικής Δέσποινας Μπεμπεδέλη.
- Από κοντά και η Ντίνα Μιχαηλίδη.
- Επίσης σημαντικότητες ερμηνεύει αποσπών στις δικές τους παραστάσεις οι

- «δικοί» μας Δημήτρης Καταλειφός και Μάνια Παπαδημητρίου.
- Λέω «δικοί» μας γιατί άπαντες οι ανωτέρω στηρίζουν τον Συνασπισμό.
- Η ανανεωτική αριστερά ανανεώνει και το θέατρο!
- Αξιοσημείωτο: Η ΕΤ3 επανέφερε τις εβδομαδιαίες μεταδόσεις όπερας. Μπράβο τους.
- Αντίθετα, η ιδιωτική τηλεόραση σταθερά εξαχρειώνει και εξαχρειώνεται στον χυδαίο ομφαλοσκοπισμό της.
- Στου κ. Ευαγγελάτου ακούγαμε τις απόψεις Αλέφαντου ζωντανά επί ημίων (sic).
- Και στου κ. Χατζηνικολάου την επίσκεψη Πανταζή στο προεδρικό Μέγαρο. Στημένηειδικά για το δελτίο των 8.
- Αυτά είναι γι' αυτούς τα «γεγονότα».
- Αντίθετα, ο συντηρητικός ΑΝΤ1 –λόγω προφανώς του διευθυντή ειδήσεων Γιάννη Παπουτσάκη– παραμένει ο

ευπρεπέστερος.

- Ευπρέπεια και τηλεόραση! Οι μεγάλες προσδοκίες.
- Αργότερα: ποιες είναι οι ηλιθιότερες «σειρές»; οι βραζιλιάνικες ή οι «νέας αντίληψης» ελληνικές τοιαύτες;
- Διαβάστε το τελευταίο μυθιστόρημα του Κώστα Μουρσελά, «Κλειστόν λόγω μελαγχολίας». Γιατί η μελαγχολία εξανθρωπίζει και δημιουργεί αισθητική.
- Έξω πάμε, καλά: Εγκαινιάζεται σήμερα στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης του Πράτο (Φλωρεντία) η μεγάλη αναδρομική του Κώστα Τσόκλη σε επιμέλεια Μπούνο Κορά, Τζουλιάνο Σεραφίνι και κείμενα της Κατερίνας Κοσκινά και του Μάνου Στεφανίδη.
- Ο Γιώργος Τζιρτζιλάκης, προς τιμήν του, είναι ο μόνος ως τώρα επιφυλλιδογράφος που –από τα ΝΕΑ– αμφισβήτησε τεκμηριωμένα την αισθητική και τον σχεδιαστικό χαρακτήρα του νέου Μετρό.
- Ιδέα: κύριε Λαλιώτη, προτείνω να το ξαναεγκαινιάσουμε φιμώνοντας τον Τζιρτζιλάκη.
- Η προσφάτως διορισθείσα από την κ. Παπαζώη και

- παλαιότερου επιλεγείσα από τον κ. Βενιζέλο διευθύντρια του –υπό ανέγερση– Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης στην Αθήνα και συγχρόνως διευθύντρια του –υπό διαπραγμάτευση– Κέντρου Σύγχρονης Τέχνης εν Αθήναις ζήτησε σε συνέντευξή της (Επενδυτής) από τον πρόεδρο και τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων των δύο ανωτέρω φορέων να παραιτηθούν για να την διευκολύνουν στο έργο της.
- Πρόκειται για τους κ.κ. Κων/νο Τσουκαλά, Δάκη Ιωάννου, Άννη Κωστοπούλου κ.ά.
- Μήπως θα ήταν αποτελεσματικότερο αν αυτοκτονούσαν καλύτερα;
- Δεν ξέρω αν το συνειδητοποιήσατε αλλά βαίνομεν προς το Τριώδιον.
- Και προς τας εκλογάς επίσης.
- Και στις δύο περιπτώσεις οι κ.κ. Γ. Πρετεντέρης και Π. Παναγιωτόπουλος θα βρίσκονται στο φόρτε τους.
- Σκέφτομαι μια κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ χωρίς Γιαννόπουλο και μελαγχολώ.
- Καλές Αποκριές...
- Άσχετο; Τι Σωκράτης, τι Χατζησωκράτης

Μανωλάκης, ο βομβιστής

Ο χρόνος είναι το ταξίδι. Και μεις, τα πλάσματα αλλόκοτων και ιδιότροπων θεών, στροβιλιζόμαστε πότε «νάνοι» και πότε «γίγαντες» Γκιούλιβερ σε «διαδρομές» που άλλοτε τις διαλέγουμε και άλλοτε (πιο συχνά) μας διαλέγουν αυτές. Ταξίδια αναζήτησης κάποιου «Ελδοράδου» και ταξίδια για τις «Ιθάκες». Της οδύνης ή της πρόσκαιρης χαράς. Κάποτε, αλλά σπάνια, και του μεγαλείου.

Ταξίδια...

του Δημήτρη Χαρίτου

Τέτοια «ταξίδια» αφηγούνται –κατά σύμπτωση– και οι τρεις ταινίες στις οποίες αναφερόμαστε: Η καθημέρα στο δικό της κοινωνικό «μικροπέρασμα» σε αποκλειστικά και οι τρεις πλότες ήθους και ελπίδας, με διαφορετικούς όμως η καθημέρα «πλοηγούς» και «ταξιδιώτες». Ο Καναδός Ατόμ Εγκογιάν και ο Ιάπωνας Τακέσι Κιτάνο, καινούργιες –σχετικά– συνεφιλικές αγάπες στη χώρα μας. Σημαντικοί και οι δυο δημιουργοί, με προσωπικό ο καθένας τους εκφραστικό τρόπο και αισθητικό «λεξιλόγιο», πλούσιο και ολόφρεσκο. Και ενώ η θεματογραφία των ταινιών τους δεν είναι ιδιαίτερα αιφνιδιαστική, ισχυρά αιφνιδιαστικός είναι ο χειρισμός της. Είναι το απροσδόκητο και ευρηματικό βλέμμα το οποίο αλλάζει την όψη της καθημερινότητας. Δίχως να της

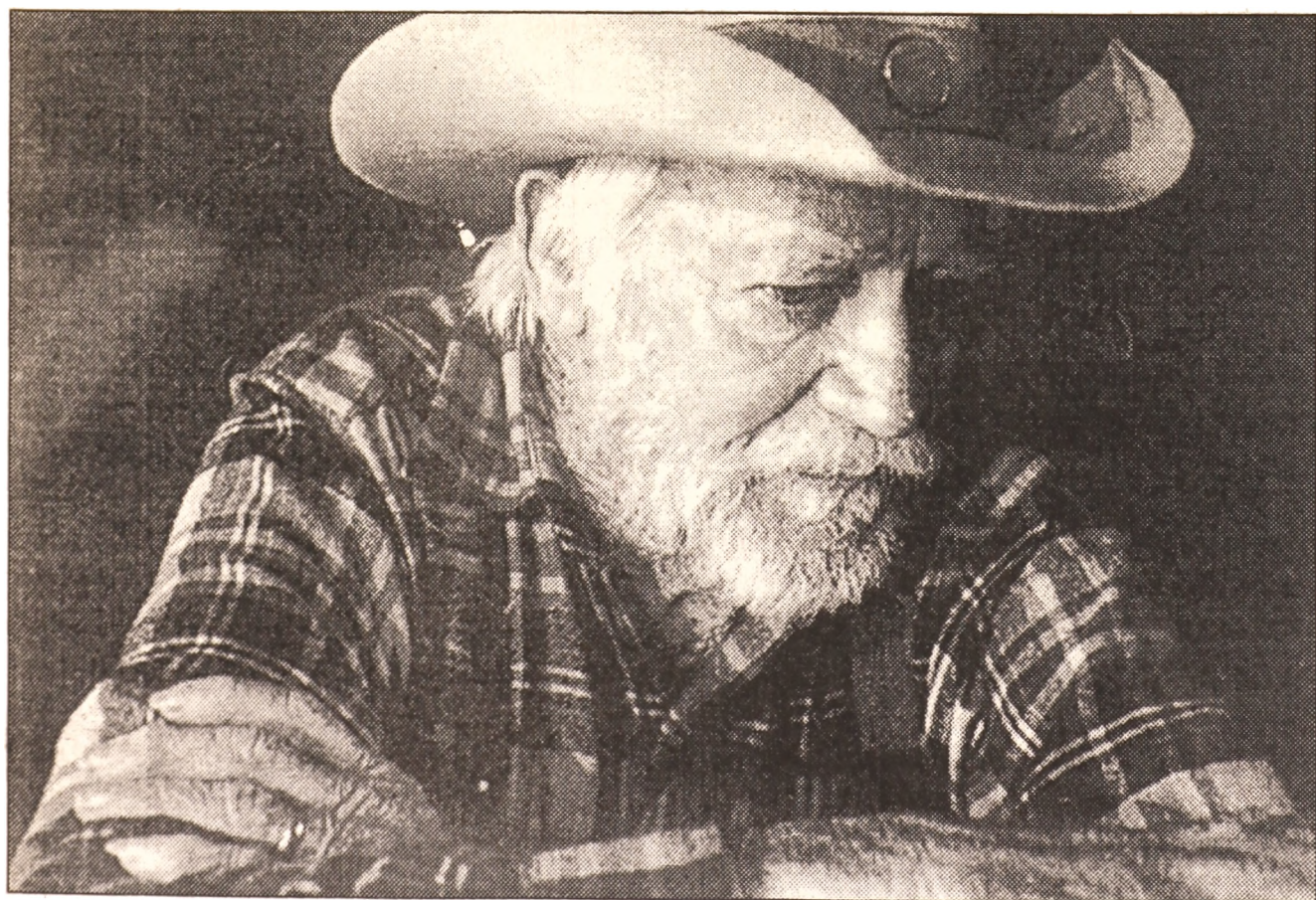
στερεί τη ρεαλιστική της βάση, μας αποκαλύπτει λεπτομέρειες και μεγεθύνσεις εξονυχιστικές του έξω –και συνεπακόλουθα– και του «μέσα» κόσμου. Οπωσδήποτε, όμως, του παρόντα κόσμου, αλήθειες και σχολιασμούς τους οποίους σκιαγραφούν οι ταινίες τους με ένα μείγμα λυρικού ρεαλισμού και φίνας, κρυσταλλικής διαύγειας αφήγηση. Και γίνεται τότε μεγάλη η απόλαυση και η συμμετοχική, πνευματική υπερδιέγερση του θεατή. Γιατί οι τρόποι αυτοί, της αισθητικής αγωγής, γίνονται δίοδοι της «αγαθής» και χρήσιμης τέχνης.

Το *Ταξίδι της Φελίσια* είναι η πρόσφατη ταινία του Ατόμ Εγκογιάν ενώ στη μνήμη μας παραμένουν πάντοτε το *Exotica* και το *Γλυκό πεπρωμένο*. Βρισκόμαστε στην Ιρλανδία του μακρόχρονου εμφύλιου σπαραγμού και η 17χρονη Φελίσια εγκαταλεί-

Ο Μπομπ Χόσκινς και η Ελαΐνη Κάσσιιντ στο *Ταξίδι της Φελίσια*.

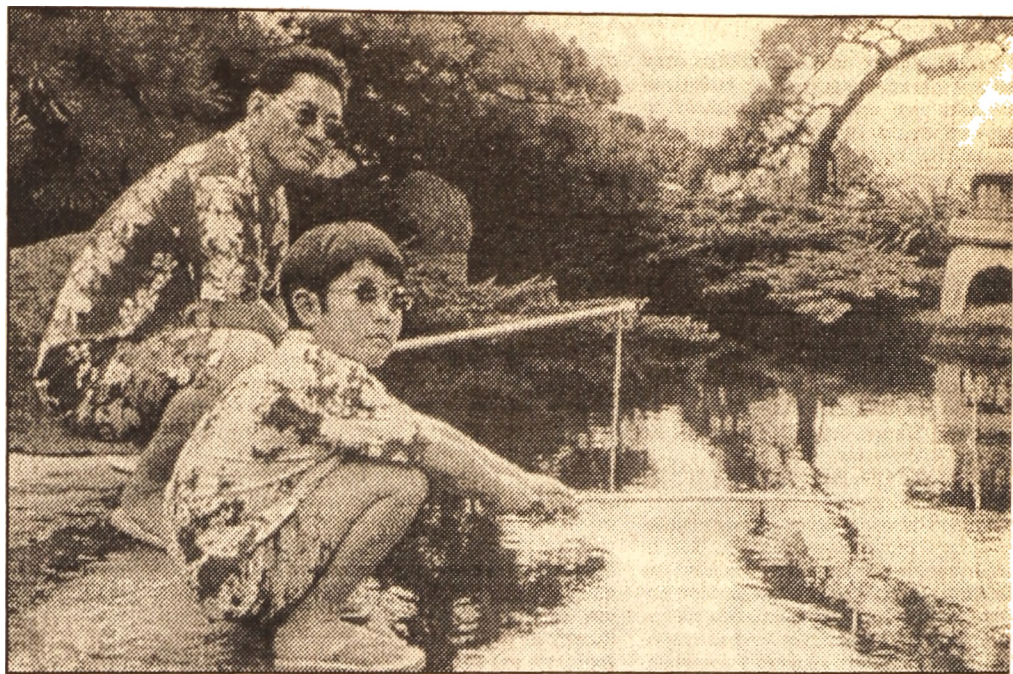
πει το χωριό της και φθάνει στο χειμωνιάτικο Μπίρμιγχαμ, αναζητώντας τον φίλο της ενώ στα σπλάχνα της φέρνει τον καρπό της ερωτικής τους σχέσης. Τα στοιχεία της διαμονής του είναι ασαφή. Μάλλον επαληθεύεται ο πατέρας της, ο οποίος της έχει πει ότι ο εραστής της κατατάχθηκε στον αγγλικό στρατό, γεγονός «αποτρόπαιο» για έναν φανατικό Ιρλανδό. Στη διάρκεια της απεγνωσμένης αναζήτησης θα βρεθεί στο δρόμο της αγαθής Φελίσια ο μεσήλικας εργένης Χίλντις, διευθυντής εστιατορίου των εργαζομένων σ' ένα μεγάλο εργοστάσιο. Άτομο, όπως στη συνέχεια αποκαλύπτεται, ψυχοπαθολογικό, το οποίο «παγιδεύει» μοναχικά κορίτσια δίκην «συλλέκτη πτωμάτων». Η ταινία, από το σημείο αυτό και πέρα θυμίζει έντονα το *Ψυχώ* του Χίτσκοκ. Χωρίζεται σε τρεις αφηγηματικές πλατφόρμες: Το «πριν» της Φελίσια και του Χίλντις και το ταυτόχρονο «παρόν». Η ταινία δεν στοχεύει στον τρόπο και την αγωνία όσο στο γενεσιουργό παρελθόν, κυρίως αυτό του Χίλντις και της καταλυτικά τραυματικής επίδρασης της νεκρής μητέρας του. Με εντυπωσιακό τρόπο αυτό το παρελθόν (και των δύο αποκλειστικά ηρώων της ταινίας) θα συγκλίνει και θα ενωθεί με το καθαρήριο παρόν. Η γνωστή παλέτα των επιλογών του Εγκογιάν και εδώ παρούσα για να αποδοθεί το ψυχογραφικό πορτραίτο του Χίλντις και το διαμετρικά αντίθετό του, αυτό της Φελίσια. Η μοναξιά, αυτό το «κενό», και οι τρόποι με τους οποίους προσπαθεί να το αναπληρώσει αυτοπροσδιορίζουν τους ήρωες. Μέσα σε μουντά χρώματα, βροχές, σπύια εικόνες τς ψυχοπάθειας, διαλόγους υφάδι αράχνης, θύμα και θύτης το ίδιο παγιδευμένοι. Βέβαια –και τελικά– ετούτη η ταινία του Εγκογιάν δεν είναι καλύτερη από το *Γλυκό πεπρωμένο*, αλλά η ερμηνεία του Μπομπ Χόσκινς είναι πολύ καλύτερη (και πιο ώριμη) από εκείνη, την έτσι κι αλλιώς αλυσιμόνητη, του Άντονι Πέρκινς.

Ο Ρίτσαρντ Φάρναγουόρντ, ο υπέροχος κ. Άλβιν Στράιντ.

Τον Τακέσι Κιτάνο τον θυμόμαστε πολύ περισσότερο από τα *Πυροτεχνήματα* παρά από τη *Σονατίνα*, την πρώτη του ταινία που είδαμε στην Ελλάδα. Στο ίδιο κινηματογραφικό στυλ και τούτο το *Ταξίδι του Κικουτζίρο*, στην ίδια αφηγηματική αλλά και θεματική αντίληψη: Η βία (στον σύγχρονο κόσμο) και η ποίηση. Η απόλυτα σκληρή εκδοχή της ζωής και το απόλυτα ποιητικό ήρεμο και ειρηνικό) κοντράστο. Το χύμα (αλά Ταραντίνο) αιματοκύλισμα αντικρίπά με τα πιο τρυφερά αισθήματα. Έτσι όλα αυτά σε μία παράλογη, σουρεαλιστική θαρρείς, συνύπαρξη, όπως σουρεαλιστικός είναι και ο κόσμος μας. Κοινό γνώρισμα και των τριών ταινιών είναι η παρουσία του ίδιου του Κιτάνο στον πρωταγωνιστικό ρόλο. Πρόσωπο χαρακτηριστικό: «σαλακωμένο», ανέκφραστο, με αληθινά «κάτι από Έντι Κωνσταντίν» αλλά και με θαυμάσια εσωτερική πειθαρχία και οικονομία των εκφραστικών του μέσων. Εδώ, ο 9χρονος Μασάο, χωρίς πατέρα και τη μάνα του να ζει μακριά του αλλά και χωρίς να την έχει γνωρίσει παρά μόνο από μια φωτογραφία της, θα το σκάσει από τη μαγιά του, με την οποία ζει, και θα ξεκινήσει να βρει τον ομφάλιο λώρο του σε μια μακρινή πόλη της Ιαπωνίας. Μοναδικά του εφόδια είναι η φωτογραφία και μια διευθύνη αλλά και η προστατευτική συνοδεία του Κικουτζίρο. Άνδρας, ο εν λόγω «κύριος», μιας χωρίς παιδιά γειτόνισσας της γιαγιάς του Μασάο, η οποία μόλις αντελήφθη τους σκοπούς του μικρού «ανέθεσε» στο ρεμάλι και καυγατζή Κικουτζίρο να συντροφέψει τον μικρό. Το ταξίδι αναζήτησης, ενώ κρατάει τη δικαιολογία του, σιγά σιγά μετατρέπεται σε μια μικρογραφία έπους με αλληπάλληλα επεισόδια όπου πρωταγωνιστεί ο δύστροπος και προυτάλ χαρακτήρας του Κικουτζίρο: μικροαπατεωνιές, κλεψιές, καυγάδες, σκληρή γλώσσα –όλα, βέβαια, σε μια κλίμακα συγγνωστή– και από την άλλη, η παιδική απόγνωση, η βαθιά θλίψη καθώς η αναζήτηση θα καταλήξει στην διάψευση. Εντούτοις, η συναναστροφή των δυο από ένα σημείο και μετά θα λειτουργήσει με την αρχή των συγκοινωνούντων δοχείων. Ο Κικουτζίρο θα δει να αναδύονται από μέσα του αισθήματα (μ' όλη του την προσπάθεια να τα κρύψει) τρυφερότητας, σχεδόν πατρικά, ο δε μικρός Μασάο θα αρχίσει να βλέπει αισιόδοξα και με αυτοπεποίθηση τη ζωή του. Τα γνωστά μαγικά ξεσπάσματα λυρισμού, με χορευτικά και άλλα μαγικά ιντερμέδια που απογειώνουν τις ταινίες του Κιτάνο αφθονούν και εδώ. Αυτός ο

Ο Τακέσι Κιτάνο, στο ρόλο του «δύσκολου», Κικουτζίρο με τον μικρό φίλο του Μασάο.

–κατά τ' άλλα– υπέροχα βάρβαρος Κικουτζίρο μετατρέπει την περιπέτεια των δυο τους σε ταξίδι για την καβαφική Ιθάκη.

Η ταινία του Νταϊήβιντ Λυντς *The Straight story* («Η ιστορία του κ. Στραϊήτ») είναι μεν και αυτή ιστορία ταξιδιού, άλλης όμως τάξεως και άλλου μεγέθους. Το ξάφνιασμα (πιο σωστά, ο αιφνιδιασμός που προκάλεσε, πριν απ' όλα, οφείλεται στον δημιουργό της. Διάσημος ο Αμερικανός Νταϊήβιντ Λυντς για τον ελλειπτικό, υπαινικτικό, νευρωσικό, μεταμοντέρνο κινηματογράφο που υπηρετεί. Τυπικό δείγμα των αμερικανικών τρόπων και μηχανικών ρυθμών, των ενσαρκωμένων καρτούν – άλλωστε ως καρτουνίστας ξεκίνησε. Να θυμίσουμε, σε ενίσχυση αυτών που λέμε: *Eraserhead* (1976), *Blue Velvet* (1986), *Ατίθαση καρδιά* (1990), *Twin Peaks* (1992), *Χαμένη λεωφόρος* (1994). Κόσμοι σκληροί, βίαιοι μέσα σ' ένα «αρνητικό» κοινωνικό περιβάλλον ενός (κινηματογραφικά) μυθοποιημένου περιθωρίου της σύγχρονης Αμερικής, με παγερά χρώματα σε γλασέ επιφάνειες, με αναμφισβήτητα περίτεχνους και επιδέξιους τρόπους που έκαναν αποδεκτές τις ταινίες του ακριβώς για το αυστηρά προσωπικό ύφος, περίπου ανανεωτικό της κινηματογραφικής γραφής.

Ξαφνικά, περνάει στην «απέναντι όχθη», μεταφέροντας στην οθόνη αυτή την τόσο ανθρώπινη, αληθινή ιστορία που συνέβη το 1994 στο Λόρενς, μια μικρή κωμόπολη στην πολιτεία της Αϊόβα. Στην ταινία, λοιπόν, ο 73χρονος Άλβιν Στραϊήτ, λεβεντόγερος μεν και πεισματάρης αλλά με κουρασμένη καρδιά, αρθριτικά και ασθενική όραση, μαθαίνει ότι ο αδελφός του, με τον οποίο είναι από χρόνια μεγαλωμένος, έπαθε εγκεφαλικό. Ξαφνικά αποφασίζει να πάει να τον δει και να συμφιλιωθεί μα-

ζί του. Ο αδελφός του, όμως, ζει στο Γουισκόνσιν, πεντακόσια χιλιόμετρα από το Λόρενς. Λόγω της κακής του όρασης ο κ. Στραϊήτ δεν έχει άδεια οδήγησης. Παρά τις αντιρρήσεις της τραυλής, αλλά αφοσιωμένης σ' αυτόν κόρης του, μετατρέπει το χλοοκοπτικό μηχάνημα-τρακτέρ μάρκας John Deere του 1966, με την προσθήκη ενός αυτοσχέδιου τρέιλερ, στο μεταφορικό μέσο που θα τον πάει στον από δω και πέρα αμετάθετο σκοπό της ζωής του: στην συνάντηση με τον αδερφό του. Το ταξίδι διήρκεσε έξι εβδομάδες. Μια μεγαλειώδης μικρο-οδύσσεια, όπου πρωταγωνιστούν το ήθος, τα βαθύτατα ανθρώπινα αισθήματα, οι κατασταλαγμένες απόψεις για τη ζωή, η ουσία της λιτότητας, ο συμβιβασμός και η αποδοχή τού (κάποτε) τέλους, η ένταξη στο φυσικό μοντέλο και η συμβίωσή σου μ' αυτό και σ' αυτό. Ο Άλβιν Στραϊήτ στο ταξίδι του δεν συναντάει «κύκλωπες και λαιστρυγόνες», γιατί απλούστατα δεν τους «κουβαλούσε» μέσα του. Ευθυτενής και θαρραλέος αντιμετωπίζει τις δυσκολίες με τις μηχανές και με τη φύση, έχοντας σύμμαχο τον εαυτό του. Και νικάει. Το τελευταίο λεπτό της ταινίας είναι συνταρακτικό. Αφήνει άφωνο το θεατή, αφού προηγουμένως τον έχει γεμίσει με υπέροχα αισθήματα συμφιλίωσης με τον ίδιο τον εαυτό του. Σπάνια η κινηματογραφική τέχνη λειτούργησε έτσι επουλωτικά σαν λάδι στις πληγές μας. Χρώματα ζεστά, ρυθμοί αργοί, τοπία και άνθρωποι σε υπέροχη εναλλαγή του χαμηλότονου και του μεγάλου. Ζωγραφική πάνω στην οθόνη, μνήμες του Έντουαρντ Χόππερ, του μεγάλου ζωγράφου της αμερικανικής υπαίθρου. Απίστευτο, και όμως αυτή η ταινία είναι του Νταϊήβιντ Λυντς! Υπέροχη η ερμηνεία του Ρίτσαρντ Φάρνσγουόρθ στο ρόλο του γερο-Άλβιν.

Αξιοποιώντας κανείς τη ζωγραφική του Θράφια θα μπορούσε να γράψει μια φαντασιακή ιστορία της τέχνης αρχίζοντας απ' το 2000 και πηγαίνοντας προς τα πίσω. Έτσι θα συμμορφωνόταν με το παράδοξο σύνδημα των ρώσων πρωτοπόρων πως «το μέλλον βρίσκεται πίσω μας» αλλά και θα αξιοποιούσε την έντονη επιθυμία του Θράφια να συνεχίζει μια ζώσα παράδοση και να είναι συγχρόνως ένας ζωγράφος του σήμερα.

«Εικονικά» σταυρόλεξα

του Μάνου Στεφανίδη

*Προς τι χρειάζονται οι ποιητές σε μian εποχή απόγνωσης;
Heidegger*

— Τι είναι ένας ζωγράφος του σήμερα;

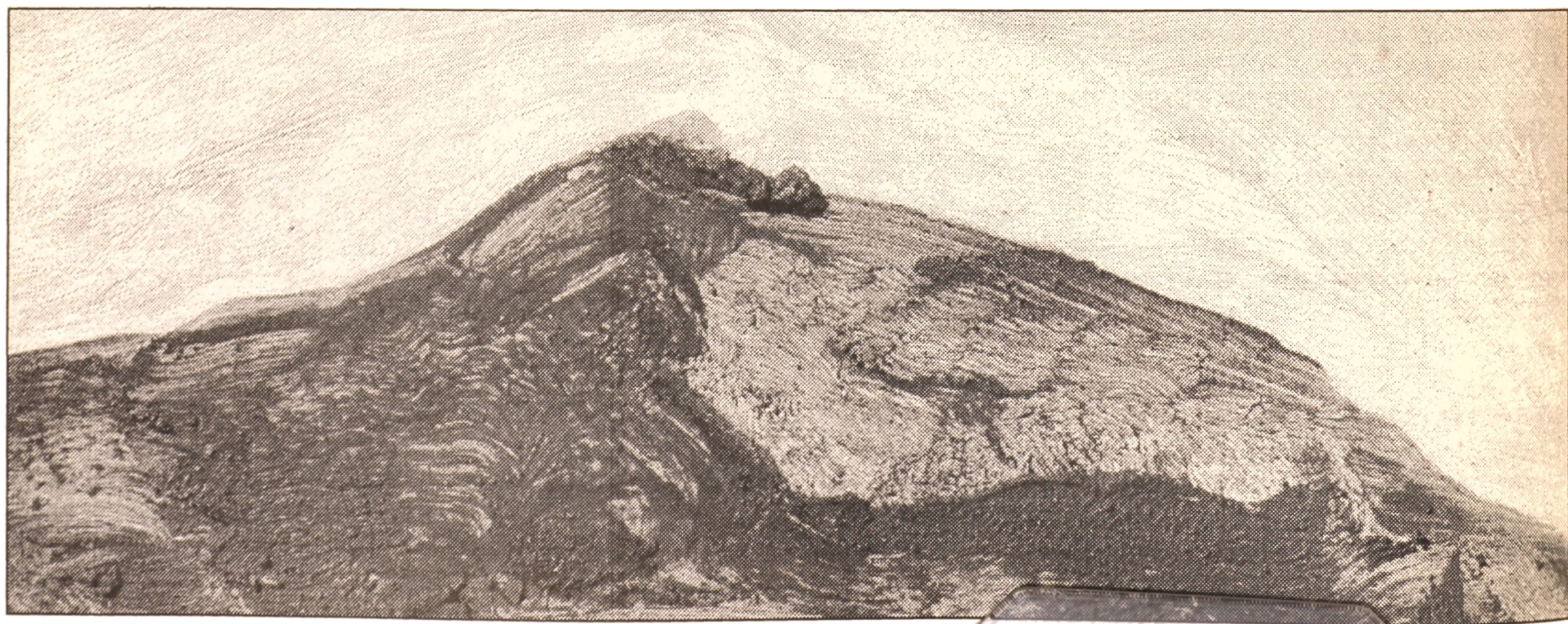
Δεν είναι κατ' ανάγκην οποιοσδήποτε ζωγραφίζει σήμερα —δηλαδή το έτος 1999, την τρομερή χρονιά του Νοστράδαμου— αλλά αυτός που συνειδητοποιεί όλοτο εύρος των προβλημάτων και των παραδοξοτήτων της εποχής και επιχειρεί να βρει τον εαυτό του ως μέρος αυτών των προβλημάτων (και των παραδοξοτήτων). Μεταξύ μας ένας ζωγράφος του σήμερα, είναι ένα αρκετά ιδιόμορφο και μελαγχολικό ον γιατί ενώ ζει μέσα στον ορυμαγδό των χύδην εικόνων, μόνος αυτός αντιλαμβάνεται την κρίση —κατασκευαστική και υπαρξιακή— της εικόνας. Άρα το παραπάνω ερώτημα θα μπορούσε να διαφοροποιηθεί ως εξής:

— Τι θα όφειλε να ζωγραφίζει ένας ζωγράφος του σήμερα;

Τα πάντα! Ό,τι ανέκαθεν ζωγράφιζε η ζωγραφική όμως μέσα από τις ανάγκες και την φαινομενολογική προσέγγιση του σήμερα (φαινομενολογική με την έννοια του Husserl) δηλαδή με ολόκληρο το πνευματικό-ιδεατό φορτίο που μια εικόνα μεταφέρει. Και επίσης χωρίς την αγωνία του αναγνωρίσιμου «στιλ» και χωρίς την αλαζονεία του —καλά και σώνει— νέου μέσου ή υλικού. Αντίθετα η νεοφανής χρήση των ανωτέρω προσιδιάζει, νομίζω, σήμερα στη ρητορική ενός ζωγράφου του σήμερα.

Ο πρόλογός μου ξεκίνησε ήδη με μian υπερβολή: την συγγραφή μιας φαντασιακής ιστορίας της τέχνης κ.λπ. Η υπερβολή χρησιμοποιήθηκε σκόπιμα πρώτον γιατί η όποια καλλιτεχνική έκφραση εφόσον εναντιώνεται στην βιοτική-μικροαστική αταξία, υπερβάλλει και δεύτερον γιατί η

ζωγραφική του Θράφια μετεωρίζεται σταθερά ανάμεσα στο «μετρίως έχειν» και το υπερβάλλειν. Επιπλέον η ίδια διαβάλλει με τρόπους υπόγειους και αλχημικές τεχνικές την έωλη υπεροψία της κυρίαρχης εικόνας. Η ζωγραφική του Θράφια συμφιλώνει το νοεόν και το οράν, λειτουργεί με «υπονοούμενα» και συμφραζόμενα και ισορροπεί μεταξύ του κλασικού και της ανατροπής του. Για να υπάρξει αυτός ο κόσμος των εικόνων, χρειάζεται μian νοηματοδοτούσα έννοια και ένα κυρίαρχο θέμα. Υπό την σκοπιά αυτή ένας ζωγράφος του σήμερα είναι ένας δυνατός λύτης «εικονικών» σταυρόλεξων, ένας εραστής των οπτικοποιημένων προβλημάτων. Είναι μ' άλλα λόγια ένας Θράφια! Και το λέω αυτό γιατί δεν είναι συχνό το φαινόμενο στη μικρή ιστορία της ιθαγενούς μας τέχνης να αναφερόμαστε σε καλλιτέχνες με τόσο συγκροτημένη και εξελισσόμενη έρευνα και τόσο οργανωμένες, ιδεολογικά, νοηματικά αισθητικά και... αριθμητικά τις ενότητες των επιμέρους έργων. Ο Θράφια χρειάζεται πάντοτε όχι ένα θέμα αλλά μια κυρίαρχη ιδέα για να ξεκινήσει. Σκοπός του επομένως είναι να οπτικοποιήσει μια σειρά συλλογισμών. Υπό την έννοια αυτή η δημιουργία του «βλέπεται» αλλά και «διαβάσσεται», «νοιώθεται» αλλά και μπορεί ν' αναλυθεί επαγωγικά. Το κυρίαρχο βέβαια ερώτημα που την διέπει είναι το «τι μπορεί να ζωγραφιστεί σήμερα και τι δεν μπορεί». Όπως επίσης και το τι ρόλο μπορεί να παίξει στις μέρες μας το έργο τέχνης όταν μια σειρά επίσημων θεσμών το αντιμετωπίζουν αποκλειστικά ως οικονομικό μέγεθος υψηλής ανταπόδοσης ή ως εμπορευματοποιημένη αξία. Είναι δε τόσο καθοριστική

η τελευταία αυτή ιδιότητα στον τρόπο υποδοχής της τέχνης –γενικότερα ώστε επηρεάζει, εν τίνι μέτρω, και την ίδια τη δημιουργική συνείδηση του καλλιτέχνη.

Να γιατί ο Θράφια επιμένει ρομαντικό-ροπα να κατασκευάζει εικόνες-ερωτήματα και να καταφεύγει σε «Απλές Σκέψεις» ή «Απλά Γράμματα» ή «Ταπεινά» έργα. Γιατί έτσι αποφεύγει τον πειρασμό της υλιότητας ή της ρητορείας του υπό κατασκευή έργου. Αντίθετα επιμένει να διεκδικεί ο ίδιος την τόσο παραγωγική μελαγχολία των Ρομαντικών ή τον σαρκασμό εκείνο που απομυθοποιεί την εποχή μας μυθοποιώντας παράλληλα το έργο τέχνης που της) αντιστέκεται. Γνώρισα τον Θράφια το 1985 όταν στο πλαίσιο της «Αθήνας-Ποιητιστικής πρωτεύουσας» οργάνωνα την έκθεση «Νέοι Έλληνες Ζωγράφοι - Διαδρομές». Τότε ο Παναγιώτης Δανηλόπουλος συμμετείχε με έργα από την σειρά «Μεταμορφώσεις» δηλαδή κάποιες συνθέσεις που ενσωμάτωναν κλασικές μνήμες

και ρυθμούς μέσα σ' έναν αφηρημένο ζωγραφικό χώρο. Ήταν τότε που ο νεαρός καλλιτέχνης ένοιωθε την ανάγκη να ξεκαθαρίσει τη σχέση του με την Ιστορία και δεν «ντρεπόταν» καθόλου να ζωγραφίσει εικόνες επικές. Αργότερα το έπος απέκτησε σχήμα και δυνατότητες τσέπης στα «36 Portraits eines runden Objektes». Ζωγραφίζοντας ένα στρογγυλό αντικείμενο κατ' ουσίαν διαχειριζόταν με προσωπικό τρόπο την Θεολογία και τη μεταφυσική επιστήμη της δυτικής παράδοσης ενώ συγχρόνως κατέθετε εκδοχές μιας αφηρημένης αυτοπροσωπογραφίας. Κι εδώ το κερδί ως χρώμα, μέσο, πλασμός, ομοίωμα και θρησκευτικό σύμβολο προσφοράς δίνει τον ειδητικό χαρακτηρισμό στα έργα. Έπειτα ήρθαν οι «Ορίζοντες», συνθέσεις που η χειρονομία και ο ενδελεχής σκοπός συνυπήρχαν αρμονικά και που οι εικόνες ... γεννούσαν εικόνες. Θέλω να πω πως μέσα στην δεδομένη επιφάνεια ο θεατής ανακάλυπτε, πράγμα που εν γένει συμβαίνει στη δου-

λειά του Θράφια, αυτό που ήθελε ο ίδιος να δει. Θα χαρακτηρίζα λοιπόν και αυτά τα έργα θρησκευτικά λόγω του παράλογου χαρακτήρα τους –του παρά λόγον και του υπέρ λόγον– αλλά φοβάμαι ότι έτσι θα τυποποιήσω την προσέγγισή μου.

Στην παρούσα έκθεση εμφανίζονται και κάποιες του κατασκευές πρώιμες από την ενότητα «το Σπίτι», οι οποίες εντάσσονται στην ίδια εικονοποιητική-εννοιολογική του διάθεση και στην ακόμη πιο ίδια ηθική του στάση που απορρίπτει ως φρενάκη το αναγνωρίσιμο ύφος.

Εγώ πάντως θεωρώ ότι ο Θράφια είναι πάνω απ' όλα ένας ζωγράφος του τελέους μ' εξαιρετικές δεξιότητες γλωσσολογικού τύπου ο οποίος έχει χρέος να δώσει τον εξής αγώνα: να ζωγραφίζει την επίμονη ανθεκτικότητα της ζωγραφικής σε μιαν εποχή που έχει προγράψει την ζωγραφική, χωρίς να υποτιμά ούτε τη μια ούτε την άλλη· ούτε δηλαδή την εποχή μας ούτε και την ζωγραφική που η εποχή δικαιούται...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

• ΔΑΝΙΗΛ ΙΑΚΩΒ

Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη

• Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ

«ΑΡΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σεφέρη

• ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

«Είς την οδόν των Φιλελλήνων» του Α. Εμπειρίκου

«Ο Έρωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδιαμάντη

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευματική ζωή

• ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ

Ερωτικές μεταμορφώσεις αντίδωρο στην Μάτση

Χατζηλαζάρου

Ούτως ή άλλως

• ΣΟΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ

Επισημάνσεις

• ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΥΠΟΥΡΛΗΣ

Πήγε να εγκοιμηθεί στο Ασκληπιείο της Επιδαύρου

• ΒΙΚΤΩΡ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ

Υπερρεαλισμός και «Υπερρεαλισμοί»

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

• ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

Για τον Γκράμσι. Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ

Παρεμβάσεις

• ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ

Η κρίση και ο τρίτος δρόμος

• ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ

Το κράτος στην καπιταλιστική κοινωνία του δυτικού συστήματος εξουσίας

• ΤΣ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ - Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ - Α. ΤΟΖΕΛ

Η κριτική της πολιτικής του Μαρξ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

• ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

Φύλλα-Φτερά

Ο Βασιλιάς που πέθανε

• ΑΝΝΟΥΣΩ ΚΟΥΣΑΘΑΝΑ-ΡΟΕ

Η άλλη μου πατρίδα

• ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΡΜΠΑΛΑΣ

101 Ποιήματα

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

• Κάτι το «ΩΡΑΙΟΝ»

Μια περιήγηση στην ελληνική κακογουστιά

• Kitsch (Made in Greece) (Αγγλικό)

• ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ο τρίτος δρόμος

• ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ

Τσιγγάνικη ορχήστρα

• ΜΙΛΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ

Ιστορία μιας γραμμής

• ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ

Το ημερολόγιο του Ανδρέα

ΔΟΚΙΜΙΑ

• ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

Η αδιαχώρητη κοινωνία

• ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ

Πολιτικό σύστημα και πολιτική

• ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Θεσμοί, ιδεολογία και πολιτική στο Μεσοπόλεμο

• ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΖΑΝΙΑΣ

Ο μαρξισμός της ιστορικής σοσιαλδημοκρατίας

• ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ

Δημοκρατική διοίκηση επιχειρήσεων

• ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ

Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς

• ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ

Το κυπριακό. «Στρατηγική» και στρατηγική

• ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ

Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η μεγάλη ιδέα

• ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

Μια συνάντηση: Σεφέρης-Μακρυγιάννης

• ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ

Συνηγορία της παραλογοτεχνίας

• ΑΝΤΩΝΗΣ ΖΩΗΣ

Η αρχαιολογία στην Ελλάδα

Υγεία - Κοινωνία - Πολιτική:

• Μελέτες για το σύστημα υγείας (συλλογικός τόμος)

• ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΒΟΥΝΙΔΗΣ

Λεπτομέρειες

• ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΣ

Η χρήση και η κατάχρηση του αντιαμερικανισμού

στην Ελλάδα

• SALVATORE NICOSIA

Το σήμα και η μνήμη

Βιβλία που καλύπτουν τα ενδιαφέροντα και τους προβληματισμούς του σύγχρονου πολίτη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ, Δημοχάρους 60, τηλ.: 72 32 819, fax: 72 26 107, e-mail: chprou@otenet.gr
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΚΑΤΑΡΤΙ, Μαυρομιχάλη 9, 106 79 Αθήνα, τηλ.: 36 04 793 - 36 01 271, fax: 36 09 697

Πριν από μερικά τεύχη, μιλούσαμε στο Αντίγια τη νέα τάξη πραγμάτων στη μουσική καλλιτεχνία, μια τάξη που βραδέως πλην σαφώς μέλλει να «αγγίξει» και άλλες καλλιτεχνικές εκφράσεις (για το σινεμά, ουδείς λόγος...), και τις αλλαγές που προβάλλουν σύντομα κι ολοφάνερα στο status quo των διαύλων της δημιουργίας τα επόμενα χρόνια. Λόγος και αφορμή, η συγχώνευση της Time Warner με την EMI αλλά και τη γνωστή εταιρεία στο Διαδίκτυο America Online. Η διαφαινόμενη συρρίκνωση των αγωγών επιλεγμένης έστω (έστω, αφού η ελευθεριότητα στην επιλογή είναι πια μηδαμινή...) μουσικής έκφρασης και «κατανάλωσης» είναι σε δυσμενή κατάσταση, με ενοχοποιό παράγοντα την επέλαση του διαδικτυακού τρόπου προβολής και προώθησης προϊόντος.

Με το άρωμα του χρόνου

του Βασίλη Ρούβαλη

PRINCE

Rave Un2 The Joy Fantastic

Η αυτού μεγαλειότης επιστρέφει κάθε φορά με το ίδιο πάνω κάτω γνωστό στυλ του, κάνοντας ωστόσο να αναρωτιούνται τους μουσικοκριτικούς αλλά και το κοινό που παρακολουθεί την πορεία του εδώ και δύο δεκαετίες. Ο Prince, ούτε λίγο ούτε πολύ, πετυχαίνει κάθε φορά να ελκύει το ενδιαφέρον ανεξαρτήτως του τι κυκλοφορεί ποιοτικά. Τούτη τη φορά, στο *Rave Un2 The Joy Fantastic* τα σχόλια ξεπερνούν τα αναμενόμενα, καθώς από τα πρώτα ακούσματα των κομματιών πιστοποιείται η δυναμική επιστροφή αυτού του τόσο

ιδιόρρυθμου και μονομανή δημιουργού. Ίσως κατά τον γράφοντα να πρόκειται για την καλύτερη δουλειά του εδώ και αρκετά χρόνια, ίσως να γίνεται πια λόγος για το άλμπουμ που θα σηματοδοτήσει την καλλιτεχνική πορεία του σ' αυτή τη νέα δεκαετία. Ο σαραντάχρονος (και βάλε) αμερικανός συνθέτης, παραγωγός, ερμηνευτής των δίσκων του φαίνεται να έχει ανανήψει, η ικμάδα του να έχει επανέλθει, η αχαλίνωτη ιδιοσυγκρασία του να συνδυάζεται αρμονικά με το πνεύμα των καιρών που διανύουμε (στους οποίους η ζήτηση ποιότητας, βάθους, έμπνευσης είναι πια ζήτημα...). Ο δίσκος διαθέτει τη φρεσκάδα και τη διάθεση μιας soul ψυχής που με ενάργεια δηλώνει την παρουσία της. Οι συνθέσεις είναι εξαιρετικές, βοηθούμενες από τους εκλεκτούς καλεσμένους που συμβάλλουν καθοριστικά σε αυτό (Chuck D, Sheryl Crow, Eve, Makeo Parker), ενώ η παραγωγή εντυπωσιάζει πράγματι με την ευφάνταστη συγκυρία φωνητικών, ρυθμών και μελωδιών. Ο Prince (ή πλέον Artist όπως αρέσκεται να αποκαλείται – ποια η σημασία;) διεκδικεί και κερδίζει το στοίχημα. Ο τρόπος του γνωστός, το αποτέλεσμα ικανό.

EURYTHMICS

Peace

Τα ίδια θα μπορούσαμε ν' αναφέρουμε και για το ντουέτο των Eurythmics που επανакάμπουν ανέλπιστα στα μουσικά πράγματα αυτόν τον καιρό. Το δίδυμο Dave Stuart και Annie Lennox δεν κατάφεραν ποτέ από τα χρόνια του '80 και της χρυσής εποχής των κυκλοφοριών τους να ξεφύγουν από τη σκιά εκείνης της επιτυχίας. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οι Eurythmics ήταν μεταξύ των ελαχίστων στα χρόνια της αφέλειας της εμπορικής ποπ, οι οποίοι είχαν καλλιτεχνική συνείδηση με γερές βάσεις, για τούτο και διατηρήθηκαν έως τα τέλη περίπου της δεκαετίας εκείνης.

Οι προσωπικές απόπειρες που έκαναν και τα δύο μέλη δεν έφτασαν ποτέ στο επίπεδο εκείνης της σύμπραξης. Κι όμως ξαφνικώς, η επανασύνδεσή τους έγινε αφορμή για έναν από τους χαρακτηριστικούς δίσκους της χρονιάς. Το *Peace* ανήκει στην γκάμα των ποπ κομποτεχνημάτων εν μέσω της βρετανικής κυρίως φλυαρίας στις ποπ κυκλοφορίες τα τελευταία χρόνια. Θυμίζει βεβαίως αρκετά την ατμόσφαιρα και την ανεμελιά εκείνης της γενιάς που μεγάλωσε με το "Sweet dreams are made of this" αλλά δεν φαίνεται να απέχει από τη σημερινή ανάγκη για αυτό το νιώσιμο.

Η φωνή της Annie Lennox είναι πλέον ολόμεστη και συγκροτημένη με την εμπειρία δύο δεκαετιών. Ακούστε το αισθαντικό σινγκλ "I saved the world today" και το ευαίσθητο αλλά και φωτερό "17 again" και θα αντιληφθείτε περί τίνος ο λόγος. Εντάξει, απ' την άλλη, στις τόσες επανασυνδέσεις και επαναπροωθήσεις που λαμβάνουν χώρα τα τελευταία χρόνια οι Eurythmics ακούγονται νοσταλγικοί, άψογοι και γιατί όχι καθοδηγητικοί για τους νέους φορείς της πολύπαθης ποπ μουσικής.

Το μέλισμα της συναύγειας...

Η δισκογραφική επάνοδος του Ross Daly

Ο Ross Daly είναι ένας καταξιωμένος καλλιτέχνης που έχει πετύχει ό,τι ελάχιστοι στον χώρο του· συνδυάζει τα ηχοχρώματα που ανακαλύπτει στις ξεχασμένες διαδρομές των τοπικών μουσικών παραδόσεων με τη γόνιμη δημιουργική φαντασία του. Το μπόλιασμα έχει αποφέρει σπουδαίους καρπούς έως σήμερα, από τον δίσκο "Ονείρου τόποι" (1982) μέχρι και την πρόσφατα κυκλοφορημένη "Συναύγεια" (Libra music) που υπήρξε και η αφορμή για την κουβέντα που ακολουθεί.

Συνέντευξη στον Βασίλη Ρούβαλη

• Πώς αποφάσισες μετά τόσα χρόνια να βγάλεις έναν προσωπικό δίσκο, πέρα από τις διάφορες συνεργασίες που έχεις κάνει στο μεταξύ;

–Υπάρχουν διάφοροι λόγοι γι' αυτό. Κατ' αρχάς, έβγαζα διάφορα πράγματα αυτά τα χρόνια. Π.χ. έναν δίσκο στη Γερμανία, έναν άλλον στο Ισραήλ, οπότε ασχολιόμουν με τη δισκογραφία. Ένας λόγος είναι ότι κατά καιρούς σταματάω να κάνω οτιδήποτε για να μελετάω καινούργια πράγματα. Αυτό το θεωρώ σημαντικό – ουδέποτε θεώρησα ότι ο κανονικός τρόπος εργασίας είναι να βγάζω έναν δίσκο το χρόνο. Γιατί αρχίζω και γράφω διάφορο υλικό που έχω δουλέψει κι αυτό σιγά σιγά οργανώνεται σε σύνολο. Αλλά εδώ και μερικά χρόνια ήθελα από τη μία να σταματήσω, να μελετήσω καινούργια πράγματα, να ανανεώσω γενικότερα τον ήχο και την όλη μουσική αντίληψη, να ερευνήσω διάφορες συνεργασίες με άλλους μουσικούς.

• Ο δημιουργός οφείλει πάντοτε να είναι στις «επάλξεις», δηλαδή συνεχώς ν' αναζητεί, να ανανεώνεται; Γιατί δεν είναι κάτι που συμβαίνει και τόσο συχνά...

–Εγώ αυτό θέλω να κάνω. Εμένα προσωπικά, μου είναι απαραίτητο. Δεν θα μου άρεσε να κάνω εσαεί το ίδιο πράγμα, ξανά και ξανά. Και μ' ενδιαφέρει η ανανέωση αυτή να είναι σημαντική, να μην είναι απλώς ότι άλλαξε δύο πράγματα και κατά τα άλλα να επαναλαμβάνομαι. Με ενδιαφέρει μία ουσιαστική ανανέωση, χωρίς να θέλω να πω ότι αυτό το θεωρώ νόμο για τους καλλιτέχνες, άλλοι μπορεί να δουλεύουν αλλιώς. Επίσης, ο χώρος της δισκογραφίας μου είναι αρκετά δυσάρεστος γενικότερα, είναι ένας παράξενος χώρος εμπορίου με τον τρόπο που λειτουργεί...

• Περιορίζεται το καλλιτεχνικό αποτέλεσμα;

–Εδώ η Ελλάδα έχει ένα πρόβλημα με τη δισκογραφία. Βγαίνει ένας δυσανάλογα μεγάλος αριθμός δίσκων, που ουσιαστικά είναι μια δουλειά υποστήριξης της νύχτας. Δεν είναι κάτι που στέκει από μόνο του. Οπότε υπάρχουν πολύ συγκεκριμένες εμπορικές συνταγές που ακολουθούνται και όλες οι εταιρείες είναι προσαρμοσμένες σ' αυτές τις συνταγές. Είναι μια σαφώς

τραγουδοκεντρική δισκογραφία και μέσα σε όλα αυτά η οργανική μουσική, που εμένα προσωπικά ενδιαφέρει περισσότερο, δυσκολεύεται να επιβιώσει. Είναι λίγο δύσκολη η συνεργασία με τις δισκογραφικές εταιρείες που υπάρχουν, να κάνεις αυτό που πιστεύεις χωρίς να δεχθείς την παρέμβαση τη δική τους, που αν και καταλαβαίνω τους λόγους, μου είναι ανεπιθύμητοι.

• Πιστεύεις ότι, σ' αυτήν την περίοδο που είμαστε και έχουν κάπως δρομολογηθεί τα πράγματα, στην Ελλάδα είναι ακόμα πιο δύσκολο ν' αντέξει αυτή η δισκογραφική παραγωγή που σε ενδιαφέρει;

–Υπάρχει η εταιρεία με την οποία συνεργάζομαι εγώ, υπάρχουν και δυο-τρεις άλλες ακόμη που ασχολούνται με πιο εξειδικευμένο αντικείμενο... Νομίζω ότι υπάρχει κόσμος ο οποίος ενδιαφέρεται για κάτι εκτός από το λεγόμενο έθνικ και εκτός από το φολκλόρ.

• Το έθνικ και το φολκλόρ γίνονται επικίνδυνα όταν γίνονται εμπορικά, έτσι δεν είναι;

–Το έθνικ είναι ένα άκρο, το φολκλόρ είναι ένα άλλο άκρο και ο ενδιάμεσος χώρος φαίνεται να μην καλύπτεται επαρκώς. Εννοώ ανθρώπους που θέλουν να στηριχτούν σε μια παράδοση και που έχουν ουσιαστικές γνώσεις, και που ενδιαφέρονται να κάνουν κάτι που να μην είναι πιστή αντιγραφή παρελθοντολογικών σχημάτων. Αλλά και που δεν θέλουν να πάνε στο άλλο άκρο του νιου έιτζ και του έθνικ- πάλι εμπορικές συνταγές δηλαδή, όπου είναι μια σχεδόν τουριστική χρήση διαφόρων ηχοχρωμάτων, χωρίς ουσιαστική χρήση της μουσικής. Αν κάποιος με ρώταγε σε ποια κατηγορία μπαίνει η μουσική που φτιάχνω εγώ ή διάφορα παρόμοια πράγματα, γιατί υπάρχουν κι άλλα πράγματα που έχουν μια παρόμοια αντίληψη, δεν ξέρω, δυσκολεύομαι να βρω πού πάει...

• Διερεύνηση ηχοχρωμάτων;...

–Μπορεί. Πάντως παραδοσιακή μουσική καθ' εαυτή δεν είναι, έθνικ και νιου έιτζ επίσης δεν είναι. Είναι ένας χώρος που προς το παρόν είναι λίγο ακάλυπτος από ονομασίες... (χαμογελάει) Είναι μάλλον προσωπικές εργασίες κάποιων ανθρώπων που

στηρίζονται κάπου, έχουν ένα σημείο αναφοράς και στοχεύουν κάπου αλλού. Μου φαίνεται ότι η ανάπτυξη της περιγραφής της μουσικής αρχίζει και καταργεί την ίδια, οπότε ίσως είναι καλύτερο που δεν μπορούμε να το περιγράψουμε καλά.

• Υπάρχουν ακόμη περιοχές τοπικών μουσικών που χρειάζονται ακόμα ψάξιμο ή πιστεύεις ότι έφτασες στο σημείο να τα έχεις αναζητήσει όλα; Νομίζω ότι είσαι από εκείνους τους λίγους που κάνουν αυτό το πράγμα, αυτές τις διαδρομές. Έχεις φτάσει στο όριο;

– Όχι. Επειδή ο χώρος αυτός είναι που είναι τόσο τεράστιος -κι όχι μόνο κάθε χώρα, αλλά κάθε περιοχή κάθε χώρας, σχεδόν κάθε χωριό, μπορώ να πω- μέσα σ' αυτήν την τεράστια γεωγραφική έκταση με την οποία ασχολούμαι εγώ τουλάχιστον. Υπάρχουν αμέτρητες διαφορές, αμέτρητα ηχοχρώματα, μουσικά συστήματα, ιδιωματοισμοί κ.λπ. που δεν νομίζω ότι σου φτάνουν 10 ζωές για να τα καλύψεις όλο αυτό το πράγμα. Μπορώ να πω για τον εαυτό μου ότι έχω καταφέρει να κάνω δυο πράγματα ως προς τη διερεύνηση του χώρου. Μένει μπροστά μου πάρα πολλή δουλειά που ξέρω ότι σ' αυτή τη ζωή δεν πρόκειται να την τελειώσω. Δεν ακολουθώ κάποια συγκεκριμένη μέθοδο, ακολουθώ καθαρά την όρεξή μου. Δηλαδή, ακούω κάτι που μου είναι τόσο συναρπαστικό που δεν μπορώ ν' αντισταθώ στον πειρασμό να το ψάξω. Κι ακολουθώ αυτό πάντα.

• Πιστεύεις, με άλλα λόγια, ότι αν δεν ήσουν εσύ και κάποιοι άλλοι που ψάχνουν, όλες αυτές οι πηγές θα έμεναν αναξιοποίητες και θα χάνονταν στον χρόνο;

– Δεν πιστεύω ότι θα χαθούν. Είναι λίγο ιδιαίτερα εδώ στην Ελλάδα γιατί βρίσκεται ακριβώς ανάμεσα σε Δύση και Ανατολή. Άλλες χώρες δεν βρίσκονται στην ίδια μοίρα και ευτυχώς υπάρχουν σε όλον αυτό το γεωγραφικό χώρο πάρα πολλοί άνθρωποι που δουλεύουν και δημιουργικά αλλά και σε βάθος ως προς τις έρευνές τους. Και σώζονται πολλά πράγματα αλλά και δημιουργούνται ταυτοχρόνως περισσότερα. Δεν νομίζω ότι αυτές οι μουσικές κινδυνεύουν με εξαφάνιση ούτε με ισοπέδωση.

• Και η περιώνυμη παγκοσμιοποίηση;...

– Νομίζω ότι η άποψη αυτή είναι εξίσου αφελής. Είναι ένα γεγονός ιστορικό που έρχεται, θέλουμε δεν θέλουμε, που θα κρύβει πολλές εκπλήξεις, θα υπάρχουν διάφορα πράγματα που μπορούμε να προβλέψουμε από τώρα και να φροντίσουμε να μην γίνουν δυσάρεστα. Δεν έχω γνώμη για το τι θα γίνει. Εάν όλα αυτά θα λειτουργήσουν ισοπεδωτικά ή αν θα λειτουργήσουν με έναν αντίθετο τρόπο. Αυτό μένει να φανεί.

• Ίσως το μπόλιασμα των ήχων να αποτελεί αντίβαρο σ' αυτό

το φαινόμενο; Όπως τώρα στη "Συναύγεια", βλέπω ορισμένα στοιχεία. Έχεις βάλει τα περσικά κρουστά με την κρητική λύρα αλλά και άλλα πραγματάκια (ακόμη και αμερικάνικο βιολοντσέλο).

– Έχω την άποψη ότι όταν κάποιος κάθεται και λέει «θα 'ταν καλή ιδέα να ανταμώσουμε περσικά έγχορδα με κινέζικα τοξωτά και με δυτικά πνευστά», θα ήταν πράγματι μια καλή ιδέα. Από τις καλές ιδέες βγαίνουν πάρα πολλά πράγματα, καμιά

φορά καλά, καμιά φορά άσχημα. Αλλά δεν νομίζω ότι στη μουσική αυτός ο τρόπος λειτουργεί. Τον βρίσκω λίγο επιφανειακό.

• Ίσως και επικίνδυνο...

– Επικίνδυνο δεν νομίζω, γιατί απλώς τα προϊόντα που είναι αυτής της αντίληψης στην πλειοψηφία τους απλώς θα απορριφθούν από μόνα τους.

• Έχεις σκεφθεί την προοπτική να φέρεις αυτή την πολύχρονη έρευνα εκτός δισκογραφικού επιπέδου και ως μελέτη ή σύγγραμμα ή ακόμη και διδασκαλία;

– Διδάσκω ήδη πολλά χρόνια και γενικώς αντιστέκομαι στο να αναγάγω τη διδασκαλία πάνω σ' αυτά τα όργανα με συγκεκριμένα συστήματα ή πολύ συγκεκριμένες μεθόδους. Έχω διαπιστώσει ότι διδάσκοντας αυτή τη μουσική πρέπει να αντιμετωπίζω το κάθε άτομο που έρχεται για να μαθαίνει με έναν λίγο ξεχωριστό τρόπο. Ο ένας θέλει έτσι να του το παρουσιάσεις, ο άλλος κάπως αλλιώς. Η ύλη παραμένει η ίδια, το βασικό υλικό για κάθε όργανο είναι λίγο - πολύ ίδιο.

• Σε ρωτάω επειδή είμαστε σε μια φάση που άρχισαν να λειτουργούν και τα μουσικά γυμνάσια παράλληλα με τα ωδεία, τα δυτικότροπα καθαρά και ίσως και ξένα στη δική μας την κουλτούρα, που έχουν δημιουργήσει μια άλλη κατάσταση στη μουσική μας παιδεία.

– Τα συγκεκριμένα ιδιώματα με τα οποία δουλεύω, κάπου αντιστέκονται στην πολύ στεγανή συστηματοποίηση. Βέβαια υπάρχει μέθοδος, υπάρχει σύστημα, αλλά δεν είναι το παν αυτό. Αnéφερες τα μουσικά γυμνάσια και τα ωδεία. Για τη δυτική κλασική μουσική, τα ωδεία είναι θετικά, εφόσον κάποιος δεν περιμένει να τα πάρει όλα από κει. Τα λεγόμενα μουσικά γυμνάσια έχουν κάποια θετικά στοιχεία, έχουν δυστυχώς πάρα πολλά αρνητικά...

• Εννοείς ότι δημιούργησαν μύδες;

– Αυτό που έχω παρατηρήσει είναι ότι διδάσκονται σ' αυτά διάφορα όργανα για τα οποία δεν υπάρχουν ικανοί δάσκαλοι από τη μία, είναι πολλά όργανα, από την άλλη, που δεν έχουν κάποια θέση συγκεκριμένη, ούτε καν υπαρκτή στην ελλαδική παραδοσιακή μουσική. Είναι τόσο ελάχιστοι αυτοί που μπορούν

**Υπάρχουν αμέτρητες
διαφορές, αμέτρητα
ηχοχρώματα, μουσικά
συστήματα,
ιδιωματοισμοί κ.λπ. που
δεν νομίζω ότι σου
φτάνουν 10 ζωές για να
το καλύψεις όλο αυτό το
πράγμα. Μπορώ να πω
για τον εαυτό μου ότι
έχω καταφέρει να κάνω
δυο πράγματα ως προς
τη διερεύνηση του
χώρου.**

να παίξουν αυτά τα όργανα που δεν φτάνουν και κατά συνέπεια υπάρχουν σε αρκετά μουσικά γυμνάσια άνθρωποι που διδάσκουν τον λεγόμενο ταμπουρά, που δεν είναι τίποτ' άλλο παρά το σάζι που το εισάγουν από την Τουρκία, κι εντάξει εγώ δεν έχω απολύτως κανένα πρόβλημα με την Τουρκία, αλλά δεν μπορείς να εισάγεις εκατοντάδες χιλιάδες τουρκικά σάζι και να τα μεταβαπτίζεις ταμπουράδες επειδή διακρίνεις κάποια μακρινή συγγένεια στο βάθος του παρελθόντος και να διδάσκονται αυτά από μια ομάδα ανθρώπων που δεν έμαθαν από κανέναν, οι οποίοι είναι μαθητές κασετοφώνου, όλοι τους, με πέντε εξαιρέσεις σε όλη τη χώρα. Βλέπω πράγματα στο χώρο της παιδείας να γίνονται με πολύ λανθασμένο

τρόπο και τις συνέπειες αυτού του λάθους να πληρώνουν κάποια παιδιά που δεν είναι σε θέση να ξέρουν ποιο είναι το σωστό και ποιο είναι το λάθος. Δεν υπάρχει το γενικώς κι αόριστα στην παράδοση. Οι παραδόσεις είναι συγκεκριμένες. Η ηπειρωτική συγκεκριμένη, η κρητική συγκεκριμένη, της Ανατολίας, της Τουρκίας επίσης συγκεκριμένη. Όταν θέλεις να διδάξεις κάτι ως παράδοση πρέπει να το διδάξεις συγκεκριμένα.

• *Με άλλα λόγια, λες ότι οι δεξιότεχνες μουσικοί δεν βγαίνουν από τα σχολεία.*

-Δεν λέω καθόλου αυτό. Ένας άνθρωπος δεξιότεχνης -γιατί η δεξιOTECHNIA δεν είναι από τα ιδιαίτερα σημαντικά πράγματα στη μουσική- είναι μια απαραίτητη πλευρά του καλού οργανωταίκτη, αλλά δεν είναι το παν. Ένας δεξιότεχνης, ένας πολύ καλός μουσικός, μπορεί να βγει από οπουδήποτε. Δηλαδή είναι κάποιοι άνθρωποι που φαίνονται από την αρχή, ότι δηλαδή αυτός ο άνθρωπος είτε στην καλύτερη μουσική σχολή του κόσμου βρεθεί, είτε χωρίς καμία βοήθεια, αυτός θα μάθει. Είναι η μοίρα του.

• *Τι προσδοκός κυκλοφορώντας τη "Συναύγεια";*

-Δεν είμαι άνθρωπος που δουλεύω βάσει ιδεών, παρασύρομαι από αυτά που μου αρέσουν. Η διαδικασία της μουσικής έμπνευσης μπορεί να είναι από το ν' ακούω μουσική στον ύπνο μου και να τη θυμάμαι την άλλη μέρα, μέχρι το να κάθομαι κάτω και απλώς να μου έρθει μια ιδέα και ούτε να ξέρω από πού ήρθε. Κάποια πράγματα, για λόγους που ούτε εγώ προσπαθώ να κατανοήσω, με συγκινούν, με κινούν στο να παίξω κάτι, στο να κάνω κάτι. Δεν έχω καμία περιγραφή να δώσω σ' αυτό... Είναι μια κατάθεση δική μου που θα βρει την τύχη της. Μαζί με τους άλλους μουσικούς κάναμε ό,τι μπορούσαμε καλύτερο, αυ-

τό δίνουμε και θα' μαστε ευχαριστημένοι και χαρούμενοι αν αυτό το πράγμα έχει ενδιαφέρον και δώσει χαρά σε κάποιους ανθρώπους.

• *Μου έκανε πολύ καλή εντύπωση ο τίτλος που διάλεξες για τον δίσκο. Ο όρος "συναύγεια" υπονοεί τη σχέση φιλοσοφίας και μουσικής. Έτσι το βιώνεις κι εσύ;*

-Νομίζω ότι οποιοσδήποτε ασχολείται με τη μουσική, είτε ως μουσικός είτε ως ακροατής, καταλαβαίνει την έντονη φιλοσοφική και πνευματική διάσταση της. Ότι αυτά τα πράγματα πάνε μαζί. Η μουσική σίγουρα δεν είναι μόνο η συνοδεία μιας διασκέδασης, αν και έχει και αυτή τη διάσταση, που δεν είναι καθόλου αξιοπεριφρόνητη. Αλλά ακόμη διευρύνει το μυαλό και το πνεύμα του ανθρώπου και τα αισθήματα, και μοιραίως τον φέρνει σε μία σχέση με φιλοσοφικές και πνευματικές αξίες.

• *Κάπου γράφει ο Τζορτζ Στάινερ ότι ο λόγος προσπαθεί να προσεγγίσει τη μουσική, γι' αυτό οι ποιητές προσπαθούν να γράφουν πάντα με μουσική μέσα, οπότε, φτάνοντας στο επίπεδο της μουσικής, που βρίσκεται ψηλά, πλησιάζουν τον θεό. Δεν είναι συναρπαστική αυτή η άποψη;*

-Βεβαίως. Είναι μια άποψη με την οποία συμφωνώ. Η ποίηση είναι στο μεταίχμιο, ανάμεσα στη μουσική και στον πεζό λόγο, ο πεζός λόγος χρησιμοποιεί λέξεις που εμπεριέχουν συγκεκριμένα νοήματα, η μουσική είναι πολύ πιο υπερβατική και αφηρημένη.

• *Το σημαίνουν και το σημαινόμενο...*

-Ακριβώς. Αλλά η ποίηση, που βρίσκεται ακριβώς ανάμεσα, χρησιμοποιεί την ηχητική διάσταση της μουσικής που εμπεριέχει αισθητικά χρώματα... Οπότε είναι μια γέφυρα ανάμεσα στον λόγο και τη μουσική...

«Παν-επιστημονικές» προσεγγίσεις

της Νατάσσας Χασιώτη

Το βιβλίο *Χορός, σώμα, κίνηση - Πτυχές της χορευτικής τέχνης* της καθηγήτριας χορού και χορογράφου Ελευθερίας Κουρούπη, κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Νεφέλη. Η κ. Κουρούπη, στις 13 ενότητες-κεφάλαια του βιβλίου της, επιχειρεί να εξετάσει ζητήματα που αφορούν τον χορό και το σώμα, δανειζόμενη όρους από τομείς όπως η νευρολογία, η ανθρωπολογία, η ψυχανάλυση κ.λπ. Επιπροσθέτως, όπου είναι απαραίτητο, παραθέτει μερικά σύντομα ιστορικά στοιχεία. Ανάμεσα στα ζητήματα που απασχολούν την συγγραφέα (η απαρίθμηση είναι ενδεικτική), είναι τα «Χορός και γυναίκα», «Ο ερωτισμός στην τέχνη του χορού», «Ακαδημαϊκός και σύγχρονος χορός». Δύο ενότητες είναι αφιερωμένες στην Ισιδώρα Ντάνκαν, μια στην «Αναζήτηση της ελληνικότητας στον έντεχνο ελληνικό χορό του 20ού αιώνα» κ.ά.

Χορογραφία: Ε. Κουρούπη
Το Λίκνισμα
(Φ. Καφούσιος,
Λ. Καπετανέα).

Όπως γίνεται κατανοητό, το εγχείρημα είναι τιτάνιο. Το μικρό «οπλοστάσιο» της βιβλιογραφίας, που παρατίθεται στο τέλος του βιβλίου, δεν είναι αρκετό να στηρίξει την εμπλοκή της συγγραφέως στα δύσκολα θέματα που επέλεξε, καθώς όλα έχουν να επιδείξουν εξαιρετική πολυπλοκότητα, ενώ η προσέγγισή τους έχει πλέον αλλάξει δραστικά. Ο κατακερματισμός δε των ερευνητικών πεδίων, όσο και η πολλαπλότητα εντός και μόνο από αυτό (π.χ. ανθρωπολογία) είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός και δεν αφήνει περιθώρια σε «παν-επιστημονικού» τύπου προσεγγίσεις όπου ο/η συγγραφέας εκφέρει ελαφρά τη καρδιά γνώμη επί παντός επιστητού!

Μεγάλο μέρος των βιβλίων για τον χορό, σήμερα, σαφώς εξετάζουν ποικίλα θέματα που σχετίζονται με την τέχνη αυτή και το σώμα, με τη βοήθεια κοινωνιολογικών, ανθρωπολογικών, φεμινιστικών ή μετα-φεμινιστικών θεωριών, ακόμη και φιλοσοφικών θέσεων. Η «εμπλοκή» της τέχνης του χορού με τους προαναφερθέντες τομείς έχει αλλάξει και ανανεώσει και τον τρόπο σκέψης των θεωρητικών του χορού, οι οποίοι κάθε φορά υιοθετούν τις κατάλληλες «ερευνητικές στρατηγικές» ανάλογα με το αν θα εξετάσουν τον χορό ως κοινωνικό φαινόμενο,

για παράδειγμα, ή θα μελετήσουν τη σχέση του με ψυχικές διεργασίες κ.ο.κ. Μικρό δείγμα της εξοικείωσης του ερευνητή με τους όρους «εργασίας» που υπαγορεύει η σε βάθος ενασχόλησή του με τους τομείς και τα εννοιολογικά εργαλεία που προαναφέρθηκαν είναι η αποφυγή αφορισμών και γενικεύσεων χωρίς τεκμηρίωση. Επίσης, η αποφυγή της χρήσης όρων όπως «πρωτόγονος» πολιτισμός, η γνώση της ανάγκης εξέτασης, όπου χρειάζεται, χορών, τάσεων, ειδών και στυλ υπό το πρίσμα των γνωρισμάτων του «εξωτισμού» ή των ορίων που η πολιτική της «αποικιοκρατίας» επέβαλε στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται κανείς ορισμένα χαρακτηριστικά του χορού. Η «ηθονοβλεπτική επιθυμία», το «ανδρικό βλέμμα», η «επιθυμία» είναι άλλα δείγματα ενός διαφορετικού τρόπου ανάλυσης και προσέγγισης του χορού/θεάματος και της γυναίκας μέσα σ' αυτό. Όλα τα παραπάνω αποσκοπούν να καταδείξουν πως δεν είναι δυνατόν να εκφέρει κανείς άποψη και να συμμετάσχει γόνιμα στην συζήτηση που αφορά (και) στον χορό χωρίς την μεθοδολογία και την γνώση των πεδίων μέσα στα οποία αυτός ερευνάται, γεγονός που φαίνεται να αφήνει αδιάφορο τον αφοριστικό, ρομαντικό και επι-

στημονικοφανή λόγο της συγγραφέως.

Στοιχεία άξια επισήμανσης στο βιβλίο της κ. Κουρούπη είναι τα παρατιθέμενα σε εισαγωγικά αποσπάσματα των οποίων η πηγή δεν αναφέρεται, καθώς και λάθη, ασάφειες και παρερμηνείες, όπως στην περίπτωση των ορισμών του «ηλιακού πλέγματος» και της «λιβιδινικής κάθξης» ή της θεωρίας του Σέρινγκτον. Επίσης, μεταφραστικά προβλήματα, όπως στην περίπτωση της λέξης «ideational» που προτείνεται ως «ιδεογενής». Απορίας άξιον και το γιατί άλλα ονόματα αναφέρονται με ελληνικούς και άλλα με λατινικούς χαρακτήρες! Πιο αδύναμο και προβληματικό σημείο του βιβλίου, η ενότητα η αφιερωμένη στον «Ερωτισμό στον χορό». Πιο ουσιαστικό, το κεφάλαιο για την «Αναζήτηση της ελληνικότητας στον έντεχνο ελληνικό χορό του 20ού αιώνα». Είναι το «μεδούλι» του βιβλίου γραμμένο με αρκετή τόλμη και ένταση, δυστυχώς όμως, είναι σύντομο και ημιτελές. Με περισσότερα παραδείγματα, ανάλυση αλλά και ιστορικά στοιχεία, θα μπορούσε να αποτελέσει το «κύριο σώμα» ή το μόνο θέμα του βιβλίου. Η κριτική βιβλιογραφία και η πλήρης ιστορία του χορού στην Ελλάδα άλλωστε, είναι ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον πεδίο και η έλλειψη, και αυτού, προφανής.

Ιστορία & Κοινωνία

ΚΑΤΟΧΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ - ΕΜΦΥΛΙΟΣ

ΘΑΝΑΣΗΣ Δ. ΣΦΗΚΑΣ
**ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ ΕΡΓΑΤΙΚΟΙ
ΚΑΙ Ο ΕΜΦΥΛΙΟΣ
ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΝΤΕΪΒΙΝΤ ΚΛΟΥΟΥΖ (ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ)
**Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ
ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ**
ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΩΣΗ

ΙΟΡΝΤΑΝ ΜΠΑΕΦ
ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΑΠ' ΕΞΩ
Ο ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΗΣ
**ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ**

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΦΑΡΑΚΟΣ (ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ)
ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ ΤΟΥ '44
ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΡΕΥΝΑ - ΝΕΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

ΚΛΕΟΜ. ΚΟΥΤΣΟΥΚΗΣ (ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ)
**Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ
ΤΟΥ ΑΡΗ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗ
ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ**
ΕΝΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

ΚΩΣΤΑΣ ΓΚΡΙΤΖΩΝΑΣ
**ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΕΜΦΥΛΙΟΥ
ΠΟΛΕΜΟΥ**

ΡΟΜΟΛΟ ΓΚΑΛΙΜΠΕΡΤΙ
ΤΡΥΠΙΑ ΑΡΒΥΛΑ
ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΠΙΝΕΡΟΛΟ ΣΤΟΝ ΕΛΑΣ

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΣ
**Ο ΝΙΚΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ
ΣΤΟ ΝΤΑΧΑΟΥ**
ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

φιλίστωρ

ΑΝΑΦΡΟΣ 3844727

Ναπολέον Λαπαθιώτης: Ο ποιητής, μέσα από τη «γραφή» του **Τάκη Σπετσιώτη**, μέσα από μια μακρόχρονη και επίμονη σχέση, πλούσια σε καρπούς, βρίσκει τώρα τη μορφή του βιβλίου *Χαίρε Ναπολέον. Δοκίμιο για την τέχνη του Ναπολέοντα Λαπαθιώτη* (εκδ. Άγρα, 1999). Το βιβλίο περιλαμβάνει 63 αθησαύριστα πεζά ποιήματα του Λαπαθιώτη, καθώς και τις «εικόνες» του **Άγγελου Παπαδημητρίου**, βασισμένες στη ζωή και το έργο του ποιητή.

Ξεχωριστή εντύπωση προκαλεί το βιβλίο του Γιάννη Μουγογιάννη, Χωρίς σουρντίνα (εκδ. Κοινότητας Μακρινίτσας, Πήλιο 1999). Αυτοβιογραφική καταγραφή που δεν αποσκοπεί παρά στην απομνημόνευση γεγονότων, συνθηκών και καταστάσεων του παρελθόντος. Η κοινωνική ζωή στο Βόλο του μεσοπολέμου και της μετακατοχικής περιόδου, ο πόλεμος, η αντίσταση, ο Εμφύλιος, η δικτατορία και η μεταπολίτευση, όλα όσα συνθέτουν τη ζωή των ανθρώπων περνούν μέσα από το αφήγημά του. Χωρίς πρόθεση να χαμηλώσει τον τόνο, χωρίς τη

Βιβλίου

ΚΡΙΤΙΚΗ

Για το ελληνικό λαϊκό θέατρο

Βάλτερ Πούχνερ,
Φαινόμενα και Νοούμενα -
Δέκα θεατρολογικά μελετήματα
εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1999

Ενας σπουδαίος μελετητής των ελληνικών γραμμάτων, ένας πανεπιστημιακός δάσκαλος με ενάργεια και λεπτή προσέγγιση των φιλολογικών ζητημάτων είναι ο Βάλτερ Πούχνερ, του οποίου η συνεισφορά στην έρευνα και τεκμηρίωση της μεσαιωνικής και νεότερης ελληνικής λογοτεχνικής και θεατρικής σπουδής είναι ανεκτίμητη. Ο τομέας της ελληνικής θεατρολογίας χρωστά πολλά στον αυστριακό πανεπιστημιακό καθώς η έρευνά του στέκεται καίρια και υποστηλωτική στη φιλολογική αναζήτηση της ταυτότητας της θεατρικής πραγματικότητας του νεότερου ελληνισμού, με απαρχές στο Κρητικό Αναγεννησιακό Θέατρο έως τα έσχατα δείγματα του λαϊκού θεάτρου μας. Σύμφωνα με τον ίδιο, στον πρόλογό του για την παρούσα έκδοση, «οι έννοιες της καντιανής φιλοσοφίας Φαινόμενα και Νοούμενα οριοθετούν και τη λειτουργικότητα του θεατρικού φαινομένου στην παράδοση της ευρωπαϊκής σκέψης... ο άνθρωπος αναγκαστικά ζει με τα φαινόμενα του κόσμου τούτου και οραματίζεται και σκέφτεται τα νοούμενα του κόσμου εκείνου...» Και πράγματι, ο κόσμος είναι αληθινός όσο αυτομάτως μπορεί ν' αποκληθεί και ψεύτικος, γεγονός που και το θέατρο αντικατοπτρίζει επακριβώς. Η πρόθεση του

Βάλτερ Πούχνερ είναι εν προκειμένω να πιστοποιήσει τη σχετικότητα του πραγματικού μέσα από την κοσμοθεώρηση του θεάτρου σ' αυτό το συναρπαστικό δίπολο που καλείται ο άνθρωπος να προσεγγίσει οντολογικά. Τα *Φαινόμενα και Νοούμενα* παρουσιάζουν συγκεντρωμένα μια σειρά άρθρων και μελετημάτων του εξυπηρετώντας όλα τα παραπάνω. Δέκα θεατρολογικές καταθέσεις συγκαταλέγονται σ' αυτή την έκδοση έχοντας ταξινομηθεί με χρονολογική σειρά και κατά θεματική ενότητα. Τα περισσότερα από τα άρθρα του τόμου είναι πρωτοδημοσιευόμενα είτε επεξεργασμένα και αφορούν τις ερευνητικές διαδρομές του συγγραφέα τους τα τελευταία δύο-τρία χρόνια περνώντας από και φθάνοντας σε σκέψεις του για τον ελληνικό λαϊκό πολιτισμό, παρατηρήσεις θεατρολογικού περιεχομένου σε βυζαντινούς ιστοριογράφους, τοποθέτηση του Κρητικού Θεάτρου στα συμφραζόμενα της ευρωπαϊκής Αναγέννησης, ιδιαιτερότητες στην ανάπτυξη της επτανησιακής δραματουργίας, επανεξέταση του «θεάτρου των ιδεών» και του δραματογράφου Σπύρου Μελά, τα ιταλικά λιμπρέτα και οι ιταλοί συγγραφείς του 18ου και 19ου αιώνα στην πρόσληψή τους στην Ελλάδα, ο θεατράνθρωπος Αλέξης Σολομός κ.ά. Πρόκειται για μια σημαντική και επίκαιρη παρουσία στα εκδοτικά μας πράγματα, χρηστική τόσο για ερευνητές όσο και για αναγνώστες με ευρύ γνωσιολογικό ενδιαφέρον.

Βασίλης Ρούβαλης

Η κατανόηση της ανθρώπινης φύσης

Ουίλιαμ Τζέιμς,
Οι Παραλλαγές της Θρησκευτικής Εμπειρίας
Σπουδή στην Ανθρώπινη Φύση, Τόμος Α' & Β',
Πρόλογος: Η. Π. Νικολούδης
Μετάφραση: Βασίλης Τομανάς
Εκδόσεις Printa, Αθήνα 1999

Ο Ουίλιαμ Τζέιμς (1842-1910), αδελφός του μεγάλου συγγραφέα Χένρι Τζέιμς, ψυχολόγος, φιλόσοφος και βαθύς γνώστης των επιτευγμάτων

του ευρωπαϊκού στοχασμού της εποχής του, αποτελεί έναν από τους επιφανέστερους εκπροσώπους του αμερικανικού πραγματισμού. Ενός φιλοσοφικού ρεύματος που πρωτοεμφανίστηκε τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα έχοντας για ιδρυτή (στον ίδιο οφείλει και το όνομά του), τον Charles Sanders Peirce, γιο του διάσημου μαθηματικού και αστρονόμου Βεν Πιρς. Αυτός, ο James, ο John Dewey, ο Josiah Royce και ο George Santayana θα αποτελέσουν την πρώτη και μοναδική γενιά αμερικανών στοχαστών που θα μελιώνουν την αμερικανική φιλοσοφία.

Αντλώντας τις αρχές του κυρίως από το πνεύμα του αγώνα για επιβίωση των μεταναστών στον «νέο κόσμο», που έρχονταν αντιμέτωποι μ' ένα σύστημα έτοιμο να αποδεχτεί την κυριαρχία της οικονομίας, της τάξης και της εξειδίκευσης, ο πραγματισμός (Pragmatismus), και οι υποστηρικτές του, θα προτείνουν: «την αντικατάσταση του πόλυτου, αφηρημένου και παγκόσμιου ή αντιεμμενικού από το ατομικό, από τον προσωπικό άνθρωπο και τις συγκεκριμένες πραγματικότητες της ζωής».

Η σημερινή πραγματικότητα της παγκοσμιοποίησης βέβαια καθώς και οι ιστορικές συνθήκες που προηγήθηκαν αυτής, επιτρέποντας την έλευση και εγκαθίδρυσή της, δεν επιτρέπουν καμιά μπιβλολογία για το μέγεθος της επιρροής που ασκεί τις μέρες μας ο πραγματισμός. Στην εποχή του όμως ο Τζέιμς δημοσιεύοντας το βιβλίο *Παραλλαγές της θρησκευτικής εμπειρίας* όχι μόνο έκανε ίσθηση, αλλά επιπλέον κατόρθωσε να γίνει γνωστός σ' ολόκληρο τον κόσμο. Φήμη που τον συνορεύει μέχρι σήμερα και εν μέρη οφείλεται στην μεγάλη επίδραση που άσκησε το έργο του σε θέματα θρησκείας αλλά και στα κολακευτικά σχόλια που αυτό συγκεντρώνει από κολοσσούς της παγκόσμιας πνευματικής κοινότητας – Ο Μπόρς θεωρεί τις *Παραλλαγές της θρησκευτικής εμπειρίας* ένα από τα κορυφαία έργα της παγκόσμιας γραμματείας.

Ο ίδιος ως ψυχολόγος οδηγήθηκε στην θρησκειολογία (το έργο του ανάμεσα σ' αυτά τα δύο πεδία κινείται), και συγκεκριμένα στην ψυχολογία της θρησκείας που αποτελεί και το αντικείμενο του παρόντος βιβλίου. Με την απόφασή του αυτή ουσιαστικά εγκαινιάζει την επιστημονική διερεύνηση του θρησκευτικού φαινομένου και επιτρέπει την θρησκειολογία την επόπτευση της θεολογίας του θείου και της θρησκείας, δεικνύοντας παράλληλα την ανάγκη για αποδέσμευση κάθε απόπειρας ενασχόλησης με την συγκεκριμένη θεματική υπό οποιοδήποτε δογματικό πλαίσιο.

Σύμφωνα πάντα με τον ίδιο και τις αρχές του πραγματισμού (του οποίου ουσιαστικά είναι ο μελιωτής), «...αν η θρησκευτική πίστη και η ικανοποίηση σ' έναν οποιονδήποτε θεό ικανοποιεί

το αίτημα της αγαθής τύχης, τότε η θρησκευτική συνείδηση είναι το ανώτερο, αληθέστερο και αυθεντικότερο στάδιο της ανθρώπινης συνείδησης. Τότε η συνείδηση αυτή μπορεί ακόμη να επηρεάσει και τον ίδιο τον θεό και να τον κάνει να εκπληρώσει με καλύτερο τρόπο το έργο του». Στην πραγματικότητα αυτό που ο Τζέιμς επιχειρεί με ιδέες όπως η προηγούμενη είναι η υπεράσπιση της εμπειρίας και του θετικού επιστημονικού πνεύματος έναντι της φιλοσοφίας, προσπαθώντας παράλληλα να πείσει πως η θρησκεία παραμένει ως τρόπος ζωής η σημαντικότερη λειτουργία του ανθρώπινου είδους, παρακάμπτοντας τον παραλογισμό που πιθανά εκπέμπουν οι ειδικές εκδηλώσεις της, τα πιστεύω της και τα δόγματά της. Εξάλλου είναι πεπεισμένος πως οι ατομικές θρησκευτικές εμπειρίες αποτέλεσαν τον κορμό της θρησκευτικής ζωής στον κόσμο περισσότερο απ' ό,τι οι αντιλήψεις των οργανωμένων θρησκειών. Υπό αυτό το πρίσμα η θρησκεία χάνει τον παγκόσμιο χαρακτήρα της και αποτελεί μια ατομική και καθαρά προσωπική υπόθεση που απαγορεύει την εμφάνιση οποιασδήποτε απόπειρας εκμετάλλευσης της ίδιας και της επιρροής που αυτή ασκεί στα πλήθη. Έτσι, ο αμερικανός συγγραφέας δεν νοιάζεται καθόλου για την μεταφυσική εξήγηση του Θεού, την υπεράσπιση θρησκευτικών θεσμών ή εκκλησιών, ούτε στέκεται στον κοινωνικό χαρακτήρα της θρησκείας. Για αυτόν η όποια αξία της θρησκείας πρέπει να αναζητηθεί στις ανάγκες που έρχεται να καλύψει και τις αγωνίες που πιθανά καταπραΰνει. Και γι' αυτό ίσως προτείνει έναν νέο ορισμό της θρησκείας που περιγράφεται από τα: «...αισθήματα, τις πράξεις, και τις εμπειρίες των ανθρώπων ως ατόμων στην μοναχικότητά τους, στο μέτρο που αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους να σχετίζεται με οτιδήποτε μπορούν να θεωρούν θείο».

Με άλλα λόγια, ένα βιβλίο σημαντικό. Τόσο σημαντικό που καμιά διαφορά βάσης από τις αρχές που διέπουν το περιεχόμενο του δεν μπορεί να μετριάσει την αίσθηση πως ό,τι διαβάσει κανείς είναι προϊόν ενός ειλικρινούς και μεγάλου στοχαστή.

Κωνσταντίνος Νούλας

διαμεσολάβηση της σουρντίνας, ο ήχος βγαίνει αβίαστος· ήχος ενός ταραγμένου αιώνα και της ζωής ενός απλού αλλά με «ανοιχτά τα μάτια της ψυχής» του ανθρώπου, που δεν αντιλαμβάνεται τον εαυτό του ως το κέντρο του κόσμου, αλλά ως έναν παρατηρητή εν εγρηγόρσει. Το βιβλίο αυτό εντυπωσιάζει για το συγγραφικό ήθος και ξαφνιάζει με τον τρόπο που υπενθυμίζει τα οικεία δεινά, χωρίς εμπάθεια και χωρίς σκοπιμότητες.

Ο Νάσος Βαγενάς

τιτλοφορεί το καινούργιο του βιβλίο *Σημειώσεις από το τέλος του αιώνα* (εκδ. Κέδρος, 1999) και, όπως επεξηγεί, πρόκειται για ένα είδος ημερολογίου, καθώς περιέχει κείμενα που σχολιάζουν τα πεπραγμένα μιας 15ετίας κατά τη δική του επιλογή κι επισήμανση. Τα περισσότερα κείμενα πρωτοδημοσιεύθηκαν στον ημερήσιο Τύπο με τη μορφή της επιφυλλίδας ή των κριτικών παρεμβάσεων και βιβλιοκρισιών. Η ένταξή τους σε ένα βιβλίο, ενώ κατ' αρχάς φαίνεται παράδοξη, με μια προσεκτικότερη ανάγνωση αποκαλύπτει την ενδιαφέρουσα οργανική ενότητα των κειμένων, που μορφοποιείται υπό το πρίσμα του παρατηρητή

Δυνάμεις πάθους

Αλβί Ζερμαίν,

Έκτος οργής,

τάφραση: Σαπφώ Διαμαντή,

δ. Εξάντας, Αθήνα 1999

Το νεκρό σώμα της Κατερίνας Κορβόλ, σφαγμένο από τον πλούσιο σύζυγό της όχι από μίσος αλλά από ζήλεια και παράφορο έρωτα, στοιχειώνει το

μυαλό και τη μνήμη του ταπεινού Αμβρόσιου Μοπερτουί, που τυχαίνει να παρακολουθήσει το φονικό και αποφασίζει να αφιερώσει την ψυχή του στην ανάμνηση του εξαίσιου πτώματος της Κατερίνας.

Ο Μοπερτουί θα υφάνει εφεξής μια ολόκληρη σατανική πλεκτάνη, που θα του επιτρέψει να οικειοποιηθεί τη μεγάλη περιουσία του συζύγου-φονιά της Κατερίνας και να δεθεί συγγενικά με τους απογόνους της θεσπέσιας νεκρής, παντρεύοντας εκβιαστικά το δικό του δευτερότοκο γιο με

και ανασυνθέτει την
πολιτισμική μας
πραγματικότητα.

Πολιτικοί & Πολιτική.
70 χρόνια Αναμνήσεις -
Αγώνες - Ντοκουμέντα.

Μια εξαιρετικά
ενδιαφέρουσα έκδοση
(εκδ. Προσκήνιο, 1999)
του ερευνητή της
Σύγχρονης Ελληνικής
Ιστορίας,
δημοσιογράφου και
συγγραφέα **Σπύρου**
Λιναρδάτου. «Αφήγημα
ζωής και διήγηση της
ιστορίας» χαρακτηρίζει
το βιβλίο αυτό ο Νίκος
Α. Κωνσταντόπουλος,
που προλογίζει το
βιβλίο μαζί με τον
Γιάγκο Πεσμαζόγλου.

Παρά το έντονα
προσωπικό στοιχείο
που έχουν υποχρεωτικά
οι αναμνήσεις, ο
συγγραφέας ενέταξε
την αφήγησή του μέσα
στο πλαίσιο της εποχής.
Ένα βιβλίο με
εξαιρετικό ενδιαφέρον,
πλούσιο σε
πληροφορίες και
τεκμήρια, χρήσιμο στον
ερευνητή και ελκτικό
για τον φιλίστορα
αναγνώστη.

Ρωτούν πολλοί φίλοι
για τα καινούργια
ημερολόγια·
ημερολόγια με
θεματικό, λογοτεχνικό ή
άλλο περιεχόμενο. Στα
χέρια μου κρατώ ένα
διακριτικό ημερολόγιο
του 2000, Αφιέρωμα
στην Έλλη Παππά, που
αξίζει τον κόπο.
Η πρωτοτυπία του

τη δική της κόρη. Καρπός του καταναγκαστικού
αυτού γάμου θα είναι η Καμίλη, όμοια στη φυσιο-
γνωμία και τη νοοτροπία με τη νεκρή γιαγιά της
Κατερίνα, και γι' αυτό λατρεμένη από τον παπ-
πού Μοπερτουί, που βλέπει πάνω της να αναπα-
ράγεται και να επανέρχεται η ανεπανάληπτη
εκείνη νεκρή, η συγκλονιστικά όμορφη, ακόμα
και μέσα στον φρικώδη θάνατό της.

Ο Μοπερτουί λατρεύει την εγγονή του Καμίλη
με μια αγάπη παραληρηματική και άρρωστη, την
απομακρύνει βάσει σχεδίου από τους οικείους της
κι επιχειρεί να την περιχαράκώσει με τα ασφυκτι-
κά δεσμά ενός πάθους που κατά βάθος απευθύνε-
ται στη «δίδυμή» της, την Κατερίνα. Ωστόσο, το
ξύπνημα της εφηβείας θα σπάσει τον κλοιό του γέ-
ροντα και η Καμίλη θα ερωτευθεί τον Σίμωνα, τον
επονομαζόμενο και Παράφορο, αποκηρυγμένο
εγγονό του ίδιου αυτού τυραννικού παππού, που
αντιδρά στην ένωση των δύο νέων με βίαιη οργή.

Ο Αμβρόσιος Μοπερτουί, ο οργίλος και αυταρ-
χικός πατριάρχης, άρχοντας της μικρής κοινότη-
τας των χωρικών που εξουσιάζει παράνομα, εν-
σαρκώνει το λόγο του Πατέρα, τη συμβολική τάξη
πραγμάτων της αρσενικής αρχής, τυφλά εκδικητι-
κής και ανενδοίαστα θανατηφόρας, όταν νιώθει
ότι απειλείται. Ο Αμβρόσιος Μοπερτουί, άσπλα-
χνος και ανηλεής, έρμαιο ιδιοτέλειας και άρρω-
στου πάθους, αξιώνει την ικανοποίησή του με κά-
θε τίμημα, ακόμη κι αν αυτή αντίκειται σε βασικές
ανάγκες και στοιχειώδη δικαιώματα των άλλων. Ο
ανάληπτος αυτός πατριάρχης, που δεν διστάζει να
αποκηρύξει τον ένα γιο του για ανυπακοή και όλη
τη μετέπειτα οικογένεια αυτού του γιου, συνοψίζει
στη συμπεριφορά του τον κόσμο της αδυσώπητης
σκληρότητας κι εκδικητικότητας, έναν κόσμο σκο-
τεινό, άγριο και οργίλο, που δεν αναγνωρίζει δι-
καιώματα παρά μόνο στον εαυτό του και προορί-
ζει τις πιο βαριές υποχρεώσεις και τιμωρίες για
τους άλλους, που απλώς εκλαμβάνονται συλλή-
βδην ως υποτελείς και διεκπεραιωτές της τυραννι-
κής βούλησης του ενός. Ο Αμβρόσιος Μοπερτουί
είναι ένας φρικτός Κρόνος, που αρέσκεται να κα-
τασπαράσσει τα παιδιά του χωρίς αναστολές και
ενδοιασμούς, για να διατηρήσει αδιατάρακτη την
παράλογη εξουσία του και να μπορέσει να διαιω-
νίσει το μίσος και την παραφορά του.

Στους αντίποδες βρίσκεται ένας άλλος κόσμος·
ένας κόσμος χωριστά. Πρόκειται για την οικογέ-
νεια του αποκηρυγμένου και διά παντός εκδιωγμέ-
νου Εφραίμ, υπό την τρυφερή σκέπη της γυναίκα
του, της Βασίλισσας, ή αλλιώς της Βασούλας τη
Χοντρή, μιας πληθωρικής και ανεξάντλητης μά-
νας-γης που ενσαρκώνει τη δύναμη της ζωής, τη
μητρότητα και της άνευ όρων αγάπης, μιας αγά-
πης γενναιοδωρης και πλουσιοπάροχης που δε
υπακούει σε καμία σκοπιμότητα παρά μόνο εκδι-
λώνεται αφειδώς, σε όλο της το φωτεινό μεγαλείο.

Η Βασούλα η χοντρή, γυναίκα του αποκηρυγ-
μένου Εφραίμ που βλέπει πάνω της να ενσαρκω-
νεται η ακατάσχετη ζωική δύναμη ολόκληρης τη-
φύσης, αποκαλούμενη απαξιωτικά και «χοντρά
Βαρσελαί» από τον πεθερό της Μοπερτουί, συν-
ψίζει τη μεγαλοθυμία και τη συναισθηματική ε-
γένεια της αρχετυπικής Μητέρας, που ό,τι σφί-
ρείται σε νοησιαρχικό σφρίγος και αφαιρετική
σκέψη το αναπληρώνει χάρη στην πολύμορφη ε-
κτικότητα κι ανεκτικότητα της, χάρη στη δοτική
της και την εγγενή της προσήνεια.

Η Βασούλα Βαρσελαί παρουσιάζεται περιπα-
σαν μια μηχανή που παράγει ερήμην της ζωή και
φως, σαν μια αρχέγονη κοσμική μήτρα που λι-
τουργεί χάρη στην εγρήγορση ενός συμπαντι-
νόμου, ενός νόμου που βρίσκει πάνω της την ε-
πλήρωση και τη δικαίωσή του. Από αυτή την ά-
ψη, θα μπορούσαν ίσως να διατυπωθούν εύλογα
φεμινιστικού τύπου, ενστάσεις, αλλά οι αντιρ-
σεις ενδεχομένως αντισταθμίζονται, τουλάχιστο
ως ένα βαθμό, από τον τρόπο σκιαγράφησης των
υπόλοιπων γυναικείων προσώπων που φαίνονται
να διεκδικούν μια πειστική κι αληθινή γυναικε-
υπόσταση.

Ο θάνατος, ως ακύρωση και διάλυση των δυ-
μεων της ζωής, περιγράφεται σαν μια ιδιότη-
του αρσενικού αρχέτυπου, που προτιμά να κα-
στρέψει ό,τι δεν μπορεί να καθυποτάξει και
εξουσιάζει. Αλλά στο σημείο αυτό επεμβαίνει
ζωοδόχος και αναγεννητική δύναμη της θηλυ-
αρχής που διαθέτει μαζί με την αυτονομία και τη
τητα της μητρότητας και τα πλέον δυναμι-
στοιχεία της συνεχούς αναδημιουργίας, έστω κι
μέσα από τις στάχτες.

Νίκη Κώτσι

Μικροαστοί εν δράσει

Κώστας Σωτηρίου,
Ο παναμάς,
Εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1999

Ο Κώστας Σωτηρίου, πολιτικός μηχανικός,
πτυχιούχος της Πολυτεχνικής Σχολής του
Πανεπιστημίου Πατρών, κάτοικος της Αθήνας,
όπου γεννήθηκε το 1957, έγραψε το πρώτο του

μυθιστόρημα, *Οι αχινοί* (1996) μαζί με τον Νί-
Θεοτοκά. Στη συνέχεια, με τον ίδιο συγγραφέα
έγραψε το υπό τον τίτλο *Ο νάμπυκας* (1997)
μυθιστόρημα, όπου αποφάσισε να ακολουθήσει
δική του πορεία με τη συλλογή διηγημάτων
Κοντραπόστο (1998), μια ανατομία του
μικροαστικού μικρόκοσμου της Αθήνας. Με
τελευταίο του βιβλίο, τη συλλογή *Ο παναμάς*,
συνεχίζει να καταδύεται σ' αυτό το γνωστό

ώστο κοινωνικό στρώμα που το γνωρίζει στα, αφού –προφανώς– είναι μέλος του, όπως ποτε όλοι εμείς, η μεγάλη πλειονότητα των οίκων της πρωτεύουσας. Έτσι, δίπλα στα 24 γνήματα της πρώτης του συλλογής, προστίθενται κείμενα ίδιας θεματικής, ίδιου ύφους και με όμοιους ήρωες. Όλα τα αφηγήματα εχομένως θα μπορούσαν να μπουν στον ίδιο ο, χωρίς ν' αλλάξει τίποτα ή να ανακατευτούν ξύ τους, χωρίς ο αναγνώστης να καταλάβει το αμικρό. Αυτό είναι μια απλή σκέψη που όμως μειώνει στο ελάχιστο τη λογοτεχνική αξία των ιένων που λίγο απέχουν από το να είναι πουρηγματικά. Ατυχώς, η κριτική δεν φαίνεται έχει εντοπίσει ακόμα αυτόν τον σημαντικό γραφέα.

Οι δύο συλλογές μπορούν να χαρακτηριστούν «ηθογραφίες της πόλης», συγκεκριμένα της νας. Οι ήρωες του Σωτηρίου μιλάνε για τον ό τους, το παρελθόν και το παρόν τους, τα όνει- ους. Πρόκειται για άνδρες κάθε ηλικίας που γούνται σε πρώτο πρόσωπο, εκτός από μία ή περιπτώσεις που τη θέση τους παίρνουν γυναί- - πάλι μιλάνε στο πρώτο πρόσωπο. Γιατροί, δι- ήροι, μηχανικοί, υπάλληλοι ιδιωτικοί και δημό- συνταξιούχοι, μαγαζάτορες, πρώην και νυν τεροί, μεταννημένοι κομμουνιστές, δογματικοί ανανεωτές, μα και πορωμένοι ακροδεξιοί και κομμουνιστές, παλιοί κάτοικοι της πόλης μα και ούργιοι μέτοικοι περνάνε από τις σελίδες του ίου – και των δύο βιβλίων. Αυτό που τους συν- δεν είναι απλώς η πόλη, είναι η γειτονιά, είναι λυκατοικία. Όλοι διαμένουν σε διαμερίσματα κατοικιών και μάλιστα στο Παγκράτι ή σε δι- ές συνοικίες, Βύρωνα, Καισαριανή – περιοχές ο συγγραφέας ξέρει καλά. Με τα μικρά και τα λα ελαττώματά τους, ζουν, συμβιώνουν, φιλο- νύ, εξομολογούνται, διαμαρτύρονται, χλευά- , εκδικούνται, βρίζουν, περιπαιζουν αλλήλους, εύονται.

Εισμένοι στα διαμερίσματά τους, εκφράζουν

τα όνειρα, τα σχέδια, τις φιλοδοξίες τους, τα βάζουν με την τύχη τους που σπανίως τους ευνοεί, κυνηγούν γκόμενες, οδεύουν άλλοι προς το γάμο κι άλλοι προς το διαζύγιο, δέχονται επισκέψεις στο σπίτι τους – ορισμένοι έχουν εξοχικό και «φουσκωτό» σκάφος, συζητάνε, πίνουν ούζο και ούισκι, παίζουν τάβλι ή χαρτιά, βγαίνουν στο μπαλκόνι για να ποτί- σουν τα λουλούδια τους, να χαζέψουν ή να πάρουν μάτι τους απέναντι. Αναλογιζόμενοι την τυποποιη- μένη ή τη μίζερη ζωή τους, ανατρέχουν στο παρελ- θόν, θυμούνται τον παλιό καλό καιρό, νοσταλγούν τις μονοκατοικίες, τις αυλές και την αγνότητα των αισθημάτων. Οι περισσότεροι διακρίνονται για τη μοιρολατρία τους, δείχνουν κουρασμένοι, αλλο- τριωμένοι, απογοητευμένοι – η πλήξη είναι που οδηγεί τους παντρεμένους στο χωρισμό.

Από τα 30 αφηγήματα του *Παναμά*, τα 9 είναι από κάθε άποψη άριστα, χωρίς αυτό να σημαίνει πως τα υπόλοιπα υστερούν σε ποιότητα – απλώς αποτε- λούν επαναλήψεις, ως προς τον τρόπο ανάπτυξης και τη δομή. Ξεχωρίζει «Το φαγητό σε πακέτο» (η ιστορία ενός συγγραφέα), το «Πίσω από την πλα- τεία Βραζιλίας» (η ιστορία μιας μοιχείας), το «Μον- σερά Καμπαγιέ» (η ιστορία ενός κακού γείτονα), το «Λεπτομέρειες» (η ιστορία μιας ακόμα μοιχείας), το «Άστε ντούε ου» (η ιστορία ενός Αρβανίτη που του τη δίνουν οι αλβανοί μετανάστες), ο «Ο μόνος ομιλητής» (η ιστορία ενός διεφθαρμένου αριστε- ρού).

Όλα είναι μικρές ελεγείες για τον καθημερινό άνθρωπο, τον καταδικασμένο να βιώνει τη στυγνή ρουτίνα, αφήνουν μια πίκρα και μια μελαγχολία. Μικρά ψηφιδωτά που συνιστούν μιαν τοιχογραφία, μιαν ανθρωπογεωγραφία της σημερινής Αθήνας με πρόσωπα οικεία που εκστομίζουν καθημερινές κουβέντες – στους διαλόγους είναι έκδηλες οι επιρ- ροές του Νίκου Τσιφόρου–, τα διηγήματα του Σω- τηρίου φανερώνουν έναν τεχνίτη του πεζογραφι- κού λόγου που ίσως μας εκπλήξει στο μέλλον.

Φίλιππος Φιλίππου

ημερολογίου αυτού βρίσκεται ακριβώς στον τρόπο που διαλέγει να τιμήσει μια γυναίκα διαφορετική από αυτές που συνηθίσαμε πλέον να βλέπουμε να μας εκπροσωπούν· μια γυναίκα που έζησε τα ταραγμένα χρόνια του αιώνα μας, μια γυναίκα σύμβολο αγωνιστικότητας αλλά και πνευματικής νιότης. Ένα πρόσωπο της νεοελληνικής ιστορίας είναι η Έλλη Παππά και στο πρόσωπό της τιμούνται όλες οι γυναίκες που αγωνίστηκαν στα «πέτρινα χρόνια».

Συγκεντρωμένες τις βιβλιοκρισίες του Τάκη Σινόπουλου για τη μεταπολεμική ποίηση βρίσκουμε στην έκδοση Τάκης Σινόπουλος.

Χρονικό Αναγνώσεων (φιλολογική επιμέλεια:

Ευριπίδης

Γαραντούδης, Δώρα

Μέντη, εκδ. Σοκόλη,

1999). Στην

εμπεριστατωμένη

εισαγωγή οι επιμελητές

παρουσιάζουν

αναλυτικά στοιχεία για

τη μέθοδο εργασίας και

τις απόψεις του για τα

ρεύματα που

επικρατούν στο χώρο

της ποιητικής

έκφρασης. Στο

περιθώριο της κύριας

ανάπτυξης

αξιοποιούνται αφορμές

για ενδιαφέροντα

σχόλια.

ο χαρτοκόπτης

ΜΙΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

τη στο Κόσοβο. Η Ελλάδα, η Διεθνής Κοινό- και τα ΜΜΕ, του Σωτήρη Ντάλη (επιμ.), όσεις Παπαζήση 1999

κείμενα αυτού του τόμου όλοι έχουν δίκιο, όλα τα άρθρα χαρακτηρίζει η αγωνία για το των Βαλκανίων, άρα και της χώρας μας. υς είναι φυσικό, οι απόψεις των συγγραφέων έρουν. Καθένας βλέπει την τραγωδία του Κο- ου από τη δική του σκοπιά.

ιβλίο αυτό δημοσιεύθηκε τις μέρες που έληξε λεμος κι επιχειρεί να καταγράψει το ρόλο της νούς κοινότητας και των ΜΜΕ καθώς και τη η της Ελλάδας στην κρίση.

ερα, που η ειρήνη και η σταθερότητα επιστρέ- την περιοχή, η αλήθεια γύρω από το «πως» γιατί» ξεκίνησε αυτός ο πόλεμος, ακόμη μας ρεύγει και το βιβλίο αυτό μπορεί να συμβάλει καλύτερη κατανόηση των επιλογών που έγι-

ναν εκείνη την κρίσιμη περίοδο.

Γράφουν κορυφαίοι έλληνες πολιτικοί όπως οι Θ. Πάγκαλος, Γ. Παπανδρέου, Γ. Κρανιδιώτης, Λ. Κύρκος, Στ. Μάνος, Μ. Παπαγιαννάκης και Π. Παυ- λόπουλος, οι πανεπιστημιακοί και ειδικοί αναλυτές Ν. Αλιβιζάτος, Θ. Βερέμης, Γ. Βούλγαρης, Γ. Γιαν- νουλόπουλος, Μ. Ευρυβιάδης, Α. Ηρακλείδης, Π. Ιωακειμίδης, Π. Καζάκος, Μ. Κοππά, Ν. Κοτζιάς, Θ. Κουλουμπής, Δ. Κώνστας, Α. Λοβέρδος, Μ. Μπό- ση, Α. Μπρεδήμας, Σ. Ντάλης, Σ. Περράκης, Χρ. Ροζάκης, Δ. Σωτηρόπουλος και Κ. Χατζηκωνστα- ντίνου, οι δημοσιογράφοι Κ. Ιορδανίδης, Ι. Καπό- πουλος, Α. Καρκαγιάννης, Γ. Καρτάλης, Ν. Μαρά- κης, Μ. Μορώνης, Γ. Παντελάκης, Σ. Παπασπηλιό- πουλος, Α. Παπαχελάς, Γ. Ρουμπάτης, Ρ. Σωμερί- της, Π. Τσίμας και Τρ. Χατζηδημητρίου και οι πρέ- σβεις επί τιμή Κ. Ζέπος και Β. Θεοδωρόπουλος.

B.K.

Εγκλωβισμένοι στο μαύρο κουτί

ΜΑΥΡΟ ΚΟΥΤΙ. Είκοσι τέσσερις ώρες. Αποκομμένοι από όλους τους άλλους. Επτασφράγιστοι μέσα σε μια ατομική (εγωιστική) δημοκρατική φυλακή. Κάπου πιο πέρα, εκεί έξω, φωνές χαράς, αγωνίας. Συσσωρευμένα πλούτη, ιδρώτας ανεργίας, φλόγες που ξεπηδούν μέσα από Ι.Χ. Ανεπηρέαστοι ζούμε μόνο για τον εαυτό μας. Όλα τα άλλα, τα κοσμικά και τα μη κοσμικά, τα ανθρώπινα ή τα απάνθρωπα, δε μας αφορούν, δε μας αγγίζουν. Λες και οι τέσσερις τοίχοι, ανεξήγητο πώς, μας δίνουν την ψευδαίσθηση της ασφάλειας και προστασίας από τον έξω κόσμο.

ΜΕΣΑ ΣΕ ΑΥΤΗ την ιδιόρρυθμη προσωπική φυλακή, ένα μαύρο κουτί φέρνει όλα αυτά που υποτίθεται επιλέγουμε εμείς. Θέλουμε κάτι που να ανεβάζει την αδρεναλίνη. Ανοίγουμε και θα το βρούμε. Αίμα άφθονο. Είτε σε ταινίες είτε με όμορφο και σοβαρό τρόπο σερβιρισμένο. Όμορφοι παρουσιαστές θα μας σοκάρουν, θα μας δείξουν ό,τι (υποτίθεται) επιθυμούμε. Πόνο, δυστυχία, υπερηφάνεια. Ακόμη και ενημέρωση θα μας κάνουν (αυτοί ξέρουν τι θέλουμε να μάθουμε και τι να μη μάθουμε) και στο τέλος, σαράντα δεύτερα πριν από το τέλος, θα δώσουν και τη χαρά. Χαρά που φεύγει γρήγορα. Όσο και τα αντανάκλαστικά σε ένα πρόσωπο της εικονικής οπτικής επαφής.

ΘΕΛΟΥΜΕ ΚΑΤΙ για να περάσει η ώρα; Από όλα διαθέτει το μαύρο κουτί. Παιχνίδια, χαμένα παιδιά, έρωτες, διαζύγια. Παρουσιαστές, ψυχολόγοι και εξομολογητές. Θα βρούμε σώου με πολιτικούς που κάνουν κύκλο περιφέροντας την πολιτική ανυπαρξία τους και την προσωπική οφθαλμαπάτη τους.

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΜΕ χωρίς κούραση, κίνδυνο, ανθρώπινη συνύπαρξη, παραμένοντας σωματικά φυλακισμένοι σε τέσσερις τοίχους. Πνευματικά και ψυχικά φυλακισμένοι μέσω των ματιών μας σε ένα μαύρο κουτί είκοσι τεσσάρων ή τριάντα έξι ιντσών. Αν σβήσει, σκοτάδι. Οι τυφλοί είναι περισσότερο ελεύθεροι από αυτούς που πραγματικά βλέπουν. Το μαύρο κουτί καλύπτει ακόμη και το μέρος εκείνο του μυαλού που πλανάται στον αέρα, «το όνειρο». Μας πάει σε κόσμους θαυμαστούς και όμορφους βυθούς. Ταξιδεύουμε χωρίς επιλογές, χωρίς καν την παραμικρή κίνηση. Αυτό μας ταξιδεύει, όχι εμείς. Αυτό και μόνο αυτό είναι το μέσο και η ζωή. Το παράξενο και το άγνωστο.

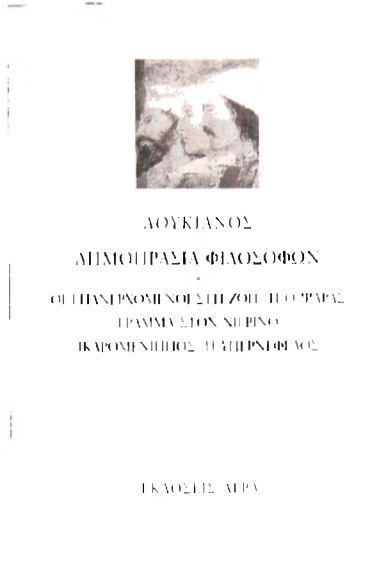
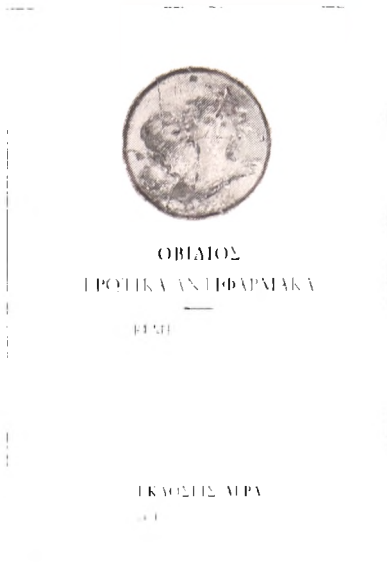
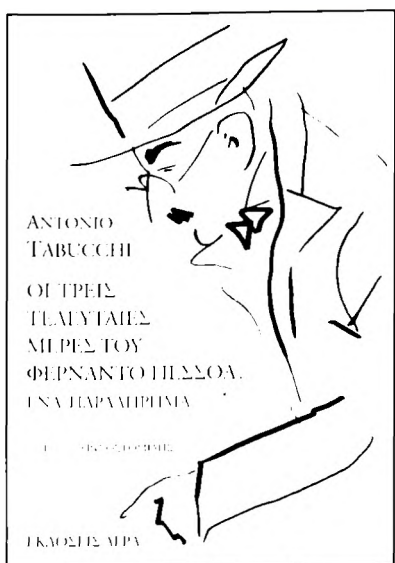
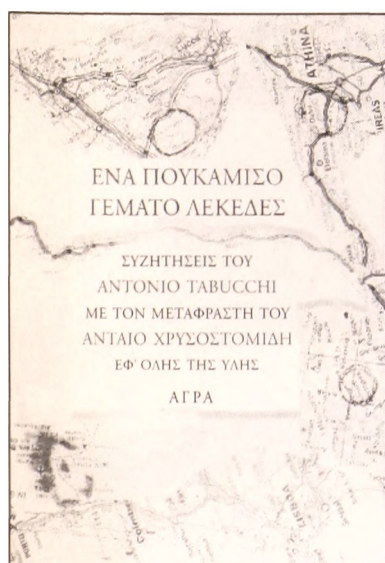
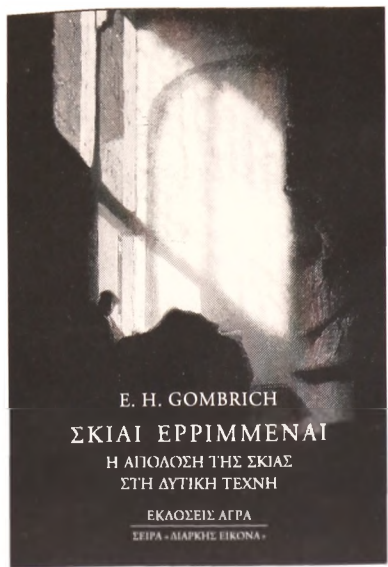
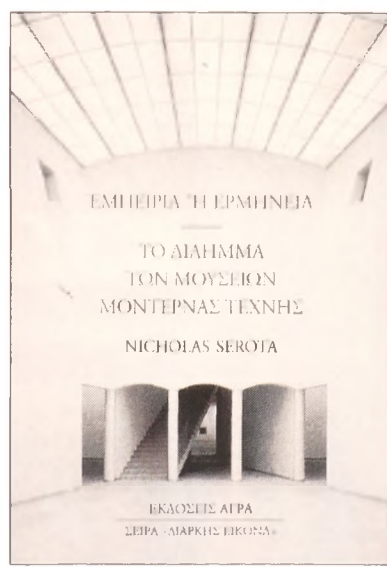
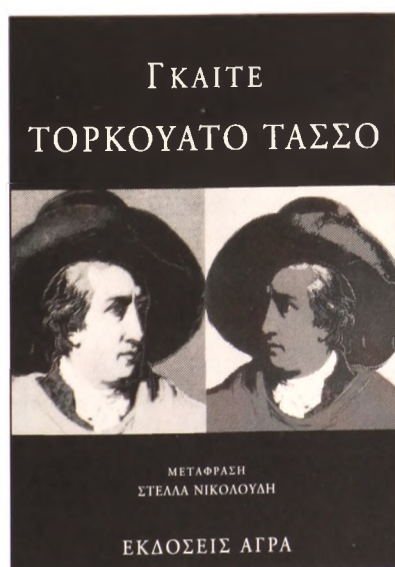
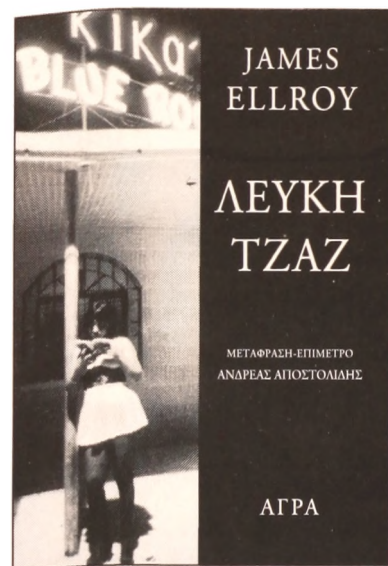
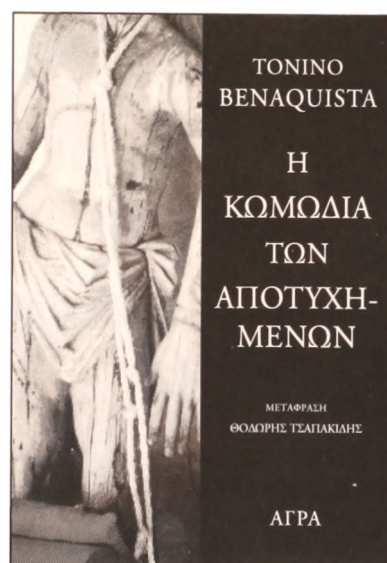
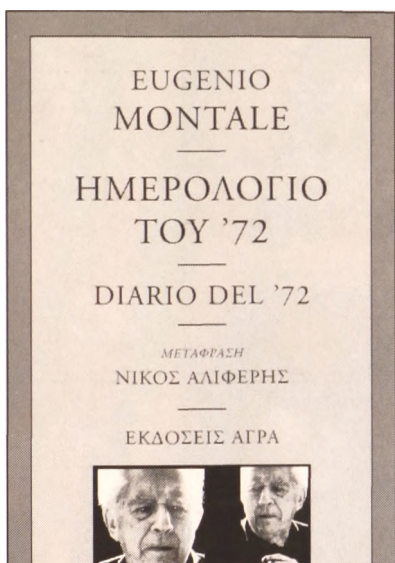
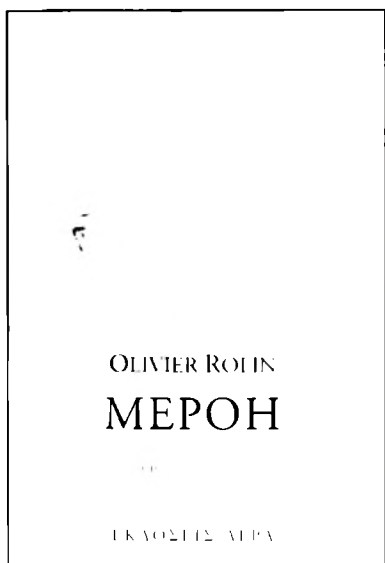
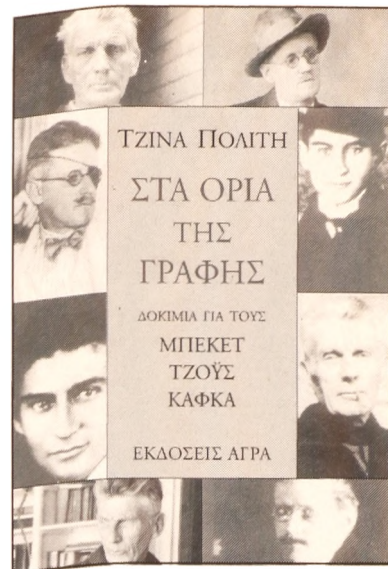
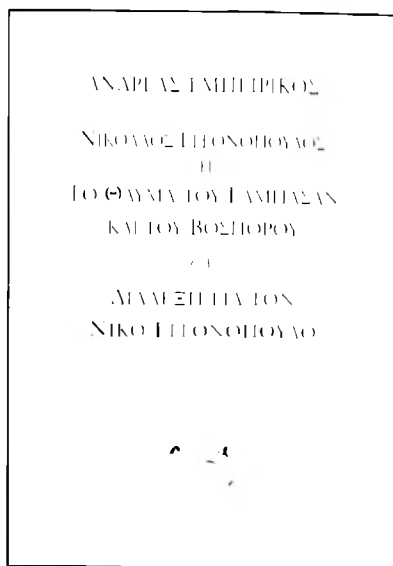
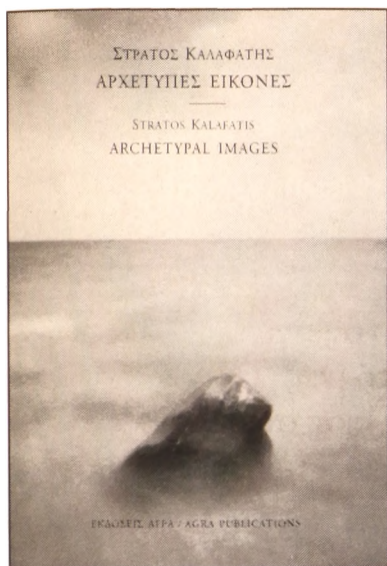
ΚΑΙ ΑΝ ΚΟΥΡΑΣΤΗΚΑΜΕ να ταξιδεύουμε σε τόπους μαγικούς και όμορφα πλασμένους, υπάρχει στο μαύρο κουτί, ό,τι (νομίζουμε) ζητά η ψυχή μας. Και από ειδήσεις, όταν δεν υπάρχουν, απλά δημιουργούνται. Με τη βοήθεια πολιτικών και κοινωνικών προτύπων. Ακόμη και τον εαυτό τους, είδηση τον κάνουν. Μια ημερομηνία στην οθόνη θα δίνει το στίγμα της εποχής, την αίσθηση του χρόνου παράλληλα με της ζωής μας. Ημερομηνία όπως στις κασέτες. Χιλιάδες κασέτες που μας παρακολουθούν, μας καταγράφουν χωρίς φραγμό. Μας επεξεργάζονται και μας κατευθύνουν. Δημιουργώντας πλασματικές «οάσεις» πολιτικής και κοινωνικής ζωής.

ΜΑΥΡΟ ΚΟΥΤΙ. Τηλεκατευθυνόμενος μπάτσος εσωτερικού χώρου. Ακόμη και αν θεωρήσουμε ότι η ελευθερία και η επιλογή είναι ατομική απόφαση, μάλλον λέμε ψέματα στον εαυτό μας. Μπουκέτα πληροφοριών και εικόνων είναι ελεγχόμενα και κατευθυνόμενα. Από ποιους; Από όλους αυτούς που μας θεωρούν κομπάρσους της ζωής τους. Για περισσότερα πλούτη και δύναμη. Η δύναμη δεν είναι το δάχτυλο, αλλά το μυαλό. Μυαλό χωρίς φραγμούς και κατευθύνσεις. Δημιουργεί και ερεθίζει. Αντιδρά, αντιστέκεται. Αυτή είναι η δύναμή μας. Όμορφα μαύρα κουτιά. Τι όμορφο θόρυβο που κάνουν όταν σπάνε.

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΣΑΚΗ
ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

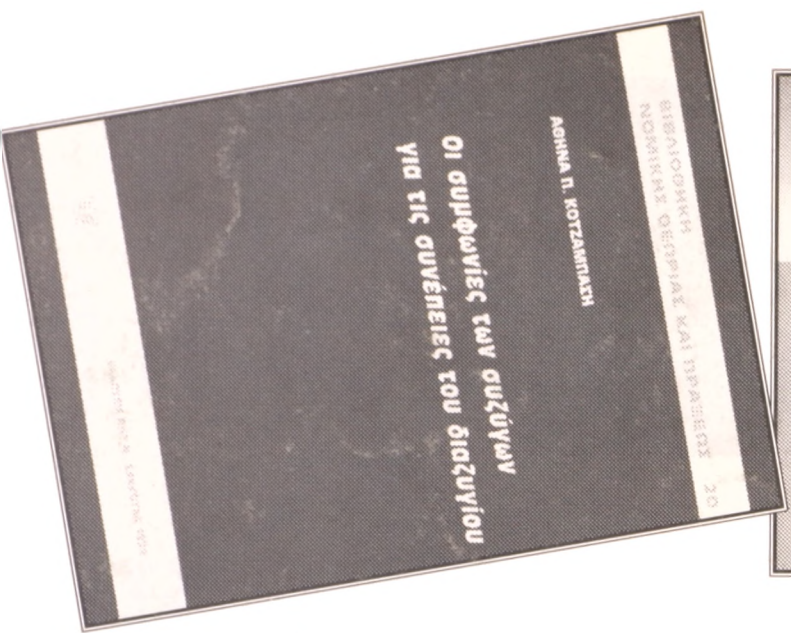

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

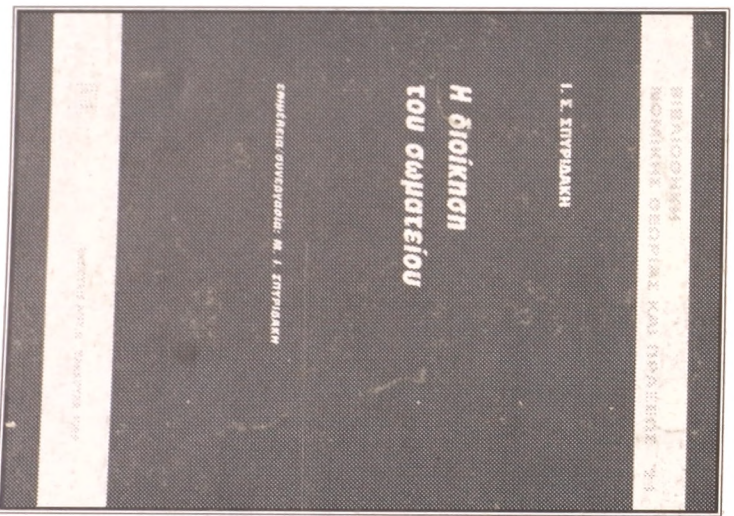
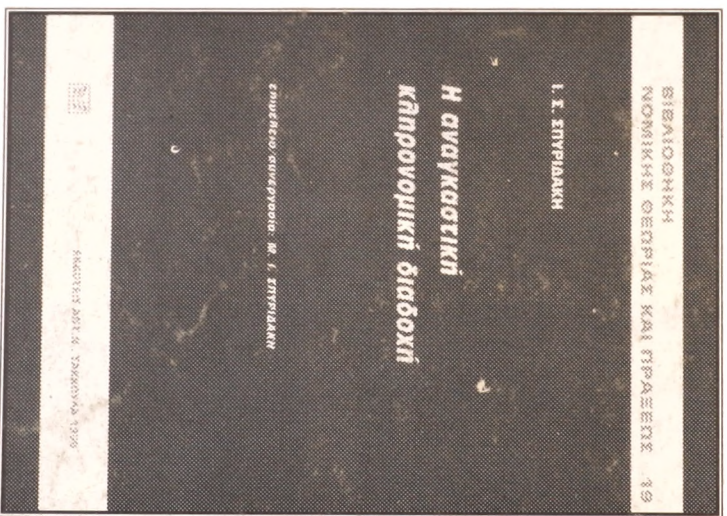
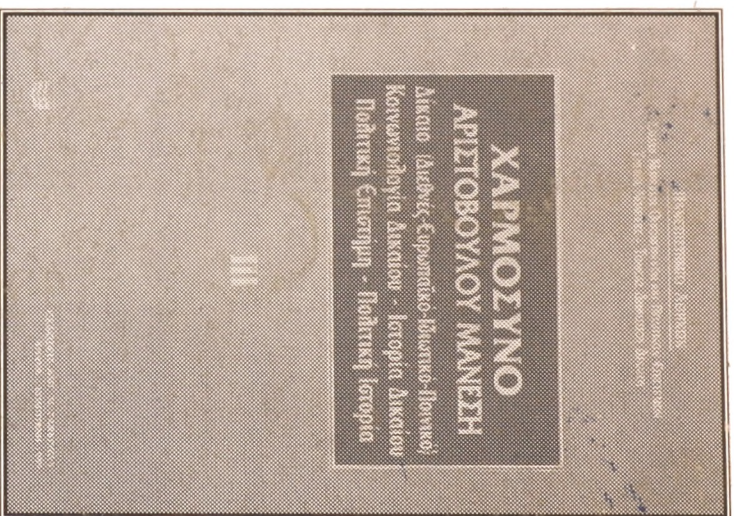

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ ΣΤΗ ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ

— Σόλωνος 69 - 10679 ΑΘΗΝΑ • Τηλ. (01) 36 15440, 36 18198, Fax. 36 10425 • Ζωϊδου 88 - 69100 Κομοτηνή • Τηλ. (0531) 26 323, 33 245 —

<http://www.ant-sakoulas.gr> • e-mail: info@ant-sakoulas.gr

